

NOTARSKI VESTNIK

Leto XVIII, številka 19, junij 2026

- Dr. Damjan Orož: Znamo izkoristiti prednosti notariata?
- Dr. Peter Podgorelec: EU novosti v Zakonu o gospodarskih družbah?
- Dr. Bojan Podgoršek: Obligacijske pogodbe z dednopravnimi učinki

NOTARSKA
ZBORNICA
SLOVENIJE

ISSN: 1580-9226

Odgovorna urednica: Marjana Tičar Bešter
Uredniški odbor: Staša Lepej, Ksenija Košar Bratuša, Miloš Auflič, Marko Samardžić,
Manca Majcen Podgoršek, mag. Bojana Vogrinec in Aleksander Šanca
Naslov uredništva: Notarska zbornica Slovenije, Tavčarjeva 2, Ljubljana
Izdajatelj: Notarska zbornica Slovenije
E-pošta: info.nzs@siol.net
Spletna stran: www.notar-z.si
Foto: arhiv notarske zbornice Slovenije (foto Aleksander Šanca)
Staša Lepej, osebni arhiv
fotografije Iva Šorlija - družinski arhiv pravnika Andreja Šolaja, Narodna in univerzitetna
knjižnica Ljubljana in Pokrajinski muzej Maribor
arhivi avtorjev člankov oziroma intervjuvancev
fotografiji dr. Oroža – Uroš Hočevar
Naslovnica: s pomočjo umetne inteligence
Oblikovanje in priprava: Design Demšar, d. o. o.
Tisk: Tiskarna Present, d. o. o.

Revija je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije pod zaporedno številko 2183

VSEBINA

UVODNIK

Odgovorna urednica Marjana Tičar Bešter, notarka v Škofji Loki	
Razmislek o lastni identiteti	5
Dr. Bojan Podgoršek, predsednik Notarske zbornice Slovenije, notar v Ljubljani	
EU Inc.	7

OSREDNJI INTERVJU

Dr. Damjan Orož, predsednik Vrhovnega sodišča Republike	
Znamo izkoristiti prednosti notariata?	
(pogovor pripravila Marjana Tičar Bešter, notarka v Škofji Loki)	9

OSREDNJA TEMA – Pravo gospodarskih družb

Dr. Peter Podgorelec, izredni profesor, predstojnik inštituta za gospodarsko pravo na Ekonomsko-poslovni fakulteti Univerze v Mariboru	
Predvidene novosti v Zakonu o gospodarskih družbah – novela ZGD-10	13
Dr. Bojan Podgoršek, notar v Ljubljani	
Gospodarsko interesno združenje in relevantni vpisi v sodni register	19
Brigita Lenarčič, notarka v Grosuplju	
Mladoletniki kot družbeniki	31
Dr. Corrado Malberti, notar v Comu (Italija), izredni profesor za gospodarsko pravo na Univerzi v Trentu in predsednik delovne skupine za pravo družb pri CNUE	
Vloga notarjev v gospodarskem pravu v državah članicah Evropske unije (EU) v luči izzivov, ki jih prinaša predlog o družbi EU Inc.	47
Dr. Johannes Rübbeck, direktor v pisarni Zvezne nemške notarske zbornice v Bruslju, in Markus Brückner, pravni svetovalec v pisarni Zvezne nemške notarske zbornice v Bruslju	
Zniževanje minimalnih standardov prek EU Inc.?	50
Agnes Winkelmaier, vodja bruseljske pisarne Avstrijske notarske zbornice	
Avstrijski notar v gospodarskem pravu in izzivi 28. režima (EU Inc.)	54

IZ NOTARSKE PRAKSE

Dr. Bojan Podgoršek, notar v Ljubljani	
Obligacijske pogodbe z dednopravnimi učinki	56

Manca Majcen Podgoršek, notarka v Ljubljani Povezani pravni posli	65
Mag. Nataša Erjavec, notarka v Ljubljani Notarka »samo nekaj prebere«	71
Jernej Jeromen, notar v Ljubljani, in mag. Bojana Vogrinec, vodja pravne službe Notarske zbornice Slovenije Novosti na področju preprečevanja pranja denarja, financiranja terorizma in proliferacije	75
Pravno mnenje v zadevi VIII Pg 1879/ 2021 Odgovornost notarja pri sestavi pravnih poslov	81
ZANIMIVOSTI – Svet in domovina	
Mag. Bojana Vogrinec, vodja pravne službe Notarske zbornice Slovenije Notariat 30 let	90
Danijela Cvijanović Fakuč, notarka v Novi Gorici Poročilo z razstave oporok novembra 2025	95
Nina Kralj Frece, notarska pomočnica pri notarki Sonji Kralj v Slovenj Gradcu Svet v Sloveniji – EL@N II projekt in Projekt JuWiLi 2	98
Aleksander Šanca, generalni sekretar Notarske zbornice Slovenije Kronološki pregled dela Notarske zbornice Slovenije 1. 7. 2024–30. 4. 2026	103
DRUŽABNA KRONIKA – Resno in manj resno	
Marjana Tičar Bešter, notarka v Škofji Loki Notarka, ki je znala poslušati med vrsticami, intervju s Stašo Lepej, upokojeno notarko iz Zagorja ob Savi	113
Staša Lepej, upokojena notarka v Zagorju ob Savi Dr. Ivo Šorli – Notar naj bo, je rekla mati	122
Janez Ferlež, upokojeni notar iz Črnomlja Onstran in še naprej	133
Anekdote iz slovenskih notarskih pisarn 2025	135
IN MEMORIAM	
Eva Simona Tomšič, notarka v Ljubljani	140
PODROČJE KADROV	
Prišli – odšli v zadnjem obdobju	141
Organigram Notarske zbornice Slovenije	142

V oblačkih verzi iz pesmi pesniških zbirk Gorazda Šifrerja, notarja v Mariboru

Marjana Tičar Bešter, odgovorna urednica,
notarka v Škofji Loki

RAZMISLEK O LASTNI IDENTITETI

»Notarius est publicus testis« – notar kot javna priča. Ta jedrnati latinski rek, ki se je ohranil skozi stoletja kontinentalnoevropske pravne tradicije, ne izraža zgolj simbolnega pomena, temveč povzema samo bistvo notarske funkcije: zagotavljanje avtentičnosti pravnih dejanj in utrjevanje pravne varnosti v pravnem prometu.

Že v rimskem pravu so tabelliones kot poklicni pisarji in predhodniki sodobnih notarjev opravljali nalogo zapisovanja pravnih poslov, katerih dokazna vrednost je presegala voljo strank in se umeščala v okvir javnega zaupanja. V srednjeveških mestnih pravnih redih se je ta vloga dodatno utrdila: notarji so kot nosilci javnega pooblastila ustvarjali listine s posebno dokazno močjo (*fides publica*), s čimer so bistveno prispevali k stabilnosti pravnega prometa. V srednjeevropskem prostoru, znotraj katerega se je razvijal tudi slovenski pravni red, je notariat postopoma pridobil jasno institucionalno mesto. Zlasti v okviru avstrijskega civilnega prava se je uveljavil kot specifična javna služba, ki združuje javno pooblastilo in visoko stopnjo strokovne avtonomije. Notar pri tem ni zgolj zapisovalec pravnih poslov, je njihov pravni garant: s svojo nepristranskostjo, strokovnostjo in dolžnostjo pravnega pouka zagotavlja skladnost pravnih dejanj z veljavnim pravnim redom ter varuje ravnotežje med strankami.

Danes se notariat sooča z novimi, bistveno bolj kompleksnimi izzivi – digitalizacijo in umetno inteligenco. Elektronske listine, oddaljena identifikacija strank in avtomatizirani postopki odpirajo ključno vprašanje, kako v digitalnem okolju ohraniti temeljni atribut notarske listine – njeno javno verodostojnost. Elektronski postopki ustanavljanja družb, standardizirani pravni obrazci in širša uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologij odpirajo vprašanja o prihodnjem obsegu in načinu notarskega delovanja. Vendar menim, da večja kot je kompleksnost pravnega prometa, večja je potreba po preventivni pravni kontroli. Vsi vemo, da stranke sedaj pridejo k notarju z izdelano pogodbo, ki jo je pripravila umetna inteligenca – pogodbe ne izpolnjujejo pogojev za overitev, kaj šele za potrditev v notarskem zapisu, kjer notar z vsem svojim premoženjem odgovarja za celotno vsebino pogodbe. Na zadnjem izobraževanju so nas naučili, da nam lahko umetna inteligenca pripravi osnutek pogodbe, pripravljen po naših navodilih – vendar pa je vsak primer specifičen, treba je natančno pregledati zemljiško knjigo, morebitne druge evidence, pridobiti vse potrebne dokumente ter povezati več pravnih institutov v zaščito ene in druge stranke. Menim, da tega še dolgo ne bo mogla v celoti izvesti umetna inteligenca in bo notar še kako potreben pri izvedbi raznih pravnih poslov. Tudi na področju gospodarskega prava to pomeni, da bi notariat moral ohraniti svojo vlogo pri usta-

navljanju gospodarskih subjektov, statusnih preoblikovanjih, prenosih poslovnih deležev ter drugih pravnih operacijah, ki vplivajo na pravni položaj tretjih oseb. Notar pri tem ne bi smel biti zgolj tehnični posrednik, temveč varuh pravne koherence in predvidljivosti. Temeljna načela – nepristranskost, neodvisnost, strokovnost in odgovornost – ostajajo nespremenjena.

Pristojnosti notarjev se (tudi) v zadnjem letu – kljub obljubam različnih političnih vladnih garnitur – niso spremenile (zadnja vidnejša sprememba v pristojnostih je bila leta 2019 po uveljavitvi sprememb Družinskega zakonika). Če kje velja občutek, da ima posamezna pisarna sicer kakšno stranko več, pa še zdaleč (vsaj po mojih izkušnjah) niso vsi posli, ki jih stranke naročajo, nujno sklenjeni v notarski obliki. Stranke sicer – tako gre razumeti – očitno želijo najvišjo možno stopnjo varnosti, vrhunsko pravno znanje in medsebojno zaupanje, verjetno pa ni zanemarljivega pomena tudi hitrost v izvedbi postopka ter načelo »vse na enem mestu«, kar v svojih odgovorih navaja tudi novi prvi mož slovenskega vrhovnega sodstva dr. Damjan Orož.

Pričujoča številka Notarskega vestnika želi prispevati k strokovni razpravi o zgoraj navedenih dilemah. O predvidenih spremembah na področju gospodarskega prava pa pišeta izredni profesor dr. Peter Podgorelec in predsednik Notarske zbornice dr. Bojan Podgoršek.

Znotraj vsebine najdemo tudi intervju z dolgoletno, sedaj upokojeno notarko Stašo Lepej, ki je bila zelo aktivna članica uredniškega odbora Notarskega vestnika.

Novost v letošnji številki je objavljeno recenzirano pravno mnenje dveh profesorjev, ki bo mogoče v prihodnosti v pomoč tudi drugim slovenskim notarjem, ki se bodo znašli v nezavidljivem sodnem postopku.

Prijetno branje!

Še vedno je
prva pesem
(naj)boljša,
kot ta, ki jo poješ sedaj.
Še vedno je
prvi poljub
od vseh najslajši.

V mislih se
pogovarjam,
ti razlagam,
te sprašujem,
se učim iz tebe,
iz tvojega pogleda
in vem,
da si tam,
da čutiš me,
da z mano si.

Dr. Bojan Podgoršek,
predsednik Notarske zbornice Slovenije

EU Inc.

Konec prejšnjega tisočletja smo se v okviru specialističnega študija korporacijskega prava pri mariborski Pravni fakulteti odpravili v ZDA. V New Yorku in Los Angelesu smo obiskali dve odvetniški pisarni; na kalifornijski univerzi UCLA v Los Angelesu smo poslušali predavanje profesorja korporacijskega prava Stephena M. Bainbridga in gostujočega profesorja Bojana Bugariča, obiskali pa smo tudi newyorško odvetniško zbornico (The New York City Bar Association). Odvetnikom, ki so nas prijazno sprejeli, sem zastavil vprašanje, s katerim se pogosto ukvarjam v notarski pisarni: s katero javno (zaupanja vredno) listino direktor ameriške družbe v pravnem prometu izkazuje, da je upravičeni zastopnik, in s katero listino se izkazujejo imetniki deležev? Odgovorili so mi, da listine, o katerih sprašujem, ne obstajajo. V ameriški poslovni praksi običajno zaupajo že vizitki, ki jo predloži izvršni direktor (CEO), največ, kar lahko zahtevajo dvomljivci, pa je predložitev sklepa ustreznega organa družbe. Odgovor me je presenetil, sprva sem mislil, da se šalijo, vendar se niso. Obstoj lastniške strukture in upravičenih zastopnikov ameriške gospodarske družbe ni mogoče objektivno in neodvisno izkazati. Treba je zaupati internim dokumentom korporacije. Poleg tega ni določen minimalni znesek osnovnega kapitala.

Temelji slovenskega korporacijskega prava so zgrajeni na urejeni germanski tradiciji. Minimalni začetni oziroma osnovni kapital je bistvo kapitalne družbe in nosilec njene eksistence.¹ Vpis posameznega podatka v sodni register ima nasproti tretjim pravni učinek od dneva objave. Tistega, ki se v pravnem prometu zanese na registrirane podatke, ne prizadenejo škodljive pravne posledice.

Tektonske ekonomske in politične spremembe vplivajo tudi na pravo. Očitno klasični evropski varnostni mehanizmi niso dovolj trdno zasidrani, saj kaže, da jih bo odplaknil val zagonskih in rastočih podjetij, ki je pljusnil čez Atlantik. Predlagana ureditev EU Inc.² predstavlja radikalen odmik od tradicionalnega kontinentalnega modela kapitalne družbe. Trend se utemeljuje z večjo konkurenčnostjo, prožnostjo, digitalizacijo in zmanjševanjem administrativnih ovir.

Po predlogu uredbe se EU Inc. ustanovi izključno prek spleta. Fizična prisotnost ni potrebna. Predviden je »hitri postopek« registracije v 48 urah z maksimalnim stroškom 100 EUR in brez

1 Marijan Kocbek: Delnice in delniška družba, Gospodarski vestnik, Ljubljana 1995, stran 21.

2 Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on THE 28TH REGIME CORPORATE LEGAL FRAMEWORK – 'EU INC.' Bruselj, 18. 3. 2026.

minimalnega kapitala. Deleži nimajo nominalne vrednosti. Namesto strogih pravil ohranjanja osnovnega kapitala se zaščita upnikov zagotavlja z izjavo posloводства, da bo družba tudi po razdelitvi sredstev ostala solventna. Prenos deleža se izvede v celoti prek spleta s kvalificiranim elektronskim podpisom, brez zahteve po notarskem zapisu in brez objektivne preventivne kontrole. Prenosnik in prevzemnik o prenosu digitalno obvestita družbo in predložita podpisano pogodbo. Prenos deležev se ne registrira v javnem poslovnem registru, temveč v internem digitalnem registru, ki ga vodi EU Inc. sama. Imetniki deležev svoj status izkazujejo z digitalnim certifikatom o deležu, ki ga je dolžna izdati družba. V primeru insolventnosti se izvede poenostavljen in hiter postopek prenehanja EU Inc., ki izpolnjuje pogoje za »inovativno zagonsko podjetje«. Cilj je hitro in stroškovno učinkovito prenehanje s predvidenim rokom zaključka šest mesecev. Postopek je v celoti digitaliziran, vloga za začetek se vloži na standardiziranem obrazcu, zastopanje po odvetniku ni obvezno.

Veliko sreče EU Inc.

In ko enkrat
vse minilo bo,
ko naju več
ne bo,
naj besede te
v spomin ostanejo,
da nekoč sva
prijateljica bila.

Ne domišljaj si,
še opazil nihče ne bo,
da te več ni.

Prideš in greš,
vmes si
in potem
te ni.

ZNAMO IZKORISTITI PREDNOSTI NOTARIATA?

Dr. Damjan Orož je sodniško kariero začel kot okrajni sodnik na Okrajnem sodišču v Ljubljani, sprva na izvršilnem oddelku, bil tudi vodja izvršilnega oddelka, vodja enote za stečajne zadeve in podpredsednik Okrajnega sodišča v Ljubljani. Leta 2011 je bil imenovan za višjega sodnika na Višjem sodišču v Ljubljani, deset let kasneje pa za vrhovnega sodnika, kjer sodi predvsem na gospodarskem področju. Je avtor več strokovnih prispevkov s področij insolvenčnega prava, izvršilnega prava, civilnega procesnega prava, stvarnega in obligacijskega prava. Kot predavatelja ga s strokovnih izobraževanj dobro poznamo tudi notarji. Tokrat smo ga kot nedavno imenovanega predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije povprašali o mnenju glede notariata in njegovem aktualnem položaju v slovenski družbi.

Gospod Orož, najprej čestitke k imenovanju. Kako kot predsednik Vrhovnega sodišča ocenjujete trenutno vlogo notariata v Sloveniji – ali še vedno učinkovito zagotavlja pravno varnost ali so potrebne spremembe? Kje osebno vidite največje prednosti obstoječega sistema? Ali obstajajo področja, kjer notarji po vašem mnenju ne dosegajo pričakovanj pravne države?

Prvega junija 2026 bomo v Slovenij zabeležili 31 let notariata, kot ga poznamo danes. Kako pomemben je notariat, pokaže že Ustava RS, ki določa, da je notariat javna služba v okviru pravosodnega sistema, notar pa je, kot določa zakon, oseba javnega zaupanja. Od tod tudi izvira zahteva po odgovornosti notariata in notarjev do pravnega sistema. Menim, da ste slovenski notarji pri tem zelo uspešni in pomembno prispevate k zaupanju v pravno državo. Pogoji za imenovanje za notarja so določeni z zakonom in so upravičeno visoki. Vem tudi, da veliko vlagate v izobraževanje notarjev, tudi sam sem bil udeleženec nekaj notarskih šol. Z Notarskim vestnikom, čeprav izide le enkrat letno, pa pomembno prispevate tudi k razvoju slovenske pravne vede.

Notariat posamezniki dojemajo kot dokaj zaprt sistem. Se s tem strinjate? Ali bi večja odprtost poklica pomenila tudi večjo dostopnost storitev za državljane? Kje je po vašem mnenju meja med nujno regulacijo in preveliko zaščito poklica?

Poklic notarja je zakonsko omejen v javnem interesu. Poklic notarja naj bo odprt toliko, da bo strankam hkrati zagotavljal hitro in pravno odlično storitev. Prav

zadnje, torej zahteva po pravni odličnosti, ta pa je v službi javnega interesa, terja, da je poklic notarja bolj reguliran, kot je na primer poklic odvetnika. Sistem imenovanja notarjev mora zagotavljati, da je v postopku izbire izbran strokovno najprimernejši kandidat. Tako kot v postopku izbire tudi kasneje v času opravljanja službe notarja ne smejo prevladati drugi razen strokovni kriteriji. Število notarjev mora slediti zahtevam posameznega pravnega okolja, recimo temu notarski okraj. Pri določanju primernega števila notarjev se je mogoče opreti tudi na evropske smernice o razmerju med številom notarjev in številom prebivalcev. Vendar je takšno razmerje vedno treba presojati ob upoštevanju pristojnosti, ki jih imajo notarji po različnih državah.

Z Notarskim vestnikom, čeprav izide le enkrat letno, pomembno prispevate tudi k razvoju slovenske pravne vede.

Kot prvi mož slovenskega sodstva imate zelo dober vpogled v obremenjenost sodišč. Ali notarji po vaši oceni dejansko razbremenjujejo sodni sistem, tudi čakalne vrste za stranke? Ali vidite konkretne postopke, ki bi jih lahko še dodatno prenesli na notarje? Se kje dogaja, da se postopki med notarji in sodišči podvajajo ali celo zapletajo?

Sam sem imel privilegij, da sem videl, kako so notarji denimo nadvse uspešno prevzeli pristojnost ustanovitve pogodbene zastavne pravice na nepremičninah. S tem so se sodišča v pomembnem obsegu razbremenila pristojnosti, ki ni sojenje. Prenos pristojnosti je bil pomemben tudi z makro vidika. Sodišče, ki je pri poslovanju omejeno s predpisanim sodnim postopkom in ima

togo zaposlovalno politiko, ne bi bilo sposobno slediti eksponentni rasti hipotekarnih kreditov. Notarji torej s svojo vlogo tudi pomembno vplivajo na kakovost in razvoj gospodarskega prostora.

Bistvena prednost notariata v razmerju do sodišča je, da se notar na potrebo stranke po notarski storitvi lahko odzove veliko hitreje in na manj formalen način. S tega stališča lahko rečem, da je do stranke prijaznejši. To pomembno krepi zavedanje javnosti o pravni državi. Notariat je javna služba, katere kakovost zelo vpliva na pravno varnost.

Seveda notar ni sodišče in ne odloča o sporu med dvema strankama. No, in tu vidim smer razvoja notarskih pristojnosti v prihodnosti. Zakaj ne bi notar v določenih postopkih, v katerih je sedaj zgolj pristojen vložiti predlog, o tem predlogu tudi odločil? Če bi zaradi tega nastal spor, bi o njem odločilo neodvisno in nepristransko sodišče. V preteklosti smo znali prednosti notariata izkoristiti v dobro slovenskega pravnega sistema. Ali jih znamo tudi danes? Zmožnost prenesti nesporne zapuščine s sodišč na notarje bo prvi takšen lakmusov papir. Ali pa, zakaj ne bi na področju družinskega sodstva razširili sporazumno razvezo zakonske zveze pred notarjem še na razvezo zakonske zveze v primeru, ko

imata zakonca obveznost preživljanja otrok? To je sedaj v pristojnosti sodišča. Glede na to, da se velika večina tako razvezanih zakoncev v zvezi s preživljanjem otrok nikoli več ne vrne pred sodnika, lahko ugotovimo, da lahko stranki sami urejata zapletena razmerja, ki med njima nastanejo. Zakaj takšnima zakoncema država ne bi zaupala, da bi ob upoštevanju koristi otroka to uredila že takoj na začetku pred notarjem – hitro in brez strogih postopkovnih pravil, ki jima v tisti fazi življenja gotovo ne olajšajo stvari.

Digitalizacija pravosodja je tudi ena ključnih tem tega področja, vendar se vedno bolj zdi, da notariat v tem zaostaja. Kako vi gledate na to? Bi podprli uvedbo popolnoma digitalnih notarskih storitev, tudi na daljavo? Ali obstaja tveganje, da prepočasna digitalizacija zmanjšuje konkurenčnost slovenskega pravnega sistema?

Živimo v dobi digitalizacije, zato je prepočasna digitalizacija slaba stvar. Agilno gospodarstvo terja predvidljivo in lahko dostopno pravno okolje. Digitalizacija pravosodja je predpogoj. Stopnja digitalizacije našega pravosodja je nizka, kar pa je še posebej zaskrbljujoče, je fragmentirana med posameznimi deležniki. Informacijski sistemi deležnikov slovenskega pravosodja so v bistvu nepovezani. Slovensko pravosodje žal z digitalizacijo zelo zaostaja. Danes, ko bi se morali spraševati o uvajanju umetnointeligenčnih rešitev v pravosodni sistem, se še vedno ukvarjamo z digitalizacijo. Za uvedbo umetnointeligenčnih rešitev pa je digitalizacija predpogoj.

Moramo pa se iz tega nekaj naučiti. Digitalizacijo moramo voditi vsi deležniki skupaj. Za vse bi bilo najlažje in najceneje, če bi jo izvedel nekdo drug (po vzoru tujih držav) in ne sami organi odločanja. Če pa jo že izvajamo sami organi, in v preteklosti in sedanjosti jo žal izvajamo ločeno drug od drugega, jo moramo izvajati tako, da so naši sistemi medsebojno povezljivi. To zadnje je pomembno za notarje, ko boste začeli z digitalizacijo. Digitalne rešitve razvijajte tako, da bodo sposobne povezljivosti z vsemi sistemi, s katerimi notarji sodelujete. Če tega ne boste zagotovili, boste (bomo) prišli le na pol poti.

Sicer pa povsem podpiram uvajanje digitalnih notarskih storitev na daljavo. Težko sprejemam, da se danes o tem sploh še sprašujemo. Pravo vprašanje ni, če, vprašanje je lahko le, kako. Slovenci smo očitno tudi na tem področju zelo tradicionalni in se radi upiramo razvoju pravnega okolja. Kot ugotavljam, se v razpravah o spremembah pogosto poudarjajo predvsem razlogi za ohranitev obstoječega stanja, pri čemer se kot argument neredko izpostavljajo tudi zgolj posamični slabi primeri, ki naj bi upravičevali zadržanost do sprememb. Žal zaenkrat takšen pogled še vedno prevladuje, a se z njim ne strinjam.

V sodstvu smo uspešno uvedli kar nekaj storitev na daljavo, a ne v celoti in ne na vseh področjih. Kot sem omenil zgoraj, v tem delu nisem tradicionalist in pogrešam, da bi bile rešitve storitev na daljavo hitreje in širše sprejete. Spomnim se, da sem se pred približno desetimi leti udeležil mednarodne konference, na kateri smo razpravljali o izvedbi sodnega naroka na daljavo. Tisto, kar je bilo za slovenskega sodnika skorajda nekaj povsem nedopustnega, videli smo ovire v tem in onem (marsikje jih vidimo še sedaj), je bilo na primer za švedskega sodnika nekaj povsem običajnega, na primer narok po Skypu, in to v angleščini. Da ne govorim o obveznem prepisu zvočnega zapisa narokov in podobnem.

Sistem imenovanja notarjev mora zagotavljati, da je v postopku izbire izbran strokovno najprimernejši kandidat.

Notariat je javna služba, katere kakovost zelo vpliva na pravno varnost.

Smo v času politične polarizacije in nižjega zaupanja v institucije – kakšno vlogo ima po vašem mnenju notariat pri ohranjanju zaupanja v pravno državo? Kakšna je po vaši oceni stopnja zaupanja v slovenske notarke, notarje? Kako pomembna je pri tem njihova neodvisnost in kako gledate na sedanji način imenovanja?

Zakaj ne bi na področju družinskega sodstva razširili sporazumno razvezo zakonske zveze pred notarjem še na razvezo zakonske zveze v primeru, ko imata zakonca obveznost preživljanja otrok?

Brez pravilno in učinkovito delujočih institucij ni pravne države. Prebivalci to utemeljeno pričakujejo od vseh nas, tudi od notariata. Kot sem že omenil, notariat je javna služba, notarji ste osebe posebnega javnega zaupanja, ste del pravosodja v najširšem pomenu besede. Kako močan vpliv ima zaupanje v delo notarjev na zavedanje o stanju pravne države nas na primer spomni dogajanje okoli afer Zbiljski gaj in Orion.

Sama po sebi se razume zahteva po neodvisnem in nepristranskem delovanju notarja. Notar mora do obeh strank pogodbe, zapisane v notarskem zapisu, ravnati enako skrbno. Pričakovanje družbe do notarjev je upravičeno visoko in menim, da ga dosegate.

Sedanjega načina imenovanja notarjev ne spremljam od blizu, zato naj ponovim misel: postopek imenovanja mora biti takšen, da zagotavlja izbiro najboljšega kandidata. Vsak odmik od tega ideala bo na dolgi rok gotovo slabo vplival na kakovost notarskih storitev, posledično pa zamajal zaupanje v notariat in Slovenijo kot pravno državo.

Ali menite, da bi bilo treba zakonodajo o notariatu v Sloveniji spremeniti? Bi podprli spremembe glede njihovih pristojnosti? Kaj pa vprašanje cen – ali so notarske storitve po vašem mnenju dovolj dostopne širši javnosti? Višina točke, na kateri temelji notarska tarifa, se kljub zakonski določbi ni spremenila že od leta 2019?

Zmožnost prenesti nesporne zapuščine s sodišč na notarje bo prvi takšen lakmusov papir.

Zakonodaja o notariatu mora vsekakor ostati premišljena in stabilna. Vendar pa razvoj pravnega okolja odpira vprašanje, ali bi bilo mogoče posamezna področja urediti sodobneje in učinkoviteje. Na primer, kot že omenjeno v pogovoru, nesporne sodne zadeve, kjer ne gre za klasične spore med strankami, bi lahko zelo enostavno in učinkovito ter v korist strank postopka prenesli na notarje. Kar se tiče cene notarskih storitev, pa je treba zasledovati dva cilja. Prvi cilj je, da prihodki notarja zagotavljajo neodvisnost notarja od države in strank notarske storitve. Drugi cilj je, da je cena notarske storitve tako visoka, da ne prizadene oseb, ki z zakonom predpisane notarske storitve potrebujejo. Pri določanju vsakršne tarife, tako notarske kot na primer odvetniške, pa je treba imeti pred očmi tudi to, da gre za plačilo storitve pravnega strokovnjaka.

Hvala lepa.

Pripravila: Notarka Marjana Tičar Bešter

Dr. Peter Podgorelec, izredni profesor, predstojnik inštituta za gospodarsko pravo na Ekonomsko-poslovni fakulteti Univerze v Mariboru

PREDVIDENE NOVOSTI V ZAKONU O GOSPODARSKIH DRUŽBAH – NOVELA ZGD-10

1 UVOD

Kmalu po sprejemu novele Zakona o gospodarskih družbah – ZGD-1M¹ v decembru leta 2024, katere osnovni namen je bil implementacija različnih evropskih direktiv v zvezi s trajnostnim poročanjem, poročanjem o davčnih informacijah v zvezi z dohodki ter spodbujanjem uravnotežene zastopanosti spolov v organih, je Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport RS pričelo s pripravo naslednje novele ZGD-1, novele ZGD-10. Vmes je bila sprejeta kratka novela ZGD-1N,² ki je zgolj podaljšala roke v zvezi s trajnostnim poročanjem.

Novela ZGD-10 naj bi (sprva) imela dva osnovna cilja:

- implementirati Direktivo (EU) 2024/2810 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2024 o delniških strukturah z delnicami z večkratno glasovalno pravico v družbe, ki želijo uvrstiti svoje delnice v večstranski sistem trgovanja (v nadaljevanju: Direktiva);
- izboljšati korporacijsko-pravne pogoje ustanavljanja in delovanja inovativnih zagonskih podjetij (*start-up* podjetja) in podjetij z visoko dodano vrednostjo (*scale-up* podjetja).

Oba cilja sta med seboj tesno povezana, saj je tudi namen Direktive prispevati k izboljšanju nacionalnega korporacijskega prava za inovativna podjetja. Možnost uvedbe delnic z večkratno glasovalno pravico naj bi spodbudila njihove ustanovitelje k zbiranju finančnih sredstev od javnosti in s tem k nadaljnjemu razvoju teh podjetij. V primerjavi z »običajnimi« podjetji je namreč specifičnost zagonskih podjetij predvsem ta, da za doseganje svojih (ambicioznih) ciljev potrebujejo večji obseg kapitala, ki pa ga zaradi povečane tveganosti ne morejo pridobiti od tradicionalnih virov, na primer bank.

Strokovne podlage za oba tematska sklopa so bile narejene v okviru (sedaj že zaključenega) projekta iz Ciljnega raziskovalnega programa CRP 2024 z naslovom Ukrepi prava družb za spodbujanje večje konkurenčnosti slovenskega podjetniškega ekosistema pri privabljanju investicij za financiranje projektov z visoko dodano vrednostjo (V5-24018), ki sta ga financirala

Namen Direktive Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2024 o delniških strukturah z delnicami z večkratno glasovalno pravico v družbe, ki želijo uvrstiti svoje delnice v večstranski sistem trgovanja, je prispevati k izboljšanju nacionalnega korporacijskega prava za inovativna podjetja.

1 Uradni list RS, št. 102/24.

2 Uradni list RS, št. 77/25.

Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport RS in Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS (v nadaljevanju: raziskovalni projekt).

V sredini meseca marca, ko je bila novela ZGD-1O že skoraj v celoti pripravljena, je Evropska komisija objavila predlog uredbe o tako imenovanem »režimu 28«,³ ki predvideva EU Inc. kot novo obliko evropske družbe. To sedaj močno vpliva na način uresničitve drugega cilja. Sprva je bila namreč predvidena uzakonitev nove nacionalne oblike kapitalske družbe po vzoru v avstrijskem pravu imenovane »fleksibilne kapitalske družbe«, ki bi bila prilagojena posebnim potrebam zagonskih podjetij in podjetij z visoko dodano vrednostjo. Vendar če bo evropska uredba, ki zasleduje povsem enak cilj, sprejeta, uzakonitev te nove nacionalne oblike kapitalske družbe ni več smiselna. V tem primeru je bolje usmeriti aktivnosti v modernizacijo nacionalnega prava družb z omejeno odgovornostjo (d. o. o.), ki je v marsikaterem delu že zastarelo. Kolikor vem, dokončne odločitve o tem še niso bile sprejete.

Delnice z večkratno glasovalno pravico odstopajo od načela »ena delnica en glas« - imetniku omogočajo upravljavski vpliv v družbi, ki je nesorazmeren z deležem investicije v osnovni kapital družbe in s tem tudi z deležem podjetniškega tveganja, ki ga z vstopom v družbo prevzame.

2 DELNICE Z VEČKRATNO GLASOVALNO PRAVICO

Delnice z večkratno glasovalno pravico odstopajo od načela »ena delnica en glas«. Njihovemu imetniku omogočajo upravljavski vpliv v družbi, ki je nesorazmeren z deležem investicije v osnovni kapital družbe in s tem tudi z deležem podjetniškega tveganja, ki ga z vstopom v družbo prevzame. Prav zaradi te značilnosti obstajajo v zvezi z delnicami z večkratno glasovalno pravico različni pravno-politični pomisleki. Ti se na eni strani nanašajo na vprašanje učinkov takih delnic na trg kapitala in na drugi strani na tveganje zlorabe glasovalne moči v lastno korist in v škodo manjšinskih delničarjev. Naše korporacijsko pravo zaenkrat prepoveduje izdajanje takšnih delnic. V tretjem odstavku 178. člena ZGD-1 je namreč izrecno določeno, da je prepovedano izdajati delnice, ki bi ob enakem deležu v osnovnem kapitalu dajale različno število glasov.

Države članice EU imajo delnice z večkratno glasovalno pravico urejene različno. Nekatere jih dovoljujejo, druge prepovedujejo. V nekaterih jurisdikcijah je ta prepoved omejena na le javne družbe, v drugih velja za vse družbe. Ponekod so dovoljene le t. i. lojalnostne delnice, ne pa tudi delnice z večkratnimi glasovalnimi pravicami kot poseben razred delnic. Razlike v nacionalnih ureditvah po mnenju evropskega zakonodajalca ustvarjajo ovire za prost pretok kapitala na notranjem trgu, pa tudi neenake konkurenčne pogoje za družbe v različnih državah članicah.

Dne 23. oktobra 2024 sprejeta Direktiva sedaj od vseh držav članic zahteva, da domačim družbam omogočijo delniške strukture z delnicami z večkratno glasovalno pravico.⁴ Z Direktivo predviden obseg harmonizacije je sicer relativno ozek, saj se ta zahteva nanaša le na tiste družbe, ki nameravajo svoje delnice uvrstiti v trgovanje v večstranski sistem trgovanja (MTF). Ali takšne delniške strukture dopustiti tudi drugim družbam, je stvar avtonomne odločitve držav članic in Direktiva v zvezi s tem ne določa nobenih omejitev. Direktiva mora biti implementirana do 5. decembra 2026.

Z namenom zaščite interesov drugih delničarjev, tj. imetnikov delnic brez večkratnih glasovalnih pravic, vsebuje Direktiva različne varovalne mehanizme, ki jih morajo države članice obvezno uzakoniti ob dopustitvi delnic z večkratno glasovalno pravico. Ti mehanizmi se nanašajo

³ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o 28. režimu korporativnega pravnega okvirja – »EU Inc.«.

⁴ Več o Direktivi Peter Podgorelec: Modernizacija korporacijskega prava v Sloveniji in novela ZGD-1N, Podjetje in delo, št. 6-7/2025, str. 1019-1028.

deloma na uvedbo delnic z večkratno glasovalno pravico, deloma na njihov obseg (oziroma domet).

Ob obligatornih pa so v Direktivi predvideni še različni fakultativni zaščitni mehanizmi, katerih uzakonitev je odvisna od presoje držav članic. Ti se nanašajo zlasti na prenehanje večjih glasovalnih pravic, povezanih z delnicami z večkratno glasovalno pravico (t. i. klavzule *sun-set*). Prenehanje je lahko odvisno od: prenosa delnic z večkratno glasovalno pravico na tretje osebe oziroma od smrti, nemožnosti za delo ali upokojitve prvotnega imetnika takih delnic ali poteka določenega časovnega obdobja ali nastopa določenega dogodka. Ob zaščitnih mehanizmi, povezanih z delnicami z večkratno glasovalno pravico, so drugi steber Direktive pravila o transparentnosti.

V okviru raziskovalnega projekta je bilo predlagano, da se uvedba delnic z večkratno glasovalno pravico dopusti vsem delniškimi družbam, ne le tistim, z delnicami katerih se javno trguje ali se bo javno trgovalo, ampak tudi vsem ostalim delniškimi družbam. Za njihovo uvedbo bi bilo potrebno soglasje vseh delničarjev, število glasov iz takih delnic pa bi lahko bilo največ desetkratnik glasov, ki izhajajo iz delnic po prvem odstavku 308. člena ZGD-1. Delnic z večkratno glasovalno pravico ne bi bilo mogoče izdati po postopku odobrenega kapitala iz 353. člena ZGD-1.

Glede klavzul *sun-set* je bilo predlagano, da bi bile obvezne le za družbe, z delnicami katerih se trguje na organiziranem trgu ali v večstranskem sistemu trgovanja (MTF). Če bi pri teh družbah prišlo do prenosa delnic z večkratno glasovalno pravico, bi večkratne glasovalne pravice *ex lege* prenehale. V vsakem primeru bi večkratne glasovalne pravice pri teh družbah prenehale po preteku desetih let od dneva uvrstitve delnic v javno trgovanje, če statut ne bi določil krajšega roka. Ta rok bi se lahko s tričetrtinsko večino pri sklepanju zastopanega osnovnega kapitala podaljšal še za največ deset let.

Za vse družbe bi veljalo, da kadar bi skupščina odločala o imenovanju revizorja letnega poročila, imenovanju posebnega revizorja po prvem odstavku 318. člena ZGD-1 ter o vložitvi tožbe po prvem odstavku 327. člena ZGD-1, bi delnice z večkratno glasovalno pravico zagotavljale le en glas.

Ob dopolnitvi 178. člena z zgoraj predstavljenimi rešitvami, bi se dopolnili še naslednji členi v ZGD-1: prvi odstavek 303. člena, ki ureja seznam udeležencev na skupščini, tretji odstavek 304. člena, ki ureja navedbo izida glasovanja v zapisniku skupščine javne delniške družbe, 69. člen, ki ureja sestavine priloge k računovodskim izkazom, ter 70. člen, ki ureja sestavine poslovnega poročila.

Zaradi uzakonitve delnic z večkratno glasovalno pravico so predlagane tudi dopolnitve Zakona o prevzemih – ZPre-1, in sicer v delu, ki se nanaša na oprostitev dolžnosti dati prevzemno ponudbo, in v delu, ki se nanaša na odločanje skupščine o obrambnih mehanizmi in še o nekaterih drugih zadevah.

3 FLEKSIBILNA KAPITALSKA DRUŽBA KOT NOVA OBLIKA KAPITALSKE DRUŽBE

V začetku lanskega leta je minister za gospodarstvo, turizem in šport Matjaž Han imenoval posebno delovno skupino, katere naloga je bila pripraviti predlog sprememb in dopolnitev

Naše korporacijsko pravo zaenkrat prepoveduje izdajanje delnic, ki bi ob enakem deležu v osnovnem kapitalu dajale različno število glasov.

Zaradi uzakonitve delnic z večkratno glasovalno pravico so predlagane tudi dopolnitve Zakona o prevzemih.

Naloga posebne delovne skupine je bila pripraviti predlog sprememb in dopolnitev ZGD-1, s katerimi bi bila uzakonjena »vitka gospodarska družba« kot nova oblika kapitalske družbe.

Minimalni osnovni kapital nove oblike družbe ne bi bil predpisan.

ZGD-1, s katerimi bi bila uzakonjena »vitka gospodarska družba« kot nova oblika kapitalske družbe. Delovna skupina je bila sestavljena iz predstavnikov različnih ministrstev in predstavnikov zagonskih podjetij in podjetij z visoko dodano vrednostjo. Sam sem bil član delovne skupine kot vodja raziskovalnega projekta.

Ideja o vitki družbi je bila prvič objavljena v prispevku Nejca Novaka v reviji Pravna praksa, št. 11-12/2024. Družba bi bila organizirana kot delniška družba (»vitka delniška družba«), njene temeljne značilnosti pa bi bile: v celoti bi morala poslovati brez notarjev; družba bi sama določila način in obliko vodenja delniške knjige in obliko delnic; delničarji bi imeli visoko stopnjo pogodbene svobode pri urejanju notranjih odnosov; minimalni osnovni kapital ne bi bil predpisan.

Podlaga za delo delovne skupine so bila strokovna gradiva, ki so nastajala v okviru raziskovalnega projekta,⁵ ki se je izvajal vzporedno, in še nekatera druga strokovna gradiva. Raziskovalci smo sprva predlagali modernizacijo obstoječega prava družb z omejeno odgovornostjo (d. o. o.), tako da bi jo približali tudi specifičnim potrebam zagonskih podjetij in podjetij z visoko dodano vrednostjo, vendar se je (drugim) članom delovne skupine zdela boljša rešitev nova oblika kapitalske družbe. Zato so se nadaljnje aktivnosti na raziskovalnem projektu nadaljevale v tej smeri. Ključno vprašanje že takoj na začetku je bilo, ali novo obliko gospodarske družbe v delu, ki ne bi bil urejen s posebnimi pravili, nasloniti na pravila delniškega prava ali pravila prava d. o. o.

Na podlagi primerjalnopravnih analiz je bil pripravljen predlog nove oblike družbe z naslednjimi temeljnimi značilnostmi:

- minimalni osnovni kapital ne bi bil predpisan. Če bi bil z družbeno pogodbo dogovorjeni osnovni kapital nižji od 7.500 EUR, bi morala družba del vsakoletnega čistega dobička (25 %) odvesti v zakonske rezerve. Ta dolžnost bi prenehala, ko bi družba povečala osnovni kapital (iz sredstev družbe) vsaj na znesek 7.500 EUR. V primeru, da bi šla družba v stečaj in ne bi imela osnovnega kapitala vsaj v višini 7.500 EUR, bi morali družbeniki vplačati razliko v stečajno maso (obvezno naknadno vplačilo v primeru stečaja družbe). Družbo, tudi če bi bila večosebna, bi bilo mogoče ustanoviti na daljavo na predpisanem obrazcu brez sodelovanja notarja ali na enega od načinov, na katerega se lahko ustanovi tudi d. o. o.;
- ob poslovnih deležih bi lahko družba izdala tudi deleže v vrednosti podjetja – vrednostne deleže (do 50 % osnovnega kapitala). Ti bi se lahko izdali tudi kot vrednostni papirji v skladu z zakonom, ki ureja nematerializirane vrednostne papirje. Pri vrednostnih deležih bi bila glasovalna pravica v celoti izključena, vendar bi bila njihova prenosljivost enostavnejša (zadoščala bi navadna pisna oblika), poleg tega za njih ne bi veljale omejitve iz 10. a člena ZGD-1. V sodni register se ne bi vpisovali individualno tako kot poslovni deleži, ampak bi se v vpisal le skupni delež vseh izdanih vrednostnih deležev. O vrednostnih deležih in njihovih imetnikih bi moral poslovođa voditi knjigo vrednostnih deležev in vsako leto predložiti v sodni register (zbirko listin) aktualiziran seznam imetnikov teh deležev;
- za prenos poslovnih deležev bi zadoščala notarska overitev podpisov odsvojitelja in pridobitelja. Pred overitvijo podpisa pridobitelja bi moral notar preveriti obstoj omejitve iz 10. a člena. Oblika notarskega zapisa bi bila potrebna le, če bi bila predvidena

⁵ Glej o tem Peter Podgorelec: Izhodišča za izboljšanje korporacijskoprnega okolja delovanja inovativnih zagonskih podjetij, Podjetje in delo, št. 2/2025, str. 227–260.

v družbeni pogodbi. Enako bi veljalo za prevzem novih osnovnih vložkov v postopkih povečanja osnovnega kapitala. Te rešitve sicer niso bile dokončne. Zaradi razlogov, ki so jih navajali predstavniki ministrstev, zlasti ministrstva za pravosodje, je zelo verjetno, da bi na koncu obveljala enaka rešitev kot velja za prenos poslovnih deležev in prevzem novih osnovnih vložkov v d. o. o. (da bi torej tudi tukaj bila potrebna oblika notarskega zapisa);

- osnovni kapital družbe bi se lahko povečal tudi na način odobrenega ali pogojnega kapitala, kar je po veljavni ureditvi predvideno le za delniške družbe, ne pa tudi za družbe z omejeno odgovornostjo;
- za upravljavsko strukturo bi veljale določene poenostavitve. Tako bi na primer za izvedbo pisnega glasovanja družbenikov po drugem odstavku 507. člena ZGD-1 bilo potrebno soglasje vseh družbenikov le, če družbena pogodba ne bi določila drugače.

Po vzoru avstrijskega korporacijskega prava bi se družba imenovala fleksibilna kapitalna družba (fleks. k. d.).⁶ Za vprašanja, ki ne bi bila predmet posebne ureditve, bi se uporabljale določbe, ki veljajo za d. o. o. Slovenska fleks. k. d. bi sicer bila le deloma podobna avstrijski. Iz avstrijske ureditve je bila dejansko prevzeta le ideja o vrednostnih deležih, medtem ko se na primer ustanovitev družbe zgleduje po nemškem korporacijskem pravu, ki velja za podjetniško družbo (UG). Zato bi bilo mogoče utemeljeno pričakovati, da bi slovenska fleks. k. d. dosegla večji uspeh kot avstrijska.

4 EU INC.

Dne 18. marca 2026 je Evropska komisija objavila predlog uredbe, katere namen je s pomočjo nadnacionalne oblike družbe (EU Inc.) omogočiti inovativnim podjetjem, da uživajo koristi enotnega, harmoniziranega sklopa pravil ter kjerkoli v EU poslujejo in investirajo. Z EU Inc. kot obliko družbe, ki je neposredno podrejena pravilom evropskega prava, se želi odpraviti fragmentacija v korporacijskem pravu EU in olajšati inovativnim podjetjem ustanavljanje, poslovanje in razvoj na celotnem enotnem trgu. V primerjavi z Uredbo Sveta, št. 2157/2001, o Statutu Evropske delniške družbe (SE) je predlagana ureditev EU Inc. bistveno obsežnejša in celovitejša. Predlog uredbe predvideva ureditve številnih vprašanj od ustanovitve do prenehanja družbe, vključno z določenimi davčnimi vprašanji. Izpostavimo lahko denimo naslednje temeljne značilnosti EU Inc.:

- za upravljavsko strukturo bi veljale določene poenostavitve. Tako bi na primer za izvedbo pisnega glasovanja družbenikov po drugem odstavku 507. člena ZGD-1 bilo potrebno soglasje vseh družbenikov le, če družbena pogodba ne bi določila drugače;
- možna bi bila on-line registracija v roku 48 ur, tudi prek postala EU Central Interface, uporaba vnaprej predpisanega obrazca akta o ustanovitvi, maksimalni stroški ustanovitve bi bili 100 EUR, veljalo bi načelo *once-only*;
- ni predpisan minimalni osnovni kapital, tudi ne zakonske in kapitalne rezerve. Deleži (*shares*) se lahko izdajo za konsideracijo, ki se prispeva v kapital, ali za konsideracijo, ki se ne prispeva v kapital;

Za prenos poslovnih deležev bi zadoščala notarska overitev podpisov odsvojitelja in pridobitelja – oblika notarskega zapisa bi bila potrebna le, če bi bila predvidena v družbeni pogodbi.

Po vzoru avstrijskega korporacijskega prava bi se družba imenovala fleksibilna kapitalna družba (fleks. k. d.).

⁶ Glej o tem Peter Podgorelec in Saša Prelič: Avstrijska fleksibilna kapitalna družba – zgled za Slovenijo?, Podjetje in delo, št. 1/2025, str. 5–31.

Z EU Inc. kot obliko družbe, ki je neposredno podrejena pravilom evropskega prava, se želi odpraviti fragmentacija v korporacijskem pravu EU in olajšati inovativnim podjetjem ustanavljanje, poslovanje in razvoj na celotnem enotnem trgu.

Kot kaže, bo od sprva predvidenih dveh ciljev novele ZGD-10 ostal le eden: implementacija direktive o delnicah z večkratno glasovalno pravico.

- deleži se vpisujejo v digitalni register, ki ga vodi družba sama, možna je uporaba tehnologije DLT, dopuščeno mora biti, da se z deleži trguje v večstranskem sistemu trgovanja (MTF);
- prenos deležev je možen izključno v digitalni obliki. Države članice ne smejo zahtevati notarske oblike pogodbe o prenosu deležev. Enako velja za vpisovanje novih deležev v postopkih povečanja kapitala;
- uvedejo se alternativne oblike zaščite upnikov: poleg bilančnega testa bo potreben še likvidnostni test.

Za EU Inc. naj bi veljala naslednja hierarhija pravil: 1) uredba, 2) statut/družbena pogodba, 3) nacionalno pravo (implementacijske določbe in določbe o nacionalni pravni obliki, ki jo določi država članica). Določitev nacionalne pravne oblike, katere pravila se bodo uporabljala za EU Inc. subsidiarno (za uredbo in statutom/družbeno pogodbo), bo zagotovo ključno vprašanje za države članice.

5 10. A ČLEN ZGD-1

Ko se je pripravljala novela ZGD-10, je bilo veliko diskusij namenjenih tudi 10. a členu, ki določa omejitve ustanavljanja družb in podjetnikov ter pridobitve statusa družbenika. Verjetno je prav ta člen ključni razlog nekonkurenčnosti slovenskega korporacijskega prava, saj tako številnih omejitev ne predvideva nobena od zakonodaj držav članic. V mednarodnem merilu je institut »diskvalificiranega družbenika«, ki je uzakonjen v 10. a členu ZGD-1, redkost, mnogo bolj – tudi na ravni EU – je uveljavljen institut »diskvalificiranega direktorja« (pri nas 255. člen ZGD-1).

V okviru raziskovalnega projekta je bilo predlagano, da se 10. a člen v celoti črta. Žal se je kmalu izkazalo, da bo to težko uresničljivo. Zato je bil v okviru raziskovalnega projekta pripravljen kompromisni predlog, po katerem bi se črtala le omejitev iz 3. točke prvega odstavka, omejitev iz 4. točke prvega odstavka 10. a člena, ki v praksi, tudi notarski, verjetno povzroča največ težav, pa bi se prenesla v 255. člen ZGD-1, kar pomeni, da ne bi več veljala kot omejitev za pridobitev statusa družbenika, ampak kot omejitev za pridobitev statusa direktorja.

Tudi o tem predlogu še ni bila sprejeta dokončna odločitev. Najprej bo treba razčistiti, ali bo tudi novo obliko evropske družbe (EU Inc.) mogoče vključiti v režim po 10. a členu. Če to ne bo mogoče, bo to samo še dodaten argument, da se 10. a člen v celoti črta.

6 ZAKLJUČEK

Kot kaže, bo od sprva predvidenih dveh ciljev novele ZGD-10 ostal le eden: implementacija direktive o delnicah z večkratno glasovalno pravico. Kar zadeva novo obliko kapitalne družbe, prilagojeno posebnim potrebam zagonskih podjetij in podjetij z visoko dodano vrednostjo, je zaenkrat bolje počakati, da se vidi, kakšna bo usoda EU Inc. Če evropska uredba o tej družbi ne bo sprejeta, to ne bo kakšna večja škoda za slovenska inovativna podjetja, saj je predlog nove nacionalne oblike družbe že pripravljen.

Dr. Bojan Podgoršek, notar v Ljubljani

GOSPODARSKO INTERESNO ZDRUŽENJE IN RELEVANTNI VPISI V SODNI REGISTER¹

1 PRAVNA NARAVA GOSPODARSKEGA INTERESNEGA ZDRUŽENJA

Gospodarsko interesno združenje (GIZ) je pravna oseba. Lastnost pravne osebe pridobi z vpisom v register, ki ga vodi sodišče (glej prvi odstavek 565. člena in prvi odstavek 44. člena Zakona o gospodarskih družbah).² GIZ lahko ustanovita vsaj dve družbi oziroma podjetnika.

GIZ ni gospodarska družba. To izhaja že iz 1. člena ZGD-1, ki kot predmet zakonske materije omenja GIZ poleg gospodarskih družb in ne med njimi, in tudi iz tretjega odstavka 3. člena ZGD-1, ki med oblikami organizacije gospodarskih družb ne določa gospodarskega interesnega združenja. Namen delovanja GIZ ni enak namenu delovanja gospodarskih družb. Cilj GIZ je olajševati in pospeševati pridobitno dejavnost njegovih članov, izboljševati in povečevati rezultate te dejavnosti in ne ustvarjati lastnega dobička oziroma povečevati vrednosti premoženja, vloženega v gospodarski podjem, kar je značilnost in namen gospodarske dejavnosti.³ Tudi sodna praksa upošteva, da GIZ ne spada med gospodarske družbe.⁴

Gospodarsko interesno združenje ima korenine v francoskem pravu, v katero je bila ta nova oblika združevanja uvedena leta 1967 kot eden od ukrepov v okviru prizadevanja za prilagoditev francoskega gospodarstva novim dimenzijam razširjenega in skupnega trga.⁵

Uredba Sveta (EGS), št. 2137/85, z dne 25. julija 1985 o Evropskem gospodarskem interesnem združenju (EGIZ)⁶ v uvodu določa, da se združenje razlikuje od družbe pretežno zaradi namena, ki je olajšati ali razvijati gospodarske dejavnosti članov, da se jim omogoči izboljšanje njihovih rezultatov. Zaradi pomožnega značaja dejavnosti združenja morajo biti te dejavnosti povezane z gospodarskimi dejavnostmi njenih članov, vendar jih ne smejo nadomestiti, tako da

Ker GIZ ni gospodarska družba, za ustanovitev GIZ in za pridobitev statusa člana GIZ ne veljajo omejitve, ki jih ureja 10. a člen ZGD-1.

¹ Prispevek je bil predstavljen na Registrski šoli februarja 2026.

² ZGD-1, Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C, 18/21, 18/23 – ZDU-10, 75/23, 102/24 in 77/25.

³ Nina Plavšak v: Marijan Kocbek (red.): Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah, druga, dopolnjena izdaja, 1. knjiga, IUS Software, GV Založba, Ljubljana 2014, stran 135.

⁴ Sklep VSL Rg 496/2015, Sklep VSL Rg 82/2018, Sklep VSK II Ip 2/2021.

⁵ Dušan Pšeničnik v: Marijan Kocbek (red.): Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah, druga, dopolnjena izdaja, 3. knjiga, IUS Software, GV Založba, Ljubljana 2014, stran 138.

⁶ Uredba EGIZ, Uradni list Evropskih skupnosti, L 199, 31/07/1985 str. 0001–0009.

Cilj GIZ je olajševati in pospeševati pridobitno dejavnost svojih članov, ne pa ustvarjati lastnega dobička.

združenje ne sme opravljati poklicne dejavnosti v zvezi s tretjimi strankami. Da lahko združenje doseže svoj namen, ima pravno in poslovno sposobnost in ga proti tretjim osebam zastopa organ, ki je pravno ločen od članov združenja.

Ker GIZ ni gospodarska družba, za ustanovitev GIZ in za pridobitev statusa člana GIZ ne veljajo omejitve, ki jih ureja 10. a člen ZGD-1. Ta določba namreč omejuje ustanavljanje družb in podjetnikov ter pridobitev statusa družbenika v gospodarskih družbah, ki se lahko organizirajo kot osebne družbe (družba z neomejeno odgovornostjo in komanditna družba) ali kot kapital-ske družbe (družba z omejeno odgovornostjo, delniška družba, komanditna delniška družba in evropska delniška družba) in ne omejuje ustanavljanja in vstopanja v asociacije oziroma združenja, ki niso gospodarske družbe (GIZ, zavod, zadruga, gospodarska zbornica in podobno).

2 ČLANSTVO V GIZ

Gospodarsko interesno združenje lahko ustanovita vsaj dve družbi oziroma podjetnika (prvi odstavek 563. člena ZGD-1). H GIZ lahko pristopijo tudi osebe, ki opravljajo poklic, urejen s posebnimi predpisi (četrti odstavek 563. člena ZGD-1). Na podlagi prvega in četrtega odstavka 563. člena ZGD-1 teorija loči med ustanovnimi in pristopnimi člani, ki naj ne bi mogli sodelovati pri ustanovitvi združenja.⁷ Za tako razlikovanje ni videti utemeljenih razlogov razen besedne razlage prvega in četrtega odstavka 563. člena ZGD-1. Takega razlikovanja tudi ni med člani Evropskega gospodarskega interesnega združenja (EGIZ), ki določa le, da so člani združenja poleg družb lahko tudi fizične osebe, ki opravljajo industrijsko, trgovinsko, obrtno ali kmetijsko dejavnost ali nudijo poklicne ali druge storitve v Evropski gospodarski skupnosti (glej 4. člen Uredbe EGIZ).

Cilj GIZ je olajševati in pospeševati pridobitno dejavnost svojih članov, ne pa ustvarjati lastnega dobička. Zato je smiselno, da se vanj lahko vključijo tudi predstavniki svobodnih poklicev, da si zagotovijo podporne storitve za opravljanje svoje osnovne dejavnosti. Med fizične osebe, ki opravljajo poklic, urejen s posebnimi predpisi, sodijo (poleg samostojnih podjetnikov) tudi druge fizične osebe, ki so vpisane v Poslovni register Slovenije (PRS) in opravljajo registrirane dejavnosti ali s predpisom ali z aktom o ustanovitvi določene dejavnosti (glej prvi odstavek 2. člena Zakona o Poslovnem registru Slovenije).⁸ Med te sodijo na primer nosilci dopolnilne dejavnosti na kmetiji (glej 28. člen Zakona o kmetijstvu),⁹ sobodajalci (glej 15. točko prvega odstavka 2. člena Zakona o gostinstvu)¹⁰ in zasebni športni delavci (glej 19. točko 2. člena Zakona o športu).¹¹

3 ODGOVORNOST ČLANOV ZA OBVEZNOSTI GIZ

Pomembna značilnost GIZ je osebna odgovornost članov za obveznosti GIZ. 566. člen ZGD-1 določa, da so člani odgovorni za obveznosti združenja z vsem svojim premoženjem. Prvi od-

7 Mirko Ilešič, Dušan Pšeničnik v: Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah (red. Marijan Kocbek), IUS Software, GV Založba, Ljubljana 2014, 3. knjiga, stran 141.

8 ZPRS-1, Uradni list RS, št. 49/06, 33/07 – ZSReg-B, 19/15, 54/17, 18/23 – ZDU-10, 75/23 – ZGD-1L in 85/25 – ZPRS-2.

9 ZKme-2, Uradni list RS, št. 100/2025.

10 ZGos-1, Uradni list RS, št. 77/25.

11 ZŠpo-1, Uradni list RS, št. 29/17, 21/18 – ZNOrg, 82/20, 3/22 – ZDeb in 37/24 – ZMat-B.

stavek 566. člena ZGD-1 določa, da je odgovornost članov solidarna, če ni s tretjim sopogodbnikom dogovorjeno drugače. Po drugem odstavku 566. člena ZGD-1 pa upniki združenja ne morejo zahtevati poplačila od članov, dokler niso neuspešno uveljavljali plačila od združenja samega.

Gre torej za subsidiarno odgovornost članov za obveznosti GIZ. Subsidiarnost pomeni, da ob dospelosti obveznosti GIZ upnik ne more takoj terjati člana. Če upnik terja člana, ima ta pravico do ugovora vrstnega reda (*beneficium ordinis*), da naj upnik najprej terja GIZ. Ugovor vrstnega reda je torej najpomembnejša posledica subsidiarne odgovornosti.¹² Upniku za uveljavitev osebne odgovornosti članov ni treba s tožbo zahtevati izpolnitve od GIZ.

Določba prvega odstavka 566. člena ZGD-1, podobno kot 1020. člen Obligacijskega zakonika¹³ glede soporokov, ureja medsebojna razmerja članov GIZ.

Ne glede na to, ali gre za solidarno ali za subsidiarno poroštvo za obveznosti glavnega dolžnika, je medsebojno razmerje med poroki solidarno, če ni s pogodbo z upnikom dogovorjeno drugače.¹⁴ Člani v medsebojnem razmerju odgovarjajo solidarno. Enako je urejena osebna odgovornost družbenikov za obveznosti družbe z neomejeno odgovornostjo (glej prvi odstavek 100. člena ZGD-1).

S pogodbo se upnik, GIZ in eden ali več članov GIZ lahko dogovorijo, da določeni člani (ki so pogodbene stranke) upniku GIZ solidarno odgovarjajo za obveznosti GIZ. V tem primeru lahko upnik takoj zahteva poplačilo terjatve od člana, ki je s posebno pogodbo s tem upnikom prevzel solidarno odgovornost za obveznosti GIZ, ne da bi pred tem terjal GIZ.

Po mnenju teorije je dopustna tudi izključitev odgovornosti vseh ali nekaterih članov GIZ, v katero je tretji sopogodbnik izrecno privolil, če to ne nasprotuje načelom vestnosti in poštenja.¹⁵ Za družbo z neomejeno odgovornostjo pa drugače velja, da se jamstvo družbenikov ne more niti utesniti niti omejiti (glej drugi odstavek 100. člena ZGD-1).¹⁶

Član, ki pristopi po ustanovitvi združenja, je lahko v skladu s pogodbo o ustanovitvi oproščen odgovornosti za obveznosti, ki so nastale pred njegovim pristopom, pri čemer mora biti taka oprostitve objavljena (prvi odstavek 566. člena ZGD-1). Ureditve osebne odgovornosti družbenikov za obveznosti družbe z neomejeno odgovornostjo ne dopušča oprostitve družbenika za obveznosti, ki so nastale pred njegovim pristopom.

4 VPISI V REGISTER

GIZ spada med subjekte (pravne osebe s sedežem v Republiki Sloveniji), ki se po prvem odstavku 3. člena ZSReg vpišejo v sodni register. V sodni register se po 4. členu ZSReg vpišejo podatki o subjektu vpisa: enotna identifikacijska številka, ime, sedež, poslovni naslov v kraju sedeža, pravnoorganizacijska oblika, datum akta o ustanovitvi, podatki o ustanoviteljih in članih su-

Član, ki pristopi po ustanovitvi združenja, je lahko v skladu s pogodbo o ustanovitvi oproščen odgovornosti za obveznosti, ki so nastale pred njegovim pristopom, pri čemer mora biti taka oprostitve objavljena.

Vpis članov GIZ v register je obvezen ne glede na njihovo število, saj je to pomembno za pravni promet zaradi njihove osebne odgovornosti za obveznosti GIZ.

¹² Glej o subsidiarnem poroštvo Vesna Kranjc v: Miha Juhart in Nina Plavšak (red.): Obligacijski zakonik s komentarjem (posebni del). GV Založba, Ljubljana 2004, str. 1048.

¹³ OZ, Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo, 64/16 – odl. US in 20/18 – OROZ631.

¹⁴ Vesna Kranjc v: Miha Juhart in Nina Plavšak (red.): Obligacijski zakonik s komentarjem (posebni del). GV Založba, Ljubljana 2004, str. 1048.

¹⁵ Mirko Ilešič in Dušan Pšeničnik v: Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah (red. Marjan Kocbek), IUS Software, GV Založba, Ljubljana 2014, 3. knjiga, stran 144.

¹⁶ Marjan Kocbek v: Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah (red. Marjan Kocbek), IUS Software, GV Založba, Ljubljana 2014, 1. knjiga, stran 560.

bjekta vpisa, podatki o zastopnikih, čas trajanja (če je ustanovljen za določen čas), podatki glede prenehanja subjekta vpisa in drugi podatki, za katere zakon določa, da se vpišejo v sodni register, ali ki so pomembni za pravni promet in njihov vpis zahteva subjekt vpisa.

Enako so podatki, ki se vpišejo v sodni register po ZSReg, povzeti tudi v 84. členu Uredbe o vpisu družb in drugih pravnih oseb v sodni register.¹⁷

Po 85. členu Uredbe je treba predlogu za vpis ustanovitve gospodarskega interesnega združenja priložiti odpravek notarskega zapisa pogodbe o ustanovitvi.

Tretji odstavek 4. člena ZSReg izvzema vpis ustanoviteljev delniške družbe (ter evropske delniške družbe in evropske zadruga) v register in ne izvzema vpisa članov GIZ ter EGIZ v register, kar pomeni, da je vpis članov GIZ v register obvezen ne glede na njihovo število. To je razumljivo, saj je vpis članov v register pomemben za pravni promet zaradi njihove osebne odgovornosti za obveznosti GIZ.

Če je v skladu s prvim odstavkom 566. člena ZGD-1 član, ki pristopi po ustanovitvi združenja, v skladu s pogodbo o ustanovitvi oproščen odgovornosti za obveznosti, ki so nastale pred njegovim pristopom, je treba pri vpisu tega novega člana to oprostitev tudi vpisati v register v rubriko »Vrsta odgovornosti za obveznosti družbe«.

Po prvem odstavku 5. člena ZSReg je vpis članov nadzornega sveta ali upravnega odbora obvezen le za delniške družbe, evropske delniške družbe, komanditne delniške družbe ali družbe z omejeno odgovornostjo. To pomeni, da vpis članov drugih organov GIZ v register (razen posloводства oziroma zastopnikov) za GIZ ni obvezen.

Kadar GIZ po 574. členu ZGD-1 nastane s preoblikovanjem iz kakšne druge organizacijske oblike pravne osebe ali kadar se GIZ preoblikuje v družbo z neomejeno odgovornostjo, se v register vpiše tudi ta podatek.

O predlogu za vpis podatkov GIZ v sodni register na prvi stopnji odloča sodniški pomočnik. O pritožbi odloča sodnik posameznik istega sodišča (glej 11. člen Zakona o sodnem registru).¹⁸

5 VPIS USTANOVITVE GIZ

Predlog za vpis ustanovitve in predlog za vpis sprememb registriranih podatkov morata biti vložena v elektronski obliki - predlog mora vložiti notar.

Po 85. členu Uredbe je treba predlogu za vpis ustanovitve gospodarskega interesnega združenja priložiti odpravek notarskega zapisa pogodbe o ustanovitvi. Pri tem je treba upoštevati pravilo prvega odstavka 27. člena ZSReg, ki določa, da morajo biti vsi predlogi, ki se nanašajo na GIZ (tudi predlog za vpis ustanovitve in predlog za vpis sprememb registriranih podatkov), vloženi v elektronski obliki. Predlog mora vložiti notar (2. točka petega odstavka 27. člena ZSReg). Ker se predlog s prilogami vloži elektronsko, zanj ne velja drugi odstavek 28. člena ZSReg o najmanjšem številu izvodov predloga in prilog. V elektronski obliki morajo biti (poleg predloga s prilogami) tudi druge vloge in priloge v registrskem postopku. Šteje se, da imajo te listine značilnost izvirnika, če jih notar pretvori v elektronsko obliko in potrdi s svojim elektronskim podpisom, ki je enakovreden lastnoročnemu podpisu (glej tretji do peti odstavek 28. a člena ZSReg).

¹⁷ Uredba, Uradni list RS, št. 43/07, 5/10, 25/14, 54/15, 1/18 in 63/24.

¹⁸ ZSReg, Uradni list RS, št. 54/07 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08, 49/09, 82/13 – ZGD-1H, 17/15, 54/17, 16/19 – ZNP-1, 75/23 in 102/23 – ZViS-M.

Notarski zapis je javna listina, ki dokazuje resničnost tistega, kar se v tej javni listini potrjuje ali določa (glej prvi in drugi odstavek 224. člena Zakona o pravdnem postopku).¹⁹ Notarski zapis dokazuje, da so stranke svobodno in resno izjavile voljo za sklenitev pogodbe in da so soglašale s celotno vsebino te pogodbe. Notarski zapis mora vsebovati navedbo, da je notar udeležencem notarski zapis prebral in da so udeleženci notarski zapis odobrili, sicer ta listina nima pravnega učinka javne listine (glej 43. in 45. člen ZN). Notarska overitev podpisa na primer dokazuje, da je določena oseba lastnoročno podpisala listino. Po 57. členu OZ je pogodba sklenjena, ko listino podpišejo vsi, ki se z njo zavezujejo. Overitev podpisa torej verodostojno izkazuje lastnoročni podpis in istovetnost podpisnika, vendar se notarska potrditev podpisa ne nanaša na vsebino pravnega posla. Verodostojnost notarskega zapisa pa se nanaša tudi na vsebino pravnega posla. Tako je javna listina opredeljena tudi v predpisih EU, na primer v Uredbi (EU), št. 1215/2012,²⁰ ki v 2. členu določa, da se pristnost (verodostojnost) javne listine (angl. *authentic instrument*) nanaša na podpis in vsebino javne listine. Javna listina, ki je izvršljiva v državi članici izvora, je izvršljiva tudi v drugih državah članicah, ne da se zahteva razglasitev izvršljivosti. Izvršitev javnih listin se lahko zavrne le, če je očitno v nasprotju z javnim redom zaprosene države članice (prvi odstavek 58. člena Uredbe (EU), št. 1215/2012).

Vsi ustanovitelji GIZ morajo biti hkrati udeleženi pri sestavi notarskega zapisa pogodbe o ustanovitvi GIZ in morajo izjaviti odobritev celotne vsebine tega korporacijskega pravnega posla ter tudi podpisati (oziroma parafirati) vsako stran. Notar pri tem preveri obstoj in identiteto vseh ustanoviteljev ter tudi upravičenost za zastopanje. Pravne osebe morajo izkazati obstoj z izpisom iz uradne evidence. Obstoj in upravičenje za zastopanje gospodarskih družb s sedežem v Republiki Sloveniji notar preveri z vpogledom v slovenski sodni register. Obstoj in upravičenje za zastopanje drugih oseb s sedežem v Republiki Sloveniji (samostojni podjetniki in osebe, ki opravljajo poklic, urejen s posebnimi predpisi) notar preveri z vpogledom v Poslovni register Slovenije. Notarska potrditev teh dejstev (obstoj in upravičenje za zastopanje) je sestavni del notarskega zapisa, ki je javna listina. Kadar je obstoj in upravičenje za zastopanje subjekta s sedežem v drugi državi mogoče preveriti z vpogledom v elektronski register te države, notar obstoj teh dejstev prav tako lahko potrdi v notarskem zapisu. V drugih primerih je treba predlogu za vpis v register priložiti javno listino (na primer izpis iz registra države subjekta), ki potrjuje ta dejstva.

Kadar je obstoj in upravičenje za zastopanje subjekta s sedežem v drugi državi mogoče preveriti z vpogledom v elektronski register te države, notar obstoj teh dejstev prav tako lahko potrdi v notarskem zapisu.

6 VPIS SPREMEMBE ČLANOV ZDRUŽENJA

6.1 Predlog za vpis pristopa člana

Po prvem odstavku 569. člena ZGD-1 lahko združenje sprejema nove člane pod pogoji, določenimi v pogodbi o ustanovitvi.

Sprememba v članstvu združenja povzroči spremembo subjektov (strank oziroma udeležencev) pogodbe o ustanovitvi združenja, ki je bila v obliki notarskega zapisa sklenjena v soglasju

19 ZPP, Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US, 10/17, 16/19 – ZNP-1, 70/19 – odl. US, 1/22 – odl. US, 3/22 – ZDeb in 92/24 – odl. US.

20 Uredba (EU), št. 1215/2012, Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (prenovitev).

vseh ustanoviteljev. Vendar sprememba članov združenja sama po sebi ne spreminja vsebine pravil družbene pogodbe. Za spremembo pravil je potreben skupščinski sklep, za spremembo subjektov pogodbe o ustanovitvi pa skupščinski sklep ni potreben, razen če ga predpisuje pogodba o ustanovitvi. Kadar pogodba o ustanovitvi združenja predpisuje, da o pristopu novih članov združenja odloča skupščina združenja, predpisuje tudi večino, ki je potrebna za veljaven sprejem skupščinskega sklepa o soglasju s pristopom novega člana.

Po prvem odstavku 87. členu Uredbe je treba predlogu za vpis pristopa novega člana (569. člen ZGD-1) priložiti ustrezne listine o izpolnjevanju pogojev, določenih v pogodbi o ustanovitvi.

Primeri določb pogodb o ustanovitvi GIZ glede pristopa novih članov:

1. *Prošnja za pridobitev članstva mora biti podana pisno in poslana na sedež združenja. Kandidati za članstvo morajo izpolnjevati še pogoj, da je kandidat veljavno registriran po pravu države, v kateri ima sedež. **O sprejemu v članstvo združenja odloča upravni odbor združenja**, ki lahko prošnji za sprejem v članstvo ugotovi ali jo zavrne. Zavrnitve prošnje za sprejem v članstvo upravni odbor ni dolžan obrazložiti. O sprejemu člana v združenje odloči upravni odbor z odločbo o sprejemu v članstvo združenja. Kandidat postane član združenja, ko plača pristopnino.*
2. **O vstopu v članstvo združenja odloča poslovodstvo združenja na podlagi prejetega pooblastila oziroma prošnje za članstvo. Novi član vstopi v članstvo združenja in pridobi pravice in obveznosti člana združenja z dnem ugotovitve prošnji za članstvo v združenju.**
3. *Novega člana lahko predlaga katerikoli član. Predlog se prek direktorja posreduje skupščini. Za obveznosti združenja novi član odgovarja od dne sprejema v članstvo. **O sprejemu novega člana in višini pristopnine odloča skupščina z navadno večino.** Pri sprejemanju novega člana se upoštevajo njegove strokovne, gospodarske in razvojne sposobnosti.*

Za spremembo pravil je potreben skupščinski sklep, za spremembo subjektov pogodbe o ustanovitvi pa skupščinski sklep ni potreben, razen če ga predpisuje pogodba o ustanovitvi.

V prvih dveh primerih o sprejemu v članstvo odloča upravni odbor oziroma poslovodstvo združenja. **Predlogu za vpis novih članov združenja v register je zato treba priložiti sklep poslovodstva o sprejemu novega člana.** Iz vsebine sklepa ali iz drugih prilog predloga mora biti razviden tudi datum sprejema v članstvo.

Po prvem odstavku 566. člena ZGD-1 je lahko član, ki pristopi po ustanovitvi združenja, v skladu s pogodbo o ustanovitvi oproščen odgovornosti za obveznosti, ki so nastale pred njegovim pristopom, pri čemer pa mora biti taka oprostitev objavljena z vpisom v register v rubriko »Vrsta odgovornosti za obveznosti družbe«.

Kadar pogodba o ustanovitvi določa, da je za sprejem novih članov potreben skupščinski sklep, je treba predlogu za vpis spremembe članov v register priložiti listino, ki izkazuje, da je skupščina sprejela sklep o sprejemu novih članov. Kot rečeno, pri tem ne gre za spremembo vsebine pogodbe o ustanovitvi, ampak zgolj za spremembo subjektov pogodbe o ustanovitvi.

Skupščinski sklep (ali sklep poslovodstva) lahko poslovodstvo v registrskem postopku izkaže s smiselno uporabo 34. člena Uredbe, ki določa, da je predlogu treba priložiti notarski zapisnik sklepa, če pa sklepa ni potrdil notar, se lahko predlogu priloži potrdilo (izjavo) poslovodje, da je sklep sprejela skupščina (oziroma poslovodstvo), z notarsko overjenim podpisom poslovodje.

569. člen ZGD-1 in 87. člen Uredbe ne predpisujeta, da je treba predlogu za vpis spremembe članov GIZ priložiti prečiščeno besedilo pogodbe o ustanovitvi. Za vpise spremembe družbe-

nikov zaradi prenosa poslovnega deleža v družbi z omejeno odgovornostjo je tako na primer predpisano v 42. in 43. členu Uredbe, čeprav ZGD-1 ne določa te priloge predloga za vpis v register. V pravni literaturi je glede družbe z omejeno odgovornostjo izraženo stališče, da zapiša »sprememba družbene pogodbe« zaradi spremembe imetnikov poslovnih deležev ni razumeti v smislu vsebinske, »prave« spremembe družbene pogodbe, o kateri odločajo družbeniki s tričetrtinsko večino glasov vseh družbenikov in se po tej razlagi taka sprememba družbene pogodbe ne nanaša na spremembo vsebine korporacijskih razmerij med družbeniki, ampak zgolj in samo na redefiniranje (prilaganje) višin poslovnih deležev posameznih družbenikov kot na objektivno in nujno posledico medsebojnih transakcij z deli poslovnih deležev. Gre torej za spremembo ene izmed bistvenih sestavin pogodbe, ki jih mora pogodba upoštevati že po zakonu, zato bi jo bilo treba interpretirati, da predlogu za vpis takšnih sprememb v sodni register ni treba priložiti prečiščenega besedila družbene pogodbe.²¹

Pri GIZ bi v takem primeru nastalo neskladje med objavljenimi pravno pomembnimi podatki o članih GIZ, ki so po 44. členu ZSReg vpisani v informatizirano glavno knjigo sodnega registra, in člani GIZ, ki so navedeni v objavljenem besedilu pogodbe o ustanovitvi, ki je del informatizirane zbirke listin sodnega registra. Zato je treba tudi objavljeno prečiščeno besedilo pogodbe o ustanovitvi pri vsaki spremembi članstva uskladiti s spremembo in priložiti predlogu. **Skladnost navedbe članov v prečiščenem besedilu s sklepom (skupščine ali posloводства) o spremembi članov GIZ potrди notar.** Ob tem je treba poudariti, da notar lahko potrjuje le dejstva, ki jih je neposredno zaznal oziroma ugotovil (glej 9. člen in 68. člen Zakona o notariatu).²² Zato v takem primeru notar v potrdilu prečiščenega besedila izpostavi, da ni bil navzoč na seji skupščine (oziroma posloводства), in potrди, da se spremenjeni podatki o članih združenja ujemajo s skupščinskim sklepom (ali s sklepom posloводства), za katerega je poslovodja s svojim podpisom potrдил, da ga je sprejela skupščina (oziroma posloводство).

6.2 Predlog za vpis prenehanja članstva

6.2.1 Predlog za vpis izstopa člana

Po drugem odstavku 569. člena ZGD-1 lahko vsak član izstopi iz združenja pod pogojem, da je poravnal svoje obveznosti. Pogodba o ustanovitvi lahko določi tudi druge pogoje za izstop.

Po drugem odstavku 87. členu Uredbe je treba predlogu za vpis izstopa člana iz združenja priložiti dokaz, da je član poravnal svoje obveznosti iz drugega odstavka 569. člena ZGD-1, in dokaze o izpolnjevanju morebitnih drugih pogodbenih pogojev za izstop (če pogodba o ustanovitvi določa druge pogoje za izstop).

Primer določbe pogodbe o ustanovitvi GIZ glede izstopa člana iz GIZ:

Vsak član lahko iz združenja izstopi pod pogojem, da je poravnal svoje obveznosti do združenja. Izstopna izjava mora biti podana s priporočenim pismom najkasneje do prvega oktobra tekočega leta. Če član zamudi rok za izstopno izjavo, mora plačati članarino za prihodnje leto.

Predlogu za vpis novih članov združenja v register je zato treba priložiti sklep posloводства o sprejemu novega člana.

Kadar pogodba o ustanovitvi določa, da je za sprejem novih članov potreben skupščinski sklep, je treba predlogu za vpis spremembe članov v register priložiti listino, ki izkazuje, da je skupščina sprejela sklep o sprejemu novih članov.

21 Saša Prelič: Odsvojitve dela poslovnega deleža: vpis spremembe v sodni register, Pravna praksa, št. 6, 1998, str. 7–9.

22 ZN, Uradni list RS, št. 2/07 – uradno prečiščeno besedilo, 33/07 – ZSReg-B, 45/08, 91/13, 189/20 – ZFRO, 130/22, 49/23 – ZUS-1C in 102/23 – ZFPPIPP-H.

Zato je treba tudi objavljeno prečiščeno besedilo pogodbe o ustanovitvi pri vsaki spremembi članstva uskladiti s spremembo in priložiti predlogu. Skladnost navedbe članov v prečiščenem besedilu s sklepom (skupščine ali posloводства) o spremembi članov GIZ potrdi notar.

Če v takem primeru pogodba o ustanovitvi nima drugih določb o izstopu člana, za izstop zado-
stuje izstopna izjava in ni potrebna dodatna odločitev organa združenja (na primer upravnega
odbora ali skupščine). Vendar je v tem primeru predlogu treba priložiti tudi dokazilo, da je član
poravnal svoje obveznosti (na primer izjavo upravnega odbora oziroma njegovega predsedni-
ka).

Kadar pogodba o ustanovitvi določa, da o izstopu odloča organ združenja (na primer upravni
odbor ali skupščina), je treba predlogu priložiti tudi sklep tega organa.

Skupščinski sklep (oziroma sklep posloводства) lahko posloводство v registrskem postopku
izkaže s smiselno uporabo 34. člena Uredbe. Skladnost navedbe članov v prečiščenem besedilu
pogodbe o ustanovitvi s sklepom (skupščine ali posloводства) o spremembi članov GIZ potrdi
notar.²³

6.2.2 Predlog za vpis izključitve člana

Primer določbe pogodbe o ustanovitvi GIZ glede izključitve člana iz GIZ:

Upravni odbor združenja lahko iz članstva v združenju izključi:

- člana, ki huje krši določbe te pogodbe o ustanovitvi ali ravna v nasprotju z interesi zdru-
ženja,
- člana, ki ni poravnal svojih obveznosti v roku, tudi po tem, ko je bil pozvan s priporoče-
nim pismom k plačilu članarine ali obveznosti iz kakšnega drugega naslova v razmerju
do združenja,
- člana, ki s svojim ravnanjem povzroča združenju škodo.

Predlogu za vpis izključitve člana je treba v tem primeru priložiti sklep upravnega odbora. Če
je po pogodbi o ustanovitvi za sprejem sklepa o izključitvi pristojna skupščina združenja, je
predlogu za vpis izključitve treba priložiti skupščinski sklep. Posloводство sklep pristojnega
organa v registrskem postopku izkaže s smiselno uporabo 34. člena Uredbe.²⁴

6.2.3 Predlog za vpis prenehanja članstva v GIZ zaradi nesposobnosti člana

Članu po 575. členu ZGD-1 preneha članstvo v GIZ tudi z dnem začetka stečaja ali postopka
likvidacije ali z dnem ugotovitve izgube poslovne sposobnosti (oziroma postavitve fizične ose-
be pod skrbništvo po 262. členu Družinskega zakonika).²⁵ Združenje v takem primeru obstaja
še naprej, razen če je v pogodbi o ustanovitvi določeno, da združenje samodejno preneha ob
prenehanju članstva posameznega člana. Predlogu za vpis prenehanja članstva je treba priložiti
ustrezno sodno odločbo.

²³ Glej razdelek 6.1.

²⁴ Glej razdelek 6.1.

²⁵ DZ, Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19, 67/19 – ZMatR-C, 200/20 – ZOOMTVI, 94/22 – odl. US, 94/22 – odl. US, 5/23 in 34/24 – odl. US.

7 SPREMEMBE POGODBE O USTANOVITVI

7.1 Sprememba vsebine (pravil) pogodbe o ustanovitvi

Po tretjem odstavku 568. člena ZGD-1 mora poslovodstvo GIZ prijaviti spremembo pogodbe o ustanovitvi za vpis v register. Prijavi se priloži prečiščeno besedilo pogodbe, ki mu mora biti priloženo notarjevo potrdilo, da se spremenjene določbe pogodbe ujemajo s sklepom o spremembi pogodbe. Sprememba pogodbe začne veljati z vpisom v register.

Kot rečeno, je ob ustanovitvi GIZ za veljaven sprejem pogodbe o ustanovitvi združenja potrebno soglasje vseh ustanoviteljev v obliki notarskega zapisa. Za veljaven sprejem skupščinskega sklepa o spremembi pravil združenja, ki jih vsebuje pogodba o ustanovitvi, pa (če tega ne določa pogodba o ustanovitvi) ni potrebno soglasje vseh članov združenja. Zato spremembe pogodbe o ustanovitvi združenja v večini primerov ni mogoče sprejeti v obliki notarskega zapisa, za katerega je obvezno soglasje vseh strank.

Primeri določb pogodb o ustanovitvi GIZ glede spremembe te pogodbe:

1. *Za spremembo te pogodbe o ustanovitvi je potreben sklep skupščine, sprejet z večino najmanj treh četrtin na skupščini navzočih glasovalnih pravic, ki ga potrdi notar v notarskem zapisniku.*
2. *Skupščino sestavljajo člani združenja. Skupščina z dvotretjinsko večino prisotnih glasov sprejema spremembe in dopolnitve te pogodbe o ustanovitvi.*

V prvem primeru sta obvezni prilogi predloga za vpis spremembe v register notarski zapisnik sklepa skupščine o spremembi pogodbe o ustanovitvi in prečiščeno besedilo pogodbe o ustanovitvi z notarjevim potrdilom, da se spremenjene določbe pogodbe ujemajo s sklepom skupščine o spremembi pogodbe.

V drugem primeru pogodba o ustanovitvi ne zahteva notarske potrditve skupščinskega sklepa. Tudi ZGD-1 ne predpisuje notarjeve udeležbe na skupščini, ki odloča o spremembi pogodbe o ustanovitvi GIZ, kot to na primer določa drugi odstavek 516. člena ZGD-1 za sklep o spremembi družbene pogodbe družbe z omejeno odgovornostjo (razen pri spremembi sedeža, firme ali dejavnosti) ali prvi odstavek 304. člena ZGD-1 za vse sklepe skupščine delniške družbe. Skupščinski sklep lahko poslovodstvo v registrskem postopku izkaže s smiselno uporabo 34. člena Uredbe. Notar potrdi skladnost prečiščenega besedila pogodbe o ustanovitvi s sklepom skupščine GIZ, za katerega je poslovodja s svojim podpisom potrdil, da ga je sprejela skupščina.²⁶

7.2 Sprememba imena ali sedeža združenja

Sprememba imena ali sedeža združenja je po svoji naravi sprememba pogodbe o ustanovitvi in se po 86. členu Uredbe za predlog za vpis te spremembe smiselno uporabljajo pravila o vpisih pri delniški družbi, določena v drugem poglavju Uredbe.

Predlogu za vpis spremembe imena ali sedeža je po 9. členu Uredbe (drugo poglavje Uredbe) treba priložiti sklep skupščine o spremembi imena ali sedeža in prečiščeno besedilo pogodbe o ustanovitvi združenja, ki vključuje ustrezno spremenjene določbe o imenu ali sedežu, z no-

Članu po 575. členu ZGD-1 preneha članstvo v GIZ tudi z dnevom začetka stečaja ali postopka likvidacije ali z dnevom ugotovitve izgube poslovne sposobnosti (oziroma postavitve fizične osebe pod skrbništvo po 262. členu Družinskega zakonika.

26 Glej razdelek 6.1.

tarjevim potrdilom, da se spremenjene določbe pogodbe o ustanovitvi ujemajo s sklepom o spremembi imena ali sedeža združenja.²⁷

8 SPREMEMBE ZASTOPNIKOV ALI ČLANOV POSLOVODSTVA ZDRUŽENJA

Po 86. členu Uredbe se za predloge za vpis spremembe zastopnikov ali članov posloводства združenja smiselno uporabljajo pravila o vpisih pri delniški družbi, določena v drugem poglavju Uredbe. Član posloводства je lahko tudi pravna oseba (drugi odstavek 571. člena ZGD-1). V tem primeru zastopnik te pravne osebe (fizična oseba) opravlja tudi funkcijo poslovodje GIZ, pravna oseba pa lahko po drugem odstavku 571. člena ZGD-1 v posloводство GIZ imenuje drugega stalnega predstavnika (fizično osebo, ki sicer ni zakoniti zastopnik te pravne osebe). Poleg poslovodij lahko zastopajo GIZ tudi prokuristi. Za prokuro se po 563. a členu ZGD-1 smiselno uporabljajo določbe 33. do 37. člena ZGD-1.

Za veljaven sprejem skupščinskega sklepa o spremembi pravil združenja, ki jih vsebuje pogodba o ustanovitvi, pa (če tega ne določa pogodba o ustanovitvi) ni potrebno soglasje vseh članov združenja.

Po 24. členu Uredbe je treba predlogu za vpis spremembe zastopnikov priložiti sklep pristojnega organa združenja.

Primer določbe pogodbe o ustanovitvi GIZ glede imenovanja, odpoklica, odstopa in pristojnosti zastopnikov ali članov posloводства združenja:

Predsednik upravnega odbora zastopa in predstavlja združenje v skladu s pogodbo o ustanovitvi združenja, sklicuje in predseduje zasedanjem upravnega odbora in skrbi za izvajanja odločitev upravnega odbora in skupščine. Predsednika in podpredsednika upravnega potrdi skupščina združenja z dvotretjinsko večino vseh članov skupščine.

V primeru, da predsednik ne more opravljati svojih nalog, ga nadomešča podpredsednik. Podpredsednik, ki nadomešča predsednika, lahko opravlja le redna opravila v njegovi pristojnosti in ne more zastopati in predstavljati združenja nasproti tretjim.

Mandat predsednika in podpredsednika je štiri leta in sta lahko po poteku mandata ponovno izvoljena.

Predsednik združenja lahko odstopi s svoje funkcije ali je odpoklican pred potekom mandata, za katerega je bil izvoljen.

Predsednik združenja mora o odstopu in razlogih za svoj odstop pisno obvestiti skupščino združenja. Skupščina združenja lahko odstop predsednika sprejme ali pa ga zavrne. Če skupščina sprejme odstop predsednika, mora na seji, na kateri sprejme odstop predsednika, izvoliti novega predsednika združenja.

Skupščina združenja lahko odpokliče predsednika združenja z dvotretjinsko večino vseh članov združenja, če predsednik združenja krši določila te pogodbe ali internih aktov združenja, povzroča združenju škodo, razpolaga s sredstvi združenja v nasprotju z določili te pogodbe, internimi akti združenja ali smernicami upravnega odbora ali skupščine združenja. Skupščina mora praviloma na seji, na kateri odpokliče predsednika, izvoliti novega predsednika. Do izvolitve novega predsednika opravlja funkcijo predsednika združenja podpredsednik.

27 Glej razdelek 6.1.

Kot rečeno, ZGD-1 ne predpisuje notarjeve udeležbe na skupščini združenja. Če take določbe tudi ni v pogodbi o ustanovitvi, lahko poslovodstvo v registrskem postopku izkaže skupščinski sklep s smiselno uporabo 34. člena Uredbe, ki določa, da je predlogu treba priložiti notarski zapisnik sklepa skupščine, če pa sklepa ni potrdil notar, se lahko predlogu priloži potrdilo (izjavo) poslovodje z njegovim notarsko overjenim podpisom, da je sklep sprejela skupščina. Če skupščinski sklep o spremembi poslovodje (zastopnika) učinkuje z dnem sprejema tega sklepa, lahko to potrdilo izda le novi zastopnik. Če sklep učinkuje kasneje, pa potrdilo izda dosednji zastopnik. Odločitev skupščine o imenovanju zastopnika je namreč konstitutivne narave, medtem ko je vpis spremembe zastopnika v register deklaratoren.²⁸

Po petem odstavku 571. člena ZGD-1 so omejitve pooblastil proti tretjim osebam brez pravnega učinka, kar teorija razlaga, da bi bila brez pravnega učinka določba pogodbe o ustanovitvi, da smejo navzven člani poslovodstva nastopati samo skupno.²⁹ Vendar četrti odstavek 571. člena ZGD-1 določitev pooblastil članov poslovodstva prepušča pogodbi o ustanovitvi ali sklepu skupščine in je zato lahko v pogodbi ali v sklepu o imenovanju določeno skupno zastopanje članov poslovodstva, ki se vpiše v register. Skupno zastopanje je pri GIZ utemeljeno predvsem zaradi dodatne zaščite članov združenja, ki osebno odgovarjajo za obveznosti združenja. Tudi Uredba EGIZ v prvem odstavku 20. člena podobno kot 571. člen ZGD-1 določa samostojno zastopanje vsakega izmed poslovodij, vendar v drugem odstavku 20. člena dovoljuje skupno zastopanje na podlagi pogodbe o ustanovitvi, pri čemer mora biti takšna omejitev zastopanja objavljena.

9 VPISI V ZVEZI S PRENEHANJEM ZDRUŽENJA

Po 86. členu Uredbe se za predloge vpisov v zvezi z redno (prostovoljno) likvidacijo in prenehanjem združenja po skrajšanem postopku smiselno uporabljajo člani od 29 do 33 Uredbe. Poleg prenehanja po izvedenem likvidacijskem postopku, za katerega se smiselno uporabljajo določbe o likvidaciji delniške družbe (glej tretji odstavek 576. člena ZGD-1), je dovoljeno tudi prenehanje združenja po skrajšanem postopku. Po stališču sodne prakse je v primeru izbrisa GIZ po skrajšanem postopku likvidacijski postopek nadomeščen z notarsko overjeno izjavo članov, da prevzemajo morebitne obveznosti do upnikov.³⁰

Glede prenehanja GIZ po skrajšanem postopku je mogoče utemeljiti tudi stališče, da zaradi osebne odgovornosti članov za obveznosti GIZ ni potrebna notarsko overjena izjava članov, da prevzemajo obveznosti plačila morebitnih preostalih obveznosti GIZ. Stališče je utemeljeno z načelnim pravnim mnenjem občne seje VS RS z dne 15. 12. 1998, po katerem se določbe o prenehanju družbe po skrajšanem postopku smiselno uporabljajo tudi za družbo z neomejeno odgovornostjo, pri čemer za osebno odgovorne družbenike ne pride v poštev uporaba določb o prevzemu obveznosti plačila morebitnih preostalih obveznosti družbe, ker osebno odgovorni družbeniki v vsakem primeru odgovarjajo za obveznosti družbe osebno z vsem svojim premoženjem. Kot razloženo, so najpomembnejše značilnosti subsidiarne osebne odgovornosti družbenikov za obveznosti d. n. o. primerljive z značilnostmi subsidiarne osebne odgovornosti članov za obveznosti GIZ. Zato je mogoče predstavljeno načelno pravno mnenje občne seje

Določitev pooblastil članov poslovodstva se prepušča pogodbi o ustanovitvi ali sklepu skupščine in je zato lahko v pogodbi ali v sklepu o imenovanju določeno skupno zastopanje članov poslovodstva, ki se vpiše v register.

28 Glej na primer Sklep VS RS, št. III Ips 30/97, z dne 22. 5. 1997, ali Sodbo VS RS, št. VIII Ips 54/2007, z dne 26. 2. 2008.

29 Mirko Ilesič in Dušan Pšeničnik v: Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah (red. Marijan Kocbek), IUS Software, GV Založba, Ljubljana 2014, 3. knjiga, stran 150.

30 Sklep VSK Cpg 312/2007 z dne 31. 1. 2008.

Ker je izvedba stečaja namenjena sočasnemu in enakomernemu poplačilu upnikov, upniki združenja pa so dovolj zavarovani z odgovornostjo njegovih članov za njegove obveznosti, ni videti potrebe po zavarovanju interesa upnikov za poplačilo njihovih terjatev v stečajnem postopku.

VS RS uporabiti tudi pri razlagi ureditve postopka in posledic prenehanja GIZ po skrajšanem postopku.

Glede stečaja GIZ je sodna praksa razložila, da 576. člen ZGD-1 izključuje stečaj GIZ zaradi subsidiarne odgovornosti njegovih članov za njegove obveznosti. Ker je izvedba stečaja namenjena sočasnemu in enakomernemu poplačilu upnikov, upniki združenja pa so dovolj zavarovani z odgovornostjo njegovih članov za njegove obveznosti, ni videti potrebe po zavarovanju interesa upnikov za poplačilo njihovih terjatev v stečajnem postopku.³¹

10 EVROPSKO GOSPODARSKO INTERESNO ZDRUŽENJE

Po 577. členu ZGD-1 se v Republiki Sloveniji lahko ustanovi evropsko gospodarsko interesno združenje v skladu z Uredbo EGIZ in se glede vprašanj, ki s to uredbo niso izrecno urejena, tudi za evropsko združenje uporabljajo določbe ZGD-1. Za pogodbo o ustanovitvi EGIZ se uporablja zakonodaja Republike Slovenije, medtem ko notranjo organizacijo EGIZ ureja Uredba EGIZ (glej prvi odstavek 2. člena Uredbe EGIZ). Vsaj dva člana EGIZ morata imeti svojo glavno upravo ali opravljati svoje glavne dejavnosti v različnih državah članicah (glej drugi odstavek 4. člena Uredbe EGIZ). Za notranjo organizacijo EGIZ je značilno, da je za najpomembnejše spremembe notranje organizacije potrebna soglasna odločitev članov (glej prvi odstavek 17. člena Uredbe EGIZ). Katerikoli član združenja lahko odstopi svojo udeležbo v združenju ali njen sorazmerni del drugemu članu ali tretji osebi, odstop pa ne začne učinkovati brez soglasnega dovoljenja ostalih članov (glej prvi odstavek 22. člena Uredbe EGIZ). Tudi odločitev o sprejemu novih članov sprejmejo člani združenja soglasno (prvi odstavek 26. člena Uredbe EGIZ).

Vsaka država članica sama določi register, v katerega se vloži pogodba o ustanovitvi in drugi dokumenti EGIZ in v katerega se vpisujejo podatki o poslovođjih, članih in drugih podatkih EGIZ. O podatkih ali sporočilih, ki se v skladu z 11. členom Uredbe EGIZ objavljajo v Uradnem listu Evropske unije (ustanovitev ali prenehanje združenja), mora AJPES v enem mesecu po njihovi objavi na svoji spletni strani obvestiti organ, ki je pristojen za objave v Uradnem listu Evropske unije (glej 578. a člen ZGD-1).

Sem ti danes že rekel,
da šel bi s teboj,
daleč stran,
kjer povedal bi ti,
da rad te imam?

31 Sklep VSL Cst 484/2016 z dne 17. 8. 2016.

Brigita Lenarčič, notarka v Grosuplju

MLADOLETNIKI V VLOGI DRUŽBENIKOV¹

1 UVOD

Do vključitve mladoletnih oseb v lastniško strukturo gospodarskih družb lahko pride na različnih pravnih podlagah. Dedovanje je zgolj eden od pravnih temeljev udeležbe mladoletnikov kot družbenikov. Mladoletna oseba lahko sodeluje tudi pri ustanovitvi družbe ali postane družbenik pri razpolaganju s poslovnim deležem, ki ima za posledico pridobitev poslovnega deleža na strani mladoletnika.

Navedene situacije odpirajo vrsto pomembnih pravnih vprašanj, ki se nanašajo na sposobnost mladoletnikov za sklepanje pravnih poslov, njihovo zastopanje ter način izvrševanja korporacijskih pravic v družbi. Ob tem je posebej izpostavljeno vprašanje kolizije interesov med starši kot zakonitimi zastopniki ter mladoletnimi družbeniki v družbi. Dodatno se zastavlja še vprašanje, ali morata akt o ustanovitvi oziroma družbena pogodba v primerih, ko družbenik postane mladoletna oseba, vsebovati kakršnekoli posebne določbe za učinkovito izvrševanje korporacijskih pravic.

Za razumevanje in reševanje teh situacij je treba izhajati iz splošnih pravil sposobnosti mladoletnikov ter njihovega zastopanja.

2 PRAVNA IN POSLOVNA SPOSOBNOST MLADOLETNIKOV

Otrok pridobi pravno sposobnost z rojstvom in s tem postane tudi nosilec pravic in obveznosti. To pomeni, da je mladoletnik lahko imetnik poslovnega deleža v gospodarski družbi na katerikoli pravni podlagi. Za samo imetništvo poslovnega deleža se poslovna sposobnost ne zahteva, saj gre za pravico, ki ni vezana na sposobnost samostojnega pravnega razsojanja ali sklepanja pravnih poslov.

Za presojo, ali mladoletnik lahko ustanovi gospodarsko družbo, sprejme akt o ustanovitvi oziroma družbeno pogodbo, sklne pogodbo o pridobitvi ali odsvojitvi poslovnega deleža, je

Mladoletniki so lahko vključeni v lastniško strukturo gospodarskih družb na več pravnih podlagah: kot dediči, kot ustanovitelji družbe ali kot pridobitelji poslovnega deleža na podlagi razpolaganja, ki ima za posledico prenos poslovnega deleža nanje.

¹ Prispevek je bil pripravljen v okviru predavanja na Registraški šoli 2026, ki ga je organiziralo Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije, Center za izobraževanje v pravosodju, od 4. do 6. februarja 2026.

odločilnega pomena njegova poslovna sposobnost. To je sposobnost razumeti pomen in posledice svojega ravnanja. Ta postane posebej zanimiva pri vprašanju, na kakšen način mladoletnik kot družbenik uresničuje temeljne korporacijske pravice, med katere sodi tudi njegovo sodelovanje in odločanje na skupščini, na kateri se odloča o vprašanih, kot je imenovanje in razrešitev direktorja, odločanje o dokapitalizaciji ali zmanjšanju osnovnega kapitala družbe, (ne)izplačilu dobička, morebitnem statusnem preoblikovanju družbe, likvidaciji, spremembah akta o ustanovitvi oziroma družbene pogodbe, pa tudi o vseh drugih vprašanih korporacijskega upravljanja. V vseh teh primerih gre za obliko pravnih poslov. Izziv postane še večji, kadar mladoletnik v družbi nastopa skupaj s starši, saj se odpre dodatno vprašanje razmejitve interesov staršev in otroka in dejanskega vpliva na odločanje v družbi.

Za presojo, ali mladoletnik lahko ustanovi gospodarsko družbo, sprejme akt o ustanovitvi oziroma družbeno pogodbo, sklene pogodbo o pridobitvi ali odsvojitvi poslovnega deleža, je odločilnega pomena njegova poslovna sposobnost.

Po splošnih pravilih otrok pridobi poslovno sposobnost in s tem sposobnost samostojnega sklepanja pravnih poslov s polnoletnostjo oziroma starostjo 18 let (5. člen Družinskega zakonika, v nad. DZ).² Pred dopolnjenim 15. letom je otrok popolnoma poslovno nesposoben in ne more sam vstopati v pravna razmerja in sklepati pravnih poslov. V njegovem imenu in za njegov račun vse pravne posle zanj sklepajo njegovi starši kot zakoniti zastopniki, razen če zakon določa drugače (prvi odstavek 145. člen DZ).³ Upravičenje staršev za zastopanje je neomejeno. Če bi pravni posel mladoletnik pred dopolnjenim 15. letom starosti sklenil sam, bi bil ta ničen (86. člen Obligacijskega zakonika, v nad. OZ, v povezavi z 41. členom OZ).

Z dopolnjenim 15. letom starosti otrok pridobi omejeno poslovno sposobnost. To pomeni, da lahko sam sklepa pravne posle, če zakon ne določa drugače (prvi odstavek 146. člen DZ). DZ določa, da mladoletnik od 15. do 18. leta starosti lahko sam sklepa pravne posle, pri čemer za sklepanje pravih poslov, ki bistveno vplivajo na njegovo življenje pred polnoletnostjo ali po njej, predpisuje dodatni pogoj, tj. dovoljenje staršev (drugi odstavek 146. člena DZ). Dovoljenje staršev ni akt zastopanja otroka, kajti posel sklene otrok sam. Gre za samostojno obveznost staršev v okviru starševske skrbi za premoženjske interese otroka.⁴ Odobritev je lahko podana v posebni listini ali starša listino oziroma pogodbo ali drug pravni posel soprodpiseta skupaj z mladoletnikom.⁵ Soglasje starša mora biti dano v enaki obliki, kot se zahteva za pravni posel.⁶ Obstaja stališče, da je soglasje staršev lahko podano tudi konkludentno.⁷ Če bi mladoletnik, ki je že dopolnil 15 let, sklenil pomemben pravni posel brez soglasja oziroma odobritve staršev, bi bil takšen pravni posel izpodbojen (tretji odstavek 41. člena v povezavi s 94. členom OZ).

Ker se v praksi dogaja, da pravne posle v imenu mladoletnika tudi po dopolnjenem 15. letu starosti brez njegovega neposrednega sodelovanja sklepajo starši kot njegovi zakoniti zastopniki, se zastavlja vprašanje, ali mora pravni posel v takšnih primerih vedno skleniti mladoletnik sam, starši pa zgolj podati zakonsko zahtevano soglasje oziroma odobritev, ali pa lahko starši kot zakoniti zastopniki tudi po dopolnitvi 15. leta starosti še naprej sklepajo pravne posle v njegovem imenu in za njegov račun brez njegovega neposrednega sodelovanja.

2. Otrok lahko pridobi poslovno sposobnost pred polnoletnostjo v primeru sklenitve zakonske zveze ali če sodišče prizna popolno poslovno sposobnost otroku, ki je postal roditelj in je dosegel tako telesno in duševno zrelost, da je sposoben za samostojno življenje (152. člen DZ).

3. V primeru, da otrok nima staršev ali zanj starši ne skrbijo, ga zastopa s strani sodišča postavljen skrbnik (257. člen DZ).

4. K. Drnovšek, Družinski zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2024, str. 420.

5. N. Erjavec, Notariat, Komentar Zakona o notariatu (ZN), Tax-Fin-Lex, Ljubljana, 2024, str. 396.

6. Dr. B. Podgoršek, Notariat, Komentar Zakona o notariatu (ZN), Tax-Fin-Lex, Ljubljana, 2024, str. 192.

7. Prof. dr. S. Kraljič, Družinski zakonik s komentarjem, Založba WD, Denis Weingerl, s. p., Maribor, 2019, str. 499.

Stališča glede tega so deljena. Nekateri zastopajo stališče, da mora v takem primeru izjavo volje podati mladoletnik sam, saj ima že določeno poslovno sposobnost, četudi je ta pogojena z dodatnim soglasjem oziroma odobritvijo staršev kot njegovih zakonitih zastopnikov.⁸

Možno je tudi nasprotno stališče. Pravne posle s pomembnimi pravnimi posledicami za mladoletnika, ki je že dopolnil 15 let, v njegovem imenu in za njegov račun lahko še vedno skleneta tudi starša brez neposrednega sodelovanja mladoletnika, saj starševska skrb preneha šele s polnoletnostjo otroka in starša svojo zastopniško funkcijo ohranita tudi po dopolnitvi 15. leta starosti in lahko vse do polnoletnosti izjavljata voljo v imenu in za račun mladoletnika. Poleg tega za sklepanje pravnih poslov mladoletnikov ni dovolj dopolnjena starost 15 let, ampak se zahteva tudi njegova zadostna sposobnost razumeti pomen ter posledice svojih ravnanj, kar pa ne velja nujno za vsakega mladoletnika, ki je dopolnil 15 let. Nadalje tudi določba 146. člena DZ uporablja izraz, da petnajstletnik »lahko« sam sklepa pravne posle (in ne, da jih mora), kar se lahko razlaga kot možnost in ne obveznost samostojnega sklepanja pravnih poslov.⁹ V 147. členu DZ je nadalje določeno, da so starši tisti, ki upravljajo otrokovo premoženje v njegovo korist, ter nadalje, kdaj smejo starši uporabljati dohodke iz premoženja otroka in tudi kdaj smejo starši odsvojiti ali obremeniti stvari iz otrokovega premoženja. To nakazuje, da so starši tisti, ki vstopajo v pravna razmerja v zvezi s premoženjem otroka, vsaj tistega večje vrednosti, ki imajo pomemben vpliv na mladoletnikovo življenje.¹⁰ Poleg vsega v primeru premoženjskopravnih vprašanj ne gre za osebne pravice, ki bi nujno terjale mladoletnikovo osebno odločitev. Nadalje je v 150. členu DZ zgolj za plačo mladoletnika, ki je dopolnil 15 let, določeno, da sme z njo samostojno razpolagati (ne pa morda tudi z ostalim premoženjem, za katerega DZ izrecno določa, da ga upravljajo, uporabljajo, odsvajajo ali obremenjujejo starši). V primeru, da starši ne bi smeli ali mogli skleniti pravnega posla glede premoženja v imenu in za račun mladoletnika, ki je že dopolnil 15 let, bi se zastavilo tudi vprašanje vrste neveljavnosti tako sklenjenega pravnega posla po starših. Ker so starši njegovi zastopniki, bi morda lahko govorili o prekoračitvi pooblastila po 72. členu OZ, vendar bi se hkrati zastavilo dodatno vprašanje, ali bi mladoletnik v vlogi zastopane kot omejeno poslovno sposobna oseba (pred polnoletnostjo) lahko podal odobritev tako sklenjenega pravnega posla po starših in kakšna bi bila usoda pravnega posla do njegove polnoletnosti.

Vse navedeno kaže, da so tudi starši upravičeni skleniti pomemben pravni posel v imenu mladoletnika, ki je že dopolnil 15 let. Ne glede na to menim, da je treba upoštevati dejstvo, da so pooblastila staršev za zastopanje otroka, ki je že dopolnil 15 let, omejena z voljo otroka in da smejo starši sprejemati odločitve in sklepati pravne posle namesto otroka le, dokler otrok, ki je sposoben razumeti pomen in posledice svojih ravnanj, ne izrazi volje, da želi nastopati samostojno. Vse zakonske določbe, ki urejajo upravičenje staršev za zastopanje in upravljanje otrokovega premoženja, so namenjene varstvu otroka in njegovih koristi in ne varstvu staršev ali splošnega interesa. Iz tega razloga bi bilo pravilno, da bi se v praksi ob sklepanju vseh pravnih poslov in izjavah volje mladoletnika po starših vedno preverila tudi volja mladoletnika, ki

Mladoletnik od 15. do 18. leta starosti lahko sam sklepa pravne posle, pri čemer za sklepanje pravnih poslov, ki bistveno vplivajo na njegovo življenje pred polnoletnostjo ali po njej, potrebuje dovoljenje staršev.

Zastavlja se vprašanje, ali lahko starši kot zakoniti zastopniki tudi po dopolnitvi 15. leta starosti še naprej sklepajo pravne posle v imenu in za račun mladoletnika brez njegovega neposrednega sodelovanja.

8 N. Erjavec, Notariat, Komentar Zakona o notariatu (ZN), Tax-Fin-Lex, Ljubljana, 2024, str. 396.

9 Š. Isop, M. Žibert, Sklepanje pravnih poslov in razpolaganje s premoženjem mladoletnih oseb in oseb pod skrbništvom. Predavanje za Notarsko zbornico Slovenije z dne 18. 4. 2023. Predavateljici sta zavzeli naslednje stališče: Po 145. členu DZ otroke zastopajo starši, razen če zakon določa drugače. V 146. členu DZ zakon sicer pravi, da otrok, ki dopolni 15 let, lahko sam sklepa določene pravne posle. Navedeni določbi se razume v smislu, da starši vedno smejo zastopati mladoletnega otroka do dopolnjenega 18. leta starosti oziroma do pridobitve polne poslovne sposobnosti – ne glede na to, da je mladoletnik že dopolnil 15 let (toliko staremu mladoletniku zakon zgolj omogoča, da določene pravne posle lahko sklene tudi sam, za posle iz drugega odstavka 146. člena DZ pa potrebuje dovoljenje svojih staršev).

10 Prof. dr. S. Kraljič, Družinski zakonik s komentarjem, Založba WD, Denis Weingerl, s. p., Maribor, 2019, str. 499.

je že dopolnil 15 let. V primeru navzkrižja mnenj bi se mu lahko postavil kolizijski skrbnik.¹¹ Sodelovanje mladoletnika krepi pot k njegovi postopni samostojnosti in je skladno z načelom vključevanja otroka v odločanje o lastnih zadevah, kar bi morala zasledovati zlasti starša, ki sklepata pravne posle v imenu in za račun mladoletnika, ki je že dopolnil 15 let, v okviru izvrševanja starševske skrbi in največje koristi otroka.

3 ZASTOPANJE MLADOLETNIKOV

Sodelovanje mladoletnika pri pravnih poslih krepi pot k njegovi postopni samostojnosti in je skladno z načelom vključevanja otroka v odločanje o lastnih zadevah, kar bi morala zasledovati zlasti starša, ki sklepata pravne posle v imenu in za račun mladoletnika, ki je že dopolnil 15 let, v okviru izvrševanja starševske skrbi in največje koristi otroka.

Iz določb DZ ni jasno razvidno, ali lahko vsak od staršev samostojno zastopa otroka oziroma ali morata oba starša skupno zastopati otroka oziroma oba podati soglasje k pravnemu poslu, ki ga sklene mladoletnik, ki je že dopolnil 15 let.

Zastopanje otroka po določbi 136. člena DZ spada v izvajanje starševske skrbi.¹² Starševska skrb skladno z drugim odstavkom 6. člena DZ pripada obema staršema skupaj. Izvajanje starševske skrbi je urejeno v 151. členu DZ. Skladno s to določbo starševsko skrb izvajata oba starša sporazumno in v skladu s koristjo otroka. Starša skupaj izvajata starševsko skrb tudi v primeru, da ne živita skupaj in otrok ni zaupan v varstvo in vzgojo obema staršema. Starš, kateremu je otrok zaupan v vzgojo in varstvo, odloča o vprašanih otrokovega dnevnega življenja in o otrokovem stalnem prebivališču, če s tem ne posega v vprašanja, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj. O vprašanih, ki bistveno vplivajo na razvoj otroka, odločata oba starša skupaj, sporazumno in v skladu s koristjo otroka (drugi odstavek 151. člen DZ). Če se starša sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga CSD, na njuno željo pa tudi mediatorji. Če se starša ne sporazumeta o vprašanih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, o tem odloči sodišče (četrti odstavek 151. člena DZ). Kadar je eden od staršev zadržan izvajati starševsko skrb, jo izvaja drugi do staršev sam (peti odstavek 151. člena DZ). Če eden od staršev ni več živ ali ni znan ali če mu je odvzeta starševska skrb, pripada starševska skrb drugemu od staršev (šesti odstavek 151. člena DZ).

Pred uveljavitvijo DZ se je v sodni praksi uveljavilo stališče, da zadošča, da otroka pri sklenitvi pravnega posla lahko zastopa samo eden od staršev, ker se šteje, da v primeru, da starša živita skupaj, drugi od staršev soglaša z akti zastopanja prvega starša, poleg tega naj bi bilo takšno zastopanje tudi v korist varnosti pravnega prometa.¹³ Kot izhaja iz teorije, je bilo to stališče z uveljavitvijo DZ preseženo. Pred uveljavitvijo DZ je nadzor nad presojo staršev, da je pravni posel v otrokovo korist, izvajal CSD, ki je moral za pravne posle, katerih predmet je bila obremenitev ali odtujitev otrokovega premoženja, vedno podati ustrezno soglasje oziroma odobritev (111. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, v nad. ZZZDR). DZ te predpostavke ne pozna, zato tudi CSD ne opravlja več nadzora nad presojo staršev, da je pravni posel v otrokovo korist. Sedaj ta nadzor izvaja sodišče, vendar v bistveno manjšem obsegu. To pomeni, da je edino učinkovito varovalo, da je pravni posel v otrokovo korist, lahko zgolj sporazumna presoja staršev. Iz tega razloga se zastopa stališče, da zlasti pri odplačnih poslih večje vrednosti ali pri odsvojitvi otrokovega premoženja večje vrednosti ni mogoče (z uporabo argumenta varnosti pravnega prometa) sklepati, da lahko sopogodbenuk utemeljeno domneva, da je drugi roditelj,

11 Več o tem glej točko 4.2.

12 Vsebino starševske skrbi sestavljajo obveznosti in pravice staršev, ki se nanašajo na skrb za otrokovo življenje in zdravje, njegovo vzgojo, varstvo in nego, nadzor nad otrokom in skrb za njegovo izobraževanje ter obveznosti in pravice staršev, ki se nanašajo na zastopanje in preživljanje otroka ter na upravljanje njegovega premoženja (prvi odstavek 136. člen DZ).

13 VS RS Sodba II Ips 249/94 z dne 8. 11. 1995.

ki ne nastopa kot otrokov zastopnik, soglašal s sklenitvijo tega pravnega posla oziroma da sta se starša o tem sporazumela.¹⁴

Glede na navedeno se sedaj v teoriji zastopa stališče, da morata po DZ otroka pri pomembnih pravnih poslih skupno zastopati oba starša oziroma oba podati soglasje oziroma odobritev k pravnemu poslu, ki ga sklene sam mladoletnik, ki je dopolnil 15 let.¹⁵ Pri skupnem zastopanju ima zastopanje pravne učinke samo, če voljo, potrebno za sklenitev pravnega posla, izjavita oba zastopnika, ki skupaj zastopata določeno osebo. To pomeni, da morata v primeru, da je za sklenitev določenega pravnega posla predpisana pisna oblika, v imenu zastopane osebe to pogodbe podpisati in s tem izjaviti voljo za sklenitev oba zastopnika, ki osebo skupaj zastopata. Starša morata otroka zastopati skupno pri vseh poslih, ki lahko pomembneje vplivajo na njegovo življenje, torej pri vseh poslih večje vrednosti.¹⁶ Če se izkaže, da drugi starš ne soglaša, nastopi spor o izvrševanju starševske skrbi, ki se razrešuje skladno s 151. členom DZ. V primeru spora lahko sodišče enemu ali drugemu od staršev prepove izvajanje posameznih upravičenj iz starševske skrbi, med drugim tudi za zastopanje otroka, ter hkrati v obsegu omejitve starševske skrbi otroka postavi pod skrbništvo ter mu imenuje tudi skrbnika (171. člen DZ). Če je staršem omejena starševska skrb glede zastopanja, starši izgubijo upravičenje do zastopanja otroka v obsegu izrečenih omejitev.¹⁷ Posamezni roditelj lahko pri pomembnih pravnih poslih samostojno zastopa otroka samo, če drugi roditelj ni več živ ali ni znan ali če mu je bila odvzeta starševska skrb.¹⁸ Dejstvo, da roditelj ni več živ, je neznan ali mu je bila odvzeta starševska skrb, zaradi česar otroka lahko tudi pri pomembnejših pravnih poslih zastopa samo eden od staršev, pa mora biti pri sklepanju posameznega pravnega posla tudi ustrezno ugotovljeno. V primeru neutemeljene odsotnosti drugega od staršev pravni posel ni veljaven, dokler drugi od staršev ne izjavi svojega soglasja.¹⁹

Zastopanje otroka spada v izvajanje starševske skrbi – ta pripada obema staršema skupaj.

4 KORIST OTROKA IN KOLIZIJSKI SKRBNIK

4.1 O koristi otroka v okviru zastopanja in upravljanja njegovega premoženja

Starša morata starševsko skrb, med katero spada tudi zastopanje in upravljanje otrokovega premoženja, izvajati v skladu s koristjo otroka (151. člen DZ). Otrokova korist je pravni standard, ki ga je treba konkretizirati ob upoštevanju vseh okoliščin posameznega primera.

DZ izhaja iz domneve, da starši ravnaajo v otrokovo korist, pri čemer za upravljanje in razpolaganje z otrokovimi dohodki in premoženjem določa še dodatna, posebna pravila. Po določbi 148. člena DZ smejo starši dohodke iz premoženja otroka uporabljati predvsem za njegovo preživljanje, vzgojo in izobraževanje, če sami nimajo zadosti sredstev pa tudi za nujne potrebe družinske skupnosti. V 149. členu DZ je določeno, da smejo starši odsvojiti ali obremeniti stva-

V vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otroka, odločata oba starša skupaj, sporazumno in v skladu s koristjo otroka.

14 Dr. N. Plavšak, Obligacije, splošni del, Komentar splošnega dela Obligacijskega zakonika (OZ) (1. do 434. člen in 1012. do 1049. člen), Tax-Fin-Lex, Abc Nepremičnine, Ljubljana, 2020, str. 348–349.

15 Dr. B. Podgoršek, Notariat, Komentar Zakona o notariatu (ZN), Tax-Fin-Lex, Ljubljana, 2024, str. 192.

16 Dr. N. Plavšak, Obligacije, splošni del, Komentar splošnega dela Obligacijskega zakonika (OZ) (1. do 434. člen in 1012. do 1049. člen), Tax-Fin-Lex, Abc Nepremičnine, Ljubljana, 2020, str. 349.

17 K. Drnovšek, Družinski zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2024, str. 417–418.

18 Tako tudi N. Erjavec, Notariat, Komentar Zakona o notariatu (ZN), Tax-Fin-Lex, Ljubljana, 2024, str. 396.

19 Dr. B. Podgoršek, Notariat, Komentar Zakona o notariatu (ZN), Tax-Fin-Lex, Ljubljana, 2024, str. 192.

Po DZ morata otroka pri pomembnih pravnih poslih skupno zastopati oba starša oziroma oba starša podati soglasje oziroma odobritev k pravnemu poslu, ki ga sklene sam mladoletnik, ki je dopolnil 15 let.

Posamezni roditelj lahko pri pomembnih pravnih poslih samostojno zastopa otroka samo, če drugi roditelj ni več živ ali ni znan ali če mu je bila odvzeta starševska skrb

ri iz premoženja svojega otroka samo zaradi njegovega preživljanja, vzgoje in izobrazbe ali če to zahteva kakšna druga njegova korist.

Primerjava 148. in 149. člena DZ pokaže, da je dopustnost uporabe dohodkov otroka iz njegovega premoženja (obresti iz prihrankov, dividende, najemnina, pridobljena z oddajanjem njegovega premoženja) po 148. členu DZ manj stroga od ureditve v 149. členu DZ, ki ureja razpolaganje s stvarmi iz otrokovega premoženja (odtujitev ali obremenitev premoženja). Razlog je v tem, da se z razpolaganjem premoženja zmanjšuje substanca otrokovega premoženja, kar trajno poslabša otrokovo premoženjsko stanje. Medtem ko se dohodki lahko porabijo tudi za nujne potrebe družinske skupnosti, to ne velja za otrokovo premoženje, pri katerem je posebej poudarjeno, da se lahko odtuji ali obremeni zgolj zaradi potreb otrokovega preživljanja, vzgoje in izobrazbe ali druge njegove koristi.²⁰

Ker za odsvojitve ali obremenitve otrokovega premoženja soglasje CSD ni več predpisano, o razpolaganju s premoženjem otroka in vprašanju koristi otroka v zvezi s tem po DZ odločata oba starša. Šele če obstaja nevarnost, da bi z odsvojitvijo ali obremenitvijo premoženja starša ogrozila otrokove premoženjske koristi, mora sodišče izreči ukrepe, ki jih za varstvo otrokovega premoženja določa DZ (drugi odstavek 149. člena DZ). Naloga državnih organov, izvajalcev javnih služb, nosilcev javnih pooblastil je, da morajo v vseh dejavnosti in postopkih v zvezi z otrokom skrbeti za korist otroka (četrti odstavek 7. člena DZ). Če ugotovijo, da starša ne zasledujeta interesa koristi otrok, lahko o tem obvestijo CSD, ki sprejme ustrezne ukrepe. Pomembno je vedeti, da v takšnih primerih CSD ne poda soglasja oziroma odobritve pravnega posla, kakor se morda v praksi včasih pričakuje, ampak lahko CSD zgolj sproži ustrezen postopek pred sodiščem. Sodišče lahko skladno z drugim odstavkom 171. člena DZ za zavarovanje premoženjskih koristi otroka odloči, da imajo starši glede upravljanja otrokovega premoženja položaj skrbnika, lahko staršem prepove upravljanje z otrokovim premoženjem ali jim prepove le odsvojitve ali obremenitve otrokovega premoženja, ali določi, da CSD opravlja nadzor nad izvajanjem starševske skrbi.

V teoriji se poudarja, da je vsebina otrokove koristi odvisna od potreb in želja otroka, njegove osebnosti, starosti in razvojne stopnje, odnosa med starši in otrokom ter drugih okoliščin konkretnega primera. V splošnem ni v korist otroka ravnanje, ki zmanjšuje njegovo premoženje brez nasprotne koristi (odpoved pravicam, prodaja pod dejansko vrednostjo ali obremenitev premoženja s pravicami v korist drugih oseb).²¹ V otrokovo korist je lahko ravnanje za ohranitev ali povečanje njegovega premoženja (npr. tudi vložitev odškodninskih zahtevkov).²² Po sodni praksi je lahko v otrokovo korist dedni dogovor, ki ne pomeni odsvojitve ali obremenitve premoženja, ampak njegovo povečanje, četudi je obremenjeno s kakšno drugo pravico v korist druge osebe.²³ Po drugi strani ni v korist otroka pridobitev premoženja, ki je obremenjeno z obveznostmi v tolikšnem obsegu, da bi za otroka pomenile preveliko breme in bi ga znatno ovirale pri njegovem šolanju in življenju na splošno.²⁴ Prav tako ni v korist otroka obremenitev premoženja, ki je že v otrokovi lasti.^{25,26,27}

20 K. Drnovšek, Družinski zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2024, str. 427–429.

21 K. Drnovšek, Družinski zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2024, str. 426.

22 Prof. dr. S. Kraljič, Družinski zakonik s komentarjem, Založba WD, Denis Weingerl, s. p., Maribor, 2019, str. 504.

23 Sodba VSL II Cp 1744/2019 z dne 15. 1. 2020.

24 Sodba UPRS I U 1531/2011 z dne 27. 3. 2012.

25 Sklep VSL II Cp 3382/2009 z dne 16. 12. 2009.

26 K. Drnovšek, Družinski zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2024, str. 431–432.

27 Več o tem glej tudi prof. dr. B. Novak, N. Erjavec, G. Dugar, Komentar Družinskega zakonika, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 2019, str. 798–799.

4.2 Navzkrižje interesov staršev in mladoletnika ter postavitve kolizijskega skrbnika

Spor staršev glede koristi otroka iz posameznega pravnega posla je treba razlikovati od postavitve kolizijskega skrbnika otroku. O njem govorimo, ko starši kot zakoniti zastopniki funkcije varstva otrokove koristi ne morejo izvajati na ustrezen način, ker morajo hkrati varovati svoje osebne interese oziroma koristi, ki so v nasprotju s koristjo otroka, ali kadar morajo varovati koristi več otrok, ki so si med seboj v navzkrižju.²⁸

V tretjem odstavku 269. člena DZ je izrecno določeno, da starši ne morejo zastopati otroka, če so si koristi otrok, nad katerimi ima starševsko skrb ista oseba, ali koristi oseb, ki imajo istega skrbnika, v navzkrižju. V takšnem primeru CSD ali sodišče vsakemu izmed njih imenuje kolizijskega skrbnika.²⁹ V praksi v pravnoposlovnih razmerjih kolizijskega skrbnika postavi CSD, v sodnih postopkih pa sodišče.

Pri kolizijskem skrbniku gre za posebno vrsto skrbnika za poseben primer. Kolizijskega skrbnika je mogoče imenovati le za posamezno nalogo, ta mora biti enkratna oziroma kratkotrajna.³⁰ Namen postavitve kolizijskega skrbnika je zagotoviti varovanje otrokovih pravic in koristi, saj sam tega ne zmore. Z imenovanjem kolizijskega skrbnika se zagotovi, da otroka zastopa objektivna in nepristranska oseba. Naloga kolizijskega skrbnika je zastopati otroka. Njegove naloge so omejene na varstvo koristi otroka in njegovo zastopanje glede vprašanj v konkretnem primeru.³¹

Ker DZ ne našteva konkretnih, tipičnih primerov, v katerih je treba postaviti kolizijskega skrbnika, je v praksi včasih težko presoditi, kdaj so koristi staršev in otrok v nasprotju in kdaj je treba otroku imenovati kolizijskega skrbnika in kdaj ne. V praksi prihaja do dveh različnih situacij: (1) ko starš kot zakoniti zastopnik in otrok nastopata na različni strani pravnega posla ali (2) ko starš in otrok nastopata na isti strani pravnega posla. V prvem primeru starši delujejo v svojem in otrokovem interesnem polju. V drugem primeru delujejo v stičišču treh interesnih polj, in sicer poleg zastopnikovega (otrokovega) polja in svojega interesnega polja še v interesnem polju tretje osebe. Interesa sta v koliziji, kadar ni mogoče varovati enega interesa brez sočasne kršitve drugega.³²

V teoriji obstojijo različna mnenja, ali v zgornjih dveh situacijah lahko pride do kolizije interesov med starši in otroki in kdaj konkretno.

En del teorije zagovarja stališče, da bi moral biti v primeru, da zastopnik nastopa na obeh straneh posla in gre za formalno identiteto strank oziroma sklenitev pravnega posla s samim s seboj, otroku vselej postavljen kolizijski skrbnik.³³ Podobno naj bi veljalo v primeru, ko zastopnik in zastopani nastopata na isti strani pravnega posla, saj gre v takšnem primeru zgolj za podobnost s poslom zastopnika s samim seboj, zato zastopanega pri sklenitvi takšnega prav-

Otrokova korist je pravni standard – DZ izhaja iz domneve, da starši ravnaajo v otrokovo korist, pri čemer za upravljanje in razpolaganje z otrokovimi prihodki in premoženjem določa dodatna, posebna pravila.

28 A. Cvahte, Ravnanje zastopnika v nasprotju interesov – kakšna je civilnopravna sankcija za zastopniški posel v primeru, ko mladoletnika pri sklenitvi ne zastopa kolizijski skrbnik, pa bi ga moral, Podjetje in delo, št. 3–4, 2021, str. 537.

29 Mag. N. Cankar, Ureditev skrbništva po družinskem pravu, Pravna praksa, št. 31–32, 2020, str. 29. Avtorica zapiše, da določba 269. člena DZ ne določa, kdaj konkretno kolizijskega skrbnika imenuje sodišče in kdaj CSD. Meni, da je treba uporabiti določbo 268. člena DZ, ki ureja skrbništvo za poseben primer, in da naj skrbnika imenuje organ, ki se je prvi seznanil s kolizijo interesov oziroma potrebo po postavitvi kolizijskega skrbnika, kar je tudi skladno z določbo 272. člena DZ.

30 Mag. N. Cankar, Ureditev skrbništva po družinskem pravu, Pravna praksa, št. 31–32, 2020, str. 29.

31 J. Murgel, Družinski zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2024, str. 816.

32 Tako L. Varanelli, Pogodba, sklenjena v koliziji interesov, Pravna praksa, št. 33, 2011, str. 22.

33 Prof. dr. B. Novak, N. Erjavec, G. Dugar, Komentar Družinskega zakonika, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 2019, str. 798–799, 804–805.

**Vprašanje
dopustnosti
uporabe
dohodkov iz
otrokovega
premoženja je
v DZ urejena
manj strogo
od ureditve
razpolaganja
s stvarmi iz
otrokovega
premoženja.**

nega posla ne more zastopati njegov (splošni) zakoniti zastopnik, ampak mu je treba postaviti kolizijskega zastopnika.^{34,35}

Drugi del teorije zagovarja stališče, da o koliziji interesov ni mogoče govoriti avtomatično in da je treba razlikovati abstraktno kolizijo interesov od konkretne kolizije oziroma z drugimi besedami potencialno kolizijo od aktualne kolizije interesov. Razliko med njima pokaže primer, pri katerem bi zastopnik samemu sebi prodal stvar/pravico. Na abstraktni ravni bi šlo za primer kolizije, vendar v konkretnem primeru ni mogoče govoriti o koliziji interesov, ker je bila stvar prodana po tržni ceni. Zastopani po normalnem teku stvari ne more dobiti več od tistega, kar je dobil s prodajo zastopniku. V konkretnem primeru interes zastopanega in interes zastopnika tako ne moreta biti v koliziji (rekli bi lahko celo, da se povsem ujemata), saj sta oba dosegla, kar je bilo v njunem interesu. Primer pokaže, da je pri obravnavi obstoja kolizije interesov treba upoštevati okoliščine konkretnega primera in na podlagi njih ugotoviti, ali v konkretnem primeru obstaja kolizija interesov. Kolizija se ne ugotovi na abstraktni ravni, ampak upoštevajoč konkretni položaj strank in njun osebni ali premoženjski interes, vsebino pogodbenih določil, vsebino pravnega temelja upravičenja za zastopanje, tržne razmere in vse druge okoliščine, ki bi lahko bile relevantne v konkretnem primeru.³⁶

V tem kontekstu je treba razumeti tudi določbo 269. člena DZ, ki ureja kolizijskega skrbnika mladoletne osebe v razmerju do staršev. Ta z generalno klavzulo omenja navzkrižje koristi in ne našteva več tipičnih primerov, v katerih bi bila potrebna postavitvev kolizijskega skrbnika, kot je to prej določal 213. člen ZZZDR. Ta je izrecno določal, da je nujna postavitvev kolizijskega skrbnika v primeru, ko gre za pravni posel med staršem in otrokom. Ker je postavitvev skrbnika po DZ odvisna samo še od obstoja navzkrižja koristi oziroma nasprotja interesov in ne več formalnih pogojev, obstaja stališče, da se pogoji za njegovo postavitvev presoajo po materialnem in ne formalnem kriteriju. To pomeni, da je kolizijo treba najprej presojati na abstraktni ravni glede na položaj, ki ga imata starš in otrok v pravnem poslu. Če je na abstraktni ravni podano potencialno nasprotje interesov med njima, je otroku treba postaviti kolizijskega skrbnika, pri čemer pa je treba upoštevati, da potencialnega nasprotja interesov načeloma ne bo, če bo šlo za pravni posel, pri katerem je izključeno vsakršno nasprotje interesov ali gre izključno za izpolnitev obstoječe obveznosti. Med primeri, ko je izključeno vsakršno nasprotje interesov, se navaja primer, ko ne more biti nobene nevarnosti za interese strank oziroma kakor hitro je popolnoma izključen vsak sum nasprotja interesov ali zasledovanja lastnih koristi oziroma v primerih pravno koristnih poslov, ki zastopanemu ne škodujejo. Ker v teh primerih odpade temelji razlog, zaradi katerega so sicer posli zastopnika s samim seboj načeloma prepovedani, ni videti razloga, da takšnim zastopniškim poslom ne bi priznali veljave. Prav tako je izključeno nasprotje interesov, kadar bosta zastopnik in zastopani nastopala na isti strani pogodbe, saj pride do nasprotja interesov le, če si oba nosilca interesov stojita nasproti kot antagonist. Kot primer se navaja darilna pogodba s samim seboj v korist zastopanega, saj je ta zastopanemu v korist.³⁷

34 N. Plavšak, Obligacijski zakonik s komentarjem (splošni del), GV Založba, Ljubljana, 2000, str. 422-423.

35 Enako tudi Š. Isop, M. Žibert, Sklepanje pravnih poslov in razpolaganje s premoženjem mladoletnih oseb in oseb pod skrbništvom, predavanje za Notarsko zbornico Slovenije, 18. 4. 2023. Stališče predavateljic: Starš ne more istočasno zastopati sebe in otroka. V tem primeru gre za kolizijo. To velja tudi, če starš in otrok nastopata na isti strani. To velja tudi v primeru, da premoženje otrok pridobiva in ne odsvaja. Kolizija bi bila lahko v tem, da bi otrok pridobil več. Mati lahko zastopa svoj interes, da dobi več kot otrok. Otroku lahko ne bi bilo v korist, da bi dobil manjši delež. Otroka bi v takem primeru lahko zastopal oče, če ne bi bil hkrati stranka pogodbe. Če ga ne more, bi moral biti postavljen otroku kolizijski skrbnik.

36 L. Varanelli, Pogodba, sklenjena v koliziji interesov, Pravna praksa, št. 33, 2011, str. 22.

37 A. Cvahte, Zastopniški posli, ki jih zastopnik sklene s samim seboj, Podjetje in delo, št. 2, 2020, str. 320.

V sodni praksi se je izoblikovalo stališče, da v primeru spora in sklepanja pravnih poslov med otrokom/varovancem in njegovim staršem/skrbnikom ni treba vselej postaviti kolizijskega skrbnika, ampak zgolj, če so njune koristi v navzkrižju. S tem se je sodna praksa postavila na stališče, kjer ne moremo avtomatično govoriti o koliziji interesov, kadar pride do formalne identitete strank na obeh straneh pravnega posla oziroma sklepanja pravnega posla samim s seboj. Iz stališča sodne prakse je mogoče izpeljati pravilo, da v primeru spora med staršem in mladoletnim otrokom slednjemu ni treba postaviti kolizijskega skrbnika, če lahko v postopku otroka zastopa drugi starš, čigar koristi niso v nasprotju s koristmi otroka. Če so tudi koristi drugega od staršev v nasprotju s koristmi otroka, se mora otroku določiti kolizijskega skrbnika.³⁸ Nadalje iz sodne prakse (četudi posredno) izhaja, da bi lahko šlo za kolizijo interesov tudi v primeru, ko starš s sporazumom vzpostavlja svojo in otrokovo solidarno obveznost plačila ter je ta sporazum podpisal tako v svojem imenu kot tudi v imenu svojega otroka in je torej nastopal za oba na isti strani pogodbe.³⁹ Sodna praksa je nadalje potrdila tudi stališče, da za obstoj kolizije ni potrebna aktualna škoda ali le nevarnost, da nastane škoda, ampak da je ustrežnejša rešitev, ki predpostavlja potencialno škodo že zaradi obstoja kolizije interesov, saj je namen pravil, ki prepovedujejo oziroma sankcionirajo kolizijo interesov prav v tem, da se možnost povzročitve škode zastopanemu čim bolj zmanjša. Izhajajoč iz tega stališča zastopanemu, ki uveljavlja svoje pravice, ni treba dokazati obstoja škode, temveč le nevarnost, da bo škoda (premoženjska ali nepremoženjska) nastala.⁴⁰

Menim, da tako v prvem kot drugem primeru položaja staršev in otroka lahko pride do kolizije interesov in okoliščin, ko bi starši kot zastopniki skrbeli za svoje interese, ki bi bili v nasprotju z interesi otroka kot zastopanega. Vendar je hkrati treba zavrniti stališče, da je postavitve kolizijskega skrbnika nujna in potrebna pri vseh poslih, ki jih starš sklene z otrokom ali nastopa z njim na isti strani pravnega posla. Ugotavljanje kolizije v praksi ne sme biti avtomatično, ampak predmet skrbne vsebinske presoje glede na konkretne okoliščine vsakega posameznega primera. Podlago predstavlja 269. člena DZ, ki se ne navezuje na formalne kriterije, ampak na dejansko vsebinsko obstoječe nasprotje interesov. Pri tem je treba upoštevati tudi dejstvo, da postavitve kolizijskega skrbnika starše omejuje v izvrševanju starševske skrbi, zaradi česar je treba kolizijskega skrbnika postaviti le izjemoma, kadar je to njuno zaradi varstva koristi otroka.⁴¹ Pri presoji, kdaj postaviti kolizijskega skrbnika, je lahko v pomoč tudi določba 248. člena DZ, ki določa, v katerih primerih CSD poda odobritev oziroma dovoljenje pravnega posla skrbnika, ter med njimi določa odtujitev ali obremenitev nepremičnin, odtujitev iz premoženja premičnine večje vrednosti, razpolaganje s premoženjskimi pravicami večje vrednosti, odpoved dediščini ali volilu ali odklonitev darila.

Za odsvojitve ali obremenitve otrokovega premoženja soglasje CSD ni več predpisano – po DZ o razpolaganjem s premoženjem otroka in vprašanju koristi otroka odločata starša.

Reči,
pokliči,
objemi,
vse zdaj,
ne čakaj,
mogoče ne boš mogel,
več zmogel,
daj, stori to sedaj.

38 A. Cvahte, Zastopniški posli, ki jih zastopnik sklene s samim seboj, Podjetje in delo, št. 2, 2020, str. 320.

39 VSRS Sodba in sklep II Ips 54/2019 z dne 5. 6. 2020. Sodišče se v sodbi sicer ni neposredno opredelilo, ali je oče s tem, ko je podpisal sporazum tudi v imenu otroka in ga solidarno zavezal k plačilu obveznosti iz naslova najemnine, ravnal v nasprotju interesov in bi otroku moral biti postavljen kolizijski zastopnik, ampak je zgolj sprejelo stališče, da je v primeru kolizije potrebna postavitve kolizijskega skrbnika in kakšne so pravne posledice, če otroka ne zastopa kolizijski skrbnik, pa bi ga moral.

40 VSM Sodba I Cpg 434/2017 z dne 7. 2. 2018. Enako tudi L. Varanelli, Pogodba, sklenjena v koliziji interesov, Pravna praksa, št. 33, 2011, str. 22.

41 A. Cvahte, Zastopniški posli, ki jih zastopnik sklene s samim seboj, Podjetje in delo, št. 2, 2020, str. 320.

5 POLOŽAJ MLADOLETNIKA V KORPORACIJSKEM PRAVU

5.1 Splošno

Korporacijsko pravo samo po sebi ne ureja posebnih pravil za mladoletne družbenike, zato je treba poseči po vseh zgoraj predstavljenih relevantnih določbah DZ in OZ.

Pri ustanovitvi gospodarske družbe, sprejemu ustanovitvenega akta oziroma sklenitvi družbene pogodbe, sklenitvi pogodbe o pridobitvi ali odsvojitvi poslovnega deleža ter sodelovanju mladoletnika na skupščini in izvrševanju njegovih korporacijskih pravic kot družbenika gre za pravne posle, ki brez dvoma ne sodijo med vsakodnevne ali enostavne pravne posle, ki bi jih v imenu otroka lahko sklepal samo eden od staršev ali omejeno poslovno sposoben mladoletnik brez sodelovanja staršev. Gre za pravne posle in odločitve, ki imajo lahko pomembne in dolgoročne posledice za otrokovo premoženjsko in osebno sfero ter od njega zahtevajo stopnjo zrelosti, ki presega običajno raven vsakdanjega ravnanja in odločanja.

Mladoletnega družbenika, mlajšega od 15 let, tudi na področju korporacijskega prava praviloma zastopata oba starša kot zakonita zastopnika. Starši v njegovem imenu oblikujejo in izjavljajo pravno relevantno voljo. Enako velja za mladoletnega družbenika, starejšega od 15 let, saj pravni posli v gospodarski družbi praviloma ne sodijo med vsakodnevne ali enostavne posle, ki bi jih lahko sklepal sam. Zaradi pomembnih in dolgoročnih posledic morata starša pri teh poslih otroka zastopati ali vsaj podati soglasje, če posel sklene sam. Najprimerneje je, da mladoletnik sam izjavi voljo, starša pa jo odobrita skladno z načelom vključevanja otroka v odločanje. Kot rečeno, pa pravni posel, ki ga v njegovem imenu skleneta starša, ni neveljaven zgolj zato, ker mladoletnik ni sodeloval, zaželeno pa je, da je mnenje mladoletnika pridobljeno.⁴²

V nadaljevanju so predstavljena ključna vprašanja, ki se pojavljajo pri ustanovitvi družbe, prenosu poslovnih deležev mladoletnikov ali na mladoletnike ter pri izvrševanju korporacijskih pravic v primeru, da so družbeniki mladoletniki, tako z vidika zastopanja mladoletnika kot tudi vprašanja njegove koristi ter potencialne možnosti kolizije njegovih interesov z interesi staršev.

5.2 Mladoletnik kot ustanovitelj družbe

V Zakonu o gospodarskih družbah-1 (v nad. ZGD1) za ustanovitelja družbe ni določen pogoj polnoletnosti. Ker zakon izrecno omogoča ustanovitev tudi po pooblaščenju oziroma zakonitem zastopniku (474. člen ZGD-1), je ustanovitelj družbe lahko tudi mladoletnik. Ker ustanovitev družbe ne predstavlja vsakdanjega ali enostavnega pravnega posla, morata mladoletnika pri tem zastopati oba starša oziroma oba podati soglasje za ustanovitev, kadar gre za mladoletnika, ki je dopolnil 15 let ter bi želel sam ustanoviti družbo.

Ker se pri ustanovitvi družbe zahteva določen premoženjski vložek mladoletnika, je treba upoštevati določbe DZ, ki določajo omejitve glede razpolaganja z otrokovimi dohodki (148. člen DZ) in premoženjem (149. člen DZ). Kot je bilo pojasnjeno zgoraj, smejo starši dohodke iz premoženja otroka uporabiti predvsem za njegovo preživljanje, vzgojo in izobraževanje, če sami nimajo zadosti sredstev pa tudi za nujne potrebe družinske skupnosti; otrokovo premoženje pa

Ni v korist otroka ravnanje, ki zmanjšuje njegovo premoženje brez nasprotne koristi, ali pridobitev premoženja, ki je obremenjeno z obveznostmi v tolikšnem obsegu, da bi za otroka pomenile preveliko breme in bi ga znatno ovirale pri njegovem šolanju in življenju na splošno, ali obremenitev premoženja, ki je že v otrokovi lasti.

42 Več o tem glej 3. točko.

smejo odtujiti zaradi njegovega preživljanja, vzgoje in izobrazbe ali če to zahteva kakšna druga njegova korist.

Vplačilo osnovnega kapitala v novoustanovljeno družbo iz sredstev (dohodkov ali premoženja) otroka je težko utemeljiti kot dejanje, ki služi preživljanju, vzgoji ali izobraževanju otroka. V resnici bi težko govorili tudi o drugi otrokovi koristi, saj je vlaganje otrokovega premoženja v družbo izpostavljeno poslovnim tveganjem. Vendar o tem po določbi DZ odločata starša kot zakonita zastopnika. Mogoče si je namreč zamisliti primer, da bi starša ali stari starši otroku podarili določen denarni znesek za točno določen namen ustanovitve družbe ali da bi honorar, ki ga je prejel za igranje v filmu, starša želela vložiti v podjetje, ki bi ga upravljala v otrokovo korist. Presoja, ali gre v takšnih primerih za korist otroka, je v rokah staršev, kakršnokoli soglasje ali odobritev CSD ni potrebna. Naloga državnih organov, tudi registrskih sodišč, izvajalcev javnih služb ter nosilcev javnih pooblastil, med njimi tudi notarjev, ki sodelujejo pri ustanovitvi družbe z mladoletnikom, pa je, da v vsakem posamičnem primeru preverijo okoliščine, da ne gre za nevarnost, ki bi ogrožala otrokove koristi. V primeru ugotovitve, da ne gre za korist otroka, je treba sprožiti ustrezen postopek pred sodiščem, ta pa ravna skladno s 171. členom DZ in staršema med drugim prepove odsvojitve premoženja za ta namen.

V primeru, da družbo ustanavljajo starša in otrok, lahko pride tudi do kolizije interesov. Če sklepata družbeno pogodbo en starš in otrok, lahko otroka zastopa drugi starš. V primeru, da družbo ustanavljata oba starša skupaj z otrokom, obstaja velika verjetnost obstoja kolizije, saj bi bili zaradi poslovnih tveganj njihovi interesi lahko v nasprotju. Pred odločitvijo glede kolizije je treba v vsakem konkretnem primeru preveriti vse relevantne okoliščine, kot je razlog ustanovitve, ali ima večji delež pri ustanovitvi otrok ali starš in zakaj, kdo bo imenovan za direktorja ipd.

V registrski praksi je bil obravnavan primer postavitve kolizijskega skrbnika tudi v primeru, ko starša nista izpolnjevala pogoja »brez omejitev« po 10. a členu ZGD1 ter sta želela, da ustanovitelj družbe postane mladoletnik. Sodišče je odločilo, da starša v tem primeru ne moreta zastopati otroka pri vstopu v družbo, in je zahtevalo odločbo CSD o postavitvi skrbnika za poseben primer. Do postavitve kolizijskega skrbnika v konkretnem primeru je torej prišlo, ker nobeden od staršev ni bil ustrezen za njegovega zastopnika, saj sam ni izpolnjeval pogojev za ustanovitev družbe in je obstajala nevarnost, da sta ravno zato želela v družbo kot družbenika vključiti mladoletnika, kar ni bilo v njegovem interesu, ampak v interesu staršev.⁴³

5.3 Prenos poslovnega deleža na mladoletnika

V primeru, da mladoletnik pridobiva poslovni delež na pravnoposlovni podlagi, gre za nevsakdanji pravni posel, ki lahko pomembno vpliva na njegovo življenje tudi po polnoletnosti. To velja tako v primeru neodplačne kot tudi odplačne pridobitve poslovnega deleža. Zato morata mladoletnika, mlajšega od 15 let, pri sklenitvi pogodbe o pridobitvi poslovnega deleža zastopati oba starša, pri mladoletniku, starejšem od 15 let, pa morata oba starša podati soglasje k pravnemu poslu, ki ga otrok sklene sam.

V primeru neodplačne pridobitve poslovnega deleža na strani mladoletnika bi lahko govorili o pridobitvi koristi *per se*, saj se poveča premoženjska masa otroka. Ker imetništvo poslovnega

Pri kolizijskem skrbniku gre za posebno vrsto skrbnika za poseben primer – kolizijskega skrbnika je mogoče imenovati le za posamezno nalogo, ta mora biti enkratna oziroma kratkotrajna.

DZ ne našteva konkretnih, tipičnih primerov, v katerih je treba postaviti kolizijskega skrbnika.

⁴³ Mag. Tadeja Zima Jenull, Odločanje o materialnopravnih pogojih vpisov (izbrisov) v sodni register, Vstop mladoletnih otrok kot družbenikov v družbo z omejeno odgovornostjo, Pravosodni bilten (PB), 2/2015, str. 167.

Ker postavitev kolizijskega skrbnika pomeni omejitev staršev v izvajanju starševske skrbi, mora biti izjema in uporabljena le tedaj, ko je to nujno za varstvo koristi otroka.

deleža s seboj prinaša tudi obveznosti in odgovornosti, pa korist otroka tudi pri neodplačnem pridobivanju poslovnega deleža ni nujno vedno podana. O koristi otroka na primer ni mogoče govoriti v primeru, kadar je poslovni delež, ki ga mladoletnik pridobiva neodplačno, obremenjen.⁴⁴ Vendar tudi v tem primeru o vprašanju koristi odločata starša. Naloga državnih organov in organov z javnimi pooblastili, ki sodelujejo pri pravnem poslu, je preventivna, da v primeru presoje, da pravni posel ni v korist otroka, obvestijo CSD, ki lahko sproži ustrezne postopke pri sodišču, ki ravna skladno s 171. členom DZ.

Če mladoletnik pridobiva poslovni delež neodplačno od enega od staršev, je nasprotje interesov praviloma izključeno, saj gre za pridobivanje koristi na strani otroka.⁴⁵ Ker navedeno ne drži v vseh primerih, še zlasti ne, če je poslovni delež obremenjen ali povezan s tveganji, ki bi lahko škodovala otrokovim interesom, naj tudi pri neodplačnem pridobivanju poslovnega deleža mladoletnika od enega starša zastopa drugi od staršev. Če bi mladoletnik pridobival poslovni delež neodplačno od obeh staršev, bi obstajala kolizija interesov zlasti v primeru, če bi šlo na primer za obremenjen poslovni delež in s tem prenos odgovornosti z obeh staršev na otroka. Vsekakor lahko obstajajo tudi druge okoliščine, ki utemeljujejo kolizijo, in mora mladoletnika zastopati kolizijski skrbnik kot nepristranska oseba.

V primeru odplačne pridobitve poslovnega deleža se predvideva, da mora mladoletnik za ta namen plačati določen denarni znesek oziroma nameniti kakšno stvar iz svojega premoženja. V takšnem primeru je zato treba upoštevati določbo drugega odstavka 149. člena DZ, ki določa, kdaj smejo starši odsvojiti otrokovo premoženje, in sicer zaradi preživljanja, vzgoje in izobrazbe ali druge otrokove koristi. Četudi bi bili pri nakupu poslovnega deleža iz sredstev mladoletnika ti pogoji verjetno težko izpolnjeni, o tem odločata starša. Vendar njuna presoja ni neomejena, saj so skladno s četrtem odstavkom 7. člena DZ tudi državni organi, izvajalci javnih služb in nosilci javnih pooblastil v vseh dejavnostih in postopkih dolžni skrbeti za koristi otroka ter morajo v primeru, da korist otroka ni ustrezno izkazana, ravnati skladno s svojimi pooblastili.

V primeru, da bi kljub vsemu bila za nakup poslovnega deleža izkazana korist ter bi šlo za nakup od tretje osebe, bi mladoletnika morala zastopati oba starša. V primeru, da bi mladoletnik poslovni delež odplačno pridobival od enega starša, ga lahko zastopa drugi od staršev. V teh primerih kolizija ni nujno izključena. Če bi mladoletnik pridobival odplačno poslovni delež od obeh staršev, je velika verjetnost za obstoj kolizije interesov, ki bi lahko bila že v sami višini kupnine (če slednja ne bi bila objektivno izkazana z verodostojno cenitvijo), in bi bilo mladoletniku treba postaviti kolizijskega skrbnika.

5.4 Razpolaganje mladoletnika s poslovnim deležem

Enako kot pri pridobivanju gre tudi pri odsvojitvi poslovnega deleža, katerega imetnik je mladoletnik, za pravni posel, ki presega okvir vsakdanjega življenja, zato je zanj potrebno sodelovanje oziroma odobritev obeh staršev. Navedeno velja tako za odplačno kot tudi za neodplačno odsvojitve poslovnega deleža.

Pri odsvojitvi poslovnega deleža, katerega imetnik je mladoletnik, veljajo podobna pravila kot pri njegovi odplačni pridobitvi. V obeh primerih se zmanjša otrokovo premoženje. Iz tega ra-

44 Glej razlago pri točki 4.1.

45 Obstaja tudi nasprotno mnenje. Glej razlago pri točki 4.2.

zloga morajo biti tudi pri odsvojitvi poslovnega deleža vedno izpolnjeni pogoji iz 149. člena DZ.

Pri odplačni odsvojitvi poslovnega deleža bi lahko govorili o koristi otroka in je ta običajno v praksi tudi podana, saj bo v zameno mladoletnik pridobil določen denarni znesek, ki se bo lahko porabil za njegovo vzgojo, preživljanje, študij ali drugo korist. Vendar je tudi tukaj potrebna posebna previdnost, še zlasti če bi šlo na primer za očitno prenizko dogovorjeno kupnino, kar ne bi bilo več v korist otroka. V primeru, da bi obstajalo uradno cenitveno poročilo in bi temu ustrezala tudi kupnina, bi težko govorili, da odsvojitve podjetniškega premoženja otroku ni v korist.

Pri neodplačni odsvojitvi je korist zelo težko utemeljiti, zlasti če bi šlo za premoženje večje vrednosti. Vendar tudi o tem odločata starša, saj bi lahko šlo tudi za obremenjeno premoženje ter bi bilo koristno, da se ga otrok razbremeni. Državni organi, javne službe in organi z javnimi pooblastili so predvsem v takšnih primerih dolžni ravnati skladno s 7. členom DZ in v primeru, da ugotovijo, da postopanje staršev ni v otrokovo korist, sprožiti ustrezne postopke.

Če sta družbenika eden od staršev in otrok, ki oba odsvajata poslovni delež, lahko otroka zastopa drugi od staršev in ni (nujno) potreben kolizijski skrbnik. Če drugega od staršev ni ali če so družbeniki vsi (starši in otrok) in vsi odsvajajo poslovni delež, si njihovi interesi lahko nasprotujejo in je treba postaviti kolizijskega skrbnika. Kolizija bi bila lahko v tem, da bi starši poslovni delež prodajali v stiski in zato pod ceno, kar ne bi bilo v korist otroka. Kolizijski skrbnik bi bil potreben tudi v primeru, če bi starša odkupovala poslovni delež od otroka, saj bi višino kupnine lahko dogovorila glede na svojo in ne otrokovo korist. Če bi ga odkupoval eden, bi otroka lahko zastopal drugi od staršev.

5.5 Mladoletnikovo izvrševanje korporacijskih pravic

Kadar so mladoletniki imetniki poslovnega deleža bodisi na podlagi dedovanja bodisi na drugi pravnoposlovni podlagi, iz tega naslova pridobijo tudi korporacijske pravice in obveznosti. Če je mladoletnik lahko imetnik poslovnega deleža, mora imeti tudi možnost sodelovati pri sprejemanju odločitev, glasovati na skupščini ter sklepati oziroma sooblikovati družbeno pogodbo. Ker takšna ravnanja praviloma ne sodijo med vsakdanje, dnevne pravne posle, ga morata pri tem zastopati oba starša kot zakonita zastopnika. Kadar je mladoletnik že dopolnil 15 let, se zahteva sodelovanje oziroma soglasje obeh staršev.

Če sta družbenika hkrati eden od staršev in otrok, lahko otroka na skupščini zastopa drugi od staršev. Kadar drugega od staršev ni, kadar starša ne dosežeta soglasja ali kadar so interesi staršev v nasprotju z interesi otroka, je treba mladoletniku postaviti skrbnika. Ta izvršuje otrokove glasovalne in druge korporacijske pravice, sprejema sklepe in po potrebi podpiše družbeno pogodbo.

Menim, da pri izvrševanju korporacijskih pravic na skupščini in sprejemanju odločitev kolizijski skrbnik ni potreben v vsakem primeru, temveč le takrat, ko si interesi staršev in otroka dejansko nasprotujejo, kar je odvisno od vrste odločitve, ki jo družbeniki sprejemajo na skupščini.

Pri odločitvah, kot so sprememba sedeža družbe, sprememba dejavnosti ali druge odločitve brez neposrednih premoženjskopравnih posledic za otrokovo premoženje, je težko govoriti o

Pri ustanovitvi gospodarske družbe, sprejemu ustanovitvenega akta oziroma sklenitvi družbene pogodbe, sklenitvi pogodbe o pridobitvi ali odsvojitvi poslovnega deleža ter sodelovanju mladoletnika na skupščini in izvrševanju njegovih korporacijskih pravic kot družbenika gre za pravne posle in odločitve, ki imajo lahko pomembne in dolgoročne posledice za otrokovo premoženjsko in osebno sfero ter od njega zahtevajo stopnjo zrelosti, ki presega običajno raven vsakdanjega ravnanja in odločanja.

Mladoletnik je lahko ustanovitelj družbe, saj ZGD-1 izrecno omogoča ustanovitev po pooblaščenju oziroma zakonitem zastopniku.

V primeru, da družbo ustanovljajo starša in otrok, lahko pride do kolizije interesov. Kolizija interesov ni izključena niti v primeru, da družbo v imenu in za račun otroka kot edinega družbenika ustanovljata oba starša.

koliziji interesov med staršem in otrokom, ki sta oba družbenika. Gre za izjemo, pri kateri ne more biti nobene nevarnosti za interese strank oziroma je popolnoma izključen sum nasprotja interesov ali zasledovanja lastnih koristi.⁴⁶ V takšnih primerih bi po mojem mnenju otroka lahko zastopal tudi isti starš, ki je hkrati družbenik, ter kolizijski skrbnik ne bi bil potreben.

Povsem drugače je lahko že pri odločanju v zvezi z direktorjem ali drugim poslovodnim organom. Če je direktor eden od staršev, otrok pa družbenik, lahko pride do kolizije interesov pri odločanju o morebitni razrešitvi, odgovornosti direktorja ali pri sklepanju pravnih poslov med družbo in staršem kot direktorjem ali družbenikom. V takšnih primerih otroka lahko zastopa drugi od staršev, če ni hkrati tudi družbenik, sicer je nujna postavitev kolizijskega skrbnika.

Premišljeno je treba obravnavati tudi odločanje družbenikov o dokapitalizaciji, saj ta predvideva vplačilo sredstev iz otrokovega premoženja, poleg tega lahko pomeni tudi spremembo lastniške strukture med starši in otrokom kot družbeniki. Ker dokapitalizacija pomeni odsvojitve otrokovih dohodkov ali premoženja, je treba upoštevati tudi 148. člen oziroma drugi odstavek 149. člena DZ. V primeru, ko sta družbenika starš in otrok, lahko hitro pride do kolizije interesov, če bi na primer starši želeli uporabiti otrokova sredstva za dokapitalizacijo družbe zaradi lastnih interesov, ki niso nujno skladni z otrokovo koristjo, ali bi sami dokapitalizirali družbo, s čimer bi se spremenilo njihovo lastniško razmerje v družbi. V takšnih primerih lahko otroka zastopa drugi od staršev, če pa tega ni ali sta družbenika oba starša in otrok, je otroku treba postaviti kolizijskega skrbnika.

Podobno velja tudi za druge pravne posle in odločitve s področja korporacijskega prava. Ker večina korporacijskopравnih odločitev vpliva na položaj mladoletnika po polnoletnosti, velja, da morata starša pri njih sodelovati oziroma podati soglasje, upoštevati pa je treba tudi pravno naravo posla. Čeprav se na prvi pogled zdi, da do kolizije pride vedno, ko starš in otrok nastopata na isti strani pravnega posla ali ko gre za posel med njima, kolizije ni dopustno ugotavljati avtomatično. Vedno je treba presoditi konkretne okoliščine primera in oceniti, ali je postavitev kolizijskega skrbnika res potrebna, pri čemer je treba upoštevati tudi vrsto samega posla (razpolaganje z deležem v družbi ali upravljanje) in korist otroka. Če odločitev nima neposrednih premoženjskopравnih posledic za otroka, je težko govoriti o koliziji in kolizijskega zastopnika ni treba postaviti.

6 PRAVNE POSLEDICE NEPRAVILNEGA ZASTOPANJA

Splošno pravilo je, da je pravni posel, ki ga sklene mladoletnik, ki še ni dopolnil 15 let, brez zastopanja staršev, ničn, saj gre za poslovno nesposobno osebo. Pravni posel, ki ga sklene mladoletnik, ki je že dopolnil 15 let, brez sodelovanja oziroma soglasja staršev, je izpodbojen. Zastavlja pa se vprašanje glede veljavnosti pravnega posla, ki bi ga v imenu in za račun mladoletnika, ki je že dopolnil 15 let, sklenil starš brez sodelovanja mladoletnika, o čemer se sodna praksa še ni izrekla. Glede na zgoraj predstavljene argumente bi težko zastopali stališče, da bi bil tako sklenjen pravni posel ali podana izjava volje neveljavna. Sodna praksa pa je že zavzela stališče, da je pravni posel, ki ga je v imenu otroka sklenil eden od staršev, čeprav bi ga moral skleniti kolizijski skrbnik, izpodbojen.⁴⁷

⁴⁶ Glej poglavje razlago pri točki 4.2.

⁴⁷ VSRS Sodba in Sklep II Ips 54/2019 z dne 5. 6. 2020.

Ker so sklepi, sprejeti na skupščini družbenikov, posebna vrsta pravnih poslov, tudi zanje veljajo splošna pravila obligacijska prava. V korporacijskem pravu pa je vprašanje izpodbojnosti sklepov skupščine še posebej urejeno v 522. členu ZGD1, ki določa, da se za uveljavljanje ničnosti in izpodbojnosti sklepov skupščine družbe z omejeno odgovornostjo smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za delniške družbe. Po 1. točki prvega odstavka 395. člena ZGD1 je sklep skupščine izpodbojen, če je bil pri njegovem sprejemu kršen zakon ali družbena pogodba.

Če mladoletnik pri pravnem poslu ali na skupščini ni zastopan pravilno, bi bil torej pravni posel oziroma sklep skupščine neveljaven tako po splošnih obligacijskih kot tudi po korporacijskih pravilih. Ker se neveljavnost pravnih poslov, sklenjenih v imenu mladoletnega družbenika, lahko uveljavlja tudi po njegovi polnoletnosti,⁴⁸ je na področju korporacijskega prava nujna stroga in dosledna uporaba pravil o zastopanju ter preprečevanju kolizije interesov.

7 SKLEP

Položaj mladoletnika kot družbenika v gospodarski družbi odpira specifična vprašanja sklepanja pravnih poslov in izvrševanja korporacijskih pravic v družbi, ki jih je mogoče rešiti le z dosledno uporabo splošnih pravil o poslovni sposobnosti, zastopanju in varstvu otrokove koristi.

Mladoletnik je lahko imetnik poslovnega deleža, veljavnost vseh njegovih ravnanj v smislu ustanovitve družbe, razpolaganja s poslovnim deležem in izvrševanja njegovih korporacijskih dejanj pa izhaja iz njegove poslovne sposobnosti. Ker pravni posli, ki jih kot družbenik sklepa mladoletnik, pomembno vplivajo na njegovo premoženjsko in pravno sfero, je nujno skupno zastopanje oziroma soglasje obeh staršev. Ob tem je treba posebej paziti tudi na morebitno kolizijo interesov med starši in mladoletnikom. Ker postavitev kolizijskega skrbnika pomeni poseg v izvrševanje starševske skrbi, je dopustna le izjemoma, kadar je to nujno za varstvo koristi otroka. Pri postavitvi kolizijskega skrbnika na področju korporacijskega prava pa je treba posebej paziti še na to, da bo imel skrbnik ustrezno strokovno znanje s področja korporacijskega prava, saj bi neustrezna izbira skrbnika lahko povzročila napačno presojo ali pravno negotovost pri pomembnih poslovnih odločitvah.

Menim, da je vse predstavljene rešitve glede položaja mladoletnika kot družbenika mogoče izpeljati že iz veljavne splošne zakonodaje. Iz tega razloga kakršnekoli posebne določbe v zvezi z mladoletniki v družbeni pogodbi ali aktu o ustanovitvi po mojem mnenju niso potrebne. Bolj smiselna bi bila jasnejša opredelitev splošnih pravil glede pravnega zastopanja mladoletnikov in veljavnosti pravnih poslov, ki jih starši sklepajo v njihovem imenu. Do težav z razumevanjem zastopanja mladoletnikov in razpolaganja z njihovim premoženjem namreč ne prihaja zgolj na korporacijskem področju, ampak večkrat na področjih, ko pride do razpolaganja z nepremičnim premoženjem v lasti mladoletnikov.

Če mladoletnik pri pravnem poslu ali na skupščini ni zastopan pravilno, bi bil pravni posel oziroma sklep skupščine neveljaven tako po splošnih obligacijskih kot tudi po korporacijskih pravilih.

48 Po določbi 99. člena OZ je razveljavitev pogodbe mogoče zahtevati v enem letu, odkar je upravičenec izvedel za razlog izpodbojnosti, v vsakem primeru pa s potekom treh let od dneva, ko je bila pogodba sklenjena. Po določbi 44. člena OZ ima tudi mladoletnik po svoji polnoletnosti možnost zahtevati razveljavitev pogodbe, ki jo je brez potrebnega dovoljenja staršev sklenil v času svoje omejene poslovne sposobnosti, in sicer v roku treh mesecev po pridobitvi popolne poslovne sposobnosti.

Seznam literature in virov:

- Cankar, Nataša, Ureditev skrbništva po družinskem pravu, Pravna praksa, št. 31 – 32, 2020.
  - Cvahte, Ambrož, Ravnanje zastopnika v nasprotju interesov – kakšna je civilnopravna sankcija za zastopniški posel v primeru, ko mladoletnika pri sklenitvi ne zastopa kolizijski skrbnik, pa bi ga moral, Podjetje in delo, št. 3–4, 2021.
  - Cvahte, Ambrož, Zastopniški posli, ki jih zastopnik sklene s samim seboj, Podjetje in delo, št. 2, 2020,.
  - Drnovšek, Katja in ostali, Družinski zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2024.
  - Erjavec, Nataša in ostali, Notariat, Komentar Zakona o notariatu (ZN), Tax-Fin-Lex, Ljubljana, 2024.
  - Isop, Špela in Žibert, Marjeta, Sklepanje pravnih poslov in razpolaganje s premoženjem mladoletnih oseb in oseb pod skrbništvom, predavanje za Notarsko zbornico Slovenije z dne 18. 4. 2023.
  - Kraljič, Suzana, Družinski zakonik s komentarjem, Založba WD, Denis Weingerl, s. p., Maribor, 2019.
  - Novak, Barbara in ostali, Komentar Družinskega zakonika, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 2019, str. 798–799.
  - Plavšak, Nina, Obligacije, splošni del, Komentar splošnega dela Obligacijskega zakonika (OZ) (1. do 434. člen in 1012. do 1049. člen), Tax-Fin-Lex, Abc Nepremičnine, Ljubljana, 2020.
  - Plavšak, Nina in ostali, Obligacijski zakonik s komentarjem (splošni del), GV Založba, Ljubljana, 2000.
  - Varanelli, Luigi, Pogodba, sklenjena v koliziji interesov, Pravna praksa, št. 33, 2011.
  - Zima Jenull, Tadeja, Odločanje o materialnopravnih pogojih vpisov (izbrisov) v sodni register, Vstop mladoletnih otrok kot družbenikov v družbo z omejeno odgovornostjo, Pravosodni bilten (PB), 2/2015.
-
- VSRS Sodba in Sklep II Ips 54/2019 z dne 5. 6. 2020.
  - VSM Sodba I Čpg 434/2017 z dne 7. 2. 2018.
  - VSRS Sodba in Sklep II Ips 54/2019 z dne 5. 6. 2020.
  - VS RS Sodba II Ips 249/94 z dne 8. 11. 1995.
  - Sodba VSL II Cp 1744/2019 z dne 15. 1. 2020.
  - Sodba UPRS I U 1531/2011 z dne 27. 3. 2012.
  - Sklep VSL II Cp 3382/2009 z dne 16. 12. 2009.

Vsi smo diamanti,
ko se rodimo,
nebrušeni,
diamanti.

Potem nas brusijo,
se brusimo,
odlagamo prah diamantni,
puščamo sledi.

Dr. Corrado Malberti, notar v Comu (Italija), izredni profesor za gospodarsko pravo na Univerzi v Trentu in predsednik delovne skupine za pravo družb pri CNUE

VLOGA NOTARJEV V GOSPODARSKEM PRAVU V DRŽAVAH ČLANICAH EVROPSKE UNIJE (EU) V LUČI IZZIVOV, KI JIH PRINAŠA PREDLOG O DRUŽBI EU Inc.

UVOD

Že od samega začetka imajo notarji ključno vlogo v pravu družb EU. Ta vloga se je sčasoma razširila, nedavno sprejeta Direktiva (EU) 2025/25 pa jo je še dodatno okrepila. Čeprav v državah članicah EU veljajo različni pravni okviri in se vloga notarjev med posameznimi pravnimi sistemi nekoliko razlikuje, so njihove osnovne naloge podobne: ti strokovnjaki delujejo kot varuhi pravne varnosti in zakonitosti.

VLOGA NOTARJEV V GOSPODARSKEM PRAVU V DRŽAVAH ČLANICAH EU

Vse države članice EU ne poznajo notarjev civilnega prava ali verodostojnih listin. Zaradi tega zakonodaja EU ne more predpisati notarskega posredovanja v vseh pravnih sistemih. V nekaterih državah namreč naloge, ki jih v gospodarskem pravu opravljajo notarji, namesto njih opravljajo drugi organi (npr. sodni ali upravni). Prvotna različica prve direktive o gospodarskem pravu se je na primer sklicevala na pojem »pravilne pravne oblike« (verodostojna listina), ki je bil danskemu pravu tako tuj, da je dansko besedilo te direktive zaradi pomanjkanja funkcionalnega ekvivalenta tega pojma uporabilo francoski izraz »acte authentic«.

V nekaterih drugih državah, na primer v Franciji, so notarji sicer visoko cenjeni pravni strokovnjaki, vendar imajo v gospodarskem pravu omejeno vlogo, razen če listine s področja gospodarskega prava ne zadevajo tudi nepremičnin, dedovanja ali zakonskih premoženjskih razmerij.

V tretji skupini držav, na primer v Nemčiji in Španiji, so notarske listine obvezne za najpomembnejše transakcije na področju prava gospodarskih družb, kot so ustanovitev pravnih

oseb, spremembe statuta, prenos poslovnih deležev ali združitve in delitve. V teh državah zakonitost transakcij pregledujejo tudi gospodarska sodišča in registri. Zato notarji pri opravljanju takih nalog delujejo v sodelovanju s sodnimi ali upravnimi organi.

In nazadnje, v nekaterih državah, kot so Belgija, Luksemburg, Italija in Nizozemska, imajo notarji primarno pristojnost za preverjanje zakonitosti poslov na področju prava gospodarskih družb. V teh pravnih sistemih imajo registri omejeno pristojnost za nadzor zakonitosti statutarov in poslov, takšen nadzor pa izvajajo notarji.

SKLICI NA VLOGO NOTARJA V PRAVU EU O GOSPODARSKIH DRUŽBAH

Kot je bilo navedeno zgoraj, pravo EU državam članicam na splošno pušča prosto izbiro, ali bodo za nadzor nad statuti in posli gospodarskih družb uvedle sodni, upravni ali notarski nadzor. Ta pristop je bil prvič sprejet s Prvo direktivo Sveta 68/151/EGS z dne 9. marca 1968, katere 10. člen je določal, da se v »državah članicah, katerih zakonodaja ne predvideva preventivnega upravnega ali sodnega nadzora ob ustanovitvi družbe, ustanovitveni akt, statut družbe in morebitne spremembe teh dokumentov sestavijo in overijo v predpisani pravni obliki«. Ta določba je bila kodificirana v 10. členu Direktive (EU) 2017/1132 in je ostala skoraj nespremenjena do leta 2025.

Nato je bila vloga notarjev v gospodarskem pravu priznana tudi v določbah prava EU o gospodarskih družbah, ki usklajujejo nacionalne združitve in delitve (glej 102. in 148. člen Direktive (EU) 2017/1132). Ti členi določajo, da se morajo, kadar zakonodaja države članice ne predvideva sodnega ali upravnega preventivnega nadzora zakonitosti nacionalnih združitvev in delitev, zapisniki skupščin, ki odločajo o združitvi ali delitvi, in kadar je to primerno pogodba o združitvi ali delitvi, ki sledi tem skupščinam, sestaviti in overiti v predpisani pravni obliki, notar ali organ, pristojen za sestavo in overitev dokumenta v predpisani pravni obliki, pa mora preveriti in potrditi obstoj in veljavnost pravnih aktov ter formalnosti, ki se zahtevajo od zadevne družbe.

Vloga notarjev je bila priznana v Uredbi Sveta (ES), št. 2157/2001, o statutu evropske družbe (SE) (členi 8(8), 25(2)(3) in 26(1)) ter Uredbi Sveta (ES), št. 1435/2003, o statutu evropske zadrage (SCE) (členi 7(8), 29(2)(3) in 31(1)).

Rad bi poklical,
da ti povem,
ostani, ostani
vedno z menoj.

Poleg tega je bila ta vloga priznana tudi v novejših direktivah EU o gospodarskem pravu, in sicer v Direktivi (EU) 2019/1151 o uporabi digitalnih orodij in postopkov v gospodarskem pravu ter Direktivi (EU) 2019/2121 o čezmejnih preoblikovanjih, združitvah in delitvah.

Med najnovejšimi razvojnimi dosežki v pravu družb EU pa je treba posebno pozornost nameniti Direktivi (EU) 2025/25, katere cilj je razširiti in izboljšati uporabo digitalnih orodij in postopkov v pravu družb. Ta direktiva je preoblikovala 10. člen Direktive (EU) 2017/1132, s čimer je okrepila preventivne kontrole, ki jih izvajajo

notarji, in priznala, da je državam članicam izrecno in ne le implicitno dovoljeno predvideti kombinacijo upravnih, sodnih ali notarskih kontrol.

POBUDA EU Inc.

V tem okviru, ki se je več kot 50 let razvijal v smeri večjega priznanja vloge notarjev v pravu EU o gospodarskih družbah, nedavni predlog Evropske komisije ogroža strogo izvajanje preventivnih nadzorov, vsaj za novo pravno obliko, namenjeno spodbujanju zagonskih podjetij. Čeprav ta osnutek akta državam članicam omogoča, da ohranijo vlogo notarjev kot varuhov v gospodarskem pravu, bistveno zmanjšuje intenzivnost in načine takšnih kontrol ter v nekaterih primerih izrecno omejuje notarsko posredovanje, tudi pri prenosih poslovnih deležev. Ta pobuda je prav tako sprožila vprašanja o učinkovitosti kontrol proti pranju denarja in, splošneje, o združljivosti te nove pravne oblike z nacionalnim pravom.

Čeprav ta pobuda omejuje vlogo preventivnih kontrol v pravu družb, bosta Svet Evropske unije in Evropski parlament, ki delujeta kot skupna zakonodajalca, lahko izboljšala besedilo ali, če sporazuma ne bo mogoče doseči, predlog zavrnila. Zato je pomembno, da države članice in poslanci Evropskega parlamenta razumejo, da zanesljivost, ki jo zagotavljajo preventivni nadzori, zlasti tisti, ki jih izvajajo notarji, predstavlja konkurenčno prednost Evropske unije, saj krepi medsebojno zaupanje, omogoča lažje izvajanje domače in čezmejne transakcije ter preprečuje tveganje pranja denarja.

Ti sebi si največji izziv, sebi sledi, svoji poti, srcu, vesti in usodi.

Kaj hodil boš tod,
kjer drugi so bili,
sebi sledi,
sebi bodi zvest.

Dr. Johannes Rübbeck, direktor v pisarni Zvezne nemške notarske zbornice v Bruslju,

in Markus Brückner, pravni svetovalec v pisarni Zvezne nemške notarske zbornice v Bruslju

ZNIŽEVANJE MINIMALNIH STANDARDOV PREK EU Inc.? PRIMERJAVA PREDLAGANE NOVE EVROPSKE PRAVNE OBLIKE DRUŽBE Z NEMŠKIM GOSPODARSKIM PRAVOM

1 UVOD: POENOSTAVITEV NA RAČUN PRAVNE VARNOSTI?

S predlogom za EU Inc. želi Evropska komisija v evropsko gospodarsko pravo uvesti 28. pravni režim, da bi zmanjšala razdrobljenost, spodbudila digitalne postopke in okrepila konkurenčnost enotnega trga.

Na prvi pogled se zdi, da je predlog logično nadaljevanje tekoče digitalizacije prava družb, vendar pa ob natančnejšem pregledu postane jasno, da osnutek daleč presega postopkovno poenostavitev. Prinaša strukturno spremembo v načinu delovanja prava družb v Evropi. Ključni elementi, ki so dolgo zagotavljali pravno varnost in zaupanje v korporativne strukture, so znatno oslabljeni ali opuščeni.

Odločilno vprašanje torej ni, ali je poenostavitev zaželeno, ampak ali jo je mogoče doseči, ne da bi se pri tem spodkopali temelji pravne varnosti, od katerih je odvisen notranji trg.

2 EU INC. KOT SISTEMSKI PREMIK

Predlagana EU Inc. uvaja temeljito drugačen regulativni pristop. Namesto da bi temeljila na preventivnih nadzornih mehanizmih, se v veliki meri opira na lastne izjave in naknadne sodne spore.

Poslovni postopki, kot so ustanovitev, spremembe statuta ali prenos poslovnih deležev, niso več predmet obsežnih predhodnih pravnih pregledov. Posledično obstaja tveganje, da bodo poslovni registri odražali nepreverjene informacije, ki jih posredujejo stranke, namesto pravno zagotovljenega stanja.

Predlog se v glavnem opira na spletno (digitalno) samoidentifikacijo, ki je omejena na avtomatizirane preglede in ne more zagotoviti, da so osebe, ki delujejo, dejansko tiste, za katere se izdajajo.

Ta učinek še okrepi predlagani prehod z javnih registrov na zasebno vzdrževane strukture, zlasti to zadeva lastništvo poslovnih deležev. Kadar se bistvene informacije ne vpisujejo več v javni register, ampak v zasebni register poslovnih deležev, to bistveno vpliva na preglednost in zanesljivost lastništva družb.

V bistvu predlog nadomešča sistem pravne varnosti ex ante s sistemom, ki temelji na reševanju sporov ex post.

Ko pade noč
in nastopi tišina,
tista, ki jo slišiš,
začne se potovanje
v skriti svet spomina.

3 PREVENTIVNI NADZOR KOT NAČELO EVROPSKEGA PRAVA DRUŽB

Ta premik je v nasprotju z razvojem evropskega prava družb. Zlasti 10. člen Direktive o pravu družb, kakor je bila spremenjena z Direktivo o digitalizaciji II, predvideva upravni, sodni ali notarski nadzor v zvezi z ustanovitvijo družb in spremembami statuta, vključno s celovitim preverjanjem zakonitosti.

Preventivni nadzor torej ni ovira za gospodarsko dejavnost, ampak bistveni element učinkovitega notranjega trga. Z zagotavljanjem zanesljivosti podatkov o družbah v zgodnji fazi zmanjšuje potrebo po naknadnem preverjanju in omejuje tveganje sporov.

Glede na to predlog EU Inc. ne razvija pravnega reda, ampak se od njega oddaljuje, saj znatno zmanjšuje raven preventivnega nadzora.

4 NEMŠKI MODEL: PREVENTIVNI NADZOR ZAKONITOSTI V PRAKSI

Posledice tega pristopa postanejo še posebej jasne v primerjavi z nemškim sistemom, kjer preventivni nadzor predstavlja sestavni del prava gospodarskih družb.

Resnica je
sestra ljubezni.
Prav blizu ti je,
včasih držiš jo
v roki in hkrati ti
iz rok polzi.

V Nemčiji so notarji vključeni v vse ključne poslovne transakcije družb z omejeno odgovornostjo. To velja zlasti za ustanovitev družb, spremembe statuta, prenos deležev v družbah z omejeno odgovornostjo, kapitalske ukrepe in nazadnje likvidacijo. Njihovo sodelovanje ni omejeno na formalne vidike, temveč ga zaznamuje celovit pregled zadevne transakcije.

Hkrati so ti postopki v celoti združljivi z digitalnimi procesi. Ustanovitev družb in vpisi v register se lahko izvajajo prek digitalnih komunikacijskih kanalov, kar združuje učinkovitost s pravno varnostjo. Digitalizacija tako ni alternativa preventivnemu nadzoru, temveč se lahko vanj vključi.

Osrednji element tega sistema je zanesljiva identifikacija vpletenih strani. Identiteta se ugotovi z dvostopenjsko identifikacijo, ki jo opravi nosilec javnih pooblastil prek orodja za videokonference, ki ga upravlja Nemška zvezna notarska zbornica, s čimer se zagotovi, da se korporativne transakcije lahko pripišejo jasno identificiranim posameznikom. To znatno zmanjša tveganje zlorab in nepooblaščenih transakcij.

Poleg tega se preventivni nadzor nanaša tudi na zakonitost posla. Preveri se, ali so vpletene osebe pooblaščne za zastopanje, ali je predvideni ukrep skladen z veljavnim pravnim okvirom in ali so pravne posledice pravilno upoštevane. Zadevni posel se zato opravi v obliki digitalne javne listine. Posledično se v register vpišejo le pravno veljavni posli.

To ima neposredne posledice za zanesljivost javnih registrov. Ker so vnesene informacije predhodno pregledane, se lahko nanje zanašajo tretje osebe. Potreba po ponovnem preverjanju se zmanjša, pravne transakcije pa se lahko izvajajo na varni podlagi.

Hkrati preventivni nadzor opravlja pomembne zaščitne funkcije. Vpletene stranke so obveščene o pravnih posledicah svojih dejanj, morebitna tveganja pa se obravnavajo v zgodnji fazi. To prispeva k uravnoteženemu pogodbenemu okviru in zagotavlja, da strukturno šibkejše stranke niso v neenakopravnem položaju.

Poleg tega ustrezne preveritve, izvedene v okviru poslovnih transakcij, podpirajo uveljavljanje javnih interesov, zlasti na področjih obdavčevanja, preprečevanja pranja denarja in izogibanja sankcijam.

5 POSLEDICE PREDLOGA EU INC.

Glede na te funkcije postanejo posledice predloga EU Inc. jasne. Vpisi v register ne morejo več izpolnjevati svoje vloge zanesljivega vira informacij, če temeljijo na nepreverjenih izjavah ali jih dopolnjujejo zasebni zapisi, ki niso podvrženi primerljivemu nadzoru.

Hkrati prehod na digitalno samopotrjevanje identitete vpliva na zaščito strank in javnih interesov. Tveganja, ki se trenutno obravnavajo s preventivnimi mehanizmi, se pojavijo šele v poznejši fazi, ko je njihovo obvladovanje težje in dražje. Rezultat je prenos odgovornosti s pravnega sistema na posamezne udeležence na trgu, ki morajo nadomestiti pomanjkanje institucionalnih zaščitnih ukrepov.

6 ZAKLJUČEK

Cilj krepitve enotnega trga s poenostavitvijo in digitalizacijo je upravičen, vendar pa obstoječi sistemi kažejo, da si učinkovitost in pravna varnost nista v nasprotju.

28. režim lahko doseže svoj namen le, če temelji na uveljavljenih načelih, zlasti na zanesljivosti registrov in učinkovitem preventivnem nadzoru.

Prihodnji razvoj evropskega prava družb zato ne bi smel vključevati opustitve preizkušenih mehanizmov, temveč njihovo vključitev v sodoben, digitalni okvir, ki ohranja njihove bistvene funkcije.

Morda prav to je
resnica,
da vse se vrti,
da ničesar
ne moreš imeti,
da vse se premika,
spreminja,
tudi ti.

Nič novega
in vendar nov sneg,
dež in sonce
v tem krogu življenja.

Agnes Winkelmaier, vodja bruseljske pisarne
Avstrijske notarske zbornice

AVSTRIJSKI NOTAR V GOSPODARSKEM PRAVU IN IZZIVI 28. REŽIMA (EU Inc.)

Avstrijski notarji, podobno kot slovenski notarji, igrajo osrednjo vlogo v gospodarskem pravu prek obvezne notarske oblike ključnih korporativnih aktov. To vključuje ustanovitev družb z omejeno odgovornostjo (kot sta GmbH in FlexKap), prenos deležev, določene korporativne sklepe, reorganizacije in ustanovitve zasebnih fundacij. V praksi to pomeni, da notar ni zgolj formalni overitveni organ, temveč tudi bistveni porok pravne varnosti, preverjanja identitete in upoštevanja obveznih pravil.

Hkrati so avstrijski notarji že uvedli notarske storitve na daljavo. Ustanovitev družbe je mogoče v celoti opraviti digitalno, ne da bi morali ustanovitelji biti osebno prisotni, zahvaljujoč varni video identifikaciji, prilagojenemu pravnemu svetovanju, elektronski obdelavi dokumentov in neposredni vložitvi v register družb. Zato je mogoče tako avstrijske družbe z omejeno odgovornostjo kot tudi nedavno uvedene FlexKap ustanoviti hitro in relativno poceni. To dokazuje, da hitrost, dostopnost in pravna varnost niso nasprotujoči si cilji. Dejansko jih je mogoče učinkovito združiti v sistemu preventivnega pravnega nadzora.

V tem okviru si predlog Evropske komisije za 28. režim, tako imenovani EU Inc., zasluži posebno pozornost. Cilj krepitve konkurenčnosti Evrope in olajšanja ustanavljanja podjetij je razumljiv in legitim. Vendar pa predlog odpira tudi pomembne pravne in praktične pomisleke.

Prvič, predlagani model odstopa od kontinentalno-evropske tradicije preventivnega pravosodja. Namesto da bi se opiral na ex ante zaščitne ukrepe, javne registre in sodelovanje notarjev, številne nadzorne funkcije prenaša v poznejšo fazo, ključne naloge preverjanja pa prepušča zasebnim rokam. To je še posebej vidno pri pravilih o prenosu poslovnih deležev, kjer osnutek očitno dopušča nematerializirane prenose, zabeležene v digitalnem registru, ki ga upravlja podjetje, hkrati pa omejuje možnost držav članic, da zahtevajo formalne zaščitne ukrepe, kot je notarska obličnost. Takšen model morda poenostavlja postopke, vendar hkrati zmanjšuje raven pravne varnosti.

Drugič, predlog lahko oslabi zaščitno vlogo, ki jo notarji trenutno opravljajo kot varuhi zakonitosti (angl. gate-keepers). Preverjanje identitete, pravno svetovanje, zaščita pred prisilo in izpolnjevanje obveznosti glede preprečevanja pranja denarja so pomembni zaščitni mehanizmi v korporacijskem pravu. Če se ti mehanizmi preveč omejijo, se lahko povečajo tveganja, povezana z zlorabo podjetniških struktur, krajo identitete, pranjem denarja, izogibanjem sankcijam in davčnimi zlorabami. Iz istega razloga lahko predlog spodbudi tudi izbiranje države z najmilejšo

zakonodajo (angl. forum shopping) in regulativno arbitražo, zlasti tam, kjer je korporacijsko pravo vezano na pravo sedeža podjetja.

Tretjič, pojavljajo se resna vprašanja glede pravne podlage predloga. Komisija se opira na 114. člen Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), ki dovoljuje usklajevalne ukrepe za notranji trg. Vendar pa obstajajo močni argumenti, da ustvarjanje nove izbirne nadnacionalne oblike gospodarske družbe presega približevanje nacionalnih zakonodaj. Če je namen vzpostaviti resnično novo evropsko obliko podjetja in ne zgolj uskladiti obstoječa pravila, bi bil 352. člen PDEU morda ustrežnejša in obetavnejša podlaga.

Avstrijske izkušnje na področju notariata dokazujejo, da je digitalno ustanavljanje podjetij že zdaj mogoče izvesti hitro in učinkovito, ne da bi pri tem žrtvovali zaščitne ukrepe preventivnega pravosodja. Pravi izziv za EU torej ni nadomestiti zaupanja vredne nacionalne sisteme, temveč graditi na njih. Pravna varnost ostaja ena ključnih konkurenčnih prednosti Evrope, notarji pa so del infrastrukture, ki to omogoča. Zato razprave o 28. režimu ne bi smeli zastaviti kot izbiro med digitalizacijo in formalnimi zaščitnimi ukrepi. Boljši pristop je, da zagotovimo, da oboje napreduje z roko v roki. Prav tu lahko evropski notariat prispeva trajen delež.

Ko zapreš oči,
v miru, tišini
začutiš prav vse,
začetek in konec
vesolja,
začetek in konec
vsega.

Ne, ničesar
ne vzamem zraven.
Vse že imam.
In ničesar
ne potrebujem,
vse je v meni,
že ves čas.

Dr. Bojan Podgoršek, notar v Ljubljani

OBLIGACIJSKE POGODBE Z DEDNOPRAVNIMI UČINKI¹

1 PODLAGA (RAZLOG) OBLIGACIJSKIH POGODB, KI IMAJO DEDNOPRAVNE UČINKE

1.1 Dednopravne pogodbe

Vsaka pogodba o odsvojitvi premoženja, vključno s prodajno in darilno pogodbo, vpliva tudi na dedovanje (ima dednopravne učinke), saj odsvojenemu premoženju ne bo sodilo v zapuščino. Osnovna razlika med dovoljeno in nedovoljeno pogodbo dednopravnega značaja je v tem, da odsvojitelj na podlagi prve razpolaga s premoženjem, ki ga ima v času sklenitve pogodbe, na podlagi druge pa s premoženjem, ki ga bo imel v trenutku svoje smrti, kar po slovenskem pravu ni dovoljeno.

Janez Metelko,² ki meni, da so dedne pogodbe pri nas po drugi svetovni vojni prepovedane iz ideoloških razlogov, kot posledica gledanj na zasebno lastnino, loči dednopravne pogodbe v ožjem in širšem pomenu. Med prve sodijo dedna pogodba (s pogodbo o pričakovani dediščini ali volilu, pogodbo o vsebini oporoke), skupna oporoka, pogodba o odpovedi neuvedenemu dedovanju in fidejkomisarična substitucija, med druge pa izročilna pogodba, darilo za primer smrti, pogodba o odstopu dednega deleža in sporazum dedičev o (načinu) delitvi dediščine.

1.2 Podlaga pravnega posla

Vsaka pogodbeno obveznost mora imeti dopustno podlago oziroma razlog (kavzo). Podlago pravnega posla sestavljajo interesi, ki jih želijo pogodbene stranke uresničiti s pravnim poslom. Nagibi stranke za sklenitev pogodbe postanejo del pogodbene podlage, če je tudi druga stranka seznanjena z njimi. Interes, zaradi uresnitve katerega stranke običajno sklepajo dvostranske pravne posle, je potreba po izpolnitvenem ravnanju, ki ga ponuja druga stranka. Na podlagi dvostranskega pravnega posla obligacijskega prava lahko nastane dvostransko poslovno razmerje, pri katerem obe stranki prevzmeta obveznosti opraviti določeno izpolnitveno ravnanje

Interes, zaradi uresnitve katerega stranke običajno sklepajo dvostranske pravne posle, je potreba po izpolnitvenem ravnanju, ki ga ponuja druga stranka.

¹ Prispevek je bil predstavljen na dveh izvedbah Civilnopravne sodniške šole marca in aprila 2026 v Portorožu.

² Janez Metelko: Dednopravne pogodbe (dednopravna razpolaganja), Podjetje in delo, št. 6–7, 2002, str. 1210.

in sta hkrati tudi upravičeni zahtevati od druge pogodbene stranke, da opravi nasprotno izpolnitveno ravnanje. Takšno dvostransko poslovno razmerje nastane na primer pri pogodbi o dosmrtnem preživljanju in pri pogodbi o preužitku, lahko pa tudi pri izročilni pogodbi. Tipična poslovna podlaga takega pravnega razmerja je premoženjski interes. Na podlagi dvostranskega pravnega posla pa lahko nastane enostransko poslovno razmerje (neodplačna pogodba), pri katerem le ena stranka prevzame obveznosti opraviti določeno izpolnitveno ravnanje (dolžnik), druga stranka pa je upnik, ki ima pravico zahtevati od dolžnika, da opravi izpolnitveno ravnanje. Podlaga pogodbene obveznosti in razlog, zaradi katerega dolžnik prevzame svojo obveznost in vstopi v pogodbeno razmerje, je nepremoženjski interes nakloniti drugi pogodbeni stranki neko ugodnost. To je tudi tipična poslovna podlaga enostranskega poslovnega razmerja, ki nastane pri darilni pogodbi (tudi za primer smrti) in pri tipični izročilni pogodbi.³

1.3 Podlaga izročilne pogodbe

Če si izročitelj v izročilni pogodbi ne pridrži nobenih pravic po 551. členu OZ nasproti potomcem, nastane med pogodbenimi strankami enostransko poslovno razmerje oziroma neodplačna pogodba. Tipični nepremoženjski poslovni namen izročitelja je naklonitev oziroma izročitev in razdelitev premoženja potomcem, lahko pa tudi zakoncu (glej 546. in 552. člen OZ). Poleg tega je pomemben cilj, ki ga zasledujejo stranke izročilne pogodbe, vnaprejšnja ureditev razmerij med izročiteljevimi potomci in njegovim zakoncem, ki so zakoniti dediči prvega dednega reda. Premoženje, ki je predmet izročiteljeve obveznosti, namreč ne bo spadalo v njegovo zapuščino (glej 549. in 552. člen OZ).

Če si izročitelj v izročilni pogodbi pridrži kakšno pravico v razmerju do drugih strank (na primer dosmrtno preživljanje), nastane med strankami dvostransko poslovno razmerje oziroma odplačna pogodba. V tipični poslovni namen izročitelja poleg naklonitve premoženja potomcem spada v tem primeru tudi interes izročitelja za zagotovitev svoje celovite in dosmrtno varnosti (ekonomske, zdravstvene, osebnostne itd.), za kar morajo po pogodbi poskrbeti potomci. Pogodbeno podlago izročiteljeve obveznosti v takem primeru sestavljajo premoženjski in nepremoženjski interesi. Potomci v obeh primerih sklenejo pogodbo zaradi uresničitve svojih premoženjskih interesov. Njihov interes pa je lahko tudi nepremoženjski, če radi pomagajo staršem in jih skrb za starše izpolnjuje in osrečuje. Razlogi odsvojitelja in pridobiteljev premoženja za sklenitev izročilne pogodbe predstavljajo v takem primeru preplet premoženjskih in nepremoženjskih interesov in okoliščin.

Pravni učinek izročilne pogodbe, ki je v tem, da izročeno premoženje ne spada v izročiteljevo zapuščino, je nedvomno koristen. Vendar na drugi strani ravno ta učinek lahko povzroči težave, kadar izročitelj ne razdeli premoženja med vse potomce, drugi pa (ker so soglašali z razdelitvijo premoženja svojim sorojencem) pričakujejo ustrezno večji dedni delež po izročiteljevi smrti. Njihovo pričakovanje se ne uresniči, če izročilna pogodba ni dopolnjena z drugimi pravnimi posli družinskih članov (na primer z odpovedjo dedovanju).

Zakonska ureditev dedne pogodbe, s katero bi na dopusten način v soglasju zapustnika z vsemi dediči vnaprej uredili vsa vprašanja dedovanja zapustnikovega premoženja, bi gotovo koristila

Dvostransko poslovno razmerje nastane na primer pri pogodbi o dosmrtnem preživljanju in pri pogodbi o preužitku, lahko pa tudi pri izročilni pogodbi.

³ O pojmu in pomenu poslovne podlage glej v: Nina Plavšak (ur. Plavšak): Komentar splošnega dela OZ, Tax-Fin-Lex, 2020, str. 272–290.

učinkovitejši uresničitvi interesov pogodbenih strank, zmanjšala število sporov in s tem razbremenila sodišča.

1.4 Podlaga ostalih pogodb z dednopravnimi učinki

Podobni razlogi kot za sklenitev izročilne pogodbe vodijo stranke tudi k sklenitvi ostalih pogodb z dednopravnimi učinki (darilna pogodba, pogodba o dosmrtnem preživljanju in pogodba o preužitku). Odsvojitelj običajno sklene eno izmed teh pogodb z delom svojih dedičev, kadar ne pričakuje soglasja ostalih dedičev z odsvojitvijo. Seveda pa lahko sklene pravni posel tudi z drugimi osebami in ne le z dediči.

Tipična poslovna podlaga enostranskega poslovnega razmerja, ki nastane pri darilni pogodbi (tudi za primer smrti) in pri tipični izročilni pogodbi, je nepremoženjski interes nakloniti drugi pogodbeni stranki neko ugodnost.

Ne glede na posebno zakonsko ureditev vsake od obeh nominatnih odplačnih pogodb o preživljanju (pogodba o dosmrtnem preživljanju in pogodba o preužitku) med njima ni omembe vrednih razlik, razen da je pri prvi izročitev preživljančevega premoženja obvezno odložena do njegove smrti. Zakon v prvem odstavku 557. člena OZ zavajajoče določa vsebino preživljančeve izjave, da preživljavcu »zapušča vse premoženje«, kar pogosto vodi k pogodbenim določbam, npr. da preživljanec »zapušča preživljavcu vsa denarna sredstva, ki jih bo imel ob smrti«, kar je vsebina prepovedane dedne pogodbe. Zakonsko ureditev obeh pogodb bi bilo treba uskladiti oziroma urediti le en zavezovalni pravni posel, pri katerem bi bil čas prenosa premoženja (takoj ali ob odsvojiteljevi smrti) prepuščen pogodbenim strankam.

Poleg tipičnih poslovnih podlag, opisanih v prejšnjem razdelku, je pogost nagib odsvojitelja premoženja za sklenitev pogodbe z dednopravnimi učinki tudi želja, da njegovi zakoniti dediči (vsi ali nekateri od njih) po njegovi smrti ne bodo dedovali njegove zapuščine. Odločilni nagibi ene stranke za sklenitev pogodbe postanejo del pogodbene podlage, če je tudi druga stranka seznanjena z njimi. Če je z odsvojiteljevim nagibom za sklenitev odplačne pogodbe seznanjena tudi druga pogodbeni stranka (pridobitelj premoženja), postane ta nagib del pogodbene podlage. Odločilni nagib postane del podlage neodplačne pogodbe tudi, če zanj ve le ena stranka.

Medsebojna naklonjenost in navezanost prednika s potomci je lahko različna. Starši se pogosto pritožujejo, da nekateri od njihovih otrok in drugih potomcev odklanjajo stike s starši in jih popolnoma ignorirajo, medtem ko jih drugi (lahko tudi osebe, ki niso njihovi sorodniki) pogosto obiskujejo in jim pomagajo. Prikrajšanje nujnega dediča kot izročiteljev nagib za sklenitev izročilne pogodbe je uresničljiv le v soglasju s tem dedičem, saj so stranke obvezno vsi izročiteljevi potomci (nujni dediči), ki morajo za veljavnost izročilne pogodbe soglašati z izročitvijo. Tak nagib je lažje uresničiti pri ostalih pogodbah z dednopravnimi učinki, pri neodplačnih pogodbah pa le delno. Pri neodplačnih pogodbah (razen pri izročilni) lahko v primeru prikrajšanja nujnega deleža nujni dediči zahtevajo vrnitev daril od zadnjega darila v obrnjenem vrstnem redu, kakor so bila dana, kolikor je treba, da se dopolni nujni delež (glej 34. in 38. člen ZD).

Pomembno vprašanje je, ali so nedopustne pogodbe o odsvojitvi premoženja, če so sklenjene zato, da dediči odsvojitelja po odsvojiteljevi smrti ne bi podedovali njegove zapuščine. Če je pogodbeni podlaga nedopustna, je pogodba nična (glej prvi in četrti odstavek 39. člena OZ). Neodplačna pogodba pa je nična tudi tedaj, ko drugi pogodbenik ni vedel, da je nedopustni nagib bistveno vplival na odločitev njegovega sopogodbenika (tretji odstavek 40. člena OZ).

VS RS je zavzelo jasno stališče, da nagib prikrajšati dediča za nujni delež ni nedopusten nagib za sklenitev pogodbe o preužitku. Odplačna pogodba o preužitku ni nična, čeprav sta za ta nagib vedeli obe stranki in je bistveno vplival na odločitev za sklenitev pogodbe. Vsakdo ima pravico,

da s svojim premoženjem razpolaga po svoji volji. To pravico mu daje ustavno jamstvo zasebne lastnine in svoboda razpolaganja z lastnino. Omejevanje te svobode bi pomenilo vmešavanje države v ustavno varovano dobrino. Razpolaganje s premoženjem z namenom prikrajšati dediča za dedni delež je za koga morda nespodobno in nemoralno, vendar je pravno dopustno.⁴

2 NAVIDEZNA POGODBA

Navidezna pogodba je pogodba, ki sta jo stranki sklenili, ne da bi imeli (resen) namen prevzeti obveznosti in pridobiti pravice, ki so vsebina te pogodbe. Položaj pri navidezni pogodbi je podoben kot pri obojestranski zmoti, le da sta pri obojestranski zmoti stranki po pomoti izjavili voljo z drugačno vsebino od oblikovane, pri navidezni pogodbi pa sta to storili namenoma. Stranki namenoma izjavita voljo z vsebino pogodbe, ki je ne želita skleniti. Skleneta jo z namenom tretjim osebam prikazati, da med njima učinkuje pogodba s tako vsebino, in jim prikriti resnično vsebino medsebojnih pravic in obveznosti, za katere sta se dogovorili.⁵

Če je ob sklenitvi pogodbe o dosmrtnem preživljanju zaradi umanjkanja aleatornosti podano očitno nesorazmerje med pridobljeno koristjo in prevzeto obveznostjo, je pogodba o dosmrtnem preživljanju le navidezna, v resnici pa sta stranki sklenili darilno pogodbo (prvi in drugi odstavek 50. člena OZ). V takem primeru se odpira vprašanje prikrajšanja nujnega deleža in vračanja darila.⁶

Gre za primere, ko stranke nimajo resnega namena zagotoviti odsvojiteljeve celovite in dosmrtno varnosti (ekonomske, zdravstvene, osebne itd.), ampak želijo doseči druge cilje, običajno le naklonitev odsvojiteljevega premoženja prevzemnikom zaradi uresničitve nagiba prikrajšati dediče za nujne deleže. Kot razloženo, ta nagib ni prepovedan, vendar navidezna pogodba vseeno nima učinka med pogodbenima strankama, lahko pa je veljavna prikrita darilna pogodba (glej 50. člen OZ).

3 VRNITEV DARIL

Odsvojiteljevo neodplačno razpolaganje s premoženjem je omejeno, če je zaradi tega prikrajšan nujni delež. Če odsvojitelj z neodplačnim razpolaganjem (razen z neodplačno izročilno pogodbo) preseže razpoložljivi del zapuščine in s tem prikrajša nujni delež, lahko nujni dediči v treh letih od zapustnikove smrti zahtevajo vrnitev predmeta takšnega razpolaganja oziroma vrnitev daril, s katerimi je prikrajšan nujni delež. To velja za vsa darila, dana zakonitim dedičem kadarkoli, in za darila drugim osebam, dana v zadnjem letu darovalčevega življenja.

Drugi odstavek 549. člena OZ poudarja osnovno razliko med pravnimi posledicami izročilne in pravnimi posledicami darilne pogodbe. Premoženje, ki ga je zapustnik kadarkoli podaril svojim zakonitim dedičem (tistim, ki spadajo v najbližji dedni red zakonitega dedovanja), se namreč po tretji alineji 28. člena ZD upošteva pri izračunu obračunske vrednosti zapuščine in je nato v primeru prikrajšanja nujnega deleža lahko tudi predmet zahtevka za vrnitev daril. Premoženje, ki ga je zapustnik izročil katerikoli potomcem na podlagi izročilne pogodbe, pa

Neodplačna pogodba je nična, ko drugi pogodbenik ni vedel, da je nedopustni nagib bistveno vplival na odločitev njegovega sopogodbenika

VS RS je zavzelo jasno stališče, da nagib prikrajšati dediča za nujni delež ni nedopusten nagib za sklenitev pogodbe o preužitku.

4 Sodba VSRS II lps 324/201615 z dne 27. 7. 2017.

5 Nina Plavšak (ur. Plavšak): Komentar splošnega dela OZ, Tax-Fin-Lex, 2020, str. 255–256.

6 Sklep VSRS II lps 92/2020 z dne 20. 1. 2021.

Navidezna pogodba je pogodba, ki sta jo stranki sklenili, ne da bi imeli (resen) namen prevzeti obveznosti in pridobiti pravice, ki so vsebina te pogodbe.

se na podlagi drugega odstavka 549. člena OZ ne upošteva pri izračunu nujnega deleža in tudi ni predmet vrnitve daril. Razlog opisane razlike je v tem, da je soglasje izročiteljevih dedičev prvega dednega reda predpostavka veljavnosti izročilne pogodbe. Pomanjkanje te predpostavke izbriše to razliko med darilno in izročilno pogodbo. Če vsaj eden izmed izročiteljevih dedičev prvega dednega reda ne soglaša z izročilno pogodbo, se premoženje, ki je bilo izročeno zapustnikovim potomcem, po 550. členu OZ šteje za darilo dedičem. To pomeni, da se na zahtevo nujnih dedičev upošteva pri ugotavljanju obračunske vrednosti zapuščine ne glede na čas izročitve in imajo nujni dediči v primeru prikrajšanja nujnega deleža pravico izpodbijati izročiteljevo razpolaganje v delu, ki ustreza vrednosti prikrajšanja nujnega deleža.

Izpodbojnost odsvojiteljevega neodplačnega razpolaganja s premoženjem ima proti nujnim dedičem dve izjemi. Prva izjema je neodplačno razpolaganje v dobrodelne namene. Če odsvojitelj z darilom v dobrodelne namene poseže v razpoložljivi del svojega premoženja, nujni dediči ne morejo zahtevati vrnitve takega darila. Če na primer zapustnik vse svoje premoženje podari dobrodelni organizaciji, nujni dediči ostanejo brez svojega nujnega deleža. Druga izjema so darila, ki se po zakonu ne vračunavajo dediču v njegov dedni delež, kamor sodijo na primer darila, porabljena za preživljanje dediča in za njegovo obvezno šolanje, običajna manjša darila ipd. (glej 54. in 55. člen ZD). Izjemi sta določeni v šestem odstavku 28. člena ZD, po katerem se pri izračunu nujnega deleža ne upošteva vrednost daril, danih v dobrodelne in druge človekoljubne namene, in ne vrednost daril, ki se po zakonu ne vračunavajo dediču v njegov dedni delež.

4 ČAS IZPOLNITVE ODSVOJITELJEVE OBVEZNOSTI

OZ ureja dve (nominatni) pogodbi, ki se izpolnita po odsvojiteljevi smrti. **Darilna pogodba za primer smrti** se, tako kot nedopustne dedne pogodbe, izpolni šele po odsvojiteljevi (darovalčevi) smrti, vendar je za razliko od nedopustnih dednih pogodb predmet izpolnitve darovalčeve obveznosti njegovo premoženje, ki obstaja že v času sklenitve pogodbe. Predmet izpolnitve darovalčeve obveznosti torej ni njegova zapuščina. Enako se preživljančeva obveznost po **pogodbi o dosmrtnem preživljanju** izpolni šele po odsvojiteljevi (preživljančevi) smrti, predmet izpolnitve preživljančeve obveznosti pa ni njegova zapuščina, ampak njegovo premoženje, ki obstaja že v času sklenitve pogodbe.

Odsvojiteljeve obveznosti po **pogodbi o preužitku** in po **pogodbi o izročitvi in razdelitvi premoženja** se običajno izpolnijo že s sklenitvijo zavezovalnega pravnega posla, če odsvojitelj hkrati opravi tudi razpolagalni pravni posel in prenese lastninsko pravico na predmetu svoje izpolnitve na pridobitelja (prevzemnika oziroma potomca). Ker OZ obe pogodbi ureja kot zavezovalna pravna posla, je dopustno razpolagalni pravni posel odložiti do odsvojiteljeve smrti. Tak cilj pogosto zasledujejo prednik (izročitelj) in njegovi potomci z izročilno pogodbo, če želi izročitelj (v soglasju z vsemi potomci) zadržati lastninsko pravico do svoje smrti. To je dopustno, saj glavna značilnost izročilne pogodbe (zavezovalnega pravnega posla) ni čas prenosa premoženja na pridobitelja, ampak dogovor zapustnika in vseh oseb, ki pridejo v poštev kot njegovi zakoniti dediči, o vnaprejšnjem dedovanju njegovega premoženja (ali dela njegovega premoženja), ki ga ima prednik ob sklenitvi pogodbe.

Odsvojiteljevo neodplačno razpolaganje s premoženjem je omejeno, če je zaradi tega prikrajšan nujni delež.

Tudi v sodni praksi je sprejeto stališče, da je za veljavnost pogodbe o izročitvi in razdelitvi premoženja bistven dogovor, katero premoženje dobi kateri od dedičev v last, ne pa trenutek prehoda lastninske pravice.⁷

Izročilna pogodba pomeni za te osebe vnaprejšnje dedovanje (*successio anticipata*) s posledico, da te osebe nimajo po smrti zapustnika nobenih dednopravnih zahtevkov glede izročene premoženja. S pogodbo se vnaprej uredijo premoženjska razmerja, ki bi se sicer urejala po prednikovi smrti, s tistimi osebami, ki bi, če pogodbe ne bi bilo, dedovale po predniku.⁸

Da je dogovor strank izročilne pogodbe o prehodu izročiteljeve lastninske pravice na potomce z izročiteljevo smrtjo veljaven, ponazorijo primeri:

Primer 1: Oče ima dva otroka, hčerko in sina. Oče in sin skleneta pogodbo, s katero oče v korist sina prenese lastninsko pravico na nepremičnini in določi, da se prenos lastninske pravice opravi po njegovi smrti. Hčerka ni stranka te pogodbe. Pogodba ima vsebino **darilne pogodbe za primer smrti** (glej 545. člen OZ). Hčerka ima v primeru prikrajšanja nujnega deleža pravico zahtevati vrnitev darila v treh letih od očetove smrti.

Primer 2: Pri popolnoma enaki pogodbi kot v primeru 1 kot stranka sodeluje tudi hčerka, ki izjavi, da se strinja s pogodbo. Pogodba ima vsebino **izročilne pogodbe, ki vključuje elemente darilne pogodbe za primer smrti** (glej 545. do 556. člen OZ). Hčerka ni upravičena zahtevati vrnitve predmeta izročitve.

Primer 3: Oče ima dva otroka, hčerko in sina. Oče in sin skleneta pogodbo, s katero oče v korist sina prenese lastninsko pravico na nepremičnini in določi, da se prenos lastninske pravice opravi po njegovi smrti. Oče si s pogodbo pridrži pravico dosmrtnega preživljanja in sin prevzame obveznost dosmrtnega preživljanja očeta. Hčerka ni stranka te pogodbe. Pogodba ima vsebino **pogodbe o dosmrtnem preživljanju** (glej 557. do 563. člen OZ).

Primer 4: Pri popolnoma enaki pogodbi kot v primeru 3 kot stranka sodeluje tudi hčerka, ki izjavi, da se strinja s pogodbo. Pogodba ima vsebino **izročilne pogodbe, ki vključuje elemente pogodbe o dosmrtnem preživljanju** (glej 546. do 563. člen OZ).

Nesmiselna bi bila razlaga opisanih štirih primerov, po kateri pogodba med očetom in sinom postane neveljavna, kakor hitro se jima kot stranka pridruži hči.

Pravzaprav je nepomembno, kako se pogodba imenuje, dokler je volja, ki je v njej izražena, jasna in nedvoumna, in seveda, če ima podlago (*Falsa nominatio non nocet*).⁹

5 PREDMET IZPOLNITVE ODSVOJITELJEVE OBVEZNOSTI

Pomembna značilnost pogodb, ki imajo dednopravne učinke, je, da je predmet izpolnitve odsvojiteljeve obveznosti premoženje, ki ga ima v času sklenitve pogodbe, čeprav se lahko prenos lastninske pravice na tem premoženju opravi šele ob njegovi smrti. S prevzemom tega premoženja prevzemniki ne postanejo odsvojiteljevi univerzalni pravni nasledniki, kot je to značilno za dedovanje. Če bi pogodba določala, da je predmet izpolnitve odsvojiteljeve obveznosti premoženje, ki ga bo imel odsvojitelj ob svoji smrti, bi bila to nedopustna dedna pogodba.

⁷ VSL Sodba II Cp 483/2022 z dne 26. 5. 2022.

⁸ Karel Zupančič in Viktorija Žnidaršič Skubic: Dedno pravo, Ljubljana, Uradni list Republike Slovenije, 2009, str. 191 – 192.

⁹ VSL Sodba I Cp 1216/2024 z dne 2. 7. 2025.

Če na primer zapustnik vse svoje premoženje podari dobrodelni organizaciji, nujni dediči ostanejo brez svojega nujnega deleža.

Darilna pogodba za primer smrti se, tako kot nedopustne dedne pogodbe, izpolni šele po odsvojiteljevi (darovalčevi) smrti, vendar je za razliko od nedopustnih dednih pogodb predmet izpolnitve darovalčeve obveznosti njegovo premoženje, ki obstaja že v času sklenitve pogodbe.

Zapuščina je premoženje, ki je predmet dedovanja, oziroma premoženje, ki po pravilih dednega prava preide ob zapustnikovi smrti na dediče. Z dedičevega stališča se zapuščina imenuje dediščina. **Dediščina** je premoženje, ki ga podedujejo dediči. Dediščina in zapuščina je isto premoženje.¹⁰ Zato predmet odsvojiteljeve obveznosti v pogodbah, ki se izpolnijo po odsvojiteljevi smrti, ne sme biti določen kot na primer »premoženje, ki ga bo imel preživljanec ob svoji smrti« ali »denarno dobroimetje, ki ga bo imel preživljanec ob svoji smrti na svojem transakcijskem računu« ali »vrednostni papirji, ki jih bo imel darovalec ob svoji smrti na svojem računu vrednostnih papirjev« in podobno. V tem delu bi bila pogodba po 103. členu ZD neveljavna.

Dovoljena pa bi bila na primer pogodba, v kateri bi bil predmet odsvojiteljeve obveznosti določen kot »denarno dobroimetje v znesku 100.000,00 EUR, ki je na odsvojiteljevem transakcijskem računu ob sklenitvi te pogodbe«. Vendar taka določba ne bi bila smiselna, saj bo preživljanec pravilno izpolnil svojo pogodbeno obveznost le, če s tem premoženjem do smrti ne bo razpolagal. Zato bi bil skupni pogodbeni interes strank (podlaga oziroma razlog pogodbe) dosežen tudi s takojšnjim prenosom premoženja v korist pridobitelja.

Po sodni praksi je veljaven pogodbeni zapis, da »preživljanec zapušča po svoji smrti preživljalcu del svojega sedanjega premoženja, in sicer vse nepremičnine in premičnine, katere bodo v trenutku smrti v lasti preživljanca«, ki ga je razumeti tako, da bodo premičnine in nepremičnine kot del sedanjega premoženja, ki se zapušča oziroma izroča, tudi v trenutku smrti v lasti preživljanca. Po mnenju sodišča druge stopnje je sodišče prve stopnje pravilno ugotavljalo višino denarnih sredstev preživljanca na podlagi opravljenih poizvedb pri banki, pri kateri je imel ta odprte svoje račune, o stanju njegovih denarnih sredstev na dan sklenitve pogodbe.¹¹

Sodna praksa je tudi razložila, da je bistvo izpolnitvenega ravnanja preživljanca po pogodbi o dosmrtnem preživljanju prenos vsega ali dela premoženja, ki mu pripada ob sklenitvi pogodbe, s tem da je ta prenos odložen do njegove smrti. Drugačna razlaga 557. člena OZ ni mogoča, saj so pogodbe o razpolaganju s premoženjem, ki ga bo imel pogodbenik ob smrti (to so pogodbe dednopravnega značaja) praviloma neveljavne. Določbi 103. in 104. člena ZD sta prisilne narave in njuna kršitev povzroči ničnost pogodbe (86. člen OZ). S premoženjem, ki ga bo imel zapustnik ob svoji smrti, lahko zapustnik razpolaga le z oporoko in sporazumom o odpovedi neuvedenemu dedovanju.¹²

Dispozitivna narava zakonskih določb dopušča strankam, da sporazumno in svobodno urejajo (določijo) pogodbene sestavine, če iz konkretne zakonske določbe ne izhaja drugače (2. člen OZ). Čeprav je predmet pogodbenih obveznosti običajno nepremičnina, iz določb OZ na primer ne izhaja nedopustnost pogodbe o dosmrtnem preživljanju ali pogodbe o preužitku, na podlagi katere preživljanec ali preužitkar prenese na preživljavca ali na prevzemnika premoženje, ki ne obsega nepremičnin. To še posebej velja, kadar je predmet izpolnitve njegove obveznosti na primer delež gospodarske družbe, ki ima v lasti nepremičnine, ali kakšen drug predmet izpolnitve preživljančeve oziroma preužitkarjeve obveznosti, ki po vrednosti predstavlja ustrezno nadomestilo za sopogodbenikovo izpolnitev.¹³ Tudi sodišče je zavzelo stališče, da je predmet izpolnitve preužitkarjeve obveznosti po pogodbi o preužitku lahko denarna dajatev, ki je vrednostno primerljiva s prenosom lastninske pravice na nepremičnini.¹⁴

10 Alojzij Finžgar: Dedno pravo, Pravna fakulteta v Ljubljani, 1973, str. 35.

11 VSM Sodba I Cp 931/2014 z dne 22. 10. 2014.

12 VSL Sklep I Cp 904/2010 z dne 14. 4. 2010.

13 Glej tudi v: Bojan Podgoršek (ur. Plavšak): Obligacije, posebni del, Komentar posebnega dela Obligacijskega zakonika, 1. knjiga. Tax-Fin-Lex, Ljubljana 2020, str. 426–427.

14 VSL Sodba II Cp 2446/2015 z dne 25. 11. 2015.

Da je pogodba o dosmrtnem preživljanju ali pogodba o prežitku veljavna tudi, če predmet izpolnitve preživljančeve oziroma prežitkarjeve obveznosti ne obsega nepremičnin, ponazorita primera:

Primer 1: Stranki skleneta pogodbo, s katero odsvojitelj v korist sina prenese 2000 delnic družbe Krka, d. d. (vrednost marca 2026 približno 470.000 EUR). Pogodba ima vsebino **darilne pogodbe** (glej člene od 533 do 544 OZ).

Primer 2: Pri popolnoma enaki pogodbi kot v primeru 1 se pridobitelj delnic odsvojitelju zaveže, da bo do njegove smrti zanj skrbel in ga preživljal.

Nesmiselna bi bila razlaga opisanih dveh primerov, po kateri je pogodba med strankama neveljavna, če predmet izpolnitve odsvojiteljeve obveznosti ni nepremičnina ali če pridobitelj prevzame obveznosti do odsvojitelja. Tudi tu bi lahko dodali, da je nepomembno, kako se pogodba imenuje, dokler je volja, ki je v njej izražena, jasna in nedoumna in ima pogodba podlago (*Falsa nominatio non nocet*).¹⁵

Če v prvem primeru odsvojitelj z neodplačnim razpolaganjem preseže razpoložljivi del in s tem prikrajša nujni delež, lahko nujni dediči v treh letih od odsvojiteljeve smrti zahtevajo vrnitev predmeta takšnega razpolaganja oziroma vrnitev daril, s katerimi je prikrajšan nujni delež. To velja za vsa darila, dana zakonitim dedičem, in za darila drugim osebam, dana v zadnjem letu darovalčevega življenja.

V drugem primeru lahko nujni dedič zahteva vrnitev delnic le v primeru navidezne odplačnosti pogodbe zaradi prikrievanja darila.

6 SKLEP

Za veljavnost pogodbe, ki ima dednopravne učinke, je nepomembno, ali so predmet te pogodbe nepremičnine ali kakšno drugo premoženje in ali se pogodbeni prenos premoženja v korist pridobitelja opravi ob odsvojiteljevi smrti ali že prej.

Glede na enako tipično podlago pogodbe o dosmrtnem preživljanju in pogodbe o prežitku (prenos premoženja na pridobitelja v zameno za zagotovitev odsvojiteljeve celovite, dosmrtno varnosti), bi bilo koristno zakonsko ureditev obeh nominatnih pogodb nadomestiti z novo enotno pogodbo, ki bi urejala prenos odsvojiteljevega premoženja na pridobitelja v zameno za pridobiteljevo dosmrtno skrb za odsvojitelja. Pri tem ne bi bilo pomembno, ali v odsvojiteljevo premoženje, ki je predmet prenosa, sodijo tudi nepremičnine, poleg tega pa bi se stranke same odločale tudi o trenutku prenosa tega premoženja, ki bi bil lahko pogodbeno določen kadarkoli v času od sklenitve pogodbe do smrti odsvojitelja.

Sporazum zapustnika z vsemi, ki pridejo v poštev kot njegovi dediči, o dedovanju zapustnikovega premoženja v Sloveniji ni dovoljen. Eden od razlogov, ki ga navaja teorija, je nedopustno omejevanje svobode oporočnega razpolaganja.

Vendar je oporočno razpolaganje že precej omejeno z vsemi dovoljenimi pogodbami, ki imajo dednopravne učinke. Gotovo je posledica pomanjkljivosti človeške narave, da dediči, ki so si s pogodbo zagotovili pridobitev zapustnikovega premoženja, pogosto izgubijo motivacijo za

V sodni praksi je sprejeto stališče, da je za veljavnost pogodbe o izročitvi in razdelitvi premoženja bistven dogovor, katero premoženje dobi kateri od dedičev v last, ne pa trenutek prehoda lastninske pravice.

S premoženjem, ki ga bo imel zapustnik ob svoji smrti, lahko zapustnik razpolaga le z oporoko in sporazumom o odpovedi neuvedenemu dedovanju.

¹⁵ VSL Sodba I Cp 1216/2024 z dne 2. 7. 2025.

spoštljivo in hvaležno ravnanje z zapustnikom. Zato ne bo sklenil dedne pogodbe zapustnik, ki ne zaupa svojim dedičem in želi do smrti ohraniti neokrnjeno svobodo razpolaganja s svojim premoženjem in tudi neomejeno svobodo oporočnega razpolaganja.

V ostalih primerih ni razlogov za zakonsko omejevanje sporazumnega urejanja prehoda družinskega premoženja med generacijami. Dovolitev dedne pogodbe, s katero bi v soglasju zapustnika z vsemi dediči vnaprej uredili vsa vprašanja dedovanja zapustnikovega premoženja, bi gotovo koristila učinkovitejši uresnitvi interesov pogodbenih strank, zmanjšala število sporov in razbremenila sodišča.

Bistvene značilnosti in razlike med nominatnimi pogodbami

	Izročilna pogodba	Pogodba o dosmrtnem preživljanju	Pogodba o preužitku
Stranke	1. izročitelj: samo fizična oseba 2. prevzemnik – potomec: samo fizična oseba	3. preživljanec: obvezno fizična oseba 4. preživljalec: fizična ali pravna oseba	5. preužitkar: obvezno fizična oseba 6. prevzemnik: fizična ali pravna oseba
Sorodstveno razmerje med strankami	Je obvezno	Ni obvezno	Ni obvezno
Vrsta obligacijskega razmerja	Enostransko obligacijsko razmerje (izročitelj je samo dolжник, potomec je samo upnik), z izjemo v 551. členu OZ	Dvostransko obligacijsko razmerje	Dvostransko obligacijsko razmerje
Čas izpolnitve obveznosti prve stranke (čas prenosa premoženja na drugo stranko)	Od sklenitve pogodbe dalje, lahko tudi ob izročiteljevi smrti	Ob preživljančevi smrti	Od sklenitve pogodbe dalje, lahko tudi ob preužitkarjevi smrti
Posebna predpostavka veljavnosti	Soglasje izročiteljevih nujnih dedičev (potomcev in zakonca, če je upoštevan pri izročitvi in razdelitvi)	/	/

Manca Majcen Podgoršek, notarka v Ljubljani

POVEZANI PRAVNI POSLI

1 UVOD

Zakon o notariatu (ZN)¹ v drugem odstavku 43. člena določa, da je notar dolžan pred sestavo notarskega zapisa stranke pozvati, da predložijo morebitne listine o povezanih pravnih poslih. Ta člen nalaga notarju dolžnost, da stranke pozove k predložitvi listin o povezanih poslih, jih opozori na pravne posledice in v primeru, da odklonijo predložitev teh listin, zavrne sestavo notarskega zapisa. Ta določba je tesno povezana z notarjevo splošno pojasnilno dolžnostjo iz 42. člena ZN.

Namen tega prispevka je pojasniti, kdaj in zakaj je bila določba o povezanih pravnih poslih vključena v ZN, kaj so povezani pravni posli in kakšne so obveznosti notarja v zvezi s povezanimi pravnimi posli.

2 OD KDAJ IN ZAKAJ JE V ZN DOLOČBA O POVEZANIH PRAVNIH POSLIH

Določba o povezanih pravnih poslih ni bila vključena v prvotni ZN, sprejet leta 1994, temveč je bila ta določba v ZN vključena z novelo ZN-C (Uradni list RS, št. 73/04, z dne 5. 7. 2004). S to isto novelo je bila razširjena tudi vsebina določbe 42. člena ZN, ki se nanaša na notarjevo pojasnilno dolžnost.

V Poročevalcu Državnega zbora² je navedeno, da se z novim drugim odstavkom 43. člena ZN določa način obveznega ravnanja notarja v primeru, če pri sestavi notarskega zapisa ugotovi, da se ta nanaša na del celovitega pravnega posla ali več pravnih poslov med istimi strankami, ki zasledujejo enak poslovni namen. Notar mora v takšnem primeru stranke posebej opozoriti na pravne posledice tako povezanih poslov. Takšna obveznost notarjev je določena, da se poveča pravna varnost strank in zmanjša škodljive pravne posledice, ki bi iz tako povezanih pravnih

**42. člen
Zakona o
notariatu
nalaga notarju
dolžnost,
da stranke
pozove k
predložitvi
listin o
povezanih
poslih, jih
opozori
na pravne
posledice in
v primeru,
da odklonijo
predložitev
teh listin,
zavrne
sestavo
notarskega
zapisa.**

1 Zakon o notariatu (ZN, Uradni list RS, št. 2/07 – uradno prečiščeno besedilo, 33/07 – ZSReg-B, 45/08, 91/13, 189/20 – ZFRO, 130/22, 49/23 – ZUS-1C in 102/23 – ZFPPIPP-H).

2 Poročevalec Državnega zbora, št. 59/2004, z dne 7. 5. 2004, str. 7–40

Če pri sestavi notarskega zapisa ugotovi, da se ta nanaša na del celovitega pravnega posla ali več pravnih poslov med istimi strankami, ki zasledujejo enak poslovni namen, mora notar stranke posebej opozoriti na pravne posledice tako povezanih poslov.

poslov lahko nastopile za stranke. Na podlagi novega tretjega odstavka 43. člena ZN morajo stranke povezane pravne posle predložiti notarju pred sestavo notarskega zapisa, notar pa mora prepise teh listin in listin, s katerimi razpolaga sam, priložiti notarskemu zapisu.

Iz Poročevalca Državnega zbora je razvidno tudi, da je bila vsebina določbe 42. člena ZN razširjena, ker je bila do takrat veljavna določba 42. člena ZN preskopa in ni omogočala celovite seznanitve strank z možnimi škodljivimi posledicami ter tveganji, ki lahko s sklenitvijo pravnega posla oziroma izjave volje nastanejo strankam. Navedena zakonska določba je bila dopolnjena v smislu razširitve pojasnilne oziroma opozorilne dolžnosti notarja v zvezi z nameravano sklenitvijo pravnega posla ali izjave volje.

Čeprav zakonodajno gradivo za novelo ZN-C izrecno ne omenja takratnih nepremičninskih afer, je uvedba instituta povezanih pravnih poslov časovno in vsebinsko tesno povezana s pravnimi problemi, ki jih je razkrila afera Orion, zlasti glede uporabe več formalno ločenih pravnih poslov za doseg enotnega (pogosto prikritega) ekonomskega cilja. Kompleksne finančne in nepremičninske transakcije, pogosto strukturirane kot niz formalno ločenih pogodb, so posamezno izpolnjevale zakonske pogoje, skupaj pa so zasledovale nedopusten cilj. Šlo je za kombinacijo pogodbe o prodaji nepremičnine posojilojemalca posojilodajalcu in pogodbe o povratni prodaji iste nepremičnine med istima strankama, ki je bila na podlagi sodbe Vrhovnega sodišča RS II Ips 427/2003 z dne 26. 8. 2004 ugotovljena za nično. Kombinacija navedenih pogodb je namreč omogočila doseg nedovoljenega cilja legis commissoriae.

3 RATIO LEGIS

Z uvedbo drugega, tretjega, četrtega in petega odstavka 43. člena ZN v povezavi z razširjenim 42. členom ZN je postala vloga notarja še bolj aktivna pri varovanju pravne varnosti, saj te določbe določajo dodatne dolžnosti notarja.

1. Presoja celovitosti pravnega razmerja
Pravni posel, ki ga sklenejo stranke, pogosto ni izoliran, ampak je del več med seboj povezanih pravnih poslov, zato mora notar preveriti tudi druge listine, ki tvorijo celoto.
2. Preprečevanje obida prisilnih predpisov in prikritih pravnih konstrukcij
Z namenom prikrivanja dejanskega (ekonomskega) namena pravnih razmerij stranke sklenejo več pravnih poslov, ki sicer vsak zase ne kaže na nedopusten namen, kot celota pa lahko nasprotujejo prisilnim predpisom ali moralnim načelom.
3. Dolžnost opozorila strankam
Notar mora stranke opozoriti na pravne posledice povezanih pravnih poslov (tretji odstavek 43. člena ZN). Notar ima svetovalno in preventivno funkcijo.
4. riloge notarskega zapisa
Prepisi povezanih pravnih poslov, ki jih predložijo udeleženci pravnega posla ali s katerimi razpolaga notar, se priložijo notarskemu zapisu (četrti odstavek 43. člena ZN).
5. Sankcija – odklonitev notarskega zapisa
Če notar ugotovi, da listine o povezanih pravnih poslih obstajajo, udeleženci pa zavrnejo predložitev teh listin, mora notar sestavo notarskega zapisa odkloniti (peti odstavek 43. člena ZN). Gre torej za obveznost notarja, ne diskrecijo.

4 KAJ SO POVEZANI PRAVNI POSLI

Drugi odstavek 43. člena ZN določa, da so listine, ki predstavljajo del celovitega pravnega posla ali več pravnih poslov med istimi strankami, ki zasledujejo enak poslovni namen kot pravni posel, ki bi bil zapisan v notarskem zapisu ali so z njim v drugačni pravni povezavi, povezani pravni posli.

Notarska zbornica Slovenije je leta 2004 v pripombah na to določbo zapisala: »Izrazi kot ‚celovit pravni posel‘, ‚poslovni namen‘, ‚drugačna pravna povezava‘ v pravni teoriji nimajo enotne definicije. Tudi obligacijski zakonik ne definira poslovnega namena.« Ob pomanjkanju enotne definicije v pravni teoriji je tako prepuščeno razumevanju posameznega notarja, kateri so povezani pravni posli in jih je treba priložiti, pri čemer pa pojma povezanosti ni mogoče razlagati tako široko, da bi zajemal vsako listino, ki je v kakršnikoli zvezi s pravnim poslom, saj bi to vodilo v pretirano obsežne in s tem manj pregledne notarske zapise ter v izgubo smisla te določbe.

Iz definicije povezanih pravnih poslov razberemo, da so to posli, ki so sklenjeni med istimi strankami. Tako lahko razumemo, da so povezani pravni posli le tisti, ki so sklenjeni med istimi strankami, pri čemer se je treba vprašati, kako ravnati v primeru, če niso iste vse stranke konkretnega notarskega zapisa in povezanih pravnih poslov v kontekstu zaupnih razmerij.³ Glede na navedbo, da povezani pravni posli predstavljajo del celovitega pravnega posla ali več pravnih poslov, si težko predstavljamo situacijo, da je povezan pravni posel sklenjen med različnimi strankami. Povezani pravni posli morajo zasledovati enak poslovni namen.

Takšna obveznost notarjev je določena, da se poveča pravna varnost strank in zmanjša škodljive pravne posledice, ki bi iz tako povezanih pravnih poslov lahko nastopile za stranke.

5 PRESOJA CELOVITOSTI PRAVNEGA RAZMERJA

Kadar stranke notarju ne razkrijejo vseh relevantnih listin, lahko nastanejo sporne situacije, argumenti, da pravnemu poslu niso bile priložene vse relevantne listine, pa se lahko uporabljajo v sodnih postopkih. To je na primer razvidno iz Odločbe Višjega sodišča v Ljubljani VSL Sklep Cst 432/2016, kjer je bilo sicer vprašanje, ali sodišče po določbi 44. p člena ZFPPIPP⁴ opravlja sodni nadzor zahteve za potrditev sporazuma o finančnem prestrukturiranju. V tem postopku je pritožnik trdil, da bi moral notar zavriniti sestavo notarskega zapisa v skladu s petim odstavkom 43. člena ZN, ker ta ni vseboval vseh povezanih pravnih poslov (različnih predhodnih sporazumov). Stranke so pred notarjem izjavile, da povezanih poslov ni, čeprav so se v samem dokumentu sklicevale nanje.

6 OBID PRISILNIH PREDPISOV IN PRIKRITE PRAVNE KONSTRUKCIJE

Stranke lahko sklepajo posamezne pravne posle, ki vsak zase ne kaže na nedopusten namen, nasprotovanje prisilnim predpisom ali moralnim načelom. V skladu s prvim odstavkom

³ Nataša Erjavec v: Bojan Podgoršek (ur.), Notariat, Komentar Zakona o notariatu, TAX-FIN-LEX, d. o. o., Ljubljana 2024, str. 268.

⁴ Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP). Uradni list RS, št. 176/21 – uradno prečiščeno besedilo, 178/21 – popr., 196/21 – odl. US, 157/22 – odl. US, 35/23 – odl. US, 57/23 – odl. US, 102/23, 25/25 – odl. US, 40/25 in 100/25 – ZS-1.

23. člena ZN notar ne sme opravljati zadev iz 2. člena ZN v poslih, ki so po zakonu nedopustni ali o katerih sumi, da jih stranke sklepajo samo navidezno ali zato, da bi se izognile zakonskim obveznostim ali da bi protipravno oškodovale tretjo osebo.

Primer:

Oče kot darovalec in sin kot obdarjenec želita skleniti darilno pogodbo za stanovanje, pri čemer bi si oče pridržal služnostno pravico stanovanja do svoje smrti. Ker sta se na davčnem uradu pozanimala glede njunih davčnih obveznosti, vesta, da je sin prost davka na darilo, oče pa bi moral plačati dohodnino od dobička iz kapitala pri odsvojitvi nepremičnine, saj je vrednost nepremičnine ob sklenitvi darilne pogodbe precej večja kot je bila ob pridobitvi, oče pa še ni lastnik 15 let in trenutno ne živi v tem stanovanju. Odloga ugotavljanja davčne obveznosti do naslednje obdavčljive odsvojitve podarjenega kapitala oče ne more zahtevati, saj podaritev ni popolnoma brezplačna. Od notarja zahtevata, da sestavi notarski zapis darilne pogodbe, hkrati pa v obliki zasebne listine pogodbo o ustanovitvi služnosti stanovanja, pri čemer ne želita, da se pogodba o ustanovitvi služnosti stanovanja priloži k notarskemu zapisu darilne pogodbe. Stranki sklepata dva ločena pravna posla le zato, da bi se izognila davčnim obveznostim, sicer pa oba posla tvorita celoto in mora tako biti pogodba o ustanovitvi služnosti priložena notarskemu zapisu o darilni pogodbi. Če stranki odklonita priložitev listine o povezanem pravnem poslu (pogodba o ustanovitvi služnosti), mora notar odkloniti sestavo notarskega zapisa darilne pogodbe.

Pravni posel, ki ga sklenejo stranke, pogosto ni izoliran, ampak je del več med seboj povezanih pravnih poslov, zato mora notar preveriti tudi druge listine, ki tvorijo celoto. Prepisi povezanih pravnih poslov, ki jih predložijo udeleženci pravnega posla ali s katerimi razpolaga notar, se priložijo notarskemu zapisu

7 ODPRAVKI IZVRŠLJIVIH NOTARSKIH ZAPISOV

Posebno pozornost velja nameniti pravnim poslom, ki predstavljajo poslovno skrivnost, so pa povezani s pravnim poslom, ki se sklepa v obliki notarskega zapisa.

To posebej pride do izraza pri pravnih poslih, ki so podlaga za vpis sprememb v sodni register. Sodni register je javna knjiga (prvi odstavek 7. člena ZSReg).⁵ Javnost vsebine listin, na katerih temeljijo vpisi v sodni register ali ki so bile zaradi javne objave predložene sodnemu registru, se med drugim zagotavlja z izstavitvijo izpisa listine po 48. a členu ZSReg (2. točka tretjega odstavka 7. člena ZSReg). Na podlagi prvega odstavka 48. a členu ZSReg se javnost zbirke listin zagotovi z izpisom ali prepisom vsebine listine. To pomeni, da lahko vsakdo brez izkazovanja pravnega interesa zahteva izpis ali prepis vsebine pravnega posla, ki je bila podlaga za vpis v sodni register.

Zaradi posebne določbe ZN, ki določa, da se morajo prepisi prilog notarskega zapisa priložiti odpravkom izvršljivih notarskih zapisov (82. člen ZN), je omogočeno, da se odpravkom neizvršljivih notarskih zapisov priloge ne priložijo, tudi če so to povezani pravni posli. Stranke, ki ne želijo javno razkrivati vsebine prilog zaradi varovanja poslovnih skrivnosti, osebnih podatkov ali iz drugih razlogov, tako lahko zahtevajo, da se odpravkom neizvršljivega notarskega zapisa (in tudi neelektronskemu izvodu, ki bo vložen v javno zbirko listin), ne priložijo priloge notarskega zapisa, med katere lahko spadajo tudi prepisi listin o povezanih pravnih poslih.⁶

5 Zakon o sodnem registru (ZSReg, Uradni list RS, št. 54/07 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08, 49/09, 82/13 – ZGD-1H, 17/15, 54/17, 16/19 – ZNP-1, 75/23 in 102/23 – ZViS-M).

6 Bojan Podgoršek v: Bojan Podgoršek (ur.), Notariat, Komentar Zakona o notariatu, TAX-FIN-LEX, d. o. o., Ljubljana 2024, str. 492–493.

Primer:

Pogodbo o prenosu poslovnih deležev v družbi s sedežem v Republiki Sloveniji sklepa več strank, med katerimi so nekatere slovenski državljani, nekatere pa tujci. Med seboj so v obliki zasebne listine v angleškem jeziku že sklenile krovno pogodbo »Master Agreement«, ki vsebuje vse sestavine tega pravnega posla. Za potrebe vpisa spremembe družbenikov v sodni register v obliki notarskega zapisa (brez klavzule o neposredni izvršljivosti) sklenejo pogodbo o prenosu poslovnih deležev, ki vsebuje vse sestavine, potrebne za vpis spremembe družbenikov v sodni register. K tej pogodbi o prenosu poslovnih deležev, sklenjeni v obliki notarskega zapisa, kot povezan pravni posel priložijo krovno pogodbo »Master Agreement«, pri tem pa izjavijo, da priloženi »Master Agreement« vsebuje poslovne skrivnosti in zahtevajo, da se ne priloži predlogu za vpis sprememb v register in se ne vloži v javno zbirko listin sodnega registra.

Tako lahko razumemo, da so povezani pravni posli le tisti, ki so sklenjeni med istimi strankami, pri čemer se je treba vprašati, kako ravnati v primeru, če niso iste vse stranke konkretnega notarskega zapisa in povezanih pravnih poslov v kontekstu zaupnih razmerij.

8 POVEZANI PRAVNI POSLI V TUJEM JEZIKU

Pogosto so povezani pravni posli napisani v tujem jeziku. Ker mora notar stranke posebej opozoriti na pravne posledice tako povezanih poslov (tretji odstavek 43. člena ZN), mora vsebino teh pravnih poslov razumeti, ker pa to ni vsebina notarskega zapisa, ni potrebno, da je notar sodni tolmač za jezik, v katerem so zapisani povezani pravni posli. V primerih, ko notar ne razume jezika, v katerem so zapisani povezani pravni posli, mora stranke pozvati, da predložijo prevod teh pravnih poslov v slovenski jezik ali v jezik, ki ga razume,⁷ pri čemer v dobi naprednih digitalnih tehnologij in umetne inteligence ni mogoče izključiti, da si notar pri razumevanju oziroma prevajanju vsebine teh pravnih poslov lahko pomaga tudi z ustreznimi tehnološkimi orodji, vendar le ob pogoju, da takšna uporaba ne vpliva na pravilnost, popolnost in pravno zanesljivost razumevanja njihove vsebine.

9 POVEZAN PRAVNI POSEL, SKLENJEN V OBLIKI NOTARSKEGA ZAPISA

Notarjeva dolžnost je, da stranke opozori na posledice povezanih pravnih poslov, to pomeni na posledice, ki jih imajo povezani pravni posli kot celota, ne le na posledice posameznega od teh pravnih poslov.

Kadar je tudi povezan pravni posel sklenjen v obliki notarskega zapisa, je notar svojo pojasnilno dolžnost iz 42. člena ZN glede povezanega pravnega posla pričakovano izpolnil že ob sestavi notarskega zapisa, ki je povezan pravni posel. Ob sestavi novega notarskega zapisa, s katerim je povezan pravni posel, ki je bil sklenjen v obliki notarskega zapisa, pa mora notar stranke še dodatno opozoriti na posledice, ki jih imata ta dva pravna posla kot celota.

Ker je bil v tem primeru povezan pravni posel sklenjen v obliki notarskega zapisa, ki je javna listina, se tako povezan pravni posel v notarskem zapisu novega pravnega posla navede (sklic na

⁷ Nataša Erjavec v: Bojan Podgoršek (ur.), Notariat, Komentar Zakona o notariatu, TAX-FIN-LEX, d. o. o., Ljubljana 2024, str. 268–269.

opravilno številko, datum in notarja, ki je listino sestavil), ni pa obvezno, da je prejšnji notarski zapis priloga novega notarskega zapisa.⁸

Ker je bil povezan pravni posel sklenjen v obliki notarskega zapisa, ki je javna listina, se tako povezan pravni posel v notarskem zapisu novega pravnega posla navede (sklic na opravilno številko, datum in notarja, ki je listino sestavil), ni pa obvezno, da je prejšnji notarski zapis priloga novega notarskega zapisa.

Primer:

Stranki sta v obliki notarskega zapisa sklenili najemno pogodbo, čez eno leto pa prav tako v obliki notarskega zapisa sklepata dodatek k tej najemni pogodbi. Najemna pogodba je povezan pravni posel z dodatkom, vendar k dodatku ni treba prilagati najemne pogodbe, je pa treba v dodatku navesti, da je najemna pogodba, ki je bila sklenjena v obliki notarskega zapisa opr. št. SV ..../2026 z dne ..... notarja ....., povezan pravni posel, ter opozoriti stranki na pravne posledice tako povezanih poslov.

10 DRUGE PRILOGE NOTARSKEGA ZAPISA

Pri razlagi pojma povezanih pravnih poslov je treba ločiti med pravnimi posli, ki so med seboj vsebinsko in pravno povezani (povezani pravni posli), ter drugimi pravnimi posli oziroma listinami, ki so notarskemu zapisu priložene iz drugih razlogov po 44. členu ZN. Slednje lahko izkazujejo različna dejstva, podatke ali pravna razmerja, ki so pomembni za konkretni pravni posel, zlasti z vidika seznanitve strank, vendar zaradi tega same po sebi še ne predstavljajo povezanih pravnih poslov v smislu drugega odstavka 43. člena ZN.

Primer:

Prodajalec v zemljiško knjigo še ni vpisan kot lastnik nepremičnine, razpolaga pa z izvirniki listin (veriga listin), ki izkazujejo, da je lastnik nepremičnine. Notar sestavlja notarski zapis prodajne pogodbe in k temu lahko priloži prepis verige listin, ki bodo poleg notarskega zapisa prodajne pogodbe podlaga za vpis kupčeve lastninske pravice v zemljiško knjigo, da se tudi kupec z njimi seznani.

11 ZAKLJUČEK

Zaključimo lahko, da je pri notarskem poslovanju povezanim pravnim poslom treba nameniti posebno pozornost, saj lahko šele pravni posel, ki se sklepa v obliki notarskega zapisa, skupaj s povezanim pravnim poslom razkrije resnični cilj, ki ga stranke s sklenitvijo pravnih poslov zasledujejo.

Mag. Nataša Erjavec, notarka v Ljubljani

NOTARKA »SAMO NEKAJ PREBERE« ... (ali kako v resnici nastane notarski zapis)

Pred dobrimi tridesetimi leti sem se odločila, da službo na sodišču zamenjam za delo v notariatu. Stric Jože (pravzaprav bratranec moje mame) je bil ogorčen: »A si zato študirala, da boš zdaj samo štempljala? Sodnik odloča, odvetnik brani svoje stranke, notar pa ... samo štemplja.«

Da bi mi nazorno pokazal, kakšno nespametno odločitev sem sprejela, mi je podaril posebne »rokavčke« za zaščito bluze pred tinto.

Danes, ko strica Jožeta ni več, so klasične štampljke v veliki meri nadomestile računalniško izdelane overitvene klavzule. Notarskega dela si brez informacijske podpore ne znamo več predstavljati.

A vtis, da notar »samo nekaj prebere«, še vedno vztraja.

KAKO TOREJ V RESNICI NASTANE NOTARSKI ZAPIS?

Vsak notar potrebuje dobro ekipo. Delo je dinamično, uradne ure so vsak dan. Stranke prihajajo brez najave, pričakujejo takojšnje odgovore, telefoni neprestano zvonijo, elektronska pa tudi klasična pošta se kopičita. Tempo dela je intenziven, pričakovanja strank visoka.

Notarska listina (omejila se bom na notarske zapise, kot so na primer sporazum o razvezi zakonske zveze, izročilna pogodba, kupoprodajna pogodba ipd.) ne nastane v trenutku podpisa. To je le njen najvidnejši del, v resnici pa je rezultat večfaznega, strokovno zahtevnega postopka.

NOTARSKI ZAPIS PRAVILOMA NASTANE V ŠTIRIH FAZAH. TE SO:

1. Razgovor s strankami (svetovalna faza)

Notarski zapis se ne začne s pravom, temveč z življenjem. Notar mora razumeti, kako stranke živijo, kaj si želijo, kakšni so njihovi medsebojni odnosi. Zato je ključno, da jih na informativnem razgovoru o tem natančno povpraša in razjasni vse bistvene okoliščine.

Če življenjskega položaja strank ne ugotovi pravilno in v celoti, jim tudi ne more svetovati najprimernejših pravnih rešitev.

Notarska listina ne nastane v trenutku podpisa – to je le njen najvidnejši del, v resnici pa je rezultat večfaznega, strokovno zahtevnega postopka.

Notar mora razumeti, kako stranke živijo, kaj si želijo, kakšni so njihovi medsebojni odnosi.

Stranke imajo pogosto napačne predstave (na primer o tem, kdo bo zakoniti dedič v primeru njihove smrti) in različne, včasih tudi nasprotujoče si interese (denimo zakonca pri delitvi premoženja v primeru nameravane razveze). Temelj svetovalne faze je zato razumeti konkretni življenjski položaj strank ter njihove želje in pričakovanja.

Glede na vrsto nameravanega pravnega posla je treba že v tej fazi preveriti stanje v zemljiški knjigi (ali sodnem registru) in vsebino lokacijske informacije ter se pogovoriti o morebitnih povezanih pravnih poslih. Hkrati je treba začeti tudi postopek preverjanja v skladu s predpisi o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma.

Uvodni razgovor omogoča izbiro najustreznejše pravne rešitve oziroma pogodbenega tipa. V primerih z mednarodnim elementom je treba zagotoviti uporabo ustreznega prava. Ves čas je treba stremeti k temu, da stranke v čim večji možni meri varno dosežejo zastavljene cilje.

V času, ko so informacije hitro in zlahka dostopne, tudi s pomočjo umetne inteligence, je vloga notarja pri njihovem strokovnem filtriranju še toliko pomembnejša. Tako kot si posamezniki na podlagi opisa simptomov s pomočjo umetne inteligence sami postavijo zdravstvene diagnoze, se podobni pojavi kažejo tudi na pravnem področju.

Stranke denimo v ChatGPT (ali druga orodja umetne inteligence) vnašajo svoje zahteve in želje ter prihajajo z osnutki pogodb, ki jih ni mogoče zavesti v zemljiško knjigo, ali s pooblastili, ki jih notar ne sme overiti. Pogosto izbirajo tudi vrste pogodb, ki ne ustrezajo njihovim dejanskim potrebam.

Pred kratkim so se na primer oglasili očim in pastorka ter »zahtevali« sestavo darilne pogodbe za primer smrti, ker naj bi to bila po predlogu ChatGPT-ja edina ustrezna rešitev. O drugih možnostih sprva sploh niso želeli razpravljati. Ko smo se vendarle pogovorili z vsakim posebej, je postalo jasno, da si očim v zameno za hišo želi predvsem skrb in pomoč v primeru starosti ali bolezni, kar sta bila pastorka pripravljena nuditi. Na koncu so stranke sklenile pogodbo o dosmrtnem preživljanju.

Pravkar sem tudi sama vprašala ChatGPT, kdo v Sloveniji rešuje zapuščinske postopke. Odgovoril je, da notar kot sodni komisar. Ne bi bilo slabo, če bi to držalo.¹

Izčrpen uvodni razgovor ter obširno pravno svetovanje in vodenje so temelj vsake dobre notarske listine.

Temelj svetovalne faze je razumeti konkretni življenjski položaj strank ter njihove želje in pričakovanja.

2. Priprava osnutka notarskega zapisa

Po opravljenem razgovoru notar strankam predstavi možne rešitve in vrste pravnih poslov, ki pridejo v poštev, ter njihove prednosti in slabosti. Stranke nato same izberejo rešitev, ki jim najbolj ustreza.

Včasih pričakujejo, da se bo notar odločil namesto njih. Seveda to ni mogoče, saj bodo s posledicami svojih odločitev morale živeti prav one; notar jim te posledice le vnaprej jasno predstavi.

Notar pripravi osnutek notarski listine z izbranim pravnim poslom. Osnutek praviloma pošlje strankam v pregled po elektronski pošti, tistim, ki je ne uporabljajo, pa po klasični.

¹ Seveda sem celoten članek tudi jaz posredovala ChatGPT-ju »v pregled in pripombe«. Predlagal je, da del o umetni inteligenci črtam.

S prejemom osnutka nastopi čas, ko se lahko stranke o vsebini pravnega posla dodatno posvetujejo (na primer vsaka s svojim odvetnikom, davčnim svetovalcem ali pravniško podkovanim prijateljem), če to želijo ali potrebujejo.

Branje osnutka včasih spodbudi nov pogled na njihova medsebojna razmerja. Pravni jezik je lahko zapleten in marsikomu težje razumljiv, zato se odpirajo nova vprašanja ali pa se preverja pravilno razumevanja zapisanega. Notar je strankam ves čas na razpolago za pojasnila.

Priporočljivo je, da si stranke vzamejo dovolj časa za premislek. Če pride do spora, mora listina zdržati pravno presojo.

Ko so vsi udeleženci prepričani, da razumejo vse posledice pravnega posla in ga v taki vsebini želijo skleniti, stranke osnutek odobrijo in se dogovorijo za termin za branje in podpis.

3. Branje in podpis notarskega zapisa

Šele na tej točki se zgodi tisto, kar večina ljudi povezuje z delom notarja.

Stranke se ob dogovorjenem terminu hkrati oglasijo v notarski pisarni. Včasih je potrebna tudi prisotnost zapisnih prič (notarska oporoka, izročilna pogodba, sporazum o odpovedi neuvedenemu dedovanju itd.) ali sodnega tolmača.

Notar odobreni osnutek vnovič prebere in pojasni vse njegove bistvene posledice. Posebno pozornost je treba nameniti primerom, kadar je za izpolnitev obveznosti dogovorjena neposredna izvršljivost. Če pride do spora, mora notarska listina (z vsem v njej dogovorjenim in zapisanim) obveljati.

Glede odločilnih trenutkov življenja, ki se urejajo s pomočjo pravnih poslov v obliki notarskega zapisa, mora biti vse jasno in razumljivo.

Pogosto v pogovorih drug z drugim domnevamo, da se pravilno razumemo, pa se izkaže, da to ne drži. Notar mora zato natančno preveriti, ali so stranke vsebino pravnega posla in podani pravni pouk res razumele.

Včasih stranke želijo, da bi se faza branja izpustila (ker se jim zelo mudi, ker že vse vedo). Notar temu ne more in ne sme ugoditi, kajti za podpis pomembnih listin si je treba vzeti čas.

V praksi se prvi dve fazi ne odvijeta vedno na opisani način, na primer pri sporazumih o zavarovanju terjatve s hipoteko v okviru bančnega kreditiranja. V takih primerih banka notarju posreduje kreditno in zastavno pogodbo.

To še vedno pomeni, da notar preveri njuno vsebino, stanje v zemljiški knjigi (po potrebi tudi v sodnem registru ali registru neposestnih zastavnih pravic) ter pripravi vse potrebno, da lahko branje in podpis notarskega zapisa poteka gladko in brez zapletov.

Čeprav tega dela stranke ne vidijo, to še ne pomeni, da ni bilo opravljeno.

4. Sklepna ali izvršitvena faza

Z branjem in podpisovanjem notarskega zapisa delo notarja še zdaleč ni končano. Ko stranke zapustijo notarsko pisarno, se njegovo nevidno delo šele začne.

Notar za stranke uredi vse potrebno, da dosežejo želeni končni cilj. Pri darilnih in kupoprodajnih pogodbah za nepremičnine, ki so posebej varovane (kmetijska in gozdna zemljišča, kultur-

Po opravljenem razgovoru notar strankam predstavi možne rešitve in vrste pravnih poslov, ki pridejo v poštev, ter njihove prednosti in slabosti.

S prejemom osnutka nastopi čas, ko se lahko stranke o vsebini pravnega posla dodatno posvetujejo (na primer vsaka s svojim odvetnikom, davčnim svetovalcem ali pravniško podkovanim prijateljem), če to želijo ali potrebujejo.

**Z branjem
in podpisovanjem
notarskega
zapisa delo
notarja še
zdaleč ni
končano.**

ni spomenik, vodna in priobalna zemljišča), je treba izpeljati postopke, ki jih določa področna zakonodaja.

Praviloma se nato pogodbe, če niso predmet obdavčitve z DDV, predložijo davčnemu organu, kar lahko notar danes opravi tudi po elektronski poti.

Po zaključku vseh zahtevanih postopkov se za stranke izdelajo odpravki. Odpravek za zemljiško knjigo se pri kupoprodajnih pogodbah pogosto hrani pri notarju, dokler kupnina ni v celoti plačana.

Ko so izpolnjeni vsi dogovorjeni pogoji, notar predlaga vpis v zemljiško knjigo in poskrbi za pravilno in pravočasno plačilo sodne takse.

Pri gospodarskostatutarnih zadevah poskrbi za vpis sprememb v sodni register (ustanovitve novih družb, spremembe družbenikov zaradi prenosa poslovnih deležev, zastave poslovnih deležev v d. o. o.). Zastave premožnin se vpisujejo v register neposrednih zastavnih pravic, ki ga vodi AJPES.

Ko so vpisi v ustrezne registre izvedeni, jih notar pregleda in o tem obvesti stranke.

Notarske oporoke se vpišejo v centralni register oporok in shranijo na varno mesto. Pogodbe o ureditvi premoženjskopravnih razmerij se vpisujejo v poseben register, ki ga vodi NZS.

Vsega tega dela stranke najpogosteje ne vidijo. In prav je tako. Gre za opravila, ki jih je sicer nujno treba izvesti, vendar stranke komunikacijo z bankami, davčnimi organi, upravnimi organi in raznimi registri z zaupanjem prepustijo notarju.

**Notarske
oporoke
se vpišejo
v centralni
register
oporok in
shranijo na
varno mesto.**

POVZETEK

Notar ne opravi le enega dejanja – branja notarskega zapisa, ampak poskrbi za celoten proces: od prve želje ali ideje strank do njene pravno varne uresničitve.

Trajanje postopka ter zahtevnost in obseg posameznih opravil se razlikujejo od primera do primera, cilj, ki vodi notarja, pa je vedno isti: pravno najvarnejša in življenju najbolj ustrezna rešitev za stranke.

Najboljša ni notarska listina, ki je najbolj opazna, ampak tista, ki tiho opravi svoje poslanstvo – brez dvomov, brez sporov in brez potrebe po vnovičnem preverjanju. Nagrada za notarja je, ko se stranka vrne. Še večja pa, ko se nekoč vrnejo tudi njeni otroci ali vnuki.

Jernej Jeromen, notar v Ljubljani in
mag. Bojana Vogrinec, vodja pravne službe
Notarske zbornice Slovenije

NOVOSTI NA PODROČJU PREPREČEVANJA PRANJA DENARJA, FINANCIRANJA TERORIZMA TER PROLIFERACIJE

V zadnjem obdobju v okviru Notarske zbornice Slovenije veliko časa namenjamo področju preprečevanja pranja denarja, financiranja terorizma in proliferacije¹ (v nadaljnjem besedilu: PPDFT). Razlogov za tako ravnanje je več: sprejet je bil novi Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma² (v nadaljnjem besedilu: ZPPDFT-2), ki je na novo določil obveznosti zavezancev glede izvajanja ocene tveganja; odbor Sveta Evrope Moneyval se je odločil izvesti oceno Slovenije na področju preprečevanja pranja denarja; na področju Evropske unije je bil ustanovljen Evropski organ za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma (AMLA).³

KAKŠNE SO TOREJ (NOVE) OBVEZNOSTI NOTARJEV NA PODROČJU PPDFT?

Dejansko se z vidika zakonske ureditve ni veliko spremenilo. ZPPDFT-2 v 90. členu še zmeraj določa, da notar izvaja ukrepe odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma po določbah tega zakona le, kadar:

1. pomaga pri načrtovanju ali izvajanju transakcij za stranko v zvezi z:
  - a) nakupom ali prodajo nepremičnine ali gospodarske družbe,
  - b) upravljanjem strankinega denarja, vrednostnih papirjev ali drugega premoženja,
  - c) odpiranjem ali upravljanjem bančnih računov, hranilnih vlog ali računov za poslovanje z vrednostnimi papirji,

1 Proliferacija v tem kontekstu pomeni širjenje orožja za množično uničevanje (npr. jedrsko, kemično, biološko orožje) in z njim povezanih tehnologij.

2 ZPPDFT-2, Uradni list RS, št. 48/22, 145/22, 17/25 in 56/25.

3 Anti-Money Laundering Authority kot organ Evropske unije na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma.

- č) zbiranjem sredstev, potrebnih za ustanovitev, delovanje ali upravljanje gospodarske družbe,
- d) ustanavljanjem, delovanjem ali upravljanjem ustanove, sklada, gospodarske družbe ali druge podobne pravnoorganizacijske oblike; ali

2. v imenu in za račun stranke izvaja finančno transakcijo ali transakcijo v zvezi z nepremičnino.

Notarji smo pred leti prejeli obrazec za ugotavljanje politične izpostavljenosti in ob tem imeli nemalokrat občutek, da smo s tem zadostili zakonskim zahtevam, čeprav so že naše prvotne smernice določale širše naloge notarjev na področju PPDFt.

Kdor je bil pred leti navzoč na izobraževanju s področja preprečevanja pranja denarja, si je navedeno praviloma razlagal na način, da je notar zavezan izvajati ukrepe odkrivanja in preprečevanja pranja denarja zgolj na področju nakupov/prodaje nepremičnin ali gospodarskih družb, hrambe denarja ali vrednostnih papirjev (pa še to zgolj na področju nakupa nepremičnin ali ustanavljanja gospodarske družbe) ter na področju ustanavljanja gospodarskih družb ali drugih pravnoorganizacijskih oblik. Zato smo notarji prejeli obrazec za ugotavljanje politične izpostavljenosti in ob tem imeli nemalokrat občutek, da smo s tem zadostili zakonskim zahtevam, čeprav so že naše prvotne smernice⁴ določale širše naloge notarjev na področju PPDFt.

Področje, ki ga notarji pokrivamo z vidika PPDFt, je namreč nomotehnično zapisano nekoliko nejasno. ZPPDFt-2 določa, da je obveznost notarja omejena zgolj na zgoraj navedene točke. Pri tem pa med drugim kot polje izvajanja ukrepov določa: »pomaga pri načrtovanju ali izvajanju transakcij ... v zvezi z upravljanjem strankinega denarja, vrednostnih papirjev ali drugega premoženja«. Notarji nikakor nismo upravljalci strankinega premoženja. Besedna zveza pomaga pri načrtovanju pa je precej nedorečena in jo lahko razumemo kot neko aktivno ravnanje v imenu stranke, kar bi težko opredelili kot nalogo notarja. Od kod torej izvira notarjeva širša obveznost po ZPPDFt-2 in posledično dolžnost notarja, da poleg nakupov/prodaje nepremičnin ali gospodarskih družb, hrambe denarja ali vrednostnih papirjev ter na področju ustanavljanja gospodarskih družb izvajanje ukrepov tudi pri drugih vrstah pravnih poslov (npr. pri posojilnih pogodbah, darilnih pogodbah, teoretično najemnih pogodbah ipd.)? Odgovor na navedeno vprašanje se skriva v mednarodnih pravilih PPDFt, ki so bila povzeta v slovenski pravni red. Pri tem je odločilno priporočilo t. i. standardov FATF,⁵ ki v 22. točki določa, da so notarji zavezanci na področju PPDFt, ko pripravljajo (in ne pomagajo, kot to določa naš zakon) ali izvajajo transakcije za svoje stranke ... v zvezi z upravljanjem strankinega denarja, vrednostnih papirjev ali drugega premoženja. Z vidika FATF je torej povsem jasno, da je **notar zavezanec na področju PPDFt ob pripravi katerihkoli pravnih poslov, ki jih stranka naroči in imajo lahko za posledico vdor nezakonito pridobljenih sredstev v gospodarski sistem.**

KATERE SO DOLŽNOSTI NOTARJA PRI PRIPRAVI PRAVNEGA POSLA?

Namen ZPPDFt in mednarodnih pravil je zagotoviti integriteto, stabilnost in preglednost finančnega ter gospodarskega sistema ter preprečiti uporabo tega sistema za prikrivanje izvora

4 Smernice za izvajanje Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma za notarje, št. 4601-297/2018 z dne 11. 9. 2018.

5 Standardi FATF so mednarodna pravila za preprečevanje:

- pranja denarja,
- financiranja terorizma in
- financiranja proliferacije (širjenja orožja za množično uničevanje).

FATF (Financial Action Task Force) je mednarodno telo, ustanovljeno leta 1989, ki določa globalne smernice za finančno varnost.

protipravno pridobljenih sredstev ali za financiranje nezakonitih dejavnosti. Funkcija notarja pri tem ni odkrivanje ali preganjanje kaznivih dejanj na tem področju, ampak zaznavanje sumljivih transakcij ter njihovo prijavljanje Uradu za preprečevanje pranja denarja (UPPD). Sumljiva transakcija je vsaka nameravana ali opravljena transakcija, v zvezi s katero notar ve ali ima razloge za sum, da premoženje ali sredstva izvirajo iz kaznivih dejanj, ki bi lahko pomenila predhodno dejanje za pranje denarja ali so povezana s financiranjem terorizma ali po značilnostih ustrezajo indikatorjem za prepoznavanje sumljivih transakcij. Notarji imamo pri tem vlogo t. i. varuhov prehoda (angl. gate-keeperjev) in ne vloge preiskovalcev. Nismo torej kriminalisti, ampak detektorji potencialno sumljivih transakcij.

Za zaznavanje sumljivih transakcij vsekakor ni dovolj zgolj poizvedovanje, ali je stranka politično izpostavljena oseba (kot smo morda razumeli v preteklosti), ampak si moramo pri pripravljanju besedila pravnega posla odgovoriti na naslednja vprašanja:

- Kdo je oseba, ki sklepa transakcijo? Pri tem je treba poudariti pomembnost ugotavljanja istovetnosti stranke. Pri pravnih osebah je pomembno ugotavljanje dejanskega lastništva pravne osebe. Register dejanskih lastnikov pri tem ni edino merilo, ampak predvsem pripomoček pri ugotavljanju dejanskega lastništva. V navedeno področje spada tudi ugotavljanje politične izpostavljenosti stranke.
- Kaj je namen transakcije? Pri tem je treba presoditi, ali transakcija morda odstopa od običajne, je pretirano zapletena ali nelogična ter ekonomsko neupravičena. Pri ugotavljanju namena transakcije mora notar že po Zakonu o notariatu⁶ (v nadaljnjem besedilu: ZN) slediti zakonski določbi, da ne sestavlja listin, ki so po zakonu nedopustne ali o katerih sumi, da jih stranke sklepajo samo navidezno ali zato, da bi se izognile zakonskim obveznostim ali da bi protipravno oškodovale tretjo osebo.
- Kakšna sredstva bodo uporabljena pri izvedbi transakcije? Izvedba transakcije z gotovinskimi plačili, plačili v virtualnih valutah ali v plemenitih kovinah je z vidika morebitnega PDFT tvegana.

Ob vsaki pripravi pravnega posla, ki zapade pod preprečevanje PDFT, mora notar zato pripraviti oceno tveganja stranke. Prav je, da to oceno tveganja hrani v internem spisu zadeve ter na zahtevo nadzornih institucij (UPPD, NZS) nadzornikom oceno tveganja tudi predloži.

Ocena tveganja je tveganje, da bo stranka izrabila notarske storitve (notarja ali poslovno razmerje z notarjem ali eno od notarskih storitev ali način sklenitve posla) ob upoštevanju geografskega tveganja za pranje denarja ali financiranje terorizma. Povedano drugače, je najslabši možen scenarij, ko bi notar zgolj opravljal svoje delo, ne da bi preverjal listine, dokumente, spraševal po izvoru sredstev ali uporabljal sezname sumljivih oseb. To so tveganja, ki jih želimo preprečiti.

Novost, ki jo na področju PPDFT predvideva ZPPDFT-2, je ocena tveganja zavezanca. V skladu z določbo zakona smo notarji dolžni pripraviti oceno tveganja svoje notarske pisarne. Pri tem nam je v pomoč obrazec, ki ga je NZS posredovala vsem notarjem. Na podlagi navedenega obrazca bo lažje pripraviti nacionalno oceno tveganja na področju PDFT. Ob pripravi pretekle nacionalne ocene tveganja se je izkazalo, da NZS razpolaga s premajhno količino podatkov, zato bodo tovrstne ocene tveganja dobrodošle tudi v ta namen.

Notarjeva širša obveznost po zakonu in posledično dolžnost notarja, da poleg nakupov/ prodaje nepremičnin ali gospodarskih družb, hrambe denarja ali vrednostnih papirjev ter na področju ustanavljanja gospodarskih družb izvajanje ukrepov tudi pri drugih vrstah pravnih poslov se skriva v mednarodnih pravilih PPDFT, ki so bila povzeta v slovenski pravni red.

6

Uradni list RS, št. 2/07 – uradno prečiščeno besedilo, 33/07 – ZSReg-B, 45/08, 91/13, 189/20 – ZFRO, 130/22, 49/23 – ZUS-1C in 102/23 – ZFPPIPP-H.

Notarji so zavezanci na področju PPDFT, ko pripravljajo (in ne pomagajo, kot to določa naš zakon) ali izvajajo transakcije za svoje stranke ...

Notar je zavezanec na področju PPDFT ob pripravi katerihkoli pravnih poslov, ki jih stranka naroči in imajo lahko za posledico vdor nezakonito pridobljenih sredstev v gospodarski sistem.

ZAKAJ JE IZDELAVA OCENE TVEGANJA POMEMBNA ZA NOTARJA?

V oceni tveganja mora notar opredeliti, kateri deli njegovega poslovanja so inherentno⁷ najbolj tvegani. Na podlagi te ocene se nato odloči, kdaj mora biti pri stranki previdnejši in kdaj zadostuje le osnovni pregled. Ocena tveganja mora odražati posebnosti vsakega posameznega notarja in njegovega poslovanja. Če notar deluje na obmejnem območju in/ali ima veliko strank iz tujine, je njegovo inherentno geografsko tveganje visoko. Zato mora imeti vzpostavljen močnejši nadzor (več vprašalnikov, strožja preverjanja), da bi preostalo tveganje svoje pisarne obdržal na varni ravni. Ocena tveganja notarske pisarne vključuje naslednje stopnje inherentnega tveganja:

- tveganje stranke. Notarja zanima, ali stranka prihaja iz sektorja, kjer obstaja povečano tveganje za korupcijo, ali gre za politično izpostavljeno osebo, ali gre za transakcije z zastopniki javne uprave;
- geografsko tveganje. Ta vrsta tveganja izhaja iz vprašanja, ali so stranka, posel ali denar povezani z državami, ki so na »črnih listah« ali so znane kot davčne oaze;
- tvegane storitve (transakcije). Nekatere notarske storitve so po naravi posla bolj tvegane kot druge, na primer ustanavljanje podjetja z virtualnimi valutami ali prenos nepremičnine z visokimi vsotami gotovine je samo po sebi bolj tvegano kot sestava izročilne pogodbe s finančnim izplačilom sorojencem. Bistvena so vrednostna odstopanja, ko pogodbeni cena pomembno in brez utemeljenega razloga odstopa od tržne vrednosti predmeta pogodbe. Posebno pozornost vzbujajo verižne transakcije brez jasnega ekonomskega razloga, pogoste menjave lastništva v družbah v kratkem časovnem obdobju (poskusi zameglitve lastništva) ter primeri, ko stranka takoj po nakazilu na fiduciarni račun zahteva preklip posla in vračilo sredstev na tretji račun;
- tveganje načina opravljanja notarske storitve. To tveganje je povezano z vprašanjem, ali stranka pride osebno v pisarno ali pa želi vse opraviti na daljavo (npr. prek pooblaščenca), kar poveča tveganje za identifikacijske prevare.

Pri opravljanju notarskih storitev se soočamo z inherentnim tveganjem, ki je neločljivo povezano z naravo posla ali posebnostmi same stranke, njenim izvorom – odličen primer so nepremičninske transakcije visokih vrednosti, plačilo kupnine z računa v državi, ki je na seznamu držav z visokim ali povečanim tveganjem za pranje denarja in obratno, ali kadar stranka, njen družinski član ali ožji sodelavec zaseda pomemben javni položaj (politično izpostavljena oseba). Ključni izziv predstavlja preostalo tveganje, ki ostane po tem, ko notar izvede vse predpisane preventivne ukrepe. Ti ukrepi vključujejo skrbne preglede, kot so: identifikacija politično izpostavljenih oseb, preverjanje izvora sredstev, vpogled v sankcijske sezname in ocena tveganja proliferacije (trgovine z orožjem).

V sodobnem pravnem prometu prepoznavanje tveganj za pranje denarja, financiranje terorizma in proliferacijo (širjenje orožja) zahteva celovit pristop. Pri presoji tveganosti posameznega primera se ne osredotočamo zgolj na posamezne dogodke, temveč upoštevamo širši kontekst, ki vključuje kompleksnost struktur strank, naravo poslovnih transakcij ter geografsko in politično izpostavljenost udeležencev. Ključno je razumevanje, da tveganja ne predstavljajo nujno le

⁷ Inherentno tveganje je nevarnost oziroma tveganje, ki obstaja sama po sebi (npr. nepremičninski posel v vrednosti tri milijone EUR).

ena sama transakcija, temveč se to pogosto izkaže šele skozi prepletenost več povezanih poslov ali interakcij med različnimi strankami.

Eden najizrazitejših indikatorjev tveganja je kompleksna struktura strank. Ta se odraža predvsem v netransparentnem lastništvu, kjer se s pomočjo »slamnatih podjetij« ali zapletenih verig subjektov prikrivajo končni dejanski lastniki. Posebno pozornost zahtevajo primeri, ko lastniške vezi vodijo do tveganih geografskih območij oziroma davčnih oaz, kjer je nadzor nad izvorom premoženja pomanjkljiv. Tveganje je tesno povezano tudi z geografskim izvorom stranke. Kritične so države, ki ne sodelujejo pri izmenjavi davčnih podatkov ali imajo pomanjkljivo zakonodajo na področju preprečevanja pranja denarja (seznam tveganih držav UPPD). Ne nazadnje pa pomemben dejavnik predstavlja politična izpostavljenost. V teh primerih so posebej izpostavljena posojilna razmerja: bodisi ko politično izpostavljena oseba nastopa kot upnik bodisi ko nastopa kot dolžnik v razmerju do fizičnih oseb ali nefinančnih organizacij, ki niso registrirane za podeljevanje posojil, s poudarkom na sredstvih, ki pritekajo iz tujine.

Primarni cilj notarja je, da z doslednim izvajanjem predpisanih preventivnih ukrepov omenjeno tveganje čim bolj zameji in ga ohrani na nizki oziroma običajni ravni. Ključni izziv predstavlja preostalo tveganje, ki ostane po tem, ko notar izvede vse predpisane preventivne ukrepe. Ob tem bi bilo sicer nujno olajšati delo notarjem na način, da bi se v okviru eNotarja dodali posamezni parametri, ki bi omogočali hitrejšo pripravo podatkov in lažje vodenje statistike.

Funkcija notarja ni odkrivanje ali preganjanje kaznivih dejanj na tem področju, ampak zaznavanje sumljivih transakcij ter njihovo prijavljanje Uradu za preprečevanje pranja denarja.

OKREPITEV NADZORNIH MEHANIZMOV ZBORNICE

Od meseca oktobra 2025 dalje je Slovenijo ocenjeval odbor Sveta Evrope Moneyval.⁸ Pri tem se je izkazalo, da področje notariata v Sloveniji predstavlja srednje tveganje za PDFT, zaradi majhnega števila notarjev (za razliko od odvetništva) pa notarski posli predstavljajo manjšo utež na tem področju. Ne glede na to pa je priporočilo Moneyvala, da se na področju PDFT okrepi nadzor nadzornih institucij, zlasti NZS. Tako je v bodoče pri nadzorih NZS pričakovati večji poudarek na tem področju. Izvršni odbor NZS je na podlagi 19. člena Statuta Notarske zbornice Slovenije na svoji 16. redni seji dne 8. septembra 2025 sprejel Navodilo o spremembah in dopolnitvah Navodila o opravljanju nadzora. S temi spremembami so bile podrobneje opredeljene pristojnosti preglednikov na področju izvajanja določb ZPPDFT-2. V okviru rednega nadzora oziroma pregleda poslovanja bodo pregledniki odslej podrobno preverjali:

- vlogo pooblaščenca. Osredotočili se bodo na preverjanje delovanja in učinkovitosti pooblaščenca ter njegovega namestnika (imenovanje je obvezno pri notarjih s štirimi ali več zaposlenimi);
- izobraževanje. Zagotovljeno mora biti redno strokovno usposabljanje vseh zaposlenih na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma;
- zaznavo sumljivih transakcij. Pričakuje se dosledna uporaba seznama indikatorjev za prepoznavanje strank in poslov, pri katerih obstajajo razlogi za sum;
- identifikacijo in preverjanje. Zagotovljena mora biti pravilnost postopkov ugotavljanja in preverjanja istovetnosti strank pri izvajanju vseh notarskih storitev;
- skrben pregled stranke. Izvajajo se naj predpisani ukrepi za poenostavljen, običajen ali poglobljen skrbni pregled stranke;

Notarji nismo kriminalisti, ampak detektorji potencialno sumljivih transakcij.

8 Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism.

Primarni cilj notarja je, da z doslednim izvajanjem predpisanih preventivnih ukrepov omenjeno tveganje čim bolj zameji in ga ohrani na nizki oziroma običajni ravni.

- oceno tveganja. Pripravljene in redno naj bodo posodabljanje individualne ocene tveganja strank ter izdelana celovita ocena tveganja notarske pisarne;
- varstvo in hrambo podatkov. Pričakuje se skladnost postopkov pri hrambi in varovanju dokumentacije o strankah, poslovnih razmerjih in transakcijah;
- evidenco in poročanje. Zakonsko predpisane evidence morajo biti vodene natančno in obveščanje Urada RS za preprečevanje pranja denarja o sumljivih transakcijah ali tveganjih mora biti pravočasno.

Za lažjo izpolnitev obveznosti notarjev po ZPPDFT-2 pa se v okviru **NZS načrtuje tudi sprejem posebnih priporočil, ki bi notarjem olajšala identifikacijo sumljivih transakcij** in poenostavila odločitev notarjev, da potencialno sumljivo transakcijo prijavijo UPPD.

V meni pomlad
vseh tli,
vse solze bi obrisal
vam z oči.
Se z vami smejal,
pel,
kaj pel,
vriskal
skozi čas.

Objel bi pogled tvoj,
vse tvoje skrbi,
kar bilo je
in kar bo,
objel bi
spet in spet.

V soglasju z avtorjema objavljamo pravno mnenje v zadevi, ki še ni pravnomočno zaključena. Za notarsko prakso je zanimiv predvsem del o poklicni odgovornosti notarja.

PRAVNO MNENJE V ZADEVI VIII PG 1879/2021 (Okrožno sodišče v Ljubljani). VZROČNA ZVEZA. ODGOVORNOST NOTARJA PRI SESTAVI PRAVNIH POSLOV.

Avtorja pravnega mnenja:

Doc. dr. Luigi Varanelli, odvetnik, Evropska pravna fakulteta Nove univerze

As. Boštjan Koritnik, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani

Dejstva, na katera opirava svoje strokovno mnenje in zaključke, so navedeni v 1. točki pravnega mnenja. Izjavljava, da sva resnično prepričana o v tem mnenju navedenih sklepih.

Pravno mnenje sta recenzirali in k njegovi vsebini pritrdili prof. dr. Tjaša Ivanc in izr. prof. dr. Petra Weingerl (obe Pravna fakulteta Univerze v Mariboru).«

1 PREGLEDANA DOKUMENTACIJA. CILJ PRAVNEGA MNENJA

Predmetno pravno mnenje temelji na naslednji pregledani dokumentaciji: 1. dodaten opis dejanskega stanja z dne 2. 3. 2026; 2. VIII. Pripravljalna vloga z dne 19. 6. 2025; 3. IX. Pripravljalna vloga z dne 28. 11.2025.

Cilj pravnega mnenja je naprej podati oceno, (i) ali je prvotoženka kršila načelo skrbnosti ravnanja iz 6. člena OZ, v nadaljevanju pa presoditi, (ii) ali je v konkretnem primeru prišlo do pretrganja vzročne zveze med zatrjevano opustitvijo prvotoženke in nastalo škodo ter še odgovoriti na vprašanje, (iii) ali je odškodninski zahtevek zastaral.

2 ODGOVORNOST NOTARJA. KRITERIJI ZA DOLOČITEV PRAVNEGA STANDARDA SKRBNOSTI DOBREGA STROKOVNJAKA PRI SKLEPANJU NOTARSKIH POSLOV

2.1 Pravna izhodišča

Določilo drugega odstavka 6. člena OZ vzpostavlja kriterij skrbnosti dobrega strokovnjaka pri izpolnjevanju obveznosti iz svoje poklicne dejavnosti. Skrbnost dobrega strokovnjaka je pravni standard, ki ga mora sodišče oceniti v vsakem konkretnem primeru ob upoštevanju vseh okoliščin in dogodkov, ki so spremljali izpolnitev določene pogodbene ali nepogodbene obveznosti. Ravnanje se ne presoja po abstraktni, temveč po **povprečni osebi** določenega poslovnega kroga.¹ V konkretnem primeru je treba torej presojati, kako bi povprečni notar ravnal v okoliščinah, v katerih je konkretna notarka (prvotoženka) ravnala v konkretnem primeru (sklenitev družbene pogodbe).

2.2 Poklicna odgovornost notarja

Ni sporno, da poklic notarja sodi v področje delovanja drugega odstavka 6. člena OZ, kjer je govora o skrbnosti dobrega strokovnjaka. Pravna doktrina in sodna praksa tovrstno odgovornost obravnavata kot *krivdno*, saj se v takih primerih šteje, da gre za *obligacijo prizadevanja*.

Tudi pri pravnem standardu dobrega strokovnjaka se uporablja abstraktni oziroma objektivni kriterij povprečne osebe (v tem primeru povprečnega »dobrega strokovnjaka«²). Sodišče pri ovrednotenju tega standarda oceni, ali je konkretni pogodbenik ravnal tako, kot bi ravnal dober strokovnjak na svojem ali sorodnem področju. Primerjava je torej med ravnanjem abstraktnega dobrega strokovnjaka na določenem področju in ravnanjem konkretnega pogodbenika v zadevi, ki je predmet spora pred sodiščem.

Notar se lahko razbremeni odškodninske odgovornosti (bodisi pogodbene bodisi nepogodbene), če dokaže, da je ravnal z ustrezno profesionalno skrbnostjo.

2.3 Razbremenilni razlogi v konkretnem primeru

Pri oceni, ali obstajajo razbremenilni razlogi oziroma ali je prvotoženka ravnala z ustrezno poklicno skrbnostjo, je treba najprej opozoriti dvoje: 1. odgovornost notarja je vedno krivdna *z obrnjenim dokaznim bremenom*,³ ne glede na to, ali jo obravnavamo kot pogodbeno ali kot nepogodbeno (deliktno); 2. ničnost, izpodbojnost ali neučinkovitost sestavljenega pravnega posla sama po sebi ne more privedi do odgovornosti notarja, ki je sodeloval pri sklenitvi posla.

1 Tako M. Juhart, *Praktični komentar Obligacijskega zakonika*, 1. knjiga (ur. L. Varanelli), Ljubljana, 2025, kom. 6. člena, str. 44, točka 4.

2 Drugi odstavek 6. člena OZ: *VSL I Cp 1648/2015 z dne 14. 10. 2015; VSRS II Ips 113/2014 z dne 11. 12. 2014*. Prim. B. Podgoršek, *Odgovornost notarja*, Pravni letopis 2008, str. 161 in nasl.

3 To je treba tu izrecno poudariti, saj del slovenske pravne doktrine in (še vedno) manjšinska sodna praksa pogodbeno odgovornost obravnavata kot objektivno odgovornost.

Dejstvo, da je notarjeva odgovornost krivdna, je nesporno v teoriji in v sodni praksi.⁴ Odgovornost namreč predpostavlja odklonitev od abstraktnega in objektivnega standarda povprečne skrbnosti, ki velja za določeno strokovno področje.

Kriteriji razbremenitve krivde gredo vedno skozi analize in ovrednotenja okoliščin in dogodkov, ki so spremljali sklenitev pravnega posla, pri čemer je treba takoj izpostaviti naslednja nesporna dejstva:

- a) Osnutek družbene pogodbe je pripravil pravni strokovnjak (odvetnik). Odbetnik je pravni strokovnjak s pravniškimi državnimi izpitom in z večletnimi izkušnjami na pravnem področju. Obveznosti odvetnika do svojih strank so primerljive z obveznostmi notarja, saj gre za dva poklica, pri katerih so pogoji znanja povsem enaki. Že sam odvetnik, ki je svetoval strankama (bodočima družbenikoma), ki je sestavil ter dlje časa sodeloval pri pripravi osnutka družbene pogodbe, ni opazil potrebe po uskladitvi pogodbe z ZLPPTR (o razlogih takega ravnanja v nadaljevanju).
- b) Registrsko sodišče (Okrožno sodišče v Kranju) ni zavrnilo vpisa niti ni zahtevalo dopolnitev predloga za vpis v zvezi s stvarnim vložkom, temveč je brez pomislekov vpisalo novonastali subjekt v sodni register. Naloga sodišča pri vpisu subjektov v sodni register ni zgolj formalna, saj **predpostavlja vsebinsko preverbo in oceno pogojev za vpis**. Iz tega vidika lahko celo trdimo, da je njegova naloga še bolj specifična kot notarjeva, zaradi česar bi morala biti stopnja skrbnosti sodišča celo še višja od notarjeve. Sodišče bi moralo biti še posebej pozorno pri zadevah, ki imajo kot predmet stvarnih vložkov večje vrednosti (kot so v konkretnem primeru nepremičnine). Dejstvo, da niti sodišče, ki opravlja specifično nalogo vsebinskega preverjanja pogojev za vpis v sodni register, ni zahtevalo ustrezne dopolnitve pri vpisu subjekta, priča ne le o izredni kompleksnosti zadeve, temveč tudi in še posebej, da reševanje tovrstnih vprašanj sodi izven okvirja povprečne skrbnosti strokovnjaka;
- c) Enaki pomisleki, ki veljajo za registrsko sodišče, še bolj veljajo za zemljiškoknjižno sodišče (Okrajno sodišče v Radovljici), ki je prav tako brez zadržka vknjižilo lastninsko pravico na nepremičninah. Tudi to sodišče ni zavrnilo vpisa niti ni zahtevalo dopolnitve predloga za vknjižbo lastninske pravice, in to kljub temu, da je bilo v tistem času ravno Okrajno sodišče v Radovljici krajevno pristojno za zemljiškoknjižne zadeve, povezane s Triglavskim narodnim parkom (TNP). Ob dejstvu, da torej vknjižbe nepremičnin, ležečih v okviru TNP, pred navedenim sodiščem niso prav nobena redkost, lahko zaključimo, da bi se lahko tudi od zemljiškoknjižnega sodišča zahtevala višja stopnja skrbnosti kot od samega notarja.
- d) Sklep Okrajnega sodišča v Radovljici je bil vročen tudi takratnemu Državnemu pravo-branilstvu RS. Vročitev sklepa ni formalnost, namenjena sama sebi, temveč pomemben

V se pesmi tega sveta
so v tebi,
ti pesem si sama,
čista,
bolj čista,
kot je čisto
tvoje srce.

4 Npr. B. Podgoršek, *Odgovornost notarja*, Pravni letopis 2008, str. 161 in nasl. Glej tudi VSL II Cp 1859/2016.

korak pri zagotavljanju zakonitosti pravnih poslov, ki potencialno ogrožajo državne interese ali kako drugače omejujejo oziroma zadevajo širše interese. Kljub temu Državno pravobranilstvo RS ni reagiralo in je pasivno sprejelo odločitev sodišča.

Očitno je torej, da je zadeva tako kompleksna, da je celotna veriga akterjev ravnala primerljivo, in že zato ni mogoče trditi, da bi povprečen notar ravnal drugače. Če upoštevamo, da so bili s tem poslom seznanjeni še najmanj en odvetnik, Okrožno sodišče v Kranju, Okrajno sodišče v Radovljici in Državno pravobranilstvo RS ter so vsi opustili dejanja oziroma celo potrdili družbeno pogodbo in njene pravno-ekonomske posledice (Okrožno sodišče v Kranju, Okrajno sodišče v Radovljici), lahko pridemo do dveh alternativnih zaključkov, in sicer:

- ali mora biti povprečna stopnja skrbnosti notarja celo višja od stopnje skrbnosti sodnika, državnega pravobranilca itd., ki se ukvarja s statusno pravnimi in zemljiškoknjižnimi zadevami, in državnega pravobranilca;
- ali prvotoženka v konkretnem primeru ni kršila povprečne (zahtevane) stopnje skrbnosti dobrega strokovnjaka.

Prvi zaključek je že na prvi pogled neutemeljen, saj ni videti nobenih tehtnih razlogov, zaradi katerih bi morala biti stopnja skrbnosti notarja višja od povprečne stopnje skrbnosti primerljivih pravnih poklicev, za katere je zahtevana enaka stopnja izobrazbe in enaki pogoji; in da bi morala biti celo višja od skrbnosti sodnikov, ki se ukvarjajo le s tovrstnimi specifičnimi zadevami.

Tu je treba seveda upoštevati, da je treba ob odsotnosti enakih ali primerljivih notarskih zadev⁵ je pri oblikovanju standarda skrbnosti strokovnjaka črpati kriterije primerjave ne le v okviru notarskega poklica, temveč tudi v okviru drugih primerljivih pravnih poklicev⁶ (še posebej kot v tem primeru, ko so ti poklici sodelovali v isti zadevi).

Tako ostane le drugi zaključek: **prvotoženka v konkretnem primeru ni kršila povprečne stopnje skrbnosti dobrega strokovnjaka**. Ta zaključek po mojem prepričanju potrjujejo naslednja dejstva in okoliščine, ki jih je treba oceniti in ustrezno ovrednotiti pri določitvi pravnega standarda dobrega strokovnjaka:

- a) V času, ko naj bi prvotoženka povzročila škodo, je bila uveljavljena praksa Sklada TNP, notarjev in sodišč, da je Sklad svoje nepremičnine redno prenašal na enak način, tj. brez pisnega soglasja Vlade RS v obliki sklepa, sprejetega na njeni seji. To je razlog, zaradi katerega so vsi pravni strokovnjaki (odvetniki, sodniki in državni pravobranilci), ki so sodelovali v konkretni zadevi, postopali na način, ki je sedaj predmet odškodninskega spora.
- b) Člani nadzornega sveta Sklada TNP so bili med drugim imenovani predstavniki Vlade RS; prav tako je za stvarni vložek glasovala tudi skupščina, v kateri je predstavnik vlade zastopal Republiko Slovenijo kot njegovo večinsko delničarko. Ta je celo sprejela sklep, na podlagi katerega je izdala posebno navodilo za glasovanje. Pri vseh teh nespornih dejstvih je Sklad TNP (zadeva I P 160/2014 Okrožnega sodišča v Kranju) kot družbenik vložil izbrisno tožbo, kar predstavlja šolski primer kršitve pravila »*venire contra factum*

5 Po (najjih) razpoložljivih podatkih se je pred slovenskimi sodišči prvič pojavilo tovrstno pravno vprašanje. V vseh preostalih zadevah, kjer je bil predmet spora skrbnost notarja, je vedno šlo za očitne kršitve pravnega standarda skrbnosti dobrega strokovnjaka (prim. *VSL I Cpg 613/2004 z dne 23. 5. 2006*, ko notarka ni niti opozorila stranke, da prodajalec ni lastnik predmeta pogodbe).

6 Ob pomanjkanju teh pa je treba izhajati iz ustaljene prakse strokovnjakov iste stroke, ki je nujno pogojena s prostorom in časom (prim. *VSL I Cp 1648/2015 z dne 14. 10. 2015*).

proprium.« Po eni strani je sam Sklad TNP oziroma so njeni organi dovolili sklenitev posla in pri tem celo aktivno sodelovali, nekaj let pozneje pa se je nato taisti Sklad premislil in vložil izbrisno tožbo. Gre za dejanje, ki ni le nasprotju z načelom vestnosti in poštenja (prvi odstavek 5. člena OZ), temveč vsebuje tudi vse znake kršitve načela prepovedi *zlorabe pravic* (7. člen OZ). Posebnost tega načela je, da sicer trenutno povsem utemeljeno in zakonito ravnanje posameznika ne vodi do želene pravne posledice, ker je razlika med trenutnim ravnanjem in preteklim pravno upoštevnim ravnanjem taka, da se zaradi te razlike varuje upravičen interes nasprotne stranke.⁷

- c) Vloga prvotoženke je bila v konkretnem primeru sklepanje ustrezne in pravno veljavne družbene pogodbe, namen celotnega posla pa vpis družbe v sodni register. Ta posel, za katerega je lahko notar odgovoren, je v celoti veljaven in učinkovit, saj je prvotoženka izvedla vsa nujna in smotrna opravila za njegovo pravilno izvedbo.

Pri vsem tem ni mogoče iti mimo dejstva, da so okoliščine sklenitve pravnega posla takšne, da bi vsakršna odgovornost prvotoženke že izpolnila pogoje objektivne odgovornosti. Ob primerjavi ravnanja prvotožene s stopnjo skrbnosti vseh drugih udeležencev, ki so neposredno sodelovali pri sklepanju pravnega posla in pri njegovi realizaciji (vključno s sodišči in preostalimi državnimi organi), ji ni mogoče očitati nobenega odstopa od **povprečne** stopnje skrbnosti, ki se jo lahko zahteva na podlagi določila drugega odstavka 6. člena OZ.

3 PRETRGANJE VZROČNE ZVEZE.

Že samo dejstvo, da se je dogajanje odvijalo v letu 2008, konkretni spor pa se je začel mnogo pozneje (leta 2021), vzbuja pomisleke in težko izpodbitne domneve glede vprašanja (ne)obstoja oziroma pretrganja vzročne zveze med spornim opustitvenim ravnanjem prvotoženke in povzročeno škodo. Nekritična in površna uporaba kavzalnega načela utegne privedi do paradoksalnih rezultatov, saj če se ne postavijo meje pri obravnavanju škodnega dogodka in če se ne loči pravno relevantnega vzročnostnega dogajanja od pravno irelevantnega, je mogoče kavzalno verigo škodnega dogajanja virtualno raztezati na dogajanje iz daljne preteklosti, ki pa v resnici nima nobene zveze s poznejšim dogajanjem. Razlog nastanka **pravne vzročnosti** v razmerju do naravne ali materialne vzročnosti je ravno v omejitvi preteklega dogajanja v meri, ki je primerna in skladna s človekovimi možnostmi obvladovanja stvarnosti in njegove zmožnosti predvidevanja.

3.1 Izhodišča pravne vzročnosti

Pravna vzročnost omejuje materialno vzročnost z institutom pretrganja vzročne zveze.⁸ **Pretrganje vzročne zveze.** Pretrganje vzročne zveze je poskus prilagajanja materialne (znanstvene) vzročne zveze pravnim potrebam in ciljem. Pravnik izključuje iz kroga pravno relevantnih vzrokov tiste vzroke, ki (1) sodijo izven rednega teka dogodkov oziroma, (2) ki so izven obla-

7 Tako J. Sladič, *Praktični komentar Obligacijskega zakonika*, 1. knjiga (ur. L. Varanelli), Ljubljana, 2025, kom. 7. člena OZ, točka 11; S. Perper, I. Kapetanović, *Venire contra factum proprium*, str. 646, v R. Welser (ur.), *Fachwörterbuch zum bürgerliche Recht*, 2. izdaja, Dunaj, 2022.

8 Tako K. Plauštajner, *Hipotetična vzročnost, Podjetje in delo*, št. 3/1995, str. 260 in nasl.; M. Karanikić Mirić, *Obligaciono pravo*, Beograd, 2024.

stvene sfere posameznika. Striktno povzemanje znanstvene vzročnosti bi namreč lahko pomenilo pripisovanje posledic nekemu ravnanju, ki ga ni bilo mogoče predvidevati, se mu izogniti ali kako drugače preprečiti.⁹ V slovenski sodni praksi je pretrganje vzročne zveze sredstvo izključevanja vzročnostne povezave med ravnanjem in dogodkom.

Za konkretno zadevo v okviru pretrganja vzročne zveze prideta v poštev naslednji situaciji:¹⁰

1. *Ravnanje oškodovanca.* Kadar oškodovanec s svojim atipičnim ali malomarnim ravnanjem samemu sebi povzroča škodo oziroma kadar se je njegov soprispevek izkazal za odločilen pri nastanku škodnega dogodka ali škodnih posledic, ki iz tega dogodka nastanejo, je odgovornost materialnega povzročitelja škode izključena oziroma sorazmerno zmanjšana. Ravnanje oškodovanca pretrga vzročno zvezo, saj gre za dejavnik, ki deluje izven oblastvene sfere materialnega povzročitelja škode.
2. *Ravnanje tretjega.* Kar velja za ravnanje oškodovanca, načeloma velja tudi za ravnanje tretjega, če je to ravnanje nepredvidljivo, izjemno in atipično oziroma kadar je to ravnanje izven regularnega in predvidljivega teka dogodkov. V smislu pretrganja vzročne zveze je tretji vsakdo, fizična ali pravna oseba javnega ali zasebnega prava, ki preusmeri vzročnostno dogajanje.

3.2 Pretrganje vzročne zveze v konkretnem primeru

V konkretnem primeru ni mogoče spregledati dejstva, da so drugi subjekti s storitvami in opustitvami posegali v kavzalno verigo dogodkov, ki so privedli do škode. Sodišča in takratno Državno pravobranilstvo RS so opustili dolžno ravnanje (pretrganje vzročne zveze zaradi ravnanja tretje osebe). Tudi samo malomarno ravnanje tožnice je posegalo v vzročno zvezo (pretrganje vzročne zveze zaradi ravnanja oškodovanca).

1. Ovrednotenje opustitev sodišč (Okrožno sodišče v Kranju in Okrajno sodišče v Radovljici) je v konkretni zadevi bistvenega pomena pri oceni, ali je prišlo do pretrganja vzročne zveze. Smisel obstoja tako registrskega kakor tudi zemljiškoknjižnega sodišča je ravno v tem, da se vpiše oziroma knjiži pravno relevantna dejstva, kadar so za to določeni zakonski pogoji in seveda zavrne oziroma zavrže vpise in vknjižbe, ko pa za to niso podani zakonski pogoji.

Četudi bi zavrnilo stališče, ki smo ga zagovarjali v 2. točki (pravni standard dobrega pravnega strokovnjaka in njegove omejitve) bi neizogibno naleteli na drugo vprašanje, ki se nanaša na vzročno zvezo. Če je bilo ravnanje prvotoženke v nasprotju s pravnim standardom dobrega strokovnjaka, je bilo potemtakem v nasprotju s pravnim standardom dobrega strokovnjaka tudi ravnanje sodišč. Če izhajamo iz te hipoteze, pridemo do zaključka, da sta ravnanji obeh sodišč razlog pretrganja vzročne zveze, saj v nasprotnem primeru (tj. če bi zavrnila predloga ali vsaj zahtevala dopolnitev predlogov) do škodnega dogodka sploh ne bi prišlo. Zato lahko zaključimo, da je opustitveno ravnanje tretjega (Okrožnega sodišča v Kranju in Okrajnega sodišča v Radovljici) *conditio sine qua non* nastanka škodne posledice. S kršitvijo zakonskih dolžnosti in z opustitvijo

⁹ Obširno o tem z navedbo literature in sodne prakse v L. Varanelli, *Praktični komentar Obligacijskega zakonika*, 1. knjiga (ur. L. Varanelli), Ljubljana, 2025, kom. 131. člena OZ, točka 15.7.

¹⁰ A. M. Honoré, *Causation and Remoteness of Damage, International Encyclopedia of Comparative Law, vol. XI, Torts* (ur. A. Tunc), Tübingen, 1986, str. 47; H. L. A. Hart, T. Honoré, *Causation in the Law*, Oxford, 1985, str. 133.

svojih osnovnih nalog je ravnanje tretjega preusmerilo dogajanje v smeri povzročanja škode tožnici.

Do povsem enakih zaključkov je mogoče priti tudi, če upoštevamo opustitve Državnega pravobranilstva RS (sedaj odvetništva). Njegova opustitev dolžnega vlaganja ustreznih pravnih sredstev je namreč neposredno in odločilno pripomogla k nastanku škode, ki naj bi jo morala sedaj povrniti le prvotoženka.

2. Tudi ravnanje tožnice kot oškodovanca je razlog pretrganja vzročne zveze. Tožnica namreč z nenavadno opustitveno potezo in nakljub razmeroma veliki premoženjski škodi ni prijavila terjatve v stečajnem postopku zoper Sklad TNP, zaradi česar je sama s svojim atipičnim, nepremišljenim in neskrbnim ravnanjem sama sebi prizadejala škodo oziroma jo je v najboljšem primeru dodatno povečala. Čeprav je tožnica v veliki meri sama odgovorna za nastali položaj, je očitno, da želi vse negativne posledice svojega opustitvenega ravnanja v celoti prevaliti na oba toženca. Smisel pretrganja vzročne zveze je (tudi) v potrebi, da oškodovanec, ki je sam pripomogel k nastanku škode, sam prevzame posledice, ki jih je mogoče pripisati izključno njegovemu ravnanju.
3. V konkretnem primeru bi kršili osnovne postulate ekvivalenčne teorije, če bi določeni osebi pripisali odgovornost zgolj za to, ker je v preteklosti soprispevala pri realizaciji pogojev za nastanek škode, ko je naknadno več drugih oseb in organov s storitvenimi in opustitvenimi ravnanji preusmerilo vzročnostno dogajanje.
4. Do povsem enakih zaključkov je mogoče priti tudi, če se za ovrednotenje vprašanja vzročne zveze v konkretnem primeru uporablja teorija adekvatne vzročnosti (adekvatna teorija). Za to teorijo je vzrok, kar redoma in praviloma povzroča neko posledico. Ta teorija iz kroga pravno relevantnih vzrokov izključuje vse tiste vzroke, ki naključno, nepredvidljivo, neadekvatno privedejo do določene posledice. Povezava med dvema dogodkoma (dogodek-vzrok in dogodek-posledica) je v ugotavljanju naravnih zakonitosti oziroma kar redno in praviloma privede do določene posledice (t. i. nomološka premisa), nato pa je treba subsumirati te splošne *ex ante* ugotovitve iz nomološke premise pod obravnavano dejansko stanje (ontološka premisa). V konkretnem primeru bi bila nomološka premisa ugotovitev, ali bi bile lahko (domnevne) kršitve notarjeve dolžnosti, ki se odražajo v (zatrjevanih) pomanjkljivostih družbene pogodbe, adekvatni vzrok za neveljavnost vknjižbe, ontološka premisa pa ugotovljena neveljavnost vknjižb. V konkretnem primeru ni mogoče trditi, da je bila neveljavnost knjižb adekvatna posledica domnevne pomanjkljivosti družbene pogodbe, in sicer ne le, ker ontološka premisa ne ustreza nomološki premisi, temveč in predvsem tudi, ker je prvotoženka ravnala v skladu s takratno prakso, ki si

Vse pesmi tega sveta
usmeril bi vate,
v vas, otroke,
v vse, kar vas je.
Naj pojejo za vas,
samo za vas.
Vse pesmi tega sveta
izročam vam v vaša srca.

je razlagala veljavno zakonodajo drugače od tistega, kar je ugotovilo sodišče v zadevi, povezani z izbrisno tožbo.

3.3 Pomanjkanje vzročne zveze zaradi kavzalne oddaljenosti dogajanja (*causa proxima*). Pomanjkanje vzročne zveze (tudi) v luči teorije adekvatne vzročnosti

Ravnanje prvotoženke pa lahko obravnavamo tudi v luči teorije bližnjega vzroka (*causa proxima*), saj je prav v teoriji o bližnjem vzroku podlaga za izključitev oziroma za pretrganje vzročne zveze. Domnevno neskrbno in škodljivo ravnanje prvotoženke sega v leto 2008, po stališču tožnice (oškodovanke) pa naj bi škoda nastala več let pozneje, tj. po pravnomočni ugoditvi izbrisnemu tožbenemu zahtevku v letu 2018. Med ravnanjem prvotoženke in nastankom škode po stališču tožnice ni minilo samo 10 let (kar seveda ni nujno relevantno), temveč in predvsem se je v procesu nastajanja predmetnega negativnega pravno-ekonomskega izida, ki je privedlo do izbrisne tožbe in zemljiškoknjižnega izbrisa lastništva nepremičnin, udeležilo in je (so) prispevalo več subjektov, ki so medsebojno ravnali vsak v okviru svojih pristojnosti (Okrožno sodišče v Kranju; Okrajno sodišče v Radovljici; Državno pravobranilstvo RS) in navsezadnje tudi tožnica s slabim pravedanjem v izbrisni pravdi oziroma z dejstvom, da tožnica ni zahtevala izpolnitve družbene pogodbe, po kateri je bil drugi sopogodbenuk (Sklad TNP) dolžan zagotoviti to nepremičnino kot stvarni vložek. Teorija bližnjega ali neposrednega vzroka (ali teorija *causae proximae*) je namenjena ravno omejevanju vzročne zveze na bližnje, neposredne vzroke oziroma na tiste vzroke, ki so časovno in prostorsko bližje škodi in k izključitvi oddaljenih vzrokov.¹¹ Če je teorija neuporabna, ko se več sovzrokov zaporedno zvrsti v krajšem času, postane pa potrebna, rekli bi celo nujna, ko se sovzroki zvrstijo v daljšem časovnem obdobju, saj bi morali v nasprotnem primeru pripisati škodni dogodek nekemu sovzroku, ki je nastal mnogo časa pred samo škodno posledico. Teorija bližnjega vzroka preprečuje, da bi nekdo, ki je sicer materialno soprispeval k nastanku škode, odgovarjal za neko škodo, ki se je zgodila pozneje kot posledica številnih časovno in prostorsko oddaljenih dogodkov. Gre za korektivne znane in v naši sodni praksi razširjene ekvivalenčne teorije (teorije *conditio sine qua non*), saj predstavlja ločnico med pravno relevantnimi vzroki kavzalne verige dogodkov in pravno irrelevantnimi vzroki. In ravno ravnanje oziroma slabo pravedanje tožnice (postavljanje zahtevkov v obliki ugovorov oziroma nasprotnih tožb) je vzrok, ki je pripeljal do izbrisa nepremičnine.

4 ZASTARANJE ZAHTEVKA

Pravna doktrina¹² in sodna praksa soglasno poudarjata, da se od oškodovanca zahteva skrbno ravnanje oziroma »običajna vestnost« (VSRS II Ips 574/2008 z dne 22. 12. 2011) oziroma »skrbnost, kakršna se zahteva v pravnem prometu« (VSRS II Ips 305/2008 z dne 8. 9. 2011) pri zbiranju informacij o okoliščinah (dejstvih), ki utemljujejo njegov zahtevek. Oškodovanec

11 Prim. M. Honoré, *Causation and Remoteness of Damage*, *International Encyclopedia of Comparative Law*, vol. XI, *Torts* (ur. A. Tunc), Tübingen, 1986, str. 44.

12 Obširno I. Strnad, *Praktični komentar Obligacijskega zakonika*, 1. knjiga (ur. L. Varanelli), Ljubljana, 2026, kom. 352. člena OZ, 2. paragraf (v tisku).

torej ne sme biti pasiven,¹³ temveč si mora aktivno prizadevati za ugotovitev vseh elementov in okoliščin, ki so podlaga za odškodninski zahtevek. V nasprotnem primeru bi institut zastaranja izgubil ves svoj pomen, ki se primarno odraža v varstvu dolžnika, če upnik v določenem časovnem obdobju ne zahteva izpolnitve obveznosti.

Tožnica je po najini presoji za vse elemente, ki so podlaga za odškodninsko tožbo, vedela najpozneje, ko ji je bila vročena izbrisna tožba, saj so bili tam navedeni vsi elementi, ki utegnejo biti podlaga za vložitev odškodninske tožbe (ne pa šele z vročitvijo pravnomočne izbrisne sodbe, kot je to stališče tožnice).

5 SKLEP

Glede na vse navedeno, upošteva nesporne elemente dejanskega stanja, meniva, da prvotoženki ni mogoče očitati kršitve pravnega standarda skrbnega ravnanja dobrega strokovnjaka niti ni mogoče obravnavati njenega ravnanja kot vzrok škode, ki je nastala oškodovancu, ker (1) je ravnanje tretjega in ravnanje samega oškodovanca pretrgalo vzročno zvezo, (2) ker domnevni vzrok ni neposredni (bližnji) vzrok nastale škode ter (3) ker ni adekvatne vzročne zveze med ravnanjem prvotoženke in pozneje nastalo škodo. Tudi sicer pa meniva, da je odškodninski zahtevek zastaran, saj je bila tožnica že ob vročitvi izbrisne tožbe dejansko seznanjena z vsemi elementi, ki so relevantni za vložitev odškodninske tožbe.

V časih pozabiš,
da nisi sam.
Nisi,
vedno je nekdo,
tudi tvoje drevo,
ki razveseli se,
čuti, da si.

13 I. Strnad, *ibidem*.

Mag. Bojana Vogrinec, vodja pravne službe Notarske zbornice Slovenije

NOTARIAT 30 let

Leta 2025 je slovenski notariat obeležil 30. obletnico svoje vnovične uvedbe v samostojni Republiki Sloveniji, ki od leta 1995 temelji na neodvisnosti, nepristranskosti in strokovnosti. Osrednja slovesnost je potekala 3. junija 2025 v Ljubljani, udeležili pa so se je številni visoki predstavniki pravosodja in države ter ugledni gosti iz tujine.

Notariat ima že trideset let pomembno vlogo pri urejanju pravnih razmerij v civilnih in gospodarskih zadevah. Pri vpisih transakcij v javne evidence, kot sta zemljiška knjiga in sodni register, notarji strankam svetujejo pri zbiranju potrebne dokumentacije pred predložitvijo sodišču. S tem razbremenijo sodnike in referente pri odločanju o vpisih. Pomemben instrument zagotavljanja pravne varnosti predstavlja tudi uspešno voden register oporok, v katerega je vpisanih skoraj 60.000 oporok.

Ob 30. obletnici slovenskega notariata je predsednik zbornice dr. Bojan Podgoršek izpostavil ključne mejnike preteklih treh desetletij. V ospredju razprav so bila prizadevanja za reformo zapuščinskega postopka, pri čemer je okrogla miza o neizkoriščenih potencialih notarjev poudarila, da bi takšna sprememba bistveno povečala učinkovitost teh postopkov. Po podatkih Vrhovnega sodišča RS je bilo konec oktobra 2025 11.924 nerešenih zapuščinskih zadev, povprečno trajanje zapuščinskega postopka pa je sedem mesecev. Delež prekinitev zaradi napotitev na pravdo je v prvih desetih mesecih leta 2025 (enako kot v letu 2024) med okrožji nihal, pri čemer

je v povprečju dosegal pet odstotkov nerešenih zadev – iz česar je mogoče razbrati, da je bilo le pet odstotkov zadev med dediči spornih in je bila zato potrebna pravda. Statistično gledano, se le majhen delež zadev konča s prekinitvijo in napotitvijo na pravdo. To pomeni, da je kar petindevetdeset odstotkov zadev vsebinsko nespornih in bi jih lahko hitreje obravnavali izven

sodnih dvoran. Zanimiv je tudi trend reševanja zapuščinskih zadev brez naroka, ki vztrajno narašča – v letu 2025 je dosegel že štiriinštirideset odstotkov. To dokazuje, da gre v skoraj polovici primerov za postopke, ki ne zahtevajo neposredne prisotnosti sodnika.

Slovenski sodni sistem se že vrsto let sooča z visokim številom nerešenih zapuščinskih zadev. Medtem ko sosednje države vprašanje dedovanja učinkovito rešujejo prek notarjev, pri nas nesporni dedni postopki še vedno po nepotrebnem obremenjujejo sodišča. Čas je za zakonodajni korak naprej. Slovenija se nahaja v obdobju, ko je povečanje učinkovitosti pravosodja prednostna naloga. Eden ključnih vzvodov za razbremenitev sodišč se skriva v prenovi zapuščinskega postopka. Prizadevamo si za rešitev, ki je usmerjena v prenos pristojnosti za nesporne zapuščinske zadeve na notarje – model, ki ga že uspešno uporabljajo v Avstriji, na Hrvaškem, Češkem in Slovaškem.

Ob tej jubilejni slovesnosti je izšla posebna izdaja Notarskega vestnika. Program je zaznamovala gledališko estetizirana uprizoritev operne arije magičnega gledališča Serpentes, za sproščeno vzdušje pa sta z ritmi brazilske bosse nove poskrbela glasbenika zasedbe Bossa de Novo.

Vizualno in umetniško dovršen dogodek se je sklenil s podelitvijo priznanj za prispevek k razvoju slovenskega notariata. Priznanji sta prejela notarka Sonja Kralj in dr. Marko Ilešič, sodnik Sodišča Evropske unije (*post mortem*), posebna zahvala je bila podeljena generalnemu sekretarju NZS Aleksandru Šanci.

Ob tebi stojim,
kričim,
brez zvoka ječim,
v pogledu samem
ti oči lovim.

Danijela Cvijanović Fakuč, notarka v Novi Gorici

RAZSTAVA OPOROK ZNANIH OSEBNOSTI V GORICI – ZGODOVINSKI, PRAVNI, KULTURNI IN DRUŽBENI POMEN NOTARSKEGA TESTAMENTA

Novembra 2025 je bila postavljena razstava z naslovom »Spodaj podpisani. Oporoke velikih Italijanov in Slovencev«.

Šlo je za potujočo razstavo, zasnovano v Državni notarski zbornici Italije z namenom predstaviti zgodovino skozi notarske listine, ki pa je ob gostovanju v Gorici potekala v okviru Evropske prestolnice kulture GO! 2025, Gorice in Nove Gorice, ki sta bili prvič povezani v čezmejno evropsko prestolnico kulture. Iz tega razloga je bila razstava v Gorici obogatena z izborom oporok nekaterih krajevnih osebniosti: na primer grofice Nicolette in grofa Guglielma Coroninija Cronberga, v sodelovanju z Notarsko zbornico Slovenije pa tudi z oporokami nekaterih slovenskih znanih osebniosti, na primer z oporoko Antona Martina Slomška.

Na prvi pogled bi si kdo mislil, da je šlo zgolj za kulturni ali zgodovinski dogodek, vendar ni bilo tako.

Šlo je za razstavo z veliko razsežnostjo.

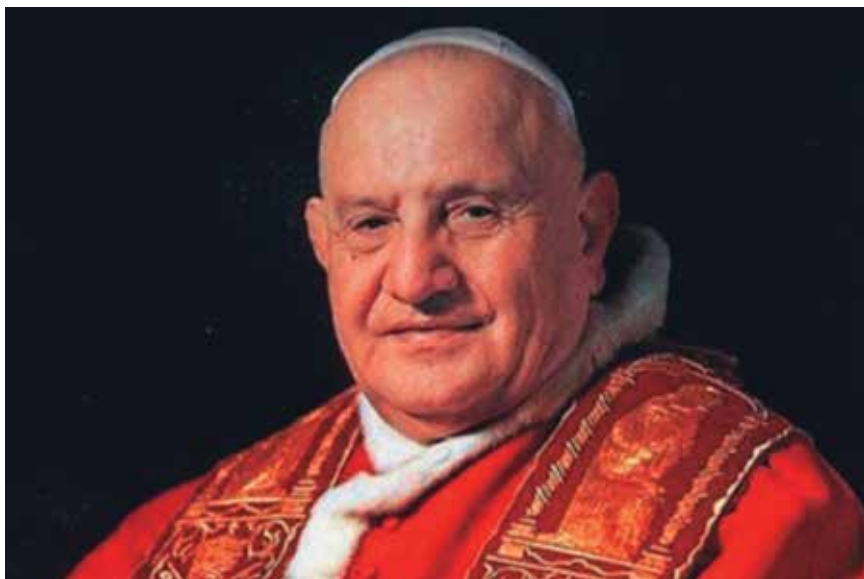
Razstavo, ki je, vsaj po mojem mnenju, pobožala dušo ne samo ljubiteljem zgodovine in pravnikom ter tistim, ki jih zanimajo stare listine ali zgolj zgodbe iz preteklosti, pač pa veliko širši javnosti.

Razstavo, ki nam je omogočila neposreden vpogled v številne oporoke znanih osebniosti in s tem tudi v njihova zasebna življenja, pomembne odločitve (komu po smrti zapustiti ustvarjeno premoženje), njihove družinske vezi, njihove vrednote, družbene razmere in še mnogo drugega.

Razstavo, ki nas uči. O tem, kako pomemba je pravna varnost, kako pomembno je pravočasno, jasno in prav-

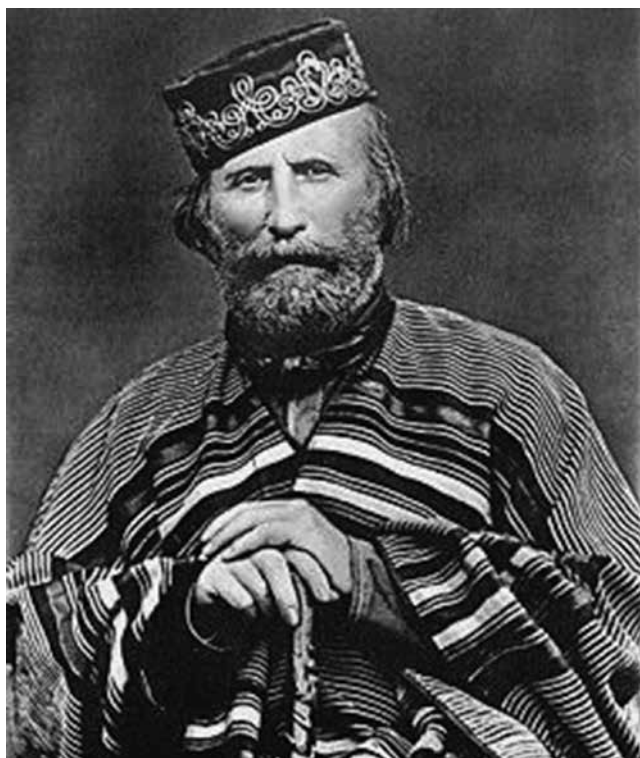
Anton Martin Slomšek (1800-1862)

Papež Janez XXIII (1881 – 1963)

del italijanske zgodovine. Nekatere med njimi poleg razpolaganja s premoženjem razkrivajo tudi drugo, na primer socialni čut, skrb za urejeno dednopravno nasledstvo, pomen družinskih vezi in kulturne dediščine ali pa kompleksnost oporočnih razpolaganj, sploh v primeru razpolaganja z ustvarjalnim opusom oporočiteljev.

Izjemno pomemben prispevek razstave je bila tudi njena čezmejna razsežnost, ki je bila dosežena z vključitvijo oporok slovenskih zgodovinskih osebnosti, kot so Anton Martin Slomšek,

Giuseppe Garibaldi (1807-1882)

no pravilno izraziti svojo poslednjo voljo ter urediti pravna razmerja za primer smrti.

Razstavo, ki utrjuje zavedanje, da je notariat pomemben steber pravne države, katerega temeljna naloga je zagotavljanje pravne varnosti.

Na razstavi si je bilo moč ogledati številne oporoke italijanskih znanih osebnosti – od državnikov in umetnikov do cerkvenih dostojanstvenikov, kot so Cavour, Garibaldi, De Nicola, Manzoni, D'Annunzio, Pirandello, Verdi, Caruso, Papež Janez XXIII. Torej oporoke pomembnih osebnosti, ki so sestavni

del italijanske zgodovine. Nekatere med njimi poleg razpolaganja s premoženjem razkrivajo tudi drugo, na primer socialni čut, skrb za urejeno dednopravno nasledstvo, pomen družinskih vezi in kulturne dediščine ali pa kompleksnost oporočnih razpolaganj, sploh v primeru razpolaganja z ustvarjalnim opusom oporočiteljev.

Izjemno pomemben prispevek razstave je bila tudi njena čezmejna razsežnost, ki je bila dosežena z vključitvijo oporok slovenskih zgodovinskih osebnosti, kot so Anton Martin Slomšek, Francišek Borgia Sedej in Jakob Missia. Tudi njihove oporoke ne pričajo zgolj o njihovem razpolaganju s premoženjem in ne predstavljajo le pomembnega dela pravne in kulturne dediščine slovenskega prostora, pač pa obenem pričajo tudi o njihovem odnosu do družbe, Cerkev in skupnosti, v kateri so delovali, in nam razri- vajo takratne družbene razmere.

Navedeno jasno kaže, da oporoka ni zgolj instrument razdelitve premoženja po smrti, temveč lahko odraža tudi širše družbene in etične usmeritve posameznika.

Obenem vse predstavljene oporoke potrjujejo sorodnost pravne tradicije testamenta na tem območju. Kljub temu da so slovenski in italijanski prostor v času nastanka navedenih oporok ločevale meje, oporoke jasno kažejo, da se je že takrat razvijala skupna pravna tradicija in kulturna dediščina našega sedaj skupnega evropskega prostora.

Skupna značilnost vseh razstavljenih oporok je, da so v veliki meri nastale ob sodelovanju notarjev oziroma v obliki, ki zagotavlja visoko stopnjo pravne varnosti, kar

kaže na izjemno velik ne le pravni, pač pa tudi zgodovinski pomen notarske oporoke.

Notarska oporoča ne omogoča posamezniku zgolj učinkovitega in varnega uresničevanja njegove poslednje volje v formalnopravnem smislu, kar je gotovo eden izmed njenih bistvenih pomenov, še zlasti v primerih kompleksnejših premoženjskih razmerij, značilnih za znane, pa tudi manj znane osebnosti, ko oporoča presega klasične okvire dednega prava in ko posega tudi na druga področja, na primer na področje intelektualne lastnine.

Ob tem omogoča tudi varno hrambo slednje (v Sloveniji imamo Centralni register oporok), po smrti oporočitelja pa tudi pravočasno predložitev oporoke sodišču oziroma drugemu organu (npr. v Italiji notarju) in s tem pravočasno upoštevanje oporočiteljeve volje.

Poleg tega nam razstava jasno pokaže, da ima notarska oporoča lahko tudi izjemno pomemben kulturnozgodovinski pomen. Oporoča je namreč lahko tudi listina, iz katere je mogoče razbrati posameznikovo osebno identiteto, njegove vrednote, etiko, prepričanja, družbeni položaj, lahko tudi njegov družbeni vpliv v nekem času.

Nikakor pa ne smemo spregledati edukativnega pomena razstave. Razstava ne prikaže samo zgodovine, pač pa obenem prispeva k večji pravni pismenosti, saj širši javnosti na dostopen in izjemno zanimiv način pokaže in približa večstranski pomen testamenta, pomen pravočasnega in pravno ustreznega urejanja premoženjskih razmerij za primer smrti. Istočasno krepi vlogo notariata kot institucije, ki prav prek instituta notarske oporoče pomembno prispeva k stabilnosti pravnega reda.

Zato vse čestitke kolegom notarjem iz Italije in vsem tistim, ki so skupaj ustvarili tako čudovito razstavo.

Giuseppe Verdi (1813 - 1901)

Enzo Ferrari (1898 - 1988)

Co-funded by
the European Union

Nina Kralj Frece, notarska pomočnica pri notarki Sonji Kralj v Slovenj Gradcu

EL@N III PROJEKT

Notarska zbornica Slovenije nadaljuje sodelovanje v projekt EL@N III (EU Law for Notaries), ki predstavlja nadaljevanje že izvedenih sklopov izobraževalnih vsebin za notarje, ki so bile pripravljene že v projektih EL@N in EL@N I, in predstavlja pomembno pobudo Evropske komisije za krepitev znanja in sodelovanja med notarji v Evropski uniji. Uradno se je začel 8.

januarja 2026 in bo trajal do 7. januarja 2028, njegov začetek pa je bil zaznamovan z uvodnim srečanjem (kick-off meeting), ki je potekalo 6. februarja 2026 v Bruslju.

Gre za dvoletni projekt v okviru programa e-pravosodja (E-Justice), ki ga v višini 90% financira Evropska komisija. V projekt so vključene številne notarske zbornice iz različnih držav članic EU ter evropske organizacije, kar omogoča široko mednarodno sodelovanje in izmenjavo znanja.

Polnopravni partnerji projekta so nacionalne notarske zbornice Avstrije, Hrvaške, Češke, Nemčije, Italije, Litve, Nizozemske, Portugalske, Slovenije, Španije in Poljske in evropske organizacije Council of the Notariats of the European Union (CNUE) ter European Network of Registers of Wills (ENRWA/ARERT). Partnerji bodo skupaj izvajali projekt, pripravljali izobraževanja in sodelovali pri razvoju vsebin.

Glavni cilj projekta EL@N III je izobraževanje notarjev ter krepitev njihovih strokovnih kompetenc, zlasti na

področjih digitalizacije in čezmejnega poslovanja. Posebnost projekta je, da so vsa izobraževanja – seminarji, spletni seminarji (webinarji) in e-učenje – za notarje brezplačna. To je pomembno, saj so v mnogih državah tovrstna usposabljanja sicer plačljiva, hkrati pa so pogosto obvezna za opravljanje poklica.

Projekt je razdeljen na tri glavne module.

Prvi modul se osredotoča na digitalne veščine in kibernetško varnost. Vključuje teme, kot so varstvo podatkov, uporaba umetne inteligence, prepoznavanje spletnih groženj (npr. phishing) ter ukrepanje ob kibernetških napadih. Razvijala se bodo praktična orodja za pomoč notarjem v njihovem vsakdanjem poslovanju. **Drugi modul** obravnava čezmejno mobilnost

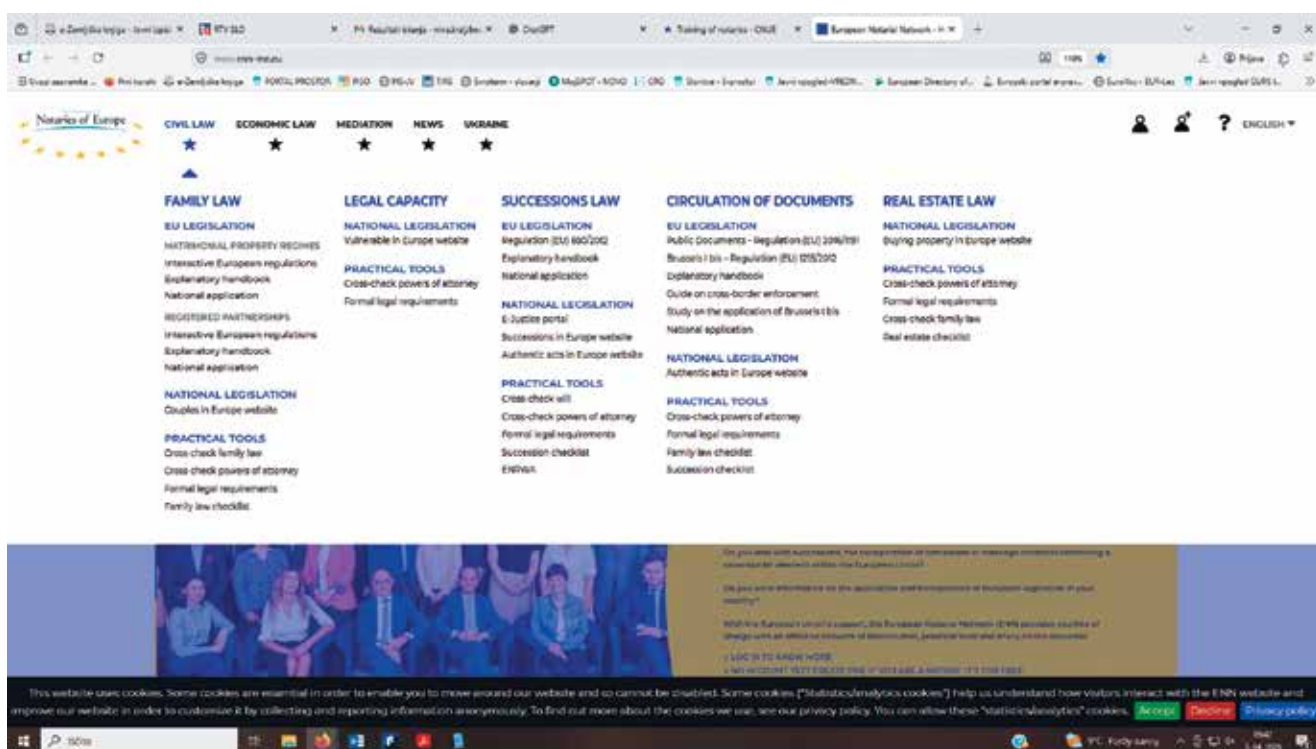

Na spletni platformi CNUE so v okviru preteklih projektov že pripravljene e-učni moduli, spletni seminarji in praktični video primeri, na povezavi <https://www.notariesofeurope.eu/en/>, pod rubriko ‚Notaries‘, podrubriko ‚Training‘.

gospodarskih družb, vključno z ustanavljanjem podružnic v tujini ter digitalizacijo postopkov. **Tretji modul** pa uvaja novost – Erasmus izmenjavo za notarje, ki bo omogočala kratkoročno strokovno izpopolnjevanje notarjev pri kolegih notarjih v drugi državi članici.

V okviru projekta bodo organizirani številni dogodki, med drugim seminarji v živo in spletni seminarji, ter razvita skupna digitalna platforma za e-učenje. Leta 2027 bo posebej zaznamovano z izvedbo Erasmus izmenjav, kjer bodo notarji lahko pridobili neposredne izkušnje iz tujine in jih nato prenesli v svoje domače okolje.

EL@N III tako predstavlja pomemben korak k sodobnejšemu, digitalno usposobljenemu in boljše povezanemu notarskemu prostoru v Evropski uniji, s poudarkom na sodelovanju, dostopu do znanja in skupnem razvoju stroke.

Na spletni platformi ENN vas vabimo tudi k ogledu in raziskovanju drugih različnih učnih vsebin in praktičnih orodij (<https://www.enn-rne.eu/>).

Co-funded by
the European Union

NOTARSKA
ZBORNICA
SLOVENIJE

JUSTICE
WITHOUT
LITIGATION

JuWiLi II-PROJEKT

Projekt JuWiLi II, v okviru katerega je novembra 2025 v Ljubljani pod okriljem Notarske zbornice Slovenije potekala tudi konferenca JuWiLi II – »do pravice brez pravdanja«, znova odpira eno ključnih vprašanj sodobnega pravosodja: kako smiselno razmejiti pristojnosti med sodišči in notarji v nepravdnih zadevah. Razprave so jasno pokazale, da se tudi v Sloveniji krepi zavedanje, da bi bilo treba nesporne zadeve v večji meri prenesti na notarje – še posebej na področju zapuščinskih postopkov.

Na to je opozorila prof. dr. ddr. h. c. Vesna Rijavec, ki je poudarila, da takšna rešitev ustreza sami naravi notarskega dela. Notarji kot nepristranski pravni strokovnjaki lahko učinkovito vodijo postopke, v katerih ni spora, kar potrjujejo tudi številne tuje ureditve. Podobno je sodnica Okrajnega sodišča v Ljubljani in vodja nepravdnega ter zapuščinskega oddelka Nadja Podobnik Oblak izpostavila, da bi večja vloga notarjev prispevala k večji učinkovitosti in boljši organizaciji sistema.

Da ne gre zgolj za strokovno razpravo, temveč za širši sistemski premik, potrjuje tudi pogled vrha sodstva. Kot v prispevku Vrhovno sodišče in sodstvo kot celoto čaka precej izzivov (Pravna praksa, 22. 1. 2026) opozarja Damjan Orož, se sodstvo sooča z resnimi kadrovskimi in organizacijskimi izzivi. Rešitve vidi tudi v prerazporeditvi pristojnosti: odločanje v nespornih zadevah bi bilo treba v večji meri prenesti na druge nosilce javnih pooblastil, pri čemer izrecno izpostavi prav zapuščinske postopke. Takšna stališča jasno kažejo, da prenos pristojnosti ni več zgolj ideja, temveč postaja nujen del prihodnjih reform.

Pri tem razprava presega raven praktičnih potreb in se opira tudi na trdno pravno ter ekonomsko podlago. Analize v okviru projekta kažejo, da je prenos določenih sodnih funkcij na notarje skladen z zahtevami pravice do poštenega sojenja iz 6. člena EKČP. Notarji kot nosilci javnih pooblastil delujejo pod strogimi pravili in zavezo nepristranskosti, zato lahko zagotavljajo primerljivo raven pravne varnosti in enake obravnave kot sodišča.

hitro in učinkovito se zadeve rešujejo ter kakšen je njihov finančni vpliv na državo in posameznika. V ospredju je jasno izhodišče: sistem mora hkrati zmanjševati stroške in ohranjati (ali izboljševati) kakovost ter dostopnost pravnega varstva.

Da tak pristop ni zgolj teoretičen, potrjuje tudi slovenska praksa. Kot primer uspešne rešitve je bila izpostavljena sporazumna razveza zakonske zveze pri notarju, uvedena z Družinskim zakonikom leta 2019. Izkušnje kažejo, da so ti postopki pogosto hitrejši, stroškovno bolj predvidljivi in za stranke manj obremenjujoči kot sodni postopki. Hkrati notarsko okolje omogoča bolj umirjeno reševanje občutljivih življenjskih situacij in spodbuja sporazumno urejanje razmerij.

Prav te izkušnje jasno kažejo, da prenos določenih nepravnih zadev na notarje prinaša oprijemljive koristi: razbremenitev sodišč, večjo učinkovitost sistema in boljšo dostopnost pravnih storitev za posameznika. Zato ne preseneča, da se kot eden ključnih naslednjih korakov vse pogosteje omenja prav prenos zapuščinskih postopkov na notarje – kot logičen in potreben korak v razvoju slovenskega pravosodja.

Projektu JuWiLi II lahko sledite na:

- **spletni strani:** <https://juwili.eu/>
- **LinkedIn:** Justice Without Litigation (<https://www.linkedin.com/showcase/justice-without-litigation/>)
- **Instagram:** juwili4eu (<https://www.instagram.com/juwili4eu/>)

Aleksander Šanca, generalni sekretar
Notarske zbornice Slovenije

KRONOLOŠKI PREGLED DELA NOTARSKE ZBORNICE SLOVENIJE (NZS)

1. 7. 2024–30. 4. 2026

LETO 2024 (OD 1. 7. 2024)

DELO ORGANOV NZS

Izvršni odbor se je v drugi polovici leta 2024 sestal na petih rednih sejah, in sicer 8. 7., 9. 9., 14. 10., 11. 11. in 9. 12. Obravnaval je aktualne spremembe zakonodaje, problematiko poslovanja notarjev, uporabo notarskih predpisov in vloge strank.

Skupščina

30. 11. 2024 je v Rogaški Slatini potekalo izredno zasedanje skupščine NZS, na kateri so potekale nadomestne volitve predsednika in namestnika predsednika Disciplinske komisije I. stopnje.

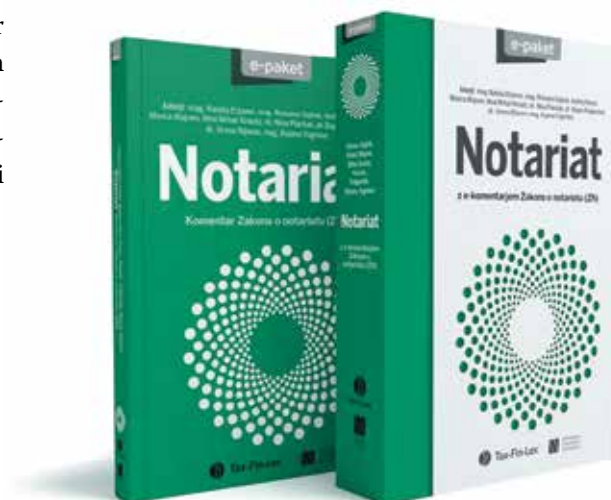

SPREMEMBE PREDPISOV

26. 7. 2024 sta bili v Uradnem listu RS, št. 63/2024, objavljeni Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o sodnem registru in Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o vpisu družb in drugih pravnih oseb v sodni register.

KOMENTAR ZAKONA O NOTARIATU

Novembra 2024 je izšel Komentar Zakona o notariatu, ki na razumljiv in praktičen način razloži in obenem poglobljeno obravnava notarsko poslovanje, povezano z najpomembnejšimi pravnimi instituti.

STROKOVNA SREČANJA IN IZOBRAŽEVANJA

19. 9. 2024 je bilo po video povezavi izvedeno usposabljanje v okviru projekta CNUE – EL@N II glede čezmejnega izvrševanja javnih listin.

20. 9. 2024 je po video povezavi potekalo izobraževanje na temo agrarnih skupnosti.

4. 10. 2024 so se v živo in po video povezavi v okviru Evropske notarske mreže (ENN) sestale delegacije notarjev in drugih pravnih strokovnjakov iz Avstrije, Hrvaške, Italije in Slovenije v Bad Radkersburgu (Radgona) na drugem regijskem seminarju Alpe-Adria v zvezi z izvajanjem Uredbe EU o dedovanju, kjer so analizirali in razpravljali o primerih, s katerimi se srečujejo v svoji praksi.

Od **29. 11. do 30. 11. 2024** je v Rogaški Slatini potekalo strokovno srečanje NZS na temo davkov – Davčna akademija Ivana Simiča za notarje.

OSTALE AKTIVNOSTI

25. 10. 2024 so slovenski notarke in notarji na evropski dan pravosodja uspešno izvedli brezplačno svetovanje s področja dedovanja. Nasvete so zainteresirani lahko osebno dobili v notarskih pisarnah ali prek digitalne platforme.

18. 11. 2024 so se predstavniki NZS udeležili prireditve v Opatiji ob tridesetletnici notariata v Republiki Hrvaški.

Od 12. do 13. 12. 2024 je NZS sodelovala na skupščini CNUE in sestanku Pobude srednjeevropskih notariatov (heksagonale) v Bruslju.

Od 8. do 9. 11. 2024 je v Lizboni potekalo zasedanje skupščine in Generalnega sveta Mednarodne unije latinskega notariata (UINL), na katerem je bil med drugim sprejet Kodeks UINL.

31. 12. 2024: NZS vodi centralni register oporok kot informatizirano bazo podatkov od 15. 10. 2007 dalje, od 15. 4. 2019 pa tudi register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij. Skupno število vpisov v register oporok na dan 31. 12. 2024 je 55.407, od tega je bilo v letu 2024 vpisanih 3315 oporok. Notarji so vpisali 2354 oporok, odvetniki 346 oporok, sodišča pa 615 oporok. V register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij je bilo 31. 12. 2024 vpisanih 755 pogodb, od tega 155 pogodb v letu 2024.

LETO 2025

DELO ORGANOV NOTARSKE ZBORNICE SLOVENIJE

Skupščina

11. 3. 2025 je v Ljubljani potekalo 34. redno letno zasedanje skupščine NZS, ki je sprejela poročila o delovanju zbornice v preteklem letu. Na skupščini so bili izvoljeni tudi novi disciplinski organi zbornice.

Izvršni odbor se je v letu **2025** sestel na enajstih rednih sejah, ki so potekale 13. 1., 10. 2., 10. 3., 14. 4., 13. 5., 9. 6., 14. 7., 8. 9., 13. 10., 10. 11. in 8. 12., in na eni izredni seji dne 18. 8.

SPREMEMBE PREDPISOV

6. 11. 2025 je bil v Uradnem listu RS, št. 85/2025, objavljen novi Zakon o Poslovnem registru Slovenije.

STROKOVNA SREČANJA IN IZOBRAŽEVANJA

8. 4. 2025 je bil v Ljubljani seminar Čezmejna izvršba verodostojnih listin – praktična uporaba v državah članicah EU. Mednarodni seminar v okviru evropskega projekta EL@N II je obravnaval vlogo in pomen verodostojnih listin v evropskem pravnem prostoru s posebnim poudarkom na njihovi čezmejni izvršljivosti.

15. 4. 2025 so se notarji udeležili izobraževanja na registrski šoli v okviru Centra za izobraževanje v pravosodju na Vrhovnem sodišču RS v Ljubljani.

Od **6. 6.** do **7. 6. 2025** je v Portorožu potekalo strokovno srečanje NZS. Obravnavale so se teme s področja preprečevanja pranja denarja in obveznosti notarjev, določitve modelov vrednotenja nepremičnin, informacijske varnosti in varstva osebnih podatkov, notarjem pa so bili predstavljeni tudi zaključki registrske šole.

7. 10. 2025 so se v Kranjski Gori v okviru CNUE oz. ENN delegacije notarjev in drugih pravnih strokovnjakov iz regije Alpe-Adria sestale na tretjem seminarju v zvezi z izvajanjem Uredbe EU o dedovanju.

9. OKTOBER 2025

9. 10. 2025 je NZS v Ljubljani organizirala posvet na temo varstva potrošnikov pri nakupu novih nepremičnin. Obravnavana so bila aktualna vprašanja varstva kupcev stanovanj in enostanovanjskih stavb pred tveganji neizpolnitve obveznosti investitorja, čemur je sledila zanimiva razprava o sodobnih izzivih v praksi.

Od 14. 11. do 15. 11. 2025 je v Mariboru v okviru Izobraževanj EduLex potekalo strokovno srečanje NZS pod naslovom Notarsko pravo – modul Obligacijsko pravo.

28. 11. 2025 je NZS v Ljubljani organizirala mednarodno konferenco v okviru projekta Do pravice brez pravedanja II (JuWiLi II).

OSTALE AKTIVNOSTI

11. 2. 2025 je Svet notariatov Evropske unije (CNUE) objavil letno poročilo za leto 2024, ki je voljo na povezavi: <https://www.notariesofeurope.eu/en/cnue-annual-report-2024/>

12. 2. 2025 se je predsednik NZS udeležil otvoritve sodnega leta na VSRS.

28. 2. in 23. 5. 2025 se je odvijalo zasedanje Pobude srednjeevropskih notariatov na Dunaju in v Sarvaru.

15. 4. 2025 se je NZS udeležila svečanosti ob dnevu Pravne fakultete Univerze v Ljubljani.

2. 6. 2025 je Ministrstvo za pravosodje RS ustanovilo medresorsko delovno skupino za pregled in pripravo izhodišč za spremembe ureditve na področju dedovanja, ki je sestavljena iz predstavnikov pravne stroke, sodstva, notariata, odvetništva, državnega tožilstva in državnega odvetništva.

3. 6. 2025 je v Ljubljani potekala prireditev ob 30. obletnici notariata v Republiki Sloveniji, ki so se je udeležili številni ugledni gosti iz domovine in tujine.

4. 6. 2025 se je NZS udeležila Dnevov slovenskega sodstva v Portorožu.

5. 6. 2025 se je NZS udeležila skupščine CNUE in zasedanja komisije CAE UINL

17. 6. in 16.10. 2025 je NZS s predstavniki Slovenskega zavarovalnega združenja sodelovala na sestankih na MP glede problematike zavarovanj poklicne odgovornosti notarjev.

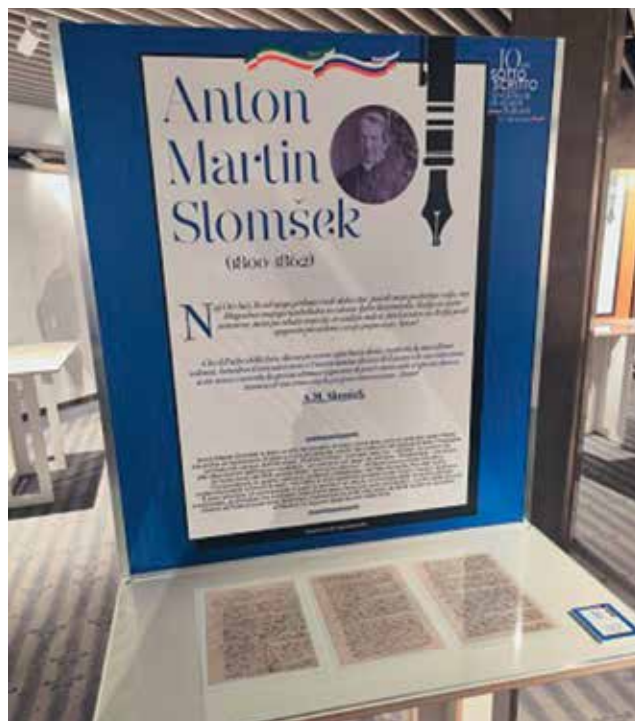
17. 9. 2025 je NZS ob prazniku Univerze v Mariboru na slovesnosti DIES ACADEMICUS na predlog Pravne fakultete v Mariboru prejela svečano listino za odlično dolgoletno sodelovanje.

16. 10. 2025 je NZS na prireditvi ob 20. obletnici portala SPOT prejela zahvalo za dolgoletno sodelovanje in prispevek k razvoju portala SPOT ter podpornega okolja za podjetništvo.

Od 29. 9. do 10. 10. 2025 je NZS sodelovala pri ocenjevanju Sveta EU MONEYVAL glede izvajanja ukrepov na področju preprečevanja pranja denarja v RS.

7. 11. 2025 je bila v Avditoriju furlanske kulture v Gorici 7. novembra odprta razstava z naslovom Spodaj podpisani – oporoke velikih osebnosti iz Italije in Slovenije. Na povabilo goriške notarske zbornice je na razstavi sodelovala tudi NZS, ki je dodala oporoko slovenskega škofa Antona Martina Slomška.

17. 11. 2025 je predsednik NZS na regionalni konferenci v Beogradu z naslovom Vloga notarjev v gospodarskem pravu predstavil vlogo notarjev v slovenskem gospodarskem pravu.

2. 12. 2025 je NZS obiskala delegacija Notarke zbornice ZR Nemčije. Med drugim so pogovori tekli o digitalizaciji pri sestavi notarskih listin in transparentnosti registrov gospodarskih družb v luči evropskih digitalizacijskih direktiv ter o sodelovanju obeh notarskih zbornic na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, pri čemer notarji igrajo pomembno vlogo.

31. 12. 2025: NZS vodi centralni register oporok in register pogodb o ureditvi premoženjsko-pravnih razmerij. Skupno število vpisov v register oporok na dan 31. 12. 2025 je 58.708. V letu 2025 so notarji vpisali 2354 oporok, odvetniki 346 oporok, sodišča pa 615 oporok. V register pogodb o ureditvi premoženjskopravnih razmerij je bilo 31. 12. 2025 vpisanih 933 pogodb, od tega 178 pogodb v letu 2025.

LETO 2026 (DO 30. 4. 2026)

DELO ORGANOV NOTARSKE ZBORNICE SLOVENIJE

Skupščina

30. 3. 2026 je v Ljubljani potekalo 35. redno letno zasedanje skupščine NZS, ki je sprejela poročila o delovanju zbornice v preteklem letu, načrte za prihodnost ter posodobljene Smernice za izvajanje Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma za notarje in Pravilnik o varovanju osebnih in drugih varovanih podatkov.

Izvršni odbor se je do aprila 2026 sestal na štirih rednih sejah, ki so potekale 12. 1., 9. 2., 9. 3., in 13. 4.

STROKOVNA SREČANJA IN IZOBRAŽEVANJA

29. 1. 2026 je NZS v Ljubljani pripravila posvet glede obveznosti notarjev na področju preprečevanja pranja denarja. Svoje izkušnje in postopke so predstavili predstavniki notarskih zbornic Španije in Nemčije, slovenskega Urada za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma ter notarji.

Od 17. 4. do 18. 4. 2026 je v Ljubljani v okviru Izobraževanj EduLex potekalo strokovno srečanje NZS pod naslovom Notarsko pravo – modul Stvarno pravo.

OSTALE AKTIVNOSTI

27. 1. 2026 je po video povezavi potekal sestanek predstavnikov NZS in Notarske zbornice Kitajske. Predstavljene so bile ključne značilnosti obeh notarskih sistemov, največ pozornosti pa je bilo namenjene digitalni preobrazbi kitajskega notariata, saj na Kitajskem že potekajo notarske storitve tudi na daljavo.

10. 2. 2026 je notarka Staša Lepej, ki je z notarskim poslovanjem prenehala z iztekom leta 2025, postala Zasavka leta.

12. 2. 2026 se je podpredsednica NZS udeležila otvoritve sodnega leta na VSRS. Predsednik Vrhovnega sodišča RS je na otvoritvi predstavil glavne prioritete sodstva v letu 2026 in se pri tem zavzel za prenos reševanja nespornih zapuščinskih zadev v pristojnost notarjev.

25. 2. 2026 se je NZS udeležila sestanka z ministrico za pravosodje v zvezi z aktualnimi vprašanji glede delovanja notariata.

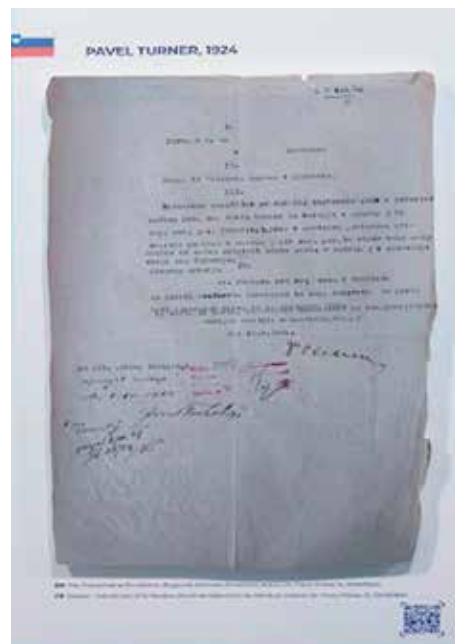

5. 3. 2026 je Svet notariatov Evropske unije (CNUE) objavil letno poročilo za leto 2025, ki je na voljo na povezavi: <https://www.notariesofeurope.eu/en/cnue-annual-report-2025/>

19. 3. 2026 se je NZS udeležila skupščine CNUE v Bruslju in sestanka Evropske pravosodne mreže. Pred skupščino je v parlamentu EU potekala otvoritev razstave *Od črnila do oblaka: varovanje prenosa premoženja skozi stoletja*. Na razstavi je bilo prikazano, kako so evropske družbe skozi čas organizirale prenos premoženja, pravic in želja ter kako se ta vprašanja razvijajo v

današnji digitalni dobi. NZS je razstavila listino, s katero je bil dr. Franc Firbas, notar v Mariboru, 30. 9. 1924 imenovan za sodnega komisarja za izvedbo cenitve, popisa in zapuščinskega postopka dr. Pavla Turnerja (1842–1924), ugledne osebnosti v slovenski zgodovini in zagovornika slovenskega narodnega napredka.

POGOVOR S STAŠO LEPEJ, UPOKOJENO NOTARKO IZ ZAGORJA OB SAVI

NOTARKA, KI JE ZNALA POSLUŠATI MED VRSTICAMI

Že nekaj let je v Notarskem vestniku ena od stalnih rubrik predstavljanje notarjev, ki se ob uspešnem delu v notariatu v prostem času ukvarjajo z mnogoterimi zanimivimi dejavnostmi. Ena od njih je vsekakor tudi povsem sveža upokojenka iz naši vrst, Staša Lepej. Študij na Pravni fakulteti je brez enega dneva absolventskega staža zaključila 1982 (bila je med najmlajšimi diplomanti), se po študiju najprej zaposlila v gospodarstvu v današnji družbi Bartec – Varnost kot direktorica splošno kadrovskega področja, leta 1985 odšla v odvetništvo, 2007 pa prestopila v notarske vrste.

Ni še minilo veliko časa, odkar si predala ključe notarske pisarne in zaključila kariero – o čem si največ razmišljala, ko se je bližal trenutek vložitve papirjev za pokojnino? Velika sprememba?

Za upokojitev sem se odločila nekako impulzivno, v trenutku nemoči zaradi zdravstvenega stanja in kadrovske težave. Oddala sem vlogo za upokojitev. Potem se je vse odvijalo bliskovito hitro, na moje mesto je bil imenovan nov notar, vrnitve nazaj ni bilo več. Zadnji meseci dela so bili polni žalosti in poslavljanja od strank. Ko sem snela s stene pisarne napisno tablo in zadnjič zaprla vrata notarske pisarne, se mi je zdelo, kot da je del mene umrl. Neizmerna žalost, bolečina, priznam, da tudi solze. A enkrat je pač treba oditi. Čez nekaj dni, vmes so bili novoletni prazniki, pa sem zjutraj sedela na kavču, počasi pila kavo, brala časopis in si rekla – a to je to? Nič se mi ne mudi, nihče me ne priganja. Drug notar sedi na mojem stolu in svet se še vedno vrti naprej. Ko me je ujela gripa, pa sem se čudila, da lahko odležim v postelji, da mi ni treba iti z visoko vročino v pisarno. Lahko si privoščim biti bolna, kakorkoli čudno se to že sliši.

Kako in v čem so bili časi, ko si začenjala delo v notariatu, drugačni od današnjih?

Notarka sem postala leta 2007, prej sem bila odvetnica, še prej sem delala v gospodarstvu. Vso delovno dobo sem oddelala v Zagorju ob Savi, majhnem me-

31. 12. 2025 sem snela napisno tablo in za vedno zaprla vrata notarske pisarne.

stu v Zasavju, cela regija je socialno in ekonomsko bolj šibka. Gradi se zelo malo, cene nepremičnin so bistveno nižje kot v drugih delih Slovenije, rudnike in tovarne so zaprli, razen redkih izjem gospodarstvo stagnira, kreditiranja je manj kot drugod. Večina Zasavcev se vozi na delo v druge kraje. Vse to se seveda pozna na prometu v notarski pisarni. Vendar sem jaz v tem smislu malo posebna. Najbrž sem edina notarka, ki sem bila, čeprav sem bila na repu po zaslužku, zadovoljna z notarsko tarifo. Denar mi pomeni zgolj sredstvo preživetja. Imam avto, hišo, otroka sta prišla do svojih poklicev, lahko potujem, obiskujem koncerte in imam v svojih okvirih vse, kar si želim.

Notarska pisarna v hišici v cvetju v Zagorju ob Savi

Upokojena notarka v drevoredu japonskih češenj aprila 2026

V Zasavju se vsi poznamo med seboj. Ko sem začela, je bila notarska pisarna le v Trbovljah in stranke so bile vajene hoditi tja. Še po dolgih letih dela mi je kdaj kakšna stranka rekla: »Kdaj pa moram sedaj dokončno iti k notarki v Trbovlje?« Ljudje so mislili, da je moja pisarna neka pomožna izpostava trboveljske, in je kar trajalo, da so dojeli, da sta obe pisarni enako pristojni in enakovredni.

Največje spremembe v notariatu so v zadnjih letih seveda povezane z digitalizacijo. Ko sem začela delati kot notarka, smo še tekali na zemljiško knjigo, ročno brskali po tistih velikih težkih knjigah. Trajalo je več dni, da smo prišli do izpiska iz zemljiške knjige, zemljiškoknjižne predloge smo sestavljali sami in več tednov je trajalo, da je sodišče izdalo sklep o vknjižbi. Še huje je bilo v sodnem registru, kjer se je včasih po celo leto čakalo na sklep o statusnih spremembah. Zelo me je bilo strah prehoda na elektronsko zemljiško knjigo in elektronski sodni register, a sem se hitro naučila in bila hvaležna za to čudo tehnike, ki nam je zelo olajšalo poslovanje. Med prvimi notarji sem prešla na elektronske vpisnike in nasploh sem zelo sledila vsem spremembam in sem do zadnjega dne obvladala in znala uporabljati čisto vse postopke, vpisnike in računalniške programe. Priznam pa, da sem bila zadnja leta kar malce utrujena od nenehnih sprememb na področju digitalizacije. Za sestavo pogodbe sem potrebovala (karikirano) pol ure, za to, da sem jo vnesla v neke vpisnike, programe,

izpolnila obrazce ..., pa eno uro in več. Namesto stroki in pravu smo dali prednost digitalizaciji.

Kar se tiče strank, pa so bile te vedno zelo spoštljive do mene. Razumljivo, da so se našle tudi neugodne stranke, a sem se tolažila, da mi po tolikih letih dela tudi to nekako pripada. Vsem pač ne moreš ugoditi. Upokojila sem se z mirno vestjo.

Kaj ti je bilo pri tvojem delu najbolj všeč in kaj mogoče malo manj – te je kaj posebej jezilo?

Vedno pravim, da so notarske pisarne v manjših krajih kot spovednice. Notarji vemo o strankah vse, tudi tisto, česar ne želimo vedeti, o sporih za dediščine, pretiranem zadolževanju, finančnih polomih. Stranke nam zaupajo najskrivnejše tajnosti svojega življenja, razgalijo duše, svoje slabosti in skrbi. Ob sklepanju pogodb, ko so starši predali posestva svojim potomcem, sem jim vedno zaželela, naj se še naprej razumejo, naj bodo spoštljivi drug do drugega in naj vzdržujejo lepe družinske odnose.

Me je pa zadnje čase precej motila samozavest in aroganca predvsem mlajših strank, ki so s pomočjo umezne inteligence postali »sam svoj mojster«, sami si sestavljajo pogodbe za nakup dragih nepremičnin brez

Primarna družina, s katero se zelo lepo razumemo - mami Ivi in brata Samo in Sandi Bašelj 2018.

Z mami Ivi, hčerko Nino Jelen, znano slovensko učiteljico in eno od vnukinj 2026.

Družinska fotografija – Staša Lepej z mamo Ivico Bašelj in hčerko Nino Jelen, avtor fotografije Branko Klančar

ustreznih pravnih varovalk, češ da smo notarji precenjeni in da zna vsak zastonj prepisati pogodbo z interneta. Ni mi bil všeč ta podcenjevalni odnos, saj umetna inteligenca ne more nadomestiti dolgoletnega znanja, izkušenj in vsestranskega poznavanja prava in postopkov. Moj litijski kolega je take stranke vedno vprašal, če si tudi zobe sami popravljajo po navodilih z interneta.

Akademija Zasavc, ki vsako leto išče izjemne ljudi v svojem okolju, katerih sloves sega tudi zunaj meja zasavske skupnosti in ki jih odlikujejo trma, delo, pogum in srčnost, te je letos razglasila za Zasavko leta 2025. Opredelili so te kot notarko, ki je znala poslušati tudi med vrsticami. Kako gledaš na to priznanje?

Seveda sem ponosna in hvaležna za to priznanje, da je bilo moje delo opazno in videno med 42.000 prebivalci našega Zasavja in da puščam nekak pečat v svojih krajih. Doma so sicer duhovičili: »Tako so si vsi oddahnili, da si zaprla notariat, da si postala zaradi tega kar Zasavka leta. Namesto da bi dobila priznanje za svoje delo, si ga zato, ker si zaprla pisarno.«

Ja, Zasavje je en poseben prostor. Večina nas najbolj pozna po trboveljskem dimniku, ob imenu Zasavje pomislijo na industrijo, prah, umazanijo, premog. Pa je še mnogo več od tega. Eden od udeležencev na prireditvi Zasavec/ Zasavka leta je komentiral: »Meni je zgledalo, da ste Zasavci ena velika družina, ki se poznate in pazite in spoštujete drug drugega. Lokalno okolje, kameradstvo, spoštovanje, povezanost. Zasavski habitat.«

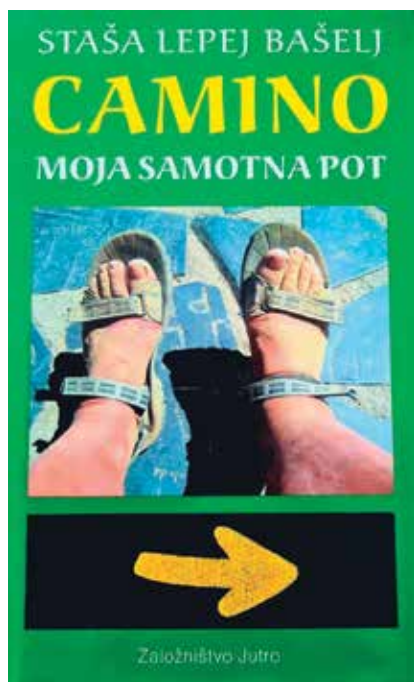
Rudarski pozdrav Srečno ni nastal kar tako. V njem so združene osnovne rudarske vrednote: **S**rščnost, **R**esnica, **E**notnost, **Č**lovečnost, **N**ačelnost in **O**dločnost.

Zame pravo ni bil le moj poklic, so vrednote, način življenja in moralni standard, ki me je oblikoval kot človeka in osebnost. Trudila sem se delati strokovno, pošteno in s čutom za človeka. Nikoli se nisem primerjala in tekmovala, niti štela, koliko zaslužijo drugi. Delala sem po svojih najboljših močeh in znanju, predvsem pa po svoji vesti, občutku za pravičnost in v dobro svojih strank. Hvaležna sem za vse, ki so bili del moje poklicne in osebne poti.

Kaj me je najbolj zaznamovalo? To, da ni vse v denarju, temveč da lahko tudi v skromnem Zasavju živiš dostojno od dela, ki je tvoje poslanstvo in te osrečuje, če delaš predano in s srcem. Še bolj pa morda to, da se mi nikoli ni bilo treba družiti s tistimi, s katerimi bi se »morala«, ampak izključno in samo s tistimi, v katerih družbi sem želela biti.

Že leta 2009 si izdala knjigo Camino: moja samotna pot ali čiščenje duše in telesa po žensko, v kateri opisuješ svojo več kot 800 km dolgo pot. Kaj ti pomeni ta knjiga? Razmišljaš o še kakšni?

Camino je bil na nek način prelomnica v mojem življenju. Na to romarsko pot sem odšla leta 2006, ko se o njej še ni veliko vedelo. Otroka sta bila na vrhuncu pubertete, takrat sem bila odvetnica, moja glava je bila polna slabih stvari, ki jih ljudje počenjajo drug drugemu. Bila sem prava živčna razvalina. Pravijo, da te Camino pokliče in jaz sem se mu odzvala. Na to romarsko pot sem odšla neposredno izza pisalne mize, brez kakšnih priprav in kondicije, obtežena s skrbmi in preveč kilogrami, popolna nešportnica, introvertirana, z visokimi zidovi okoli sebe. Hodila sem 30 dni in prehodila vseh 800 km. Razdalja nas je z družino zblížala. Ko me ni bilo, sta otroka

ugotovila, da nisem le hišni inventar, denarnica in izposojevalnica avta, ampak da resnično pogrešamo drug drugega. Mogoče je k temu pripomoglo, da je tudi puberteta počasi izzvenela. Po vrnitvi domov sem kupila staro hišo in jo začela počasi prenavljati, zamenjala sem poklic in se iz odvetnice prelevila v notarko. Predvsem pa sem se odprla navzven, do ljudi. O tej poti sem napisala knjigo, jo predstavljala po knjižnicah, šolah in društvih, napisala sem številne članke na to temo, gostovala v raznih oddajah... Odprl se mi je nov svet javnega nastopanja. Predvsem pa sem pritegnila k romanju veliko ljudi, šteli so me za ambasadorko romanj.

Camino mi je spremenil življenje. Na sliki prihod v Santiago avgusta 2006.

Naslednjih deset let sem svoje dopuste preživljala na romarskih in pohodniških poteh. Namesto na morje sem šla hodit: prehodila sem še več drugih tras Camina, šla peš vzdolž celotne Italije, prehodila celo Češko. Za svoj 50. rojstni dan smo šli s prijatelji prehodit celo Galilejo in na dan svojega abrahama sem stala v Jeruzalemu na Oljski gori in na gori Morii, na kateri naj bi Abraham daroval svojega sina Izaka. Najbolj ponosna sem, da je z menoj hodil tudi moj nečak, deset let je bil star, ko je šel z menoj na svoj prvi Camino in potem še nekaj let na naslednje.

Prehodila sem tudi vso Slovenijo. Dvakrat smo šli s prijatelji peš od Goričkega do Pirana po tisti znani pesmi Vlada Kreslina. Tudi o tej poti sem napisala knjigo.

Zaključek pohoda z Goričkega v Piran 2007 z Vladom Kreslinom

Hoja in rock&roll, moje veliko veselje, v Piranu 2007 z Vladom Kreslinom

Pravzaprav napišem knjigo o vseh poteh, po katerih hodimo, a te knjige izdam le za ozek krog ljudi, predvsem za tiste, ki hodijo ali potujejo z menoj. Nimam smisla za trženje in knjig ne znam in se mi jih niti ne ljubi prodajati. Zadošča, da svoje vtise in izkušnje napišem, jih dam iz sebe in spravim med spomine.

Zadnja leta sem zaradi težav s koleni opustila hojo, a po nedavni operaciji upam, da bom spet »shodila«. Delam na tem.

V svojem habitatu – v knjižnici, avtorica fotografije Vida Kos.

Knjige so ti torej blizu. Kaj najraje prebiraš, so naslovi, ki si jih prebrala večkrat?

Berem, odkar sem se naučila brati. Knjige kupujem, ker ne morem čakati, da pridem na vrsto v knjižnici. Kupujem pa tudi stare knjige, kadar jih potrebujem za kakšne članke. Naša domača knjižnica obsega ca. 10.000 knjig. Vsi doma smo strastni bralci, tudi moja otroka in vnukinje, tako da je vsaka knjiga večkrat prebrana.

Rada imam realistične knjige. Moja hčerka pravi, da zatežene. Zelo rada berem stare slovenske avtorje (Kersnika, Jurčiča, Kranjca idr.) in seveda tudi sodobne slovenske avtorje. Vsako leto preberem vse nominirance za kresnika. V naši knjižnici vodim pogovorne večere s pisatelji in drugimi zanimivimi ljudmi. Seznam teh, s katerimi sem se pogovarjala, je kar dolg: Feri Lainšček, Desa Muck, Tadej Golob, pater Gržan, Neža Maurer, Bronja Žakelj, Suzana Zagorc, Andrej Stare in drugi. Tudi sama večkrat predavam na temo Camina, romarskih poti, pohodništva in potovanj, občasno pa imam še vedno tudi strokovna predavanja, npr. o dedovanju in nepremičninah.

Mikrofon mi ni tuj, že vrsto let vodim literarne pogovore v knjižnicah.

Knjižnica je moj habitat, moj življenjski prostor. V zagorski knjižnici že 25 let obiskujem bralni krožek, zadnja leta ga tudi vodim. Na literarnih izletih obiskujemo

Vodenje literarnega večera s Ferijem Lainščkom v knjižnici Zagorje 2009

Vodenje literarnega večera v knjižnici Zagorje s pesnico Nežo Maurer 2011

kraje, povezane z literarnimi dogodki in avtorji. Skratka, velik del mojega življenja se vrti okoli knjig in pisane besede.

Še vedno rada potuješ? Kje ti je bilo zanimivo, kam bi rada še šla, kaj obiskala?

Treking v Himalaji, v svetišču Annapurn, 2010

Za petdeseti rojstni dan sem s prijatelji prehodila Galilejo, na sliki v Jeruzalemu na Oljski gori.

Prepotovala sem kar dosti sveta, izven Evrope največ na backpacking način, torej z nahrbtnikom na rameh, z javnimi prevoznimi sredstvi, s sprotnim iskanjem prenočišč, včasih so ta »ž« kategorije. Večinoma potujemo v lastni režiji v skupini prijateljev, ki si sami organiziramo cel itinerarij. Mogoče mi je bilo najlepše v Nepal, na trekingu do 4500 metrov nadmorske višine. Zelo lepa mi je bila Indija, Kašmir, Ladak, pa Kirgizija, Uzbekistan, Gruzija, Armenija. Zelo sta se me dotaknila Bangladeš in Madagaskar. Po Evropi pa mi je najljubši način potovanja z avtom. Rada vozim na dolge proge, 4000 kilometrov in več. Na »road tripih« sem zaokrožila celo Bolgarijo, Romunijo, Češko, Italijo, Španijo, Madžarsko, države bivše Jugoslavije itd.

V Bangladešu 2020

Sem pa tudi zelo rada doma, ob kamnu, s knjigo v roki. Moja pisarna je bila moj drugi, če ne kar prvi dom. Obnovila sem 130 let staro hišo, ki je bila namenjena rušenju. Mnoge stranke so rekle, da je pravljica hišica v cvetju. In tako sem se v njej tudi počutila.

Bralkam in bralcem Notarskega vestnika si znana po številnih člankih, ki predstavljajo posamezne notarje iz zgodovine slovenskega notariata, in intervjujih, ki si jih kot članica uredniškega odbora vestnika opravila z aktivnimi notarji. Za pripravo člankov si morala verjetno kar veliko ur presedeti v knjižnicah?

V pravniških poklicih je kar nekaj znanih imen, ki niso povezana le s paragrafi, temveč tudi z literaturo, svojo sled pa so pustili tudi v družbenem in kulturnem življenju, npr. Janko Kersnik kot najbolj znan pisatelj notar, Ivo Šorli, Anton Zevnik in Luka Svetec. Bilo bi jih še več, če ne bi

ob koncu II. svetovne vojne notariate ukinili. Kot ljubiteljica književnosti sem si zadala nalogo, da raziskujem te notarje. Kar nekaj časa preživim v NUK-u, v muzejih in zgodovinskih arhivih, ki hranijo notarske listine vseh notarjev iz kateregakoli obdobja. O Janku Kersniku je na primer veliko gradiva, o manj znanih notarjih pa je kar težko najti podatke. Ko so mi dali v NUK-u na vpogled originalna pisma, ki sta si jih pisala Simon Gregorčič in njegov prijatelj notar Ignacij Gruntar, se mi je koža naježila od vznemirjenja, ganjenosti in spoštovanja. Kakšna neprecenljive dragocenosti in narodne zaklade hranijo NUK in zgodovinski arhivi! Ko z velikim spoštovanjem in radovednostjo brskam po starih, prašnih in porumenelih notarskih listinah, sem včasih umazana do ušes in še nekaj dni kiham.

Ja, veliko časa preživim med zgodovinskimi papirji, na lastne stroške se vozim v arhive po vsej Sloveniji, iščem grobove, rojstne hiše in zapuščine pokojnih notarjev, se pogovarjam z njihovimi potomci. Morda bom te svoje članke nekoč zbrala v knjigo, da ne bodo šli v pozabo.

Vedno smo v vestniku lahko brali tudi anekdote iz notarskih pisarn. Kaj te je najbolj nasmejalo, kaj najbolj užalostilo?

Pravo je resna reč, a pogosto pride do komičnih situacij ali v zvezi s strankami, nasmejali pa smo se tudi na moj račun. Te dogodivščine sem si sproti zapisovala. Zdaj, ko sem upokojena, jih pač ne bo več. Sem pa v vseh anekdotah seveda pazila na spoštljivost do strank in njihovo neprepoznavnost. Včasih se je kakšna stranka pošalila: »Hvala, ker se nisem znašel v vaših anekdotah.« Pa sem rekla: »Še ne, še ne ...«

V penziji menda človek nima prostega časa, hudomušno pravijo. Kako pa tebi sedaj tečejo dnevi za razliko od dni, ko si bila še aktivna notarka?

Podobno kot doslej, le da imam sedaj na razpolago več časa. Vstajam še vedno zelo zgodaj, preberem jutranji časopis, nekaj strani kakšne knjige, obiščem prijateljice, za katere prej ni bilo časa. Imam dva otroka in pet vnukinj, ki živijo nedaleč stran. Zelo dobro se razumemo z vso družino. Rada kaj spečem, uživam v kuhanju in brkljanju po vrtu. Še vedno urejam rože in vrt pri nekdanji pisarni. Pišem in objavljam članke in reportaže, pišem družinsko kroniko. Rada fotografiram. Predavam. Veliko berem. Vodim literarne dogodke, obiskujem prireditve, kino in koncerte. Naša družina je znana po hišnih rock koncertih. Ker ne maramo klasičnih praznovanj, prirejamo za svoje prijatelje na našem domu rock koncerte, na katerih smo gostili že Kreslina, Predina, Smolarja, Bučarja, Šank Rock, MI2 in Hišo.

Šport ti je tudi blizu? Sprehodi, hribi, kolo? Navijaš za kako športnico, športnika?

Šport žal ni med mojimi interesnimi dejavnostmi, mu ne sledim in nisem navijačica. Zaradi mene je lahko žoga tudi štiriogлата, bom verjela. Tudi športne aktivnosti mi niso blizu, sem štorasta. Zanima me edino hoja, pa plavam rada, potem pa se moje veselje do športa neha.

Za konec pa se vrniva k notariatu. Generacija slovenskih notarjev se bo v roku nekaj let popolnoma spremenila. Vrata bodo zaprli še zadnji, ki so bili aktivni od uvedbe notariata naprej. Kako ti vidiš te spremembe?

Ja, generacija se je zamenjala. Večina tistih, ki so orali ledino po vnovičnem odprtju notariatov, se je upokojila, nekaj se jih je tudi za vedno poslovilo. Mi smo delali še na star način: veliko smo se pogovarjali s strankami in imeli osebne stike z njimi. Računalniki pač nimajo vgrajene

tipke za empatijo. Ne dvomim, da sedanja generacija notarjev dosega visok nivo strokovnosti in pravnega znanja, dobro se znajdejo na mednarodnih področjih. Pogrešam pa cehovsko povezanost, pristnejše odnose, ne pa da vsak notar »obdeluje zgolj svoj vrtiček«. Želim si in upam, da digitalizacija, ki je trenutno med prioritetskimi cilji notariata, ne bo imela nasprotnega učinka – da bo umetna inteligenca zmanjšala število notarjev, jih spremenila v navadne administrativne pisarje ali notariate celo ukinila.

Še delujočim notarkam in notarjem iskreno želim, da bi pri opravljanju svojega dela našli smisel in zadovoljstvo in da jih bo pri delu z ljudmi vodilo spoštovanje do prava. Predvsem pa naj nikoli ne pozabijo na ljudi, naj se vživijo vanje, jih spoštujejo, skušajo razumeti njihove zgodbe, stiske, probleme in pričakovanja. Naj svoje poslanstvo notarja/notarke opravljajo dobro, neodvisno, strokovno, pošteno in upoštevajoč poklicno etiko.

Pripravila: Notarka Marjana Tičar Bešter

V sem prav vse,
tudi tvoj in moj
in najin gib.

Mir je,
poslušajva se,
saj ko se slišiva,
sva eno.

DR. IVO ŠORLI (1877 – 1958) – NOTAR NAJ BO, JE REKLA MATI

Ivo Šorli

Serijo člankov o notarjih, ki so v preteklosti zaznamovali svoj čas in prostor ne samo s pravniškimi deli, nadaljujem z notarjem dr. Ivom Šorlijem. Svoje sledi je pustil v literaturi, saj je bil ploden pisatelj, pesnik in tudi prevajalec. Najbrž je bil eden redkih notarjev, ki je notariat opravljal v toliko različnih krajih.

Družil se je s pisano paleto znanih slovenskih mož, s katerimi se je križala njegova življenjska pot, kot npr. z Antonom Aškercem, Alojzom Gradnikom, Dragotinom Kettejem, Josipom Aleksandrom - Murnom, Izidorjem Cankarjem, Ivanom Cankarjem, Ksaverjem Meškom, Otonom Župančičem, Prežihovim Vorancem, Rudolfom Maistrom in še nekaterimi drugimi literati. Kljub obsežnemu literarnemu opusu pa je Ivo Šorliju manjkala pikica častihlepnosti, zaradi česar ni segal v vrhove moderne slovenske književnosti. V svojem poklicu je spoznaval raznorazne ljudi, imel je širok pogled na vseobče življenjske okoliščine in življenje kmetov, meščanov, izobražencev, delavcev, revnih in bogatih. Navdih za svoja literarna dela je za razliko od drugih literatov, ki so večinoma opisovali bodisi kmečko ali meščansko življenje, zajemal iz različnih družbenih segmentov, predvsem pa tudi iz različnih krajev, kamor ga je zanesla poklicna pot.

Ivo Šorli v avtobiografskem romanu s preprostim naslovom *Moj roman* opisuje, kako ga je klic pohlepa po življenju iz rodnih strmih grap poslal v svet, opisuje svoje življenje od rojstva, mladosti in vse do leta 1940. Sicer pa so odlomki Šorlijevega življenja tudi v nekaterih drugih njegovih literarnih delih. Notarski spisi notarja Iva Šorlija so shranjeni v zgodovinskih arhivih v Sloveniji, predvsem v Kopru, Mariboru in Celju, ter v Državnem arhivu v Pazinu na Hrvaškem.

OTROŠKA IN MLADOSTNA LETA, NESOJENI BOGOSLOVEC, MATERINO PISMO IN TUMOVA ZAVRNITEV

Ivo Šorli, z uradnim imenom Ivan Nepomuk Šorli, se je rodil kot sedmi od osmih otrok 19. 4. 1877 očetu Antonu Jožefu Šorliju in materi Jožefi Šorli, rojeni Jekše, v kraju Podmelec na Tolminskem. Za

Ivo Šorli na sprehodu

kraje, v katerih je doživljal svoj lastni otroški svet, je dejal: »No, če sveta ne tehtamo samo po čistem katastrskem donosu, mi srce ne more drugače, kakor da to zemljico proglasim za najlepši kraj pod božjim soncem.« Otroštvo mu je kmalu pretrgala očetova smrt, ko je bil Ivo star komaj tri leta. Mama se je z otroki sama prebijala na revni hribovski kmetiji. Ker je Ivo že kmalu pokazal, da ga bukve vesele, ga je ena od tet »odpeljala na šolanje za farja v Gorico«.

Tolminci so posebni ljudje. »Iz strmih tolminskih strmin so se prekopicnili« (opomba: citat I. Šorlija) v slovensko književnost poleg Iva Šorlija tudi France Bevk (1890), Ivan Pregelj (1883) in Ciril Kosmač (1910). Ivo je že v gimnaziji pokazal nadarjenost za pisanje in zanimanje za slovensko književnost. Eden od učiteljev je pred vsem razredom razglasil: »Šorli bo pisatelj!«

Teta je Ivu plačevala šolanje, vendar se je v semenišču počutil kot ptička v kleti. Velik del tistih šestih let šolanja je štel za izgubljeno mladost. Ob koncu šolanja je Ivo pred teto rednico na njeno neizmerno grozo, ogorčenje in žalost snel masko. Priznal je, da se ne čuti poklicanega postati božji služabnik in da se ne bo naprej šolal za duhovnika. Po tem priznanju mu je teta obrnila hrbet in besno zabrusila: »Hodi, koder hočeš po svetu, srečen nikoli ne boš!«

Semeniško gimnazijo je končal leta 1898, po končani maturi pa je Ivo Šorli sprejel delo lektorja na gradu Kollhof pri Velikovcu v Avstriji. Nikoli ni bil politik, toda »mimo vsega živ človek in polnopraven državlján često seveda ne more«. S tem je mislil na narodnostne napetosti in politične nestrpnosti, ki jih je opazal do Slovencev v Avstriji.

V tem času mu je umrla mama. Po njenem pogrebu so Ivu izročili **zadnje materino pismo**, v katerem mu piše: »Bodi torej srečen, in ko skončaš, odloči se spet, kakor ti poreče srce. Samo če ti bo mogoče, rada bi, ako boš notar. S temi gospodi sem po smrti tvojega očeta imela sirota veliko opraviti in sem jih spoznala za modre in dobre može.« Te zadnje materine besede so med drugim odločale o tem, da je Ivo Šorli kasneje res postal notar.

ŠTUDENSKA LETA IVA ŠORLIJA

Po pokojni materi je Ivo Šorli podedoval precejšnjo vsoto denarja, med drugim tudi denar, ki ga je on njej pošiljal kot pomoč in priboljšek od svojega dela v Avstriji. Nevede ga je (po njegovih besedah) nalagal v najvarnejšo hranilnico tega sveta: v materino srce. Dediščina ni zadoščala za študij na Dunaju, pač pa je leta 1902 vpisal študij prava na univerzi v Gradcu in na tamkajšnji univerzi, ne da bi obiskoval predavanja, leta 1904 tudi doktoriral.

Študij prava je doživljal kot neskončno guljenje in učenje, najtežje se mu je bilo pregristi skozi rimsko pravo.

Oton Župančič, Ivo Šorli, Rihard Karba, v času študija v Gradcu 1902

Trdil je, da je »*rimsko pravo poezija jusa in abecednik prava, vsak abecednik pa je pust, četudi so lepe sličice v njem*«.

Menil je tudi, da je študij prava združljiv z umetniško dejavnostjo, da širi obzorja in da je med pravniki veliko dobrih umetnikov. Resnično močnih umetniških talentov niti suhoparna juristična veda ne more zlomiti.

Nekaj časa je služboval v raznih odvetniških pisarnah na Goriškem. Tam je med drugim spoznal odvetnika, politika publicista in jezikoslovca **Henrika Tumo** (1858–1935). Pri njem je Ivo Šorli zaprosil za mesto odvetniškega pripravnika, a ga je ta odslovil z besedami, da ni rojen za odvetnika, rekoč: »*Za odvetnika je pravzaprav samo človek, ki se tudi sam zase rad pravda. Za vas ne pravim, da ne bi postali dober odvetnik, vendar dvomim, da bi vas ta poklic notranje zadovoljeval. Zdite se mi rojen notar, zato pojdite tja, tudi že zato, ker ... No, ker je bil Janko Kersnik notar. Blagor vam, če kdaj kje v lepem mirnem kraju dobite lep miren notariat in vam v lepem, mirnem lastnem domu ostane še kaka urica za vas!*«

Ivo Šorli je v svojem avtobiografskem romanu omenil, da so »navzlic temu, da se do lastnega mirnega doma v kakem lepem kraju še ni dokopal«, Tumove besede zalegle in mu poleg matere poslednje želje nekako odprle pot v notariat.

ŠČINKAVEC ZAČIVKA – IVO ŠORLI IN LITERARNO USTVARJANJE

Ivo Šorli je sprva ustvarjal pod različnimi psevdonimi: kot Fran Novič, Feodor Sokol, Ivan Orel, J. S. Orel, Ivan Podrobnik, Štefan Zaplotnik ipd. Konec 19. stoletja in na začetku 20. stoletja je bilo objavljane pod psevdonimi povsem običajno, to so počeli tudi drugi slovenski avtorji. Literarna scena je bila majhna. Dijak in kasneje študent prava je bil Ivo Šorli brez družbenega statusa, ni želel takoj javno izpostavljati svojega imena, hkrati pa je na nek način preizkušal svoj talent za pisanje in literarno eksperimentiral. Kot odvetnik in notar je moral še bolj paziti na svoj ugled, preveč boemsko ali družbeno kritično pisanje ni bilo zaželeno. Ljudje bi se lahko prepoznali v njegovih zgodbah, zato sprva rajši ni razkril svoje identitete.

Ščinkavec začivka – tako Ivo Šorli opiše svoje prve literarne začetke v zgodnjih dijaških letih. Za razliko od večine avtorjev ni začel s pesmimi, temveč s prozo. Njegovo prvo objavljeno delo pa so bile vendarle pesmi, ki so bile objavljene v februarski številki Ljubljanskega zvona leta 1898. Sito za objavo pesmi in odgovorni urednik je bil takrat **Anton Aškerc**. O Ivu Šorliju, katerega pesmi je Ljubljanski zvon objavil pod psevdonimom Feodor Sokol, je napisal: »*Vse Vaše sedaj nam poslano*

Prve objavljene pesmi Iva Šorlija v Ljubljanskem zvonu leta 1898, podpisal se je pod psevdonimom Feodor Sokol.

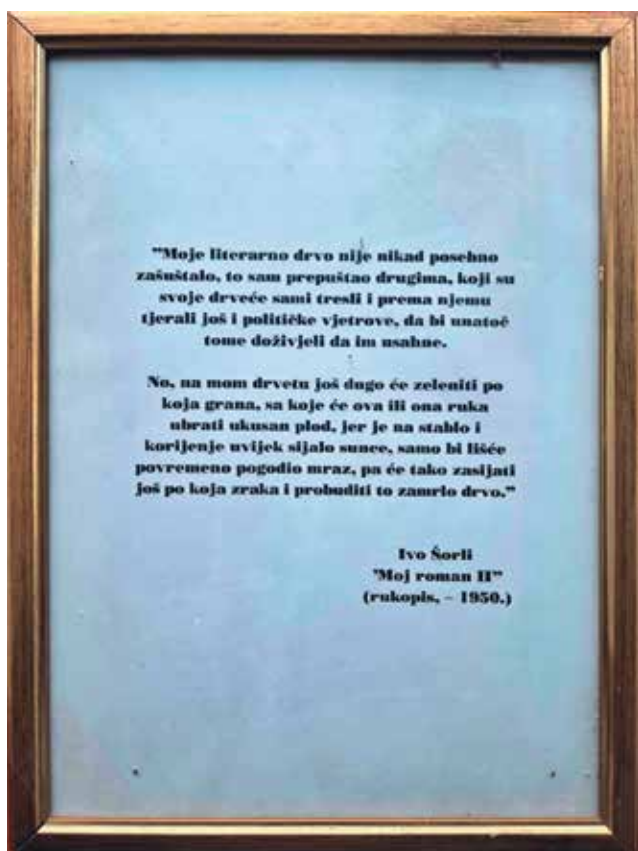
pesmi kažejo lep talent. Če boste napredovali, prorokujemo vam, da postanete v kratkem vreden tovariš tistim najmlajšim poetom, ki jih je Zvon omenil v 9. številki lanskega leta. Živeli! V formalnem oziru bo treba ševeda še resnih študij.«

Aškerc je Šorlija sicer uvrščal v skupino »v življenju se vsi pesniki najbrže ne bodo držali pisanja«, a se je motil. Šorli je pisal do konca svojega življenja in svoje umetniško delo uspešno združeval z notarstvom. Zase je Šorli dejal, da »sodi med tiste ptiče, ki jim pero ni samo orodje, ampak kar del telesa, ki služi v to, da se ti, čim se z njim dotakneš papirja, iz glave in srca pretaka nanj«.

Prozo je pričel pisati po letu 1900. Objavljal je v raznih literarnih časopisih, izdal je tudi več knjig. Največ časa je namenil pisanju v času I. svetovne vojne, ko je imel kot notar malo dela. Njegov prvi roman je bil Človek in pol (1903), ki je do danes ostal ena njegovih najznačilnejših literarnih stvaritev in bil ob izdaji ena najbolj branih slovenskih knjig. Drugi romani so

Nekaj knjig Iva Šorlija, med njimi V deželi Čirimurcev iz leta 1922 z ilustracijami Hinka Smrekarja in avtobiografski roman Moj roman iz leta 1940

Uokvirjena misel dr. Iva Šorlija iz knjige Moj roman, hrani jo njegov pravnuk Andrej Šolaja

še: Pot za razpotjem (1906), Pasti in zanke (1922), Zadnji val (1924), Večne vezi (1938). Njegovo najbolj znano delo pa je avtobiografski roman z naslovom Moj roman, ki je izšel l. 1940, ko je bil avtor star 63 let. Založba Hram, pri kateri je roman izšel, je knjigi prisodila svojo drugo Prešernovo nagrado zaradi odlik zapisanih spominov, posebno pa tudi kot priznanje celotnemu literarnemu dela tega avtorja. Tu ne gre za državno Prešernovo nagrado, ki so jo prvič podelili leta 1947, temveč za interno založniško nagrado, ki jo je založba sama podelila za knjigo in Šorlijevo celotno delo.

Šorli je pisal tudi črtice in novele, dramska besedila, librete in mladinsko literaturo. Prevajal je iz več jezikov, saj je obvladal francoski, italijanski, nemški, angleški in srbohrvaški jezik.

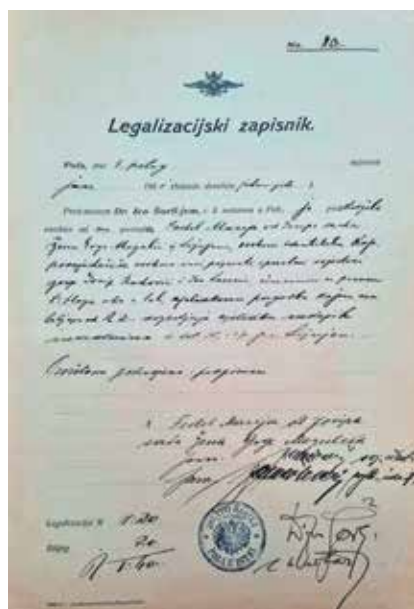
Literarno uvrščajo Iva Šorlija med sopotnike moderne, za njegova dela sta značilna realizem in naturalizem s pridihom romantičnih elementov. Nekako je nadaljeval linijo Kersnikovega realizma. V njegovih delih se čuti vpliv Nietzscheja, Maupassanta in Cankarja, medtem ko je Prežihov Voranc trdil, da je Šorli močno vplival na njegov slog pisanja. Nedvomno so notarski poklic ter nenehni stiki z družbeno stvarnostjo in ljudmi močno vplivali na njegovo pisateljevanje.

Vseeno pa Šorli ni spadal v prvo garnituro tedanjih najmenitnejših književnikov. Včasih je potožil, da v javnosti ni dovolj opažen in zadosti cenjen. V letih, ko je bil notar v Mariboru, pri založbah ni naletel na posluš za izdajo svojih knjig, zato je kar šest knjig izdal v samozaložbi. To mu je prineslo precejšnjo finančno izgubo. Občutek zapostavljenosti na literarnem področju in splošne osamljenosti ga je spremljal do konca življenja.

IVO ŠORLI, NOTAR V PODGRADU, PULJU, ROGATCU, ŠMARJAH PRI JELŠAH IN MARIBORU

Čeprav spadajo notarji nekako v višji meščanski in premožnejši sloj prebivalstva, pa vpogled v Šorlijevo pravniško delo kaže, da notarski kruh ni bil vedno lahko zaslužen. Razlike v zaslužkih notarjev so danes in so bile tudi nekdanj. Uspešnost poslovanja je bila odvisna od lokacije in števila prebivalcev, ki spadajo v okvir neke notarske pisarne, od gospodarskih razmer, ali je področje kmetijsko, meščansko ali industrijsko, ali so stranke premožne ali socialno šibke, ne nazadnje tudi od političnih razmer. Prav slednje so močno vplivale tudi na notarsko dejavnost Iva Šorlija.

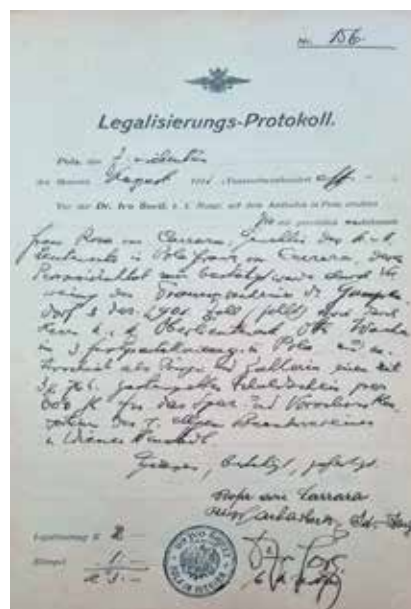
Novembra 1903 se je Šorli vpisal v notariat in ni tega nikoli obžaloval. Ta poklic mu je omogočal, da je bil vedno predvsem Človek. To je bila njegova »firma, pod katero je *notaril in živel in bukve pisal*«. Štiri leta je kot pravnik opravljal prakso v notarski pisarni v Gorici. Vmes je opravil rigorozne izpite in junija 1904 doktoriral na univerzi v Gradcu ter se mlad poročil.

Overitvena klavzula iz Pulja
v hrvaščini

Overitvena klavzula iz Pulja v
italijanščini

Overitvena klavzula iz Pulja
v nemščini

Poklic notarja je Iva Šorlija vodil skozi mozaik različnih krajev, ki so križali njegovo življenjsko pot. Kraji, v katerih je bil notar, so spadali v območje Avstro-Ogrske in zanje je veljal enak pravni red in isti zakoni. Področje notariata je urejal notarski zakon iz l. 1871, notarje pa je imenovalo pravosodno ministrstvo na Dunaju. L. 1930 je predpise o notariatu v tedaj že novi državi Kraljevini Jugoslaviji nadomestil nov zakon o notarjih (javnih beležnikih), ki je veljal vse do ukinitve notariatov ob koncu II. svetovne vojne. Pristojnosti notarjev se zadnjih sto let delovanja niso kaj dosti spreminjale, z menjavo oblasti se je spreminjal le zunanji videz notarskih listin (grbi, pečati, kolki ...) in nazivi notarjev. Kraljevi in cesarski notarji so postali po zakonu iz l. 1930 javni notarji.

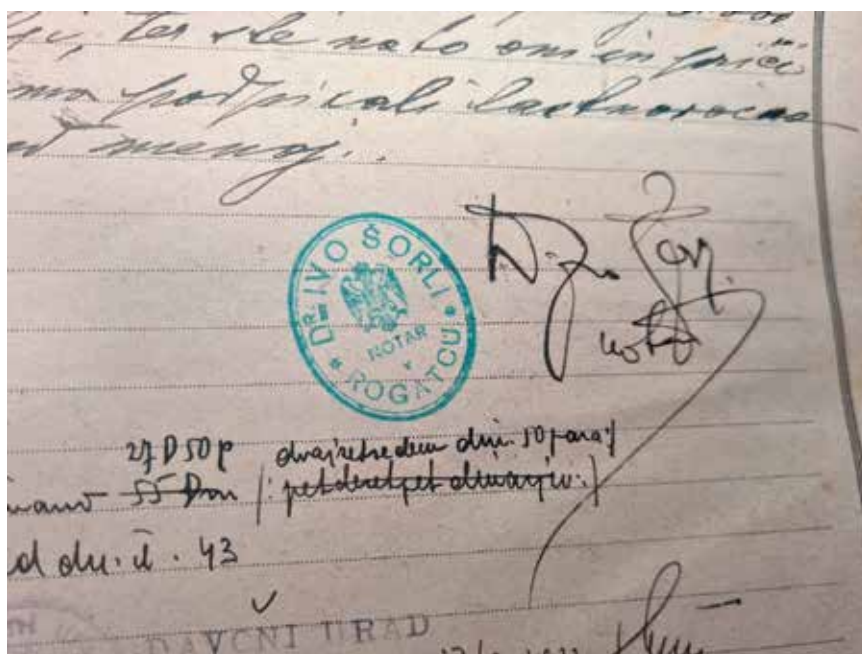
Konec leta 1908 je prišel Ivo Šorli z ženo in dvema majhnima otrokoma v »kraje, o katerih pravi Fran Erjavec, da tod zveni najlepša slovenščina« – v **Podgrad v Istri (Ilirska Bistrica)**. Končno je postal sam svoj gospodar in je sam spravljal plačilo za svoj trud. Postal je namestnik notarja v »kraju, v katerega si šel samo, če si kaj zagrešil, ali pa zato, ker je morala družina živeti«. Takoj se je vpel v vaško kulturno življenje, domačini so ga lepo sprejeli. V Podgradu se je počutil zelo dobro, vendar sta ga želja, da bi postal povsem samostojen notar, in pobuda pesnika Alojza Gradnika o odprtju novega »mornariškega« notariata leta 1911 zvalila v Pulj.

Pulj je bil v tistem času glavno vojaško pristanišče avstrijske mornarice, nemška vojaška uprava je imela močan vpliv, hkrati pa je bilo mesto italijanizirano. Da je lahko postal notar, je moral Ivo Šorli opraviti izpit iz hrvaškega jezika. Pri 34 letih je bil najmlajši mestni notar Avstro-Ogrske. Notarske knjige, ki se za Pulj hranijo v Državnem arhivu v Pazinu, so bile vodene pod italijansko različico njegovega imena Giovanni Sorli, žiga pa sta bila dva: na enem je bilo ime notarja izpisano v italijanskem, na drugem pa v hrvaškem jeziku. Vsi vpisniki so bili tiskani v italijanskem jeziku, vpisi vanje in notarske listine pa so bili v italijanskem, nemškem in hrvaškem jeziku.

Šorli je imel sprva pisarno v prostorih Narodnega doma, ki so ga l. 1920 požgali Italijani, a se je kmalu preselil v sosednjo ulico. Pred prihodom v Pulj mu je bilo obetano, da bo v tem mestu zaradi slavne vojne mornarice kot notar živel sijajno. Dejansko pa so bile njegove stranke zgolj revni kmetje in nekaj malega srednjega meščanstva. V Pulju so bili takrat trije notarji in

Objava odprtja notarske pisarne v Pulju, časopis Naša sloga, 4. 5. 1911

Podpis notarske listine notarja Iva Šorlija v Rogatcu

Repertorij notarja dr. Iva Šorlija iz Pulja, hranjen v Pokrajinskem muzeju v Pazinu

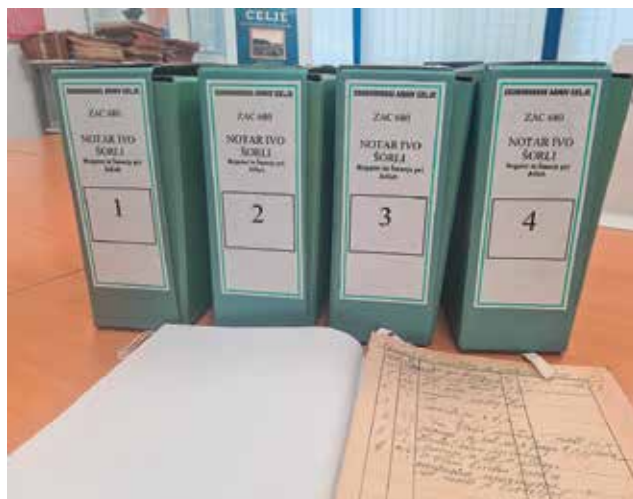
kovnega narečja se je privadil, ni pa mu notariat prinašal toliko zaslužka, da bi se lahko z njim preselila v Rogatec tudi družina. Po treh letih dela v Rogatcu je nenadoma umrl notar v Šmarju pri Jelšah in Šorli je nemudoma zaprosil za premestitev v sosednji kraj. Svojo prošnjo je utemeljil, da si želi gmotno boljšega mesta in bližino Celja, saj ima dva otroka na realni gimnaziji. Maja 1923 je bil premeščen v Šmarje **pri Jelšah**, ki je bilo »njegova prva res dobra fara, ki ga je kot notarja za silo redila«. Kljub vsemu se je leta 1926 prijavil in bil sprejet na notarsko mesto v **Maribor**, kamor je prišla živeti z njim tudi njegova družina. Spet se je znašel v položaju, ko je

okoli 25 odvetnikov. Pričela se je I. svetovna vojna, Pulja je prišel pod italijansko oblast. Zaradi hude slabovidnosti Šorlija niso vpoklicali v vojsko, je pa postal kot notar politično neprimeren. V časopisih so pozivali ljudi, naj ne hodijo v njegovo pisarno. Šorlijeva družina se je pred bombnimi napadi in zaradi slabega gmotnega položaja umaknila v mirnejši Trst. Avstro-Ogrska je l. 1918 razpadla, nastala je nova država Kraljevina SHS. Šorli je po koncu vojne iz strahu, da ga ne bi deportirali na Sardinijo, leta 1919 zbežal iz Pulja v Ljubljano in bil kar dve leti brez službe.

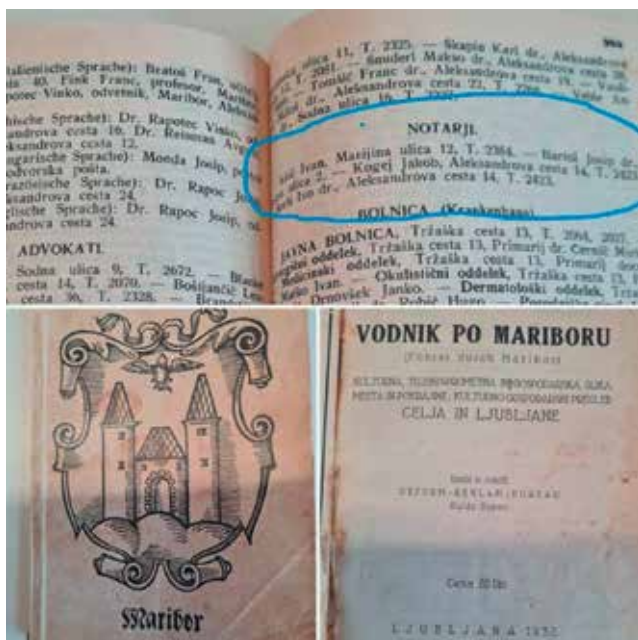
Leta 1920 je bil Ivo Šorli imenovan na notarsko mesto v **Rogatcu**, čeprav ta »sam na sebi in notarsko gmotno mnogo ni veljal«. Stranke in prijatelje je hitro našel, tudi jezi-

Notarska rožica – nalepka na notarski listini iz leta 1910

Škatle z notarskimi listinami notarja Iva Šorlija iz časa njegove notariata v Rogatcu in Šmarju, hranijo se v Zgodovinskem muzeju v Celju.

Vodnik po Mariboru leta 1932, trije notarji

spreminjati. Vse bolj so se pojavljale govorice o ukinitvi notariatov (do česar je l. 1945 dejansko prišlo). Maribor je postal politično in nacionalno občutljivo območje, v pravosodju je prihajalo do zamenjav in reorganizacij. Šorli je bil star že 62 let, bil je vdovec, otroka sta šla po svoje, zato se je odločil (prostovoljno ali pod pritiski, to ni več znano) oditi iz notariata. Leta 1939 je odšel v Kranj in tam odprl pravno prevajalsko pisarno. Drugo svetovno vojno je preživel v Kranju, vendar mu v času nemške okupacije ni bilo dovoljeno opravljati pravniskega poklica. Leta 1945 je bil imenovan za tajnika Okrajnega sodišča v Ljubljani, nato pa se je maja 1948 upokojil kot slovenski književnik.

DRUŽINSKO IN OSEBNO ŽIVLJENJE IVA ŠORLIJA

O njegovem zasebnem in družabnem življenju ni javno objavljenih fotografij in ni dosti znanega. V svojem avtobiografskem romanu podrobno opisuje svoje življenje, svoj poklic in kraje, v katerih je živel, politične in

bilo »treba začeti s tistim strašnim začetnikovanjem, čakati tedne in mesece, preden bo vsaj za vsakdanji kruh«. A tokrat mu je bila sreča mila, saj je, kot se je izrazil, »začelo na njegovi njivici poganjati«. Iz prvotno zakotne ulice mu je uspelo pisarno premestiti na elitno lokacijo Aleksandrove ceste 14 (danes Partizanska cesta). Z družino je najprej živel na Zrinjskem trgu (danes Kersnikova ulica), nato pa v stavbi v Verstovškovi ulici (Mariborski dvor). Kazalo je, da so zanj in za njegovo družino vendarle nastopili boljši časi. Nekaj časa je tako tudi bilo. Ivo Šorli je opravljal notarsko delo, pisal, bil aktiven v kulturnem življenju, nakar so se politične razmere začele spet drastično

Poročna fotografija Odon in Minke Šorli, verjetno iz leta 1904

Minka Šorli, žena
Iva Šorlija

Družinsko drevo družine Šorli

Ivo Šorli z ženo Minko, sinom
Odomom Ivom in hčerko Aldo

kulturne razmere, veliko pove tudi o svoji matični družini, v kateri je odraščal. Zelo skromno pa se dotakne opisov svojega zakonskega življenja, žene in otrok. V knjigi bežno omeni, da se je kmalu potem, ko je doktoriral, poročil. V poglavju, ko piše o materini smrti, pove, da je njegova življenjska družica (žena Minka), ko je prihitel k njeni smrtni postelji, že tiho odšla. Parokrat omenja večkratno dolgotrajno ločenost od družine in da ima dva otroke. Časopisi so objavljali njegova literarna dela, o njem osebno pa zelo malo, morda tudi zato, ker se je tolikokrat preselil in ni nikjer pognal prav globokih korenin.

Ivo Šorli, rojen 1877, se je (verjetno) leta 1904 poročil z **Minko**, rojeno Gasparin, rojeno l. 1882 v Radečah. Žena je v starosti 57 let umrla l. 1939 v Zagrebu. V zakonu sta se jima rodila dva otroke, oba sta bila rojena v Gorici.

Sin **Odon Ivo Šorli** je bil rojen. l. 1906. O njem se ve, da je študiral pravo, da je doktoriral in postal odvetnik. V Mariboru je bil aktiven v Društvu prijateljev angleškega jezika in prosvete. Leta 1940 se je preselil v Ljubljano, od tam pa v Zagreb. Dr. Odonova Iva Šorlija povezujejo z delovanjem britanskih obveščevalnih agencij v Zagrebu, okoli leta 1941 naj bi bil del tamkajšnje slovenske obveščevalne/protifašistične mreže. Kdaj in kje je umrl, ni znano, verjetno pa v času II. svetovne vojne ali pa kmalu po njej.

Hčerka **Alda Šorli** je bila rojena l. 1908, umrla je l. 1988. Bila je učiteljica tujih jezikov, ukvarjala se je tudi z glasbo. V Zagrebu se je l. 1935 poročila z inženirjem Milanom Šolajem, s katerim sta se nato preselila v Ogulin. V zakonu so se jima rodili trije otroci: sin **Petar** (1936–2005) in hčerki Mirjana (rojstni podatki niso znani, bila je zdravnica in je živela in umrla v Švici) in **Dušica** (1946–2023). Alda Šolaja je zgodaj ovdovela. Hčerki sta ostali samski in nista imeli otrok. Sin Petar se je poročil s Katarino (1941–2019), s katero sta imela edinega sina Andreja Šolaja. Hčerka Alda in vsi vnuki Iva Šorlija so že umrli. **Andrej** Šolaja, rojen leta 1969, je edini potomec Iva Šorlija in Minke Šorli in je njun pravnik. Je poslovnež in živi v Zagrebu. Avtorici tega članka je prijazno posredoval nekaj fotografij iz družinskega albuma Šorlijevih. Na njeno pripombo, da v knjigah Iva Šorlija ni kaj dosti zapisanega o družini, je Andrej Šolaja odvrnil: *»Pradeda osebno nisem poznal, ker je umrl, še preden sem se rodil, sem pa o njem veliko slišal iz pripovedovanja sorodnikov. Bil je precej poseben, malce egocentričen, umetnik pač. Kot vem, sem njegov edini še živeči potomec in hranim družinske albume s fotografijami. Čeprav je priimek Šorli pogost, v*

V tem predelu Maribora je živela družina Šorli v času mariborskega notariata pred začetkom 2. svetovne vojne.

Hiša na Mariborskem dvoru, kjer je živela družina Šorli v času bivanja v Mariboru.

Osmrtnica Ljudska pravica
19. 11. 1958

Grob književnika dr. Iva Šorlija na pokopališču v Kranju

Sloveniji nimamo sorodnikov. Žal tudi ne govorim slovenskega jezika, ga pa deloma razumem. S Slovenijo me poleg korenin po mojih prastarih starših povezuje le moje slovensko ime Andrej.»

Ivo Šorli se je po upokojitvi za nekaj let preselil k hčerki v Ogulin, se vrnil v Kranj, zbolel in šel spet za nekaj časa v Ogulin. Celo življenje je bil zelo slaboviden, zadnja leta pred smrtjo pa je skoraj popolnoma oslepel. Junija 1958 se je nastanil v domu za onemogle na Bokalcah, kjer je 17. 11. 1958 umrl. Krsto s posmrtnimi ostanki Iva Šorlija so najprej prepeljali na ljubljanske Žale, dva dni po smrti pa so ga pokopali na pokopališču v Kranju. Slikovita Gorenjska ga je namreč tako pritegnila, da je želel imeti svoj grob pod njenimi planinami, kamor ga je vleklo srce. K poslednjemu počitku ga je spremilo ne prav veliko število ljudi, med njimi tudi predstavniki Društva slovenskih književnikov.

P.S. Ta članek sem napisala kot ljubiteljica literature ter po svojih najboljših močeh in vedenju. Podatke sem iskala po arhivih in upam, da v prispevku ni kakšnih zgodovinskih netočnosti.

Zapisala: Staša Lepej, upokojena notarka iz Zagorja ob Savi

Janez Ferlež, upokojeni notar iz Črnomlja

ONSTRAN IN ŠE NAPREJ

Za Notarski vestnik v častni spomin tistega davnega bodočega 21. aprila leta 2046, ko so bile notarjem ravnokar dodeljene zapuščine.

Notarska pisarna v Črnomlju. Zapuščinska obravnava po pokojnem pl. Egidiju Weissu, umrlem v posledici prislovične neizmerne požrešnosti, s poudarkom na mladi jagnjetini.

Prisotni: glavni dedič pokojnega - sin Johanes, samotituliran »kao Grof«, oporočna dedinja snaha pl. Hermina, por. Weiss, »kao Grofica«, dva nezakonska po plemenitem pokojnem, šestnajst upnikov z različnimi terjatvami obilo preko vrednosti celokupne zapuščinske mase, obe oporočni priči in tipkarica Gelca.

Gospod notar so pričeli obravnavo s poudarjeno strogo resnostjo, medtem ko so se stranke in priči trudili zadržati pričakovano profesionalno tišino. A je hitro postalo jasno, da danes prvi dan notarjem dodeljene zapuščinske blaženosti, običajna pravila in posranovljudnostni rešpekt do same pravne notarske instance ne veljajo za vse. Grof,

ki se je obravnave udeležil nastopaško s svojo običajno prisotno težko aureolo vzvišenosti in napudranim nosom, je takoj po notarskem oklicu zapuščinske zadeve po pok. pl. Egidiju Weissu nenadoma izjavil: »In potem vse tiho je bilo!«

S tem je sprožil val nelagodja in hihitanja med vsemi prisotnimi. Toda šokantni vrhunec še sledi. Z bližnje poličke je vzel s strani tipkarice Gelce tam postavljen rdeči lonček za kavo za notarja v trenutkih dremavosti in prdnil vanj.

Grofica, ki je stala ob strani, je dvignila obrvi in z glasom, ki je odmeval po notarski pisarni, izdabila nekako tako: »Prasica«, je rekla grofica in brez nadaljnjih pojasnil odkorakala iz notarskega prizorišča (baje za oder spet ne tako oddaljene dvorane, predhodno s strani države v celoti restavrirane stavbe bivšega Sokolskega doma, znane po prvem zasedanju SNOS-a).

Grof sede nazaj, poskuša popraviti jagerski klobuk s smrekovo vejico ob strani in tiho reče: »Nič ni narobe, vse po starem!«

Notar poskuša nadaljevati s formalnostmi, a vsaka beseda se je zdela odveč – prisotni so šepetali, notar pa je le tiho zapisoval v svojo tablico, kot da bi bil ta incident običajni del njegove dosedanje vsakdanje notarske rutine. Odpre mapo pod D 01/2046, se namršči in reče: »Oporoka manjka!«

Tišina!

Prvi nezakonski zakašlja: »Morda je v drugi mapi?«

Drugi nezakonski: »Ali pa je sploh nikoli ni bilo!?«

Nazaj sesedli grof, očitno najbolj izkušen, mirno doda: »Ali pa jo je nekdo pojedel!«

Notar je strogo pogledal nad očali. Nihče se ni smejal.

Po nekaj minutah brskanja z grozečimi pogledi proti tipkarci Gelci, notar končno najde star papir z ožganimi robovi in z velikim rdečim pečatom na sredini, na katerem je pisalo samo: »Vse zapuščam tistemu, ki prvi najde ta papir.«

Notar prvemu nezakonskemu: »Kje ste dobili ta dokument?«

Prvi nezakonski: »Na podstrešju materine zidanice na Maverlenu. Poleg salam.«

Notar previdno povoha papir: »Rahlo dimljen!«

Po kratkem premisleku vsi trije prisotni dediči hkrati planejo proti notarski mizi.

A notar zapre mapo. »Zadeva je zaključena. Sklep o dedovanju izide pisno!«

Kljub absurdnosti dneva so do tedaj prisotni odšli iz na hitro zaključene razprave z mešanico nasmeha, začudenja in rahle stiske – kar je bilo po mnenju vseh, idealen zaključek za »tipičen dan v notarski pisarni Črnomelj tistega davnega bodočega 21. aprila leta 2046, ko so notarji pričeli z obravnavanjem pol stoletja tako željenega dedovanja.

Spoštovano bralstvo našega Vestnika! Osemdeset odstotkov tega sestavka je umotvor Umetne inteligence Chat GPT, ki je hotela postaviti sliko za mojo predstavitev. Približno dvajset odstotkov je mojega upokojenskega umotvora s fiksiranjem oseb, kraja in časa ter izjav Grofa in Grofice. Vse ostalo je zapisala ta umetna inteligenca, na katere vprašanja sem v glavnem odgovarjal samo z: da, prosim, nadaljaj, ne Tanča gora, ampak Maverlen, seveda.... itd.

Blagor Vam, kaj vse vas še čaka !!!!!?

Ko noč še spi,
vse spi,
stoji,
kot da časa ni,
ničesar ni,
si samo ti,
sama se zdi ...

Zlomila se je ura,
zlomil se je čas,
vse se lomi
ves čas.

ANEKDOTE IZ NOTARSKIH PISARN

*Avtorja karikatur: intervjuvanka
s pomočjo umetne inteligence*

Notarka: »Kdaj je gospa pridobila stanovanje, ali spada stanovanje v skupno premoženje zakoncev?«

Mož: »Ne, je bilo že prej od žene. Ženo sem oženil skupaj s stanovanjem.«

Stranka ob ugotavljanju istovetnosti: »Ali lahko pokažem zdravstveno izkaznico? Osebno izkaznico sem namreč pozabila doma.«

Notarka: »Lahko. Če ste tamle v sprejemni pisarni že oddali kri in vodo.«

Stranka: »Ločujem se in poleg drugih nesrečnih okoliščin mi je še veljavnost osebne izkaznice potekla.«

Notarka strankama: »Imata kakšne posebne razloge, da bo mož vse svoje premoženje prenesel v last ženi?«

Stranki – zakonca srednjih let se spogledata in odločno potrdita: »Ne, nobenega posebnega razloga. To želiva narediti.«

Notarka: »Si bo mož zadržal kakšne pravice do premoženja, na primer služnost stanovanja, prepoved odtujitve ipd.?«

Mož: »Ne, ničesar. Ženi prepuščam proste roke pri vsem. Ji zaupam.«

Notarka opozori stranki na pravne posledice razdelitve skupnega premoženja. Skomigneta z rameni in podpišeta sporazum.

Naslednji dan mož pokliče v pisarno: »Notarka, žena mi je postavila kovčke pred vrata in me vrgla na cesto. Sem mislil, da se bom izognil plačilu obveznosti upnikom, zdaj sem pa še na slabšem.«

Stranka: »Notarka, vi mislite, da smo mi doma vsi skregani, ker nam vedno govorite najslabše stvari?«

Notarka: »Seveda ne. Vendar ob vsakem primeru vidim najbolj črn scenarij, ki se lahko zgodi, in sem vas dolžna opozarjati nanj.«

Notarka bančni pravnici: »V kreditni pogodbi je napačen naslov stalnega prebivališča zastavitelja. Lahko uskladite pogodbo s pravilnimi podatki?«

Bančna uslužbenka nejevoljno: »Ni bančna napaka, temveč napaka v našem sistemu, ki jo odpravljamo.«

Notarka: »Razumem. Ko se bom naslednjič zatipkala pri EMŠO ali čem drugem v pogodbi, to ne bo moja površnost, temveč napaka v sistemu.«

Stranka: »Notarka, v osnutku je nekaj slovničnih napak, na primer beseda aleatornost. To je kr neki, še nikoli slišal. Dajte to besedo ven iz pogodbe.«

Stranka v elektronskem pismu notarki: »V izogib nepotrebnim notarskim stroškom sem sam sestavil pogodbo, ki jo prilagam, in predlagam vaše kratko mnenje na priloženo pogodbo.«

Notarka vpraša stranko: »Kakšno državljanstvo pa ima kupec nepremičnine?«

Prodajalec: »Rus je, ruski državljan.«

Notarka: »Potem pa zaradi trenutnih političnih razmer ne bo mogel kupiti nepremičnine.«

Prodajalec: »Saj mogoče ni Rus. Se mi zdi, da je Ukrajinec. Ali pa je mogoče iz Uzbekistana. A ni vseeno, kaj je? Mi mu pravimo Rus pa pika.«

Stranka: »Dobil sem vabilo na zapuščinsko razpravo, pa me zanima, ali lahko kaj uveljavljam iz zapuščine po pokojnem Jožefu Novaku?«

Notarka: »V kakšnem sorodstvenem razmerju pa ste?«

Stranka: »Pokojni je moj stric.«

Notarka: »Na vabilu piše, da je pokojna Jožefa Novak. Kaj je torej, Jožef ali Jožefa? Stric ali teta?«

Stranka: »Nimam pojma. Je/ga nisem poznal. Ampak dediščino bom pa vzel, če mi kaj pripada.«

Pojasnilo: Pravno so to t. i. **nasmejani dediči** – tisti, ki dedujejo po daljnem sorodniku, s katerim sploh niso imeli stikov in pogosto za zapustnika do prejema vabila na zapuščinsko razpravo še niso slišali.

Stranke podpisujejo notarski zapis kupoprodajne pogodbe.

Notarka: »Vam vložim predlog za predznambo lastninske pravice?«

Stranka: »Kaj pa to pomeni?«

Notarka: »Da prodajalec nepremičnine v času, dokler ne boste vpisani v zemljiško knjigo, ne more prodati, obremeniti ipd.«

Kupec odločno: »Ni potrebno! Ga takoj ustrelim, če naredi kaj takega!«

Sveže upokojena notarka: »Nekaj dni po upokojitvi sem padla in si zlomila roko. Moja prva misel: še dobro, da sem upokojena in da si lahko privoščim biti bolna.« Niti ni tako smešno, kajne?

Stranka vpraša: »Koliko denarja bi prišla overit v vašo pisarno za prepis ene parcele?«

Stranka hvaležno ob obisku v njeni pisarni v mesecu juniju: »Hvala, notarka, da ste me tako hitro vzeli v roke. Ko ste zadnjič odprli omaro in sem videl kup vaših spisov, sem si rekel – tole moje pa letos še ne bo prišlo na vrsto!«

Različne stranke pozdravljajo različno

Nekatere: »Cenjena/Spoštovana gospa notarka ...«

Druge: »Živ, živ, serbus, lhk neki vprašam?«

Velika notarska slovesnost ob obletnici notariata. Častni govornik v svojem govoru poudari, da bo njegova temeljna naloga in cilj digitalizacija notariata. Oporne točke za svoj govor bere z lista, lastnoročno popisane. Enako tudi naslednji govorniki. Ne s tablice ali s telefona, s papirja! Toliko o digitalizaciji notariata v praksi .

Stranka se opiše kot komercialist, ki se precej spozna na pravo. Vpraša: »Notarka, kdaj boste naredili čistopis pogodbe, na osnutek katere sem vam poslal pripombe?«

Na osnutek izročilne pogodbe s klasično vsebino je poslal 20 gosto tipkanih strani zahtev za popravke in dopolnitve.

Notarka iskreno: »Ne vem, kako naj se lotim popravkov vaše pogodbe. Iskreno povedano, mi je postalo kar slabo, ko sem videla, kaj ste mi napisali.«

Stranka: »Tudi meni je ratalo slabo, ko sem prebral vaš osnutek.«

Dopis stranke: »V priponki vam pošiljam obvestilo upravne enote o poteku oglasne deske.«

Notarska pisarna v majhnem kraju – drugič. Primer, kako so stranke in notar na drugačen način povezane med seboj kot v velikih mestih.

Starejši moški želi napisati oporoko. Notarka vzame podatke. Samski, brez otrok, lastnik manjše posesti na podeželju. Premoženje bo zapustil humanitarni ustanovi, ker nima sorodnikov in prijateljev. Pove, da sta oba starša že davno umrla, oba sta naredila samomor. Tudi sestra je sama končala življenje. »Tako bom storil tudi jaz, samo da uredim te zadeve v zvezi z zapuščino,« doda.

Čez nekaj dni mu iz notarske pisarne pošljemo po pošti potrdilo o hrambi oporoke. Pošta se vrne nazaj. Naslovnik ni dvignil pošte. Stranko pokličemo po telefonu. Telefon zvoni v prazno, nihče se ne oglasi.

»Kaj, če je uresničil svoj namen, da konča življenje tako kot njegovi predniki,« se zaskrbljeno sprašujemo v pisarni. Ker se še vedno ne odzove na telefon, se notarka nekega dne zapelje z avtom do njegove hiše. Hiša je zaklenjena in je videti zapuščena in prazna, trava nepokošena, psa ni v pesjaku, zavese tesno zastrte.

Notarka hodi okoli hiše, kliče gospoda ... Ne zgodi se nič. Spomni se, da je bližnji sosed tega možakarja njihova stranka. Pokliče ga po telefonu in vpraša, če so zadnje čase kaj videli gospoda. »Ja, včeraj je nekaj počel okoli hiše, a ne govori z nikomer, ne pozdravlja in ne odzdravlja.«

Notarka si globoko oddahne. Spis zapre kot zaključen. Nič se (še) ni zgodilo. Vsaj zaenkrat ne.

Zanimiv opis služnostne pravice iz izročilne pogodbe iz leta 1920: »Prevzemnik mora izročevalki brezplačno pospravljati njena obuvala.«

Notarska pisarna v majhnem kraju – prvič. Stranke podpisujejo kupoprodajno pogodbo za hišo. Branje notarskega zapisa in pojasnjevanje traja že kar nekaj časa.

Prodajalec nestrpno: »Oprostite, a bo tole trajalo še dolgo? Lahko skočim za deset minut ven, pristavim za kosilo in se nato vrnem nazaj v notarsko pisarno?«

Berete moje zadnje anekdote iz notarskih pisarn, ker se mi zdaj, ko sem upokojena, ne bodo več dogajale. Predlagam pa, da mogoče tudi drugi notarji zapisujete zabavne, smešne in kdaj tudi žalostne prigode in nezgode, ki se dogajajo v vaših pisarnah. Naš notarski poklic je resen, življenje pa včasih piše tudi manj resne zgodbe.

Zapisala: Staša Lepej, upokojena notarka iz Zagorja ob Savi

Zapri oči,
zapri
in videl boš,
da časa ni.

Molči, če tega
ne veš,
saj si le trenutek
v tem krogu
življenja.

Novembra lani nas je globoko pretresla in presenetila žalostna novica, da nas je nepričakovano zapustila naša kolegica Eva Simona Tomšič.

Eva je pravniški državni izpit opravila leta 1995. Kmalu po uvedbi notariata v Sloveniji se je leta 1996 zaposlila kot notarska kandidatka v notarski pisarni v Domžalah. Med letoma 1998 in 2006 je dragocene praktične izkušnje nabirala na različnih pravnih področjih, med drugim tudi na takratnem Državnem pravobranilstvu.

Karierna pot jo je leta 2006 ponovno pripeljala v notariat. Najprej je delovala kot notarska pomočnica, po imenovanju za notarko pa je 28. januarja 2008 začela samostojno notarsko pot. Svoj poklic je predano opravljala do 18. avgusta 2025.

V našem spominu bo ostala kot odlična kolegica – prijazna, strokovna in vedno pripravljena pomagati.

Ni več ne bo,
kot je bilo,
in vse bo,
kot da nikdar
še ni bilo.

V ZADNJEM OBDOBJU SO SE NAM PRIDRUŽILI

MED NOTARJI:

Marko Samardžić v Domžalah,
Miloš Auflič v Ljubljani,
Katja Hajdinjak v Ajdovščini,
Nataša Dolenc v Kranju,
Jure Švigelj v Cerknici,
Manca Majcen Podgoršek v Ljubljani,
Jan Pišek v Krškem,
Martina Baškovič v Sevnici,
Veronika Lemut Mihelčič v Postojni,
Veronika Feguš v Ljubljani,
Polona Lokošek v Domžalah,
Borut Krušič v Ljutomeru,
Simon Petan v Zagorju ob Savi.

MED NOTARSKIMI POMOČNIKI:

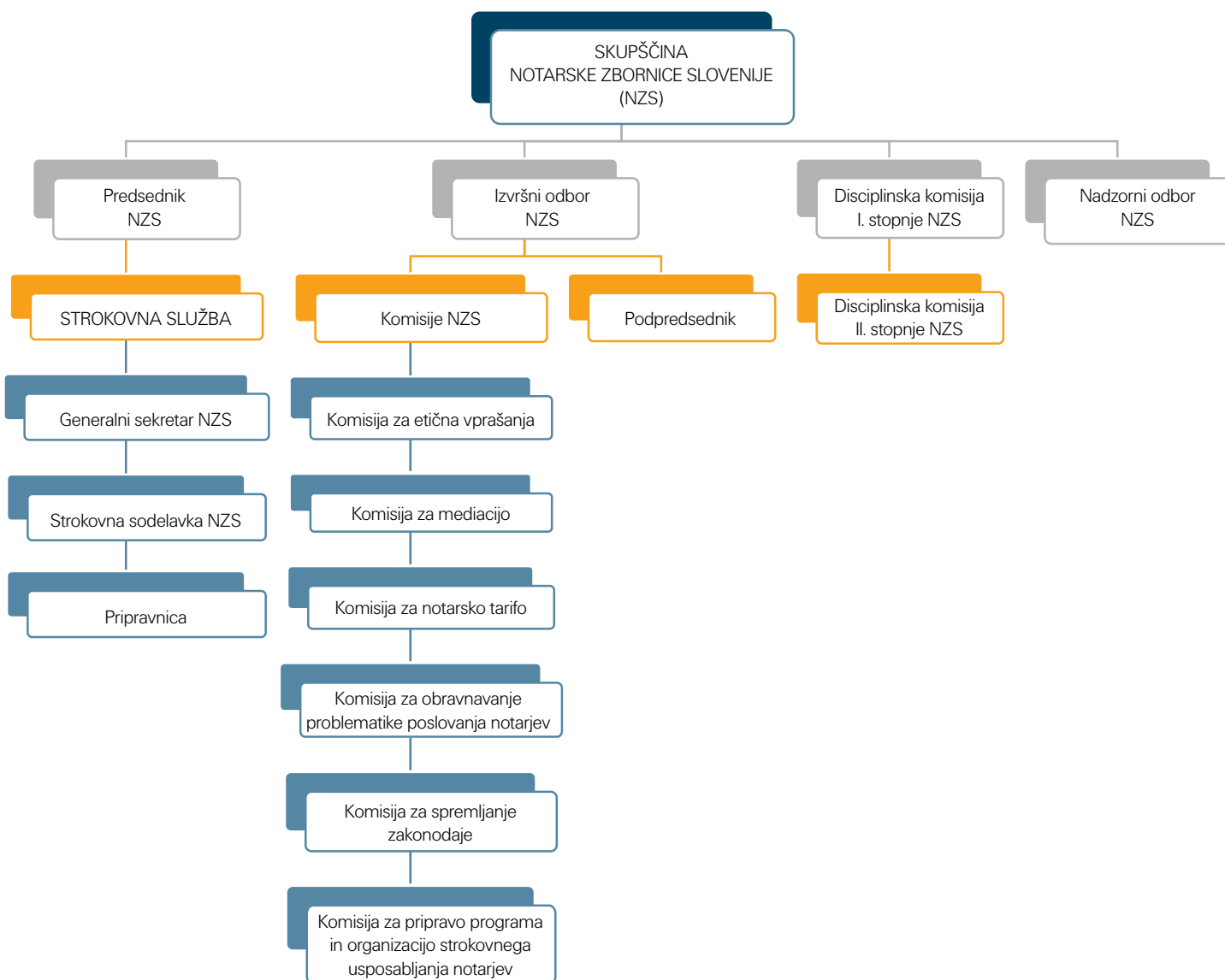
Mitja Gramc pri notarju Uroš Kosu v Ljubljani,
Špela Petrovič pri notarju Marku Ajlecu v Gornji Radgoni,
Ana Podgoršek Nebec pri notarju dr. Bojanu Podgoršku v Ljubljani,
Domen Kovač pri notarju Miru Košaku v Ljubljani,
Nataša Starec pri notarju Mihiu Tratniku v Ljubljani,
Natalija Marinčič pri notarki Nataši Stanonik v Ljubljani,
Martin Čibej pri notarki Katji Hajdinjak v Ajdovščini,
Črtomir Ključevšek pri notarju Marku Samardžiču v Domžalah,
Maša Žura pri notarki Darji Jarnovič v Novem mestu,
Gregor Šijanec pri notarju Jerneju Jeromnu v Ljubljani,
Marko Šumah pri notarju Milanu Dolganu v Ljubljani,
Tjaša Jager pri notarki mag. Zlatki Brečko v Šentjurju,
Katja Lokošek pri notarki Poloni Lokošek v Domžalah,
Tadeja Simonič pri notarki Veroniki Feguš v Ljubljani,
Karin Žust Drole pri notarki Nataši Dolenc v Kranju,
Klara Nemanič pri notarki Mancij Majcen Podgoršek v Ljubljani,

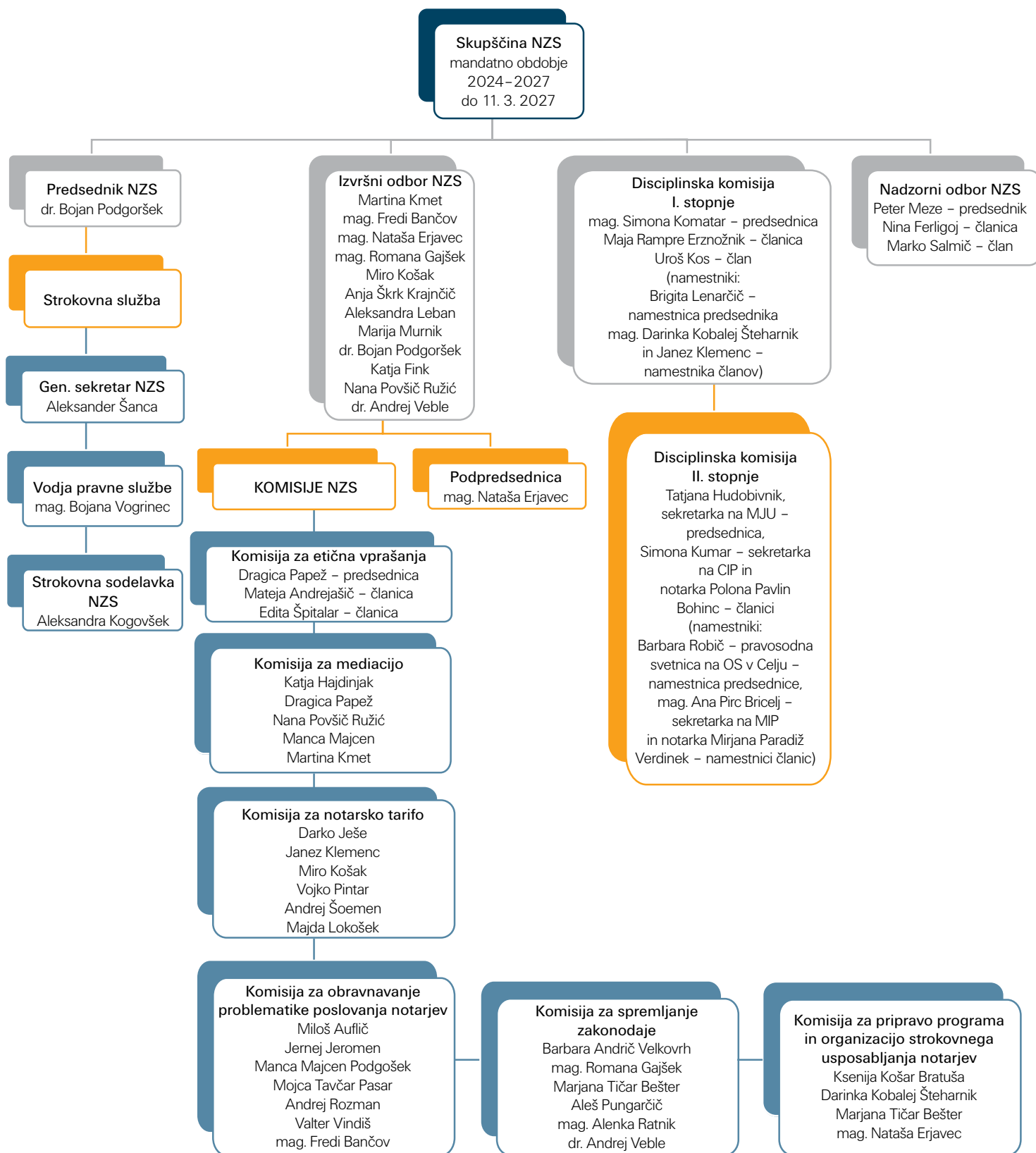
Manca Gorišek pri notarju Janezu Klemencu v Novem mestu,
Barbara Sirše pri notarki Katji Fink v Celju,
Sebastjan Rován pri notarki Anji Škrk Krajncič v Slovenski Bistrici,
Uroš Verbovšek pri notarju Gregorju Kovaču v Celju,
Saša Mejak pri notarki Juditi Učakar Rženičnik v Kamniku,
Pia Piskernik Benedičič pri notarki Poloni Pavlin Bohinc v Šenčurju,
Aleš Mesarič pri notarki Petri Starkl Cafuta na Ptuju.

Z NOTARSKIM POSLOVANJEM SO PRENEHALI NOTARKE IN NOTARJI:

Vojko Pintar v Kranju,
Draga Intihar v Cerknici,
Jože Rožman v Domžalah,
Sonja Puppis v Ljubljani,
Dragica Papež v Ljubljani,
Laura Čermelj v Ajdovščini,
Zdravko Groboljšek v Sevnici
Eva Simona Tomšič v Ljubljani,
Marija Ternar v Murski Soboti,
Valter Vindiš v Ljutomeru,
Staša Lepej v Zagorju ob Savi,
Ivan Žetko v Novem mestu.

ORGANIGRAM NOTARSKE ZBORNICE SLOVENIJE

Notarii Sloveniae ad MCMXCV

Notarska Zbornica Slovenije